

Francis J. Finn

Tomeš Poctiva

Příběhy amerického hochy

Přeložil

A. H.

» V Y Š E H R A D «

Nakladatelská společnost s r. o. v Praze

1 9 3 8

RANÉ SETBY, KNIHOVNY PRO MLÁDEŽ, SVAZEK 48
ŘÍDÍ PROF. JAN HRUBÝ T. J.

I. HRDINA SE PŘEDSTAVUJE V POCHYBNÉM SVĚTLE.

„Tomášku!“

Žádná odpověď.

„Tomášku, slyšíš? Ihned vstávej, milostpane! Cožpak si myslíš, žeš někde v hotelu? Všichni jsou již u snídane, jenom ty sobě hoviš!“

Slečna Meadowová, Tomášova teta s matčiny strany, stála přede dveřmi ložnice mladého Tomáše Playfaira. Na okamžik se odmlčela, jednak proto, aby nabrala dechu (musela vystoupiti po tolika schodech, aby Toma probudila) a jednak proto, aby se dočkala nějaké odpovědi od našeho spícího hrdiny.

Ale ticho a nesmírný klid byl jen zdůrazňován tikáním velkých hodin, jež byly v předsíni.

„Tomášku!“ zavolala konečně znovu poněkud zvýšeným hlasem, „slyšíš?!“

Její napjatý sluch postřehl temný lomož, jako když se někdo lenivě převaluje na lůžku.

„Nu tak, konečně ses probudil. Ihned vyskoč z postele, rychle se oblec a honem dolů ke snídani!“

„Á-á-ách . . .“, ozval se ospalý hlas z ložnice.

„To je pěkné!“ povzdechla si slečna, „ten hoch mne ani trochu neposlouchá.“

„Copak se stalo, Jeničko?“ otázal se pan Playfair, který právě vyšel z pokoje.

„Nemohu dostat Tomáška z postele. Je den ze dne horší, Jiří. Minulý týden přišel pětkrát pozdě do školy.“

„Počkej, Jeničko, hned se podívám,“ řekl pan Playfair. Přistoupil k Tomšově ložnici, když se její dveře otevřely jen tak daleko, že z nich bylo viděti mladou tvář, jež ustrašeně vyhlížela zpod množství rozcuchaných vlasů.

„Tatínku,“ promluvil zjev, „obléknu se tak rychle, jak jen dovedu. Slyšel jsem tě, tetinko, a hned přijdu.“

Pak se dveře zavřely. Třeba říci, že se Tomeš právě chystal ještě na další verš, když ho z lůžka vyhnala ona polohlasitá rozmluva otce s tetou. Opustil příjemné lůžko hbitě. Chytrý hoch uznal, že by nebylo příliš radno čekati na rozkaz otcův. Proto se také hned objevil ve dveřích.

„Nebudeš-li u snídaně za dvě minuty, pak něco uslyšíš,“ řekl přísně pan Playfair, a nato doprovodil slečnu Meadowovou ke snídani.

Netrvalo to ani minutu, když z pokoje vyběhl statný, snědý, zdravý, asi desíletý hoch. Růžové líce a jako havran černé vlasy prozrazovaly, jak spěšně se oblékal. Střevíce měl jen částečně zapjaté na knoflíčky, silná lýtka vězela v jasně červených punčochách a hezky přiléhajících kalhotkách, sahajících po kolena. Na buclatých tvářích měl výraz spokojenosti a přirozeně hezké rysy jeho obličeje činily z něho pěkný vzor pravého mladého Američana.

Sestoupil rychle po schodech, však bral tři nebo čtyři najednou, a honem vešel do jídelny. Tam si ani nepovšiml kocoura, na jehož škádlení jindy věnoval velkou část svého drahocenného času, nýbrž ihned se posadil

ke stolu a pustil se s velkou chutí do jídla. Avšak mrzutosť nebyla daleko.

Kromě pana Playfaira a tety seděl u stolu ještě mladý muž, bratr Tomšovy tety a zároveň černá skvrna v životě našeho hrdiny. Pan Karel Meadow nebyl zlý mladík, ale měl velké a stále rostoucí množství drobných chyb, z nichž jedna byla nesmírná radost, mohl-li škádliti a zlobiti Tomše. Budiž však podle pravdy řečeno, že nevyšel vždy z podobných potyček s vlajícím praporem jako vítěz. Tomšovi se občas podařilo dobýti vítězství, a to jen podněcovalo velmi znamenitě tuto domácí válku, jež by jinak byla bývala příliš jednostranná a proto nezajímavá. Bylo dosti podivné, že to pan Playfair trpěl. Jen tehdy, když se potyčka stávala neobyčejně rozhořčenou, cítil, že je třeba, aby se do ní vložil.

A dnes čekal mladý pán Meadow na Tomše s nedočkavostí, kterou stěží dovedl skrýti.

„Nu, že již konečně jdeš!“ začal, zatím co Tomeš sedal ke stolu.

Tom, zaměstnaný snídání, nepozoroval vyhlášení boje.

„Přiznej se, panáčku,“ pokračoval pan Meadow, „žeš byl zase včera večer v mém pokoji?“

„Jakpak by se mohl člověk dostat do tvého pokoje, když jej máš zamčen?“ tázal se Tomeš se ctnostným rozhořčením.

„Nezáleží na tom, jak; řekni jen, zda jsi byl včera večer v mém pokoji.“

„Prosím, teto Jeničko, dej mi ještě dvě kostky cukru. Ty velice málo sladíš.“

„Co bych rád chtěl vědět,“ dotíral neústupný strýc, „je, byl-li jsi skutečně včera večer v mém pokoji.“

„Kdybys byl zůstal doma a šel brzo spat, místo abys běhal v noci po městě,“ odpověděl Tomeš, stále se ještě snaže přenést boj jinam, „nemusel by ses mne na to tázati.“

Vtom vstoupila do jídelny kuchařka Marie s talířem lívanců.

Měl-li Tomeš některá jídla zvláště rád, byly to lívance.

„Hurá!“ zvolal a oči mu zářily.

Vítězoslavný úsměv se rozhostil po strýcově tváři. A když se právě Tomeš chystal, že si vezme na talíř hodně svého oblíbeného jídla, zmocnil se jeho protivník talíře. Posloužil panu Playfairovi a slečně Meadowové několika lívanci, zbytek pak vysypal na svůj talíř.

Tomeš se rozdurdil.

„Ty si jistě myslíš, že umíš dělat žerty, vid’? Snad se domníváš, že nevím, že si barvíš své vousy slaměné barvy barvou na vlasy... četl jsem to na oné velké láhvi.“

Pan Playfair se usmál, slečna Meadowová se zachichotala, ale strýc se začervenel jako rak. Když se vzpamatoval, otočil se k Tomovi.

„Aha,“ zvolal, ukazuje prstem na Tomše, „přece jsi byl v mém pokoji!“

Ted’ se začervenel zase Tomeš. Byl v pasti.

„Jak ses tam dostal, kloučku?“ dorážel pan Meadow, využívaje výhody.

„Háčkem na zapínání střevíců,“ odpověděl Tomeš nejistým hlasem.

„Však jsem si to myslel, a zrovna tak jsi minulý týden pokazil zámek u špižírny.“

Pan Playfair se zatvářil vážně. Podíval se přísně na vinníka.

„Nu,“ zabručel Tomeš, „myslím, že není hezké, když jsou zralá jablka pod zámkem. V tomto domě člověku opravdu nic nedopřejí.“

„Tome!“ Naším malým lupičem jako by projela elektrická jiskra, když zaslechl hluboký, vážný hlas otcův. „Tome, opět ses dobýval do zámku háčkem od botek?“

Červen ve tvářích Tomšových se rozlévala na všechny strany, až se dokonce pohnuly i kořínky jeho vlasů; odložil nůž i vidličku a svěsil zoufale hlavu.

„Je to čím dál horší,“ mluvil dále pan Playfair. „Nerad to říkám, ale takové chování se hodí spíše na mladého zloděje nežli na hochu, z něhož chce mítí otec řádného muže.“

Při slově „zloděj“ ozval se tlumený vzlyk, po němž následovalo těžké oddechování.

„Měl bys opravdu plakat, kluku,“ pravil otec dále, „poněvadž máš skutečně proč, aby ses sám za sebe styděl.“

„Udělal jsem to jen tak z žertu,“ vzlykal Tomeš.

„Ó, ty jsi neobyčejně zábavný hoch,“ vmísil se do rozmluvy pan Meadow s řezavou uštěpačností.

Tato poslední poznámka naplnila Tomšovi pohár hořkosti až po okraj; snaže se, aby se nerozplakal a bruče si, že nemá chuť na snídání, odešel do tiché předsíně. Ještě mu znělo v uších slovo „zloděj“. Vzdech za vzde-

chem, který se mu v krátkých přestávkách dral ze stísněných prsou, dokazoval, jak bolestně se ho dotkl tento název.

Po chvíli se ve dveřích jídelny objevil strýc Meadow, jenž odcházel do města, kde byl zaměstnán jako účetní v železářském závodě. Když ho Tomeš zahlédl, změnil se jeho žal v nevoli.

„To si odpykáš, pane Slepíčko!“ zamumlal a zahrozil drobnou pěstí na pana Meadowa. „Ještě dnes půjdu ke slečně Larkinové, ano, ano, půjdu k ní... a řeknu jí všechny špatnosti, jimiž mě častuješ, a též to, že si barvíš vousy... Jen počkej, však uvidíš, jak ti u ní zahraji!“

Pan Meadow, jehož srdce náleželo výhradně slečně Larkinové, byl nemálo poděšen touto vyhrůžkou.

„Ty mladý darebo,“ rozkřikl se, že to na strýce nebylo ani pěkné, „vyžvaníš-li té dámě některou ze svých hnusných povídaček, dostaneš ode mne býkovcem!“

„Á, ty Slepíčko!“ zvolal Tomeš s nevýslovným opovržením.

„Tak ty tak, kluku!? Takhle mluvíš se svým strýcem?“ řekl pan Playfair, jenž zaslechl ona slova, když právě otvíral dveře od jídelny. „Ihned jdi do svého pokoje a zůstaň tam až do devíti hodin. Jeničko,“ dodal, nahlížeje do jídelny, „řekni, prosím tě, Tomovi, až bude devět hodin.“

S velmi vážnou tváří vyšel pan Playfair z domu. Tomšovi nebylo ještě pět let, když mu zemřela matka. Hoch měl dobré jádro, ale bylo zřejmo, že mu schází matčina

péče a její zjemňující vliv. A kromě toho, tak uvažoval pan Playfair, hrozí hochovi velké nebezpečí, že se jeho povaha zkazí. Teta se s ním mazlí a z hochy se stává sobec; strýc ho škádlí a Tom je potom drzý.

„Ano,“ zabručel si pan Playfair, „musím s ním něco udělati, sice se mi hoch docela zkazí.“

II. TOMEŠ SI CELOU ŘADOU DAREBNOSTÍ ZASLOUŽÍ VÝPRASKU, CO SPISOVATEL ŠETRNĚ ZAHALÍ ZÁVOJEM.

Žalostný vzlykot, jenž se v přestávkách rozléhal domem pana Playfaira, dotkl se citlivého srdce tety Jany. Přikradla se tiše ke dveřím Tomšova pokoje a vstoupila po špičkách dovnitř. Tomeš, jehož vlasy byly rozcuchané a na jehož tváři zanechal pláč viditelné stopy, ležel natažen na lůžku. Pohled na soucitnou tvář tetinu způsobil, že mu z očí vytryskl nový proud slz.

„Neplač, Tomášku!“ řekla něžně teta.

„Přál bych si, abych byl raději mrtev,“ zvolal klučina.

„Ale, ale, Tomášku,“ chlácholila ho ustrašená a příliš důvěřivá teta. „Jak to mluvíš? To je přece hřích a jsem přesvědčena, že to nemyslíš doopravdy.“

„Vsad' se, že to myslím vážně,“ hučel hoch. „Byl bych rád, kdybych byl hluboko pod drnem. Něco ti řeknu, tetinko, co udělám: uteku odtud!“

„Ale, Tomášku, jak jen můžeš mluvit tak bezbožně? Neměla bych ti přinést dobrou snídani?“

„Nechci snídani! Uteku, budu prodávat noviny a budu se mít velmi dobře.“

„Můj milý, odkudpak máš takové nápady?“ tázala se slečna Meadowová, jejíž důvěřivá povaha pokládala takové přemrštěné projevy žalu za svatou pravdu. „Co bys řekl, Tomášku, kdybych ti tak přinesla několik krajíčků, pomazaných máslem, a velký koláč?“

Ačkoliv se Tomeš přemáhal, přece jen projevil trochu zájmu o pozemské věci.

„Ne, ne,“ řekl sedaje si na lůžku, „ale několik lívanců bych velmi rád chtěl.“

„Už jsou všechny ty tam, Tomášku, a dalo by to mnoho práce, kdybych je měla znova udělati.“

„Tak nechci vůbec snídani,“ řekl, vrhl se opět na lůžko a začal znovu naříkati.

Touto poslední taktikou zajistil si vítězství. Slečna Meadowová sestoupila do kuchyně a dala se do složité přípravy lívanců pro desetiletého klučinu, nespokojeného se světem.

Po jejím odchodu se Tom usmál způsobem, který prozrazoval i trochu úskoku; tím, že se na jeho tváři objevil úsměv vedle slz, utvořila se na ní jakoby duha.

Za chvíli se objevila teta Jana s lívanci a jinými lahůdkami. Tom se dlouho nerozmýšlel a vrhl se na dobroty tak, že po chvíli nezbylo ani drobečku.

„Musím ti prozraditi, teto Jano,“ řekl zřetelně, pokud mu to ovšem dovolovala plná ústa, „jsi dokonalá stará babička, s jakou se setkáváme jen v pohádkách.“

Myslil, že tím řekne tetě něco velmi lichotivého, ale

teta, jak se zdálo, nebyla příliš vděčna za takovou poklonu. Pro třicetiletou slečnu byl název „stará babička“ trochu více, než jí bylo milé.

Sotvaže Tomeš poznal, že se dopustil jakési chyby, spěchal ji napravit:

„Něco ti řeknu, tetinko: špižírnu nechám již na pokoji a nebudu strašiti kuchařku... hm, aspoň celý týden.“

Tomeš mluvil, jako by sám cítil, jak krásnou nabídku učinil tetě.

„To již zní trochu lépe,“ řekla teta. „Budeš tedy hodný, že?“

„Ano, tetinko, na mou čest!“ Toto potěšující ujištění rozveselilo srdce tety Jany tak, že odešla, aby se věnovala svým domácím pracím, a Tomše pustila na svobodu.

Tomeš použil dané svobody, odešel ihned na dvůr, kde se pustil do stavby posady na kuřata.

„Haló!“ ozval se hlas přímo za ním.

„Haló! Jsi to ty, Jeffe?“ otázal se, když se jeho pohled setkal s hochem asi stejného věku, jehož obličej se podobal tvářičky panenky a jenž byl oblečen v hezké šaty.

„Máš již kuřata?“ otázal se Jeff, považuje za zbytečné, aby odpověděl na Tomovu otázku.

„Ještě nemám, ale myslím, že mi Tom Whit prodá kuře za míč.“ Potom vzal Tomeš jedlové prkno a začal je štípati na třísky. Ale při této zajímavé práci odletěla mu silná tříska a zasáhla Jeffa dosti citelně do lalůčku levého ucha.

„Zatrolený kluku!“ vykřikl Jeff, a hned si začal ku podivu vážně třít poraněné ucho.

„Nemusíš proklínat,“ odsekl mu Tomeš vyčítavě.

„To přece není klení,“ bránil se Jeff ostřejším hlasem.

„Ať už je to cokoliv, ale je to sprosté,“ trval na svém Tomeš, jenž se nechtěl bez odporu vzdáti.

„Není to sprosté.“

„A je!“

„A já ti říkám, že není.“

„A já ti zase povídám, že je!“

„Můj tatínek to také říká.“

„A můj tatínek to neříká, a ten jistě ví, co se sluší!“

Mluvili již značně vysokým hlasem.

„Poslouchej, Jeffe Thompsona, chceš tím snad říci, že tvůj otec ví více než můj?“

„Ano, to míním.“

Zdálo se, že Tomeš je přesvědčen, že rozmluva již dospěla tak daleko, že důvody třeba zdůrazniti nějakým hmatatelnějším způsobem než pouhými slovy. Proto pojednou vyrazil pravou rukou skoro až od ramene, a nežli se jeho užaslý protivník mohl připravit k obraně, nastavit loket a odraziti ránu, vrazila silná malá pěst Tomova Jeffovi do nosu.

Jakmile se začaly Jeffovi před očima míhati zápasnické meče, přerušil jeho úzkostlivý vřeskot ticho na dvoře.

„On mne zabil!“ vřeštěl, zatím co se mu z poraněného nosu řinula krev.

Rychle tekoucí krev poděsila Tomše nesmírně.

„Ó, Jeffe,“ zvolal spínaje ruce, „nechtěl jsem tě tak

prudce udeřit... na mou duši ne!“ A statečně třel palec o pravou stranu svého námořnického kabátku a dělal tam neviditelný kříž, domnívaje se ve své nevědomosti, že přesně určil polohu svého srdce.

„Jdi a nemluv se mnou,“ řekl Jeff, přestávaje na okamžik hučeti jen proto, aby mohl vysloviti tato důležitá slova: „Nikdy již s tebou nebudu mluvit!“

„Ach, Jeffe, nestůj tak tady, když krvácíš!“ naléhal naň Tomeš. „Pojď se mnou ke studni, tam ti pomohu, aby ses mohl umýti.“

„Nepůjdu ke studni!“ křičel Jeff. „Zůstanu zde a vykrvácím a ty budeš oběšen jako vrah.“

Tato vyhrůžka, spojená s pohledem na řinoucí se krev, naplnila Tomšovu duši hrůzou.

„Můj Bože! Jeffe, já myslím, že zemřeš, budeš-li ještě tak krváceti!“

„Myslíš?“ otázal se Jeff, bledna trochu, neboť nikterak netoužil po tom, aby skutečně umřel.

„Ano, Jeffe... bojím se... bojím, že již je veta po tobě a že budeš brzo studený a ztuhlý a že přijde velký policista a zatkne mne a soudce v černé čepičce mne oběsí... Ach, ach...!“ Při tom hrozném pomyšlení se Tomeš až zajíkal.

„Půjdu tedy ke studni!“ řekl konečně Jeff. A oba dva smutní kloučci se spolu odebrali k chladivé vodě. Ačkoliv použili velmi mnoho vody, nepřestával Jeff krváceti. Jejich zoufalé pohledy se prohloubily. Náhle se Tomovi rozjasnila tvář.

„Ach, Jeffe, již to mám! Slyšel jsem, jak jednou četla

teta Jana v jakémžsi kalendáři, že krvácení z nosu přestane, když člověk zvedne ruku.“

Jako na povel vyletěla pravá ruka Jeffova vzhůru. K nesmírnému uspokojení obou kamarádů začalo krvácení brzy ustávat.

„Poslouchej, Jeffe, zvedni obě ruce, to ti pak krev přestane téci dvakrát tak rychle.“

Jeff rychle pochopil a zvedl obě ruce. Potom již nos sotva krvácel.

„Jeffe, cožpak, kdybys zvedl i nohu?“

„Jak?“

„Dejme tomu, že bys ji dal také vzhůru.“

V očích Tomšových se šibalsky zablesklo, ale Jeff to nepozoroval.

„Jak to mám udělati?“

„Opři se o pumpu a ostatní přenechej mně.“

Jeff poslechl. Tom ho uchopil za pravou nohu a zvedal ji výš a výše, až Jeff konečně vykřikl bolestí.

„Pusť ji, hlupáku!“

„No, jen se tak nerozčiluj! Nechtěl jsem ti ublížit,“ řekl Tomeš jako na omluvu a spustil mu nohu o několik centimetrů.

Byla to zábavná podívaná... Jeff, opírající se o pumpu s oběma rukama zvednutýma téměř kolmo do výše a s nohou, kterou mu jeho soucitný přítel zvedl tak vysoko, že byla skoro v pravém úhlu k ostatnímu tělu. Krvácení brzo ustalo a Tom ukázal svůj smysl pro veselou situaci tím, že zakroutil Jeffovi nohou tak silně, až hoch vykřikl ještě hlasitěji.

„Jsi drzý kluk, nebudu s tebou již mluvit!“ rozčiloval se Jeff, když se opět tak vzpamatoval, že mohl zase mluvit.

„Poslouchej, nadávat člověku na jeho vlastním dvoře je přece jen mnoho,“ řekl Tomeš nedůtklivě.

„Kdopak by zůstával na tvém hloupém dvoře,“ odsekl Jeff, hrdě se obrátil a odešel na ulici.

Tomeš věnoval následujících pět minut stavbě posady na kuřata. Náhle ho však omrzela osamocená zábava. I přešel plot, skočil do ulice a rozhlížel se po nějakém kamarádovi. Ke svému velkému zklamání viděl tam však jen Jeffa Thompsona, který se skláněl se zájmem nad papírovým drakem. Pocit osamělosti, který náhle padl na Tomše, způsobil, že mu srdce trochu změklo.

„Poslouchej, Jeffe, máš k tomu draku provázek?“

„Jen se nestarej o mého draka!“ odpověděl Jeff a ani hlavu nepozvedl.

„Kdybys neměl,“ pokračoval Tom přívětivě, „půjčil bych ti svůj.“

Jeffova tvář jaksí změkla. Jakmile Tomeš spatřil tento úspěch, ihned ho využil.

„Oh, Jeffe, kdybys viděl mou novou pušku!“

„Kdes ji vzal?“ řekl Jeff a znělo to jako probouzející se zájem.

„Vyměnil jsem si ji u Sadie Robertse; pojd' se mnou a já ti ji ukáži.“

Tím bylo ukončeno všechno nepřátelství; a za pět minut uzavřel Jeff a Tomeš slavnostně nezrušitelnou smlouvu, že budou až do smrti věrní kamarádi.

Asi za hodinu po této slavné smlouvě nahlédla teta Jana do Tomšova pokoje, aby se přesvědčila, proč je panáček tak ticho. Ono ticho se brzo vysvětlilo: ani Tomeš, ani Jeff nebyl v pokoji. Slečna Meadowová prohledala pečlivě celé stavení, a zvláště si dobře prohlédla pokoj pana Meadowsa a špižířnu. Nikde však nenašla ani stopy po svém nehodném svěřenci, i rozhodla se, že půjde na dvůr. Její oči rychle přelétly omezený prostor. Na dvoře nebyl nikdo.

„Tomášku!“ zvolala.

„Tu jsem, tetinko!“

„Pro pána, kde to jsi pro všechno na světě?“

„Tady nahoře!“

Slečna Meadowová se podívala vzhůru a poděšeně vykřikla. Na nakloněné střeše domu stál Tomeš a jednou rukou cosi pilně dělal v holubníku a za druhou ruku ho držel Jeff, jenž stál na nejvyšším příčli žebříku. Otvořem ve střeše vykukovala mu jen špička nosu, který byl rovněž obrácen vzhůru jako lísteček nějaké květiny.

„Tome, ihned slez! Okamžitě slez! Bože na nebi! Chceš spadnout a zabít se?“

„Chci dát holubům trochu krmiva. Nebojím se, že bych spadl a se zabil,“ odpověděl tiše Tomeš.

„Tome, poručím ti, abys ihned slezl s toho velmi nebezpečného místa.“

„Ach, tetinko, jen minutku ještě. Nic se mi tady nestane.“

Slečna Meadowová měla již strachem pláč na krajíčku.

„Tomášku, neposlechneš-li mne hned...“

Teta se zarazila, když spatřila na Tomášově tváři oživený pohled.

„Slyšels, Jeffe?“

„Co?“

„To troubí hasiči ... huráááá...“, a rychlým skokem zmizel Tomeš v padacích dveřích.

„Aha, myslí si, že poběží k ohni,“ řekla si slečna Meadowová, „ale z tohoto domu nevyjde ani na krok.“ Spěchala a chtěla se zdát velmi přísnou. Ale, běda! Zrovna, když prošla kuchyní a jídelnou do dvorany, zahlédla, jak se čtyři silné, hbité dětské nohy mihly před domem. Hoši už nezaslechli, že na ně volá, aby se vrátili.

Slečna Meadowová klesla na nejbližší židli a utírala si oči. Bylo to pro ni pokořující, když si musila přiznati, že se jí Tomeš velmi rychle vymyká z moci. Mírná, bázlivá dáma nestačila na divokého, nerozvážného hocha. Kdyby Tomášek dovedl pochopiti bolest a strach, který v jejím srdci vzbudilo jeho chování, jistě by si dvakrát rozmyslil, než by se tak divně hnal za hasiči. Avšak její slzy byly jako rosa na holou skálu. Křiče vzrušením, pádil malý uličník k ohni...

Nastal čas k obědu, ale Tomeš ještě nebyl doma. Dlouho hleděla smutným zrakem ubohá slečna oknem salonu, doufajíc, že zahlédne vracejícího se dobrodruha. Ale míjely čtvrt hodiny, a slečna Meadowová byla čím dál utrápenější.

„Musím se vzdát,“ řekla si. „Jsem přesvědčena, že mne hoch má rád. Nemohu mu však nahraditi zesnulou mat-

ku. Dělá si, co se mu zlíbí. Nestane-li se něco rozhodného, vyroste a bude z něho tvrdohlavec a divoch. Díky Bohu! Zítra má vyučování. Ale ani ve škole není ve správných rukou. Slečna Harveyová sice učí dobře, ale na Toma je slabá!“

Konečně jsouc unavena čekáním a rozrušena nepříjemnými myšlenkami, jež zavínil Tomeš svými nedávnými kousky, snažila se trochu pojísti. Když již chtěla vstáti od stolu, uslyšela zvenčí lehké, ale pomalé kroky. Kroky se blížily, dveře se otevřely a jimi vešel Tomeš. Vypadal hrozně. Punčochy měl postříkány blátem, košile byla hrozně pomačkána, ztratil klobouk a na tváři, také značně umazané, byl výraz studu.

„Nuže, panáčku,“ začala teta, jež se snažila býti přísná, třebaže měla radost, že konečně přišel domů, „jak vysvětlíš své chování?“

Tomeš svěsil hlavu a pozorně si prohlížel nohy. Poněvadž neměl klobouk, jež by otáčel v rukou, začal se tahati za prsty.

„Nestydíš se sám za sebe?“

Zdálo se, že Tomeš o tom uvažoval, jako by to byla velmi nesnadná otázka.

„Slyšels? Nestydíš se?“

„Ano, prosím,“ odpověděl velmi tichým hlasem a po zralé úvaze.

„Nuže, chlapče, nemysli si, že se tentokráte vyhneš výprasku! Nejdříve mi všechno pověz a potom ti ve tvém pokoji vypráším kalhoty; budeš tam zavřen až do večere — bez jídla.“

Zdraví hoši obyčejně nemají příliš velkou radost, slyšeli, že nedostanou oběd; není ani mnoho hochů, kteří by neměli nic proti výprasku. Tomeš poznal, že zašel příliš daleko a že jenom nějaký mistrovský tah ho dnes dovede zachrániti. Rychle jako myšlenka uzrál tedy v našem mladém generálovi plán. Přistoupil zcela pokorně k tetě, vzal ji nenadále za ruku a řekl:

„Tetinko Jeničko, hrozně toho lituji,“ a nežli teta Meadowová mohla uhodnouti jeho úmysl, ovinul jí ruce kolem krku a políbil ji.

Pod vřelým polibkem roztála její ledová přísnost a byla ihned odplavena něžným proudem lásky.

„Ubohý hochu! Jsi jistě velmi unaven a máš hlad. Vlastně bys oběda nezasloužil, ale posad' se! Nemám tak tvrdé srdce, abych se na tebe dívala, jak o hladu půjdeš do svého pokoje.“

Tomeš se nezdráhal a použil jejího dovolení. A zatím co mu slečna Meadowová dávala jídlo za jídlem, Tomeš oháněl se zručně a hbitě vidličkou a nožem. Teta byla sice velmi rozrušena rozporem mezi povinností a láskou, ale přece mu jen ráda posloužila.

Po celé další odpoledne se Tomeš choval vzorně. Ale to jen proto, že se chvěl strachem z toho, co přijde. O jeho podivném výletu se doví otec, a pak bude třeba větší obratnosti než Tomovy omluvy, aby se vyhnul vážným následkům. A jeho předtucha nebyla neodůvodněná. Když uslyšel pan Playfair od slečny Meadowové, co všechno tropil, sevřel pevně rty, svažtil čelo, na chvíli se vážně zamyslel, načež zavolal uličníka.

„Chlapče,“ řekl otec přísně, „tentokrát sis toho dovolil přespříliš.“

Tomeš ovšem nevěděl, co znamená, když si toho někdo dovolí přespříliš, ale dal se do žalostného pláče, když se chvilku zabýval myšlenkou, že by to mohlo býti něco hrozného.

„Chlapče, musíš se naučiti poslušnosti a uctivosti ke starším lidem. Letos v září, tedy za pět měsíců ode dneška, půjdeš do ústavu ve Svatém Mauru. A pamatuj si toto: nebudeš-li tam dělati dobrotu, dám ti odložití první svaté přijímání ještě o celý rok. A teď, chlapče...“

Ježto však Tom Playfair má býti hrdinou této pravdivé povídky, neosměluji se zaznamenati, co mu jeho otec ještě řekl. Tím méně odvahy mám, abych vylíčil, co učinil pan Playfair, když si ohnul hocha přes koleno. Tomeš si přitom počínal velmi hlučně. Až do té doby znal sílu otcovy ruky jen z laskavého stisknutí. Tuto událost, na kterou Tomeš nikdy nezapomněl, a následujících pět měsíců zakryji já i ty, milý čtenáři, hustým závojem, jež nenadzvedneme.

III. TOM ODJÍŽDÍ DO SV. MAURA A CESTOU POZNÁVÁ, ŽE ČTVERÁCTVÍ NĚKDY NĚCO STOJÍ.

Těchto pět měsíců vleklo se Tomšovi jako pět let. Naučil se v nich velmi mnoho. Myšlenka, že se bude připravovati na první sv. přijímání a že bude choditi

do ústavu, kde bude odkázán jen sám na sebe, vnesla trochu vážnosti do jeho života, jíž dosud neměl. Bylo to tak nápadné, že si toho povšiml i pan Meadow.

O prázdninách zlobil tak málo, že teta Jana měla vážné obavy o jeho zdraví. Je to sice divné, říkám-li to, ale je to pravda.

Bylo to jednou v pondělí v měsíci září, asi o půl osmé hodině večer, když stál Tomeš mlčky na nástupišti hlavního nádraží v St. Louis. Byl pečlivě zahalen do velkého cestovního svrchníku, jenž mu sahal téměř až po paty, a vypadal jaksi slavnostně. Doprovázel ho strýc, teta a otec.

Zvonky zvonily, parní stroje těžce oddechovaly, syčely a hvízdaly, nákladní vagony přijížděly a odjížděly, koleje se otřásaly. Prodavači novin, zřízenci a úředníci křičeli, nosiči pobíhali s těžkými zavazadly všemi směry. Hned byli tu, hned tam a počínali si tak, že nezkušený divák byl z toho všecek popleten. Ženy a děti stály blízko pokladen nebo neklidně seděly v čekárnách; některé narychlo něco pojídaly, většina jich však vypadala jako ztracené ovce. — A nad tím vším plálo a zářilo množství elektrických světél.

Když se vlak za vlakem rozjížděl na dalekou cestu a Tomeš si uvědomil, že již za chvíli bude i on na cestě do neznámého světa, bylo mu u srdce jaksi nevolno.

„Poslouchej, tatínku,“ osmělil se, „já bych, myslím, raději nikam nejezdil.“

Otec se usmál.

„Pan »Raději ne« nenáleží k naší rodině,“ prohodil místo otce pan Meadow kousavě.

Tom vrhl po něm za ta krutá slova rozhořčený pohled.

„Bud' jen statečný, Tomášku,“ šeptala mu teta a nepozorovaně mu do ruky vtiskla stříbrný dolar. „Je to k tvému dobru, drahoušku, za deset krátkých měsíců se vrátíš a bude z tebe junák.“

Pomyšlení na deset „krátkých“ měsíců a na to, že se z něho stane junák, to byla velmi pochybná útěcha, zato však darovaný stříbrný dolar účinkoval lépe. Oddělil se od rodinné skupiny a ihned vydal čtvrt dolaru z tetina daru za kornout cukrátek a za smetanovou trubičku, načež velmi vážně přemýšlel, nemá-li si za dalších pětadvacet centů koupiti pistoli, když se do nádraží vhrnul zastup hochů nejružnějšího věku a velikosti.

Tomeš s úžasem na ně hleděl.

„Poslouchej,“ řekl, oslovuje jednoho z hochů, který byl asi v jeho letech, „kdepak se tu berete?“

Místo aby odpověděl na jeho otázku, se hoch zastavil a pozorně si Tomše prohlížel.

„Nepatříš také k nám?“ řekl konečně.

„Ke komu?“ otázal se Tomeš.

„K hochům, kteří jedou do Svatého Maura.“

„Cože?“ zvolal Tomeš překvapeně. „Vy všichni tam také jedete?“

„Ano, aspoň říkají.“

„Pak to přece není tak zlé, jak jsem si to představoval. Poslouchej, bud' me kamarádi! Jmenuji se Tom Playfair. Jak se jmenuješ ty?“

„Harry Quip.“

„Na, vezmi si ode mne cukrátku,“ řekl Tomeš, otevíraje kornout.

Harry přijal ihned obě nabídky. Od té doby byli s Tomšem kamarádi.

Zatím co si tak ti dva prokazovali navzájem zdvořilosti malých hochů, přistoupil k nim hladce vyholený pán; byl více než v prostředních letech a oblečen byl v kněžský šat.

Harry smekl a snažil se vážně se tvářiti.

„Nu, Harry, kdo je tenhle tvůj mladý přítel?“ tázal se příchozí.

Když Tomeš zpozoroval, že se pohled cizího pána upírá na něho, stal se nervosním. Ve snaze, aby rychle polkl cukrátko, jež byl právě dal do úst, div že se nezadusil.

„To je Tom Playfair,“ řekl Harry.

„Ach, tak! To je tedy ten hoch, který běhá za stříkačkami, pravda?“

„Prosím, důstojný pane, to jsem udělal jen čtyřikrát nebo pětkrát, co jsem živ.“

„A který leze až na kalenici hladké střechy?“

Tomeš jen odtušil:

„Prosím, důstojný pane, já to již nikdy neudělám.“

Nato se kněz, který měl, jak bylo viděti, hochy na starosti, srdečně zasmál, podal novému známému ruku, a když oba vyzval, aby si sedli do vozu, jež jim ukázal, odkvápil, aby se podíval, zda jsou zavazadla v pořádku naložena.

„Jak se jmenuje?“ otázel se Tomeš.

„To je Páter Teeman, generální prefekt ústavu, víš, má tam na starosti kázeň a pořádek.“

„Kázeň!“ vyhrklo z Tomše, jehož hlavou se mihla nejasná představa káznice a důtek. „Co to znamená?“

„To znamená, že hochům dává nářezy, že je trestá.“

„Jejéj! Ale vždyť nevypadá tak zlý.“

„To nesmí. Ale jen počkej, až tě někdy přistihne, že řežeš nožem lavice. Pak ti namele tak, že si budeš přát, abys byl na opačném konci světa.“

To Tomše ohromilo. Nevěděl ovšem, že jeho druh schválně nadsazuje až hanba jen proto, aby se pásl na úžasu a hrůze nováčkově.

„A řeže hochy často?“ tázal se Tom nedočkavě dále.

„Hm, to bych řekl! Loňského roku jsem byl bit téměř každý den dvakrát, a neminul skoro ani týden, abych si nepoležel v nemocnici, kam mne potom musili dát.“

„Pane Bože!“ vyrazil ze sebe Tomeš. „To já nesnesu. Poslouchej, Harry, ty a já jsme kamarádi. Řeknu ti, co uděláme. Nikdo se na nás nedívá. Utecme! Mám dolar a ten nám zatím postačí, abychom se nějaký čas mohli uživit. Jakmile budeme bez peněz, budeme prodávati noviny.“

Harryho ani nenapadlo, aby Tomše povzbuzoval k útěku. Spokojil se jen tím, že mu chtěl nahnati hodně strachu. Proto mu pravil:

„No, proto se nemusíš tak lekat! Máme tam také mnoho zábavy.“

„Já v tom nevidím nic zábavného, dostane-li člověk jednou nebo dvakrát za den výprask!“

„Nu, možná, že nebudeš bit vůbec. Víš, já jsem byl takový strašně hrozný darebák. Proto mě tolik řezali.“

Třebas takové věci na sebe žaloval, je třeba podle pravdy přiznati, že rysy obličeje Harryho Quipa měly výraz velmi vlídný.

Harryho vysvětlení nerozptýlilo však Tomšovy obavy. Budou-li v ústavě sv. Maura nějakí zlí hoši, pak byl Tomeš přesvědčen (a měl pro to sto důvodů), že jeho jméno bude v jejich seznamu na prvním místě. Právě chtěl znova a velmi vážně raditi, aby utekli, když zaslechl, že ho někdo volá.

„Už jdu, tatínku! Poslouchej, Harry, zajisti mně ve voze místo vedle sebe,“ a s těmi slovy odběhl, aby se rozloučil s otcem.

„Nuže, milý hochu,“ řekl pan Playfair, bera Tomáše za ruku, „dávám tě do dobrých rukou. Musíš však býti opatrný. Budeš nyní mezi všelijakými hochy, dobrými, zlými i nedbalými. Pamatuj si, že takové, jaké si vyvolíš kamarády, bude i tvoje chování. Učitelé sice vyučují, kněží napomínají, ale nestaneš se lepším, budeš-li míti špatné kamarády. A nezapomeň, že se každým dnem připravuješ na první svaté přijímání. To musí býti mezník v tvém životě. Budeš-li hodný hoch v den prvního svatého přijímání, pak se lze nadíti, že zůstaneš i nadále hodný; vybírej si proto dobře své kamarády a snaž se býti co nejhodnější. Nuže, synáčku, dbej této rady. Pokud se týče ostatního, nemám obav. A tu máš něco, aby ti bylo veseleji... ale neutrať to všechno najednou!“

Tom přijal sice otcovské rady vděčně, ale pětidolaro-

vou bankovku ještě s větším nadšením. Políbil otce a pak se obrátil k tetě Janě. Dobrosrdečná ta dáma několikrát potlačila vzdech.

„Pán Bůh tě opatruj, milý hochu!“ štkala. „A nezapomeň nám psáti každý týden! Budu se za tebe denně modliti ráno a večer, co budeš pryč.“ Pak mu podala košík, plný sladkostí, jež měl tak rád. Tomšovi se při tolika důkazech dobroty jeho tety zalily oči slzami.

„Byl jsem k tobě velmi nedobrý, tetinko, a to hodně často. Ale víš, že jsem to nemyslel tak vážně. Je mi líto, že jsem ti způsobil tolik starostí. Doufám, že budu mnohem hodnější, až se vrátím, slibuji ti to.“

Ba i pan Meadow, kterého také dojaly okamžiky loučení, koupil Tomšovi knihu v červené vazbě o jakémsi nemožném hochu, jenž zažil nejrozmanitější nemožná dobrodružství v nemožné zemi.

„Do Chicaga a Altonu, do Kansasu, všichni nastoupit!“ volal průvodčí tuřím hlasem.

„To je tvůj vlak, Tomíku,“ řekl pan Playfair.

Všichni kráčeli k označenému vagonu. Uprostřed cesty je potkal černoš, jenž měl na sobě stejnokroj železniční společnosti.

„Jede tento hoch také do ústavu? Prosím, račte zde vstoupiti. Mám velkou radost, že vás všechny doprovázím. Pojd'te, mladý pane! Tak, hezky nahoru!“ A neponecháváje našemu hrdinovi možnost, aby se rozloučil, hbitě vyzvedl Tomše na plošinu a jemně, ale velmi účinně všoupl ho do vozu s pohovkami.

„Tady jsem, Tome!“ zvolal Quip, který přesně a věr-

ně podle daného slibu obsadil vedle sebe místo pro svého přítele.

Tomeš pospíšil a posadil se na volné místo, a jakmile to učinil, vyjížděl již vlak ze stanice a hoši zvolali z plných plic třikrát: „Sláva!“

„Ach! Tohle se mi líbí,“ řekl Tomeš, boře se do pohodlné pohovky a libuje si náramně v přepychovém pohodlí, s jakým cestoval.

„Příjemně se to sedí, pravda?“ podotkl Harry. „Zakouř si!“ A již nabízel Tomšovi cigaretu.

„Hm, nebudu,“ řekl Tom po jistém váhání.

„Pročpak?“

„Nu, povím ti to,“ odpověděl Tomeš v náhlé sdílnosti. „Nemám ani trochu rád, dělá-li se člověk tím, čím není. Kdybych dnes chtěl kouřit, pak snad jen proto, abych budil dojem dospělého člověka. A jak vidíš, to se mi nezamlouvá. Zakouřil jsem si jednou nebo dvakrát doma, ale vždy mi z toho bylo špatně. Ted' tedy víš, proč se mi to nelíbí. Byla by to jen přetvářka, kdybych říkal, že bych si rád zakouřil.“

To byla jedna z nejdelších řečí, jež Tomeš pronesl, a nejlepší přitom bylo, že řeč vzbudila velmi dobrý dojem.

„Nu, Tome, vidím, že jsi správný kluk, a mám tě za to, cos mi tu řekl, ještě raději. Já sám si někdy rád zakouřím, ale myslím si, že většina kluků, kteří kouří, to dělají jen proto, aby to budilo dojem, že jsou již velcí.“

„Já bych byl raději malý než velký!“ prohlásil Tomeš.

„Proč?“

„Nu, to máš tak: dospělý člověk se musí holit, musí se slušně a podle módy oblékat. Nemůže si ani hrát, ani mlsat na ulici a nevím, co vše ještě nesmí.“

„To je pravda.“

„Ano, a většina z nich jsou nafoukanci. Nosí tvrdé klobouky, bojí se běhat a vůbec si ani nehrají.“

„Ano,“ přisvědčil Harry, „a když takoví lidé dospějí, mají plno starostí, aby jim vousy krásně rostly.“

Oba uvažovali o nevýhodách stáří tak dlouho, až měli za to, že předmět náležitě vyčerpali.

„Poslouchej!“ ozval se Tomeš, „v tomto voze jsou jenom hoši.“

„Ano, byl objednáán jenom pro nás.“

„Znáš je všechny?“

„Znám několik ze starších hochů.“

„Kdo je tamhle ten kluk s vyhrnutým límcem, že mu ani uši neviděti? A vlasy se mu ježí jako štětiny. Kouří doutník a dělá, jako by to dovedl.“

„Ach, to je Jeník Tkanička.“

„Kdo?“

„Jeník Tkanička. Víš, to je jeho přezdívka. Je to takový nemotora. Ani si teď na jeho pravé jméno nevzpomínám.“

„Kdo je ten hoch s červenými vlasy, až úplně do čela zčesanými, s velkým nosem a nesmírně širokými ústy?“

„To je hloupý Green.“

„Hloupý Green?“

„Ano, tak mu každý říká. Nemá ani špetku rozumu

a ani se nedovede slušně chovat. Abych řekl pravdu, myslím, že je to opravdu špatný kluk.“

„A což, mají všichni hoši přezdívky?“ tázal se Tomeš.

„Všichni, s výjimkou jednoho.“

„Kdo je to?“

„Jeho pravé jméno je Black. A hodí se k jeho barvě tak dobře, že jsme si řekli, že mu to jméno ponecháme.“

„A co těch pět kluků tamhle? Vypadají jako pět sestřiček, tak jsou nesmělí a hezcí.“

„To jsou nějací nováčci.“

Skupina ta upoutala zraky Tomšovy. Nejsa spokojen s vysvětlením, jež mu dal Harry, šel na opačný konec vagonu, kde si s nimi mohl promluvit a na vše se jich vyptat.

Nejdříve si všech pět důkladně prohlédl, co jim nebylo příliš vhod, načež se s nimi dal do této rozmluvy:

„Já řku, poslyšte!“

Největší ze skupiny, asi čtrnáctiletý hoch, odpověděl nesměle:

„Jak se daří, pane?“

„Nejsem ještě pán; jmenuji se Tom Playfair. Jak se jmenuješ?“

„Alexander Jones.“

„Jakže? Pět Jonesů? Jsou někteří dvojčata?“

„Harry a Willy jsou dvojčata, pane.“

„Trojčata mezi vámi nejsou, že?“

„Ne, pane, tentokrát nejsou,“ odpověděl Alexander Jones, který i při své nesmělosti byl vtipný.

„No, s Bohem! Dávejte na sebe pozor!“ Vesele se na ně usmál a vrátil se na své místo.

Vlak již přešel ohromný most přes řeku Mississippi a vyjel z města Altonu. Jel potom velkou rychlostí otevřenou krajinou. Venku bylo tma jako v pytli a pochmurný ráz noci zvyšovala jen světla, jež se občas mihla před očima cestujících a rychle zase zmizela.

„Poslouchej, jaké je to místo, kam jedeme?“ načíнал Tomeš zase rozmluvu s Harrym.

„Jaké místo? Ta omáčková stanice?“

„Tak tomu říkáte?“

„Ano, protože nás tam krmí žitným chlebem a omáčkou.“

„Cožpak nedostáváte maso?“

„I ano, máme maso o vánocích; a na Nový rok dostane každý i kousek koláče.“

„I pro pána!“ zvolal Tomeš a maně si položil ruku na žaludek. „Ale máte aspoň hodně prázdných dnů?“

„Mohu ti prozraditi, že jich není mnoho; ale i pak musíme zůstat na malém dvorku, který není ani tak veliký, aby se na něm mohla kočka náležitě rozběhnouti.“

„Se mnou takhle nebudou zacházet. Nebude-li se nikdo dívat, vyklouznu při první příležitosti, jež se mi naskytne.“

„Učiníš-li to,“ řekl Quip, který se snažil Tomše co nejvíce postrašit, „chytí tě prefekt za límec a postaví tě ke sloupu.“

„Co tím míníš?“

„Nu, ten velký a silný prefekt tě postaví ke stromu nebo ke sloupu nebo ke zdi a řekne ti, že tě rozemele na prášek, pohneš-li se odtamtud, nežli uplynou tři hodiny.“

Tom zaúpěl.

„Myslím, že jsem přišel o všechnu radost,“ zabručel chvějícím se hlasem.

„No, někdy máme také nějakou zábavu.“

„Jaké máte zábavy?“ tázal se Tom zvědavě.

„Chodíváme na procházku v řadách, vždy po dvou. Jeden prefekt kráčí před námi a druhý jde za námi. Tak jdeme šest mil nebo ještě dále. Vlastně, jdeme tak dlouho, až většina menších kluků nemůže již stát na nohou. Pak si sedneme, odpočineme si pět minut a dáme se na zpáteční cestu. A když sedíme a odpočíváme, smíme spolu mluvit.“

„Což nesmíte mluvit, když jdete na procházku?“

„Ne mnoho,“ zdůraznil Harry.

„Chceš tedy říci,“ zvolal Tom vzrušeně, „že se po pěti-minutovém odpočinku musejí zase všichni vydati na zpáteční cestu?“

„To jsem neříkal.“

„Či je tam nechají?“

„To ne; po každé s námi jede velký žebříňák. Nemůže-li některý z nás dále, hodí ho prostě na vůz. Nežli tak však učiní, musí býti člověk opravdu hrozně unaven.“

„Tomu tedy,“ pravil Tom, když chvilku přemýšlel, „tomu říkáš zábava?“

„Zajisté. Je to velmi veselá zábava.“

„Zdá se mi, že vy kluci i pohřeb máte za dobrý žert.“
Tom nevěděl, že byl jízlivý.

„Ted' jsi to řekl,“ odpověděl Harry. „Kdykoliv u nás zemře hoch, nemáme večerní studium.“

„A umírají tam hoši často?“

Harry nedbal doslovného významu otázky, jak často tam umírají, a odpověděl:

„Ne, nikdy tolik, kolik bychom si přáli. Jeden nebo dva, nanejvýš tři za měsíc.“

„Nač umírají?“

„I neumírají, ale bývají ubiti, dostanou po hlavě palicí, naplněnou olovem.“

Tom vyskočil.

„Tohle odvoláš!“ řekl hodně prudce.

„Co mám odvolat?“ tázal se jeho překvapený přítel, vstáváje se sedadla.

„Děláš si ze mne jen blázna. Odvolej to, nebo nebude-
me kamarády.“

„I rád všechno odvolám. Řekl jsem to jen pro zábavu, chtěl jsem tě trochu postrašit. Nesmíš se hned rozčilovat.“

Těžko říci, jak by byla rozmluva skončila. Vtom se však vlak zastavil na stanici a Harry a Tom běželi ihned na plošinu, jen aby všechno viděli a věděli. Taková zvědavost je přednost amerických hochů. Tak se jim tam líbilo, že si sedli na stupátko. Nebyli tam však dlouho, když je P. Teeman vyzval, aby šli do vozu.

„Harry,“ navrhoval Tom, když se posadili, „pobavme se trochu.“

„Jak?“ otázal se Harry.

„Zahrajme si na průvodčího vlaku!“

Harry se pochybovačně rozhlédl po vagonu. Bylo již dávno deset hodin a většina hochů, znavená událostmi a vzrušením dne, již spala.

„Jakýpak by to mělo smysl, když už nikdo není vzhůru,“ řekl.

„Tím lépe!“

„Jak to uděláme?“

„Všiml sis svítilny na plošině našeho vozu?“

„Ano.“

„Nuže, mám nápad! Pojd' se mnou!“

Tom se vydal na plošinu a Harry ho doprovázel. Vzal svítilnu a vrátil se do vagonu. Přikradl se k hochovi, který tvrdě spal, přidržel mu svítilnu až ke tváři a co nejhlubším hlasem, pokud to jen dovedl, řekl:

„Jízdenky, prosím!“

„Nemám jízdenku,“ zvolal hoch, vyskočiv a protíraje si oči. „Dal jsem ji důstojnému pánovi...“

Zarazil se, když za svítilnou spatřil smějící se tvář neznámého hochá. Velmi se dopálil, že se stal obětí žertu, a rozehnal se po šprýmaři. Tomeš zcela přirozeně zvedl ruce, aby se chránil, ale úplně zapomněl, že má v ruce svítilnu. Prásk! Světlo ve svítilně zhaslo a na podlahu se sypaly střepiny skla. Tom se chránil velmi dobře, ale svítilna to odnesla. Mladý průvodčí vlaku zůstal stát s otevřenými ústy.

„Odnesme tu rachotinu tam, kde byla,“ řekl Tomeš.

„Ano, a bude dobře, pospíšíme-li si,“ radil Harry.

Nežli to však mohli vykonat, přiběhl k nim průvodčí.

„Mladí pánové, kdo vzal tu svítilnu s plošiny?“ otá-
zal se, dívaje se přitom na ošívající se uličníky.

„Já jsem ji vzal,“ přiznal se Tom. „Zde je ten střep;
vypadá, jako by byla vybuchla, že?“

„Oh, vybuchla nevybuchla,“ zvolal průvodčí, „je roz-
bita, a já budu propuštěn. Mladí kohoutci, teď se při-
znejte, proč jste mi vzali svítilnu a rozbili ji?“

Vzpomínaje si na slova Písma svatého, že mírná od-
pověď odvrací hněv, dal Tom ruku do kapsy, vytáhl ji
plnou a pravil:

„Pane, vezměte si trochu cukrovinek.“

„Nepotřebuji vaše cukrovinky! Nedostanu-li svítilnu
na nejbližší stanici, jsem zničen. Můžete za ni zaplatit?
Nemůžete-li, musím případ oznámiti železniční společ-
nosti.“

„Kolik chcete?“ otázal se Tomeš smutně.

„Čtyři dolary, pane!“ řekl černochoch usmívaje se a bru-
če si něco o tom, že věděl, že jsou mladí gentlemani a
že budou uznalí k jeho bídě.

„Dám vám padesát centů,“ odpověděl Tom.

„Cožpak chcete zničit chudáka?“

„A co, kdybych vám dal dolar?“

„Nemohu na to přistoupit, pane. Nejméně dva dolary
dostanu.“

„Nuže, dám vám půldruhého dolaru. Pak budeme vy-
rovnáni.“

„Protože jste takoví dokonalí kavalíři, vezmu to, pa-
ne.“ Černochoch odešel, raduje se z hezkého výdělků.

„Hoši,“ řekl P. Teeman, přistupuje k nim zezadu, „měli byste si lehnout a spát, nebo alespoň dáti pokoj ostatním, aby si odpočinuli. Jděte na svá místa, a už tam zůstaňte.“

„Dnes již mám zábavy tak právě dost,“ přiznal se Tom kajícně.

„Já též,“ řekl Harry.

Obě nevinátka usedla na sedadla a brzo spala spánkem spravedlivých.

IV. PŘÍJEZD DO ÚSTAVU SV. MAURA. TOM SE SEZNAMUJE S JANEM GREENEM.

„Podívej se, Tome! To je Pawnee Creek.“

Tom vystrčil hlavu z okna a spatřil malý, pěkný kamenný most přes cosi, co se podobalo potoku. Ještě se na to skoro ani nepodíval, když mu uletěl klobouk a spadl přímo do řečiště. A smutně potom vtáhl hlavu do vagonu.

„Mně se zdá, že cestování přijde člověku velmi draho,“ zabručel. „Dvacet pět centů jsem dal za cukrátku, dolar a deset centů za sladkosti, ze kterých se mi udělalo na nic, osmdesát pět centů za pomeranče, půl druhého dolaru černochovi za starou svítilnu, a teď mi ještě uletěl nový klobouk do řeky.“

„No, klobouk snadno zase dostaneš. Z ústavu je to sem jen malá procházka. A teď měj oči chvílku otevřeny,“ pravil Harry. „Vidíš tu cestu, která se vine po-

dél toho živého plotu?“ tázal se po několika minutách. Velmi často jsem se po ní procházel. Hola, tamhle je náš známý bílý plot. A tady již jedeme podél pozemků našeho ústavu.“

Tomeš měl sotva kdy, aby se dobře podíval na plot, když se vlak zastavil před velikou čtyřpatrovou budovou z pálených cihel, na jejímž průčelí byl nápis: „Kolej sv. Maura.“

Před budovou byla rozsáhlá zahrada, jíž se vinulo několik stinných cest; před zahradou byl vysoký bílý plot a před plotem stálo asi sto hochů s několika profesory, kteří čekali na příjezd starých a nových žáků. Tomeš si však všeho toho nevšímal; jeho oči, uši, ba jeho celá bytost jako by se byla soustředila na profesora, který stál nejbliže. Dlouhý, černý talár a široký pás bylo pro něho něco nového. Tak velice byl překvapen tímto pohledem, že se mu zdálo, jako by hlasité radostné výskání hochů, pronikavý hvizdot lokomotivy a ostrá výzva: „Všichni nastoupit!“ přicházelo z opačného konce světa.

Harry, jenž se od něho na chvilku vzdálil, aby potřásl rukou několika přátelům, našel ho za několik minut stát ještě stále na témž místě.

„Probud' se, Tomši!“ zvolal, klepaje kamarádovi na rameno.

Toto dotknutí zlomilo kouzlo.

„Poslouchej, Harry,“ vyjelo konečně z Toma, „pro všechno na světě podívej se na toho v té černé ríze! Není to nádherná podívaná?“

„Ach, jsi ty přece jen nováček!“ řekl Harry trochu povýšeně, „to není říza, to je talár, a ten muž v ní je tvůj představený, prefekt malých hochů.“

Tomšovi bylo lze v tváři čísti jakoby celé dvě hustě popsané stránky údivu a úžasu.

„Vždycky tak bývá oblečen?“

„Ano, jen pojd' se mnou, představím tě.“

„Skutečně tak chodí celý den?“

„Už jsem ti to přece řekl.“

„Na mou věru, to mám radost. Rád bych ho viděl, až mne bude honit. Hm, vypadá jako nějaká stará panímáma.“

„Velmi brzo se přesvědčíš, umí-li běhat nebo ne,“ odsekl Harry trochu ostře. „A pokud se týče té panímámy, změníš zajisté velmi brzo své mínění, až se pokusíš, abys mu něco provedl. Důstojný pane Middletone,“ pravil dále, obraceje se k tomu, jehož se týkaly ty poznámky, „zde je ještě jeden hoch ze St. Louis, můj přítel Tomeš Playfair.“

S úsměvem a několika slovy uvítal představený Tomše, podal mu ruku, již srdečně potřásl, a zároveň upřel tak jasný a pronikavý pohled na buclatou tvář k němu obrácenou, že Tom později prohlásil: „Pan Middleton mne asi prohlédl od prsou do zad až k námořnickému límci.“

„Zdá se mi, že jsi trochu divoké hříbátko.“

„Nejsem tak divoký, důstojný pane,“ řekl Tom, pokud dovedl, co nejmírnějším hlasem.

„Je tak živý jako ty, Harry?“ otázal se prefekt.

„Nebudu již takový divoch, důstojný pane Middleto-
ne,“ odpověděl Harry skromně.

Bylo to opravdu podivné, jak poddajně vypadal Tom, když stál před svým představeným.

„Nuže, Harry,“ dodal důstojný pán Middleton, „po-
starej se zatím sám o svého nového přítele. Tamhle, jak
vidím, je několik nováčků, kteří, tak se mi zdá, jsou
velmi nesmělí... jsou jako ztracení.“ A odkvapil, aby
přivítal pět Jonesových hochů.

Tomeš a Harry, jsouce ponecháni sami sobě, odchá-
zeli volným krokem po zahradní cestě. Tom si prohlížel
nové okolí, div že oči na něm nenechal.

„Co je ta dlouhá, nízká budova vpravo?“ otázal se.

„To je nemocnice. Onemocníš-li, půjdeš do nemocnice
a budeš tam tak dlouho, dokud zase nebudeš pohro-
madě.“

„Zdá se, že je docela útulná.“

„Ano. Kdykoli však je člověku zase tak dobře, že si
rád pochutná na marmeládě a namazaném chlebě, vy-
ženou ho z ní. V této velké čtyřpatrové budově před
námi bydlí učitelé a prefekti. V dolním patře na vý-
chodní straně je jídelna pro nás, malé hochy. Víš, tady
jsou dvě hřiště, dvě jídelny, dvě studovny, dvě umývár-
ny a čtyři ložnice. Je to proto, aby malí a velcí hoši byli
odděleni; velká místnost zrovna nad jídelnou je naše
studovna. A teď pojd' do naší umývárny, abychom se
před obědem umyli a šaty si upravili.“

Dali se napravo a přešli mezi nemocnicí po jedné
straně a důkladnou třípatrovou budovou kamennou po

druhé straně, o které Harry Tomšovi, řekl, že je to gymnasijská budova.

Jdouce dále, prošli dvojitou branou, obyčejně dokořán otevřenou, a dostali se na hřiště asi sto padesát metrů dlouhé a sto metrů široké.

„Tohle je hřiště pro malé hochy,“ vysvětloval Harry.

„Opravdu?“ otázal se Tomeš nespokojeně. „Zde musíme býti po celý čas?“

„Ano, po celý čas, nechováte-li se slušně. Pojd' však, pospěšme si, než se přihnou ostatní.“

Vedle brány na pravé straně a vedle gymnasijské budovy stál patrový dům s dřevěnou kostrou.

Když vstoupili do budovy, zjevil se Tomovi nový obraz. Kromě tří stolů a několika lavic nebylo v místnosti ani nábytku, ani jakýchkoliv jiných překážek. Kolem dokola podél čtyř zdí stála však řada malých skříní s dvířkami na závěsech. Každá skříňka byla rozdělena na horní a dolní oddělení, jichž se používalo na úschovu mýdla, kartáčů, toaletních potřeb a podobných drobností. Po skřínkách byly rozházené ručníky, mýdlo a cínová umyvadla v neladném nepořádku. Ručníky visely většinou u potrubí vodovodu, opatřeného tu a tam kohoutkem. Když oba hoši vstoupili do umývárny, bylo tam jen několik hochů, kteří se právě umývali, kdežto prefekt se zápisníkem v ruce určoval každému z hochů, hned jak vstoupil, jednu z oněch skříní.

„Pozdrav Pán Bůh, důstojný pane Phelane,“ řekl Harry, dotýkáje se rukou klobouku a podáváje ruku panu prefektovi.

„Ach, to je Harry! Tak jsi zase přišel?“

„Ano, důstojný pane, jsem jako falešný pětník.“

„Máš trochu pravdu,“ odvětil prefekt. „Jsi však příliš skromný. Jsem rád, že tě zase vidím. Ale vedeš si nového přítele. Kdo je to?“

„To je Tom Playfair. Prosím, mohl bych dostati zase tutéž skříňku, kterou jsem měl vloni? Víte, byla blízko okna... a mohl byste Tomovi dát skříňku zrovna vedle mé? Jsem jediný kluk, kterého tu zná.“

Prefekt Phelan, jenž mezitím s úsměvem podal Tomovi ruku na přivítanou, ochotně Harrymu vyhověl.

„Děkuji vám, důstojný pane,“ řekl Harry radostně. Pak zavedl Toma ke skřínce s číslem 29 poblíž okna, na které ukázal, když přednášel svou žádost.

„To je číslo 29... má skříňka, Tomši... a zde je tvá, zrovna vedle mé, číslo 30.“

Tomeš však nebyl spokojen.

„Tahle škatulka pro mne?“ zvolal.

„Snad bys nechtěl celý svět?“ tázal se ho Harry.

Ale Tomeš na tuto důležitou otázku neodpověděl, nýbrž zašel si k prefektovi.

„Prosím, důstojný pane Phelane, nemohl bych dostat ještě jednu skříňku kromě té, kterou jste mi právě přidělil?“

„Proč? Copak máš proti skřínce, kterou jsem ti určil?“

„Nu, je docela dobrá, ale chtěl bych míti dvě.“

„Opravdu? A nač bys chtěl míti dvě skřínky?“

„Hm, víte, jednu budu potřebovati na knihy.“

„Ach tak,“ řekl prefekt a usmál se, „na knihy dostaneš stůl ve studovně.“

„Tak? To je něco jiného.“ A jsa spokojen touto zprávou, vrátil se Tom k Harrymu. Harry s údivem pozoroval Tomovu odvahu.

Zatím se umývárna rychle naplnila. Co chvíli přicházeli noví hoši. Mezi těmi, kteří vstupovali, byli někteří, hlavně hoši Jonesovi, nade všecko pomyšlení nesmělí; jiní, jako Tomeš, počínali si tiše a klidně a zase jiní byli dosti smělí, ba až příliš hluční. Tito hoši vzбудili u Tomše zájem a zvědavost.

„Poslouchej, Harry,“ řekl, „kdopak jsou tamhle ti hoši, kteří mluví tak hlasitě a vykračují si po místnosti s povýšenou hlavou a tváří se, jako by jim patřila celá tahle chalupa?“

„Pst! Nemluv tak hlasitě, Tome,“ varoval ho Harry zcela vážně. „Je to několik starších hochů. Jak vidíš, počínají si tu opravdu jako doma. Na nováčky bývají dosti zlí.“

„Počínají si tak všichni starší žáci?“ zněla další Tomova otázka.

„Ne všichni, ale většina z nich.“

Tyto otázky a odpovědi dávají nám hodně názorně nahlédnouti do vnitřního života školy, spojené s konviktem. Často slýcháme mnoho stížností o přílišné smělosti a opovázlivosti staršího služebnictva, starých úředníků a podobných osob; ale co je to všechno v porovnání se staršími chovanci v konviktě?

Jako nováček je takový hoch velmi bázlivý, je snad

nejzdvořilejší ze smrtelníků. V prvních několika týdnech svého nového života se jen zřídka kdy odváží hlasitě promluvit. Jakmile však uplyne několik měsíců, jakmile se seznámí s ostatními hochy a vybere si kamarády, změní se velmi důkladně. Počíná si pak zcela nenuceně a přirozeně. Na konci školního roku odchází možná jako tichý a způsobný hoch. Sotva je však po prázdninách, viděti na něm velikou změnu. Vrací se, jako by mu patřil celý svět... s veškerou jistotou a drzostí, kterou americké noviny připisují kamnářovi v zimě, v době, kdy má mnoho práce a kdy cítí, jak je třeba jeho pomoci a odborné znalosti.

Každý pohled, každé slovo, každý pohyb prozrazuje neomylně, že jest už starší student, že již ví o životě s každého hlediska víc než nováček, že si v jakýchkoli okolnostech školského života dovede poraditi, že nováček, ať má od přirozenosti sebe větší nadání, je přece jen cosi nižšího. Zkrátka starší student si myslí, že, po lidsku řečeno, na nebi nebo na zemi nebo ve vodách a pod zemí není nic, co by se dalo srovnati s nejvyšším smrtelníkem, totiž se starším studentem. Nebylo by však spravedlivé, kdyby se čtenář domýšlel, že všichni starší studenti jsou takoví. Ne, tomu tak není; četní starší studenti jsou zrovna tak zdvořilí, rozumní, ušlechtilí a citliví jako nejlepší nováček.

Jeník Green náležel však ke starším studentům prvního druhu.

Plných pět nebo šest minut se v umývárně namáhal, aby na sebe upozornil tím, že mluvil hodně hlasitě, kdy-

koliv ovšem prefekt byl tak daleko, že ho neslyšel... Vyprávěl o tom, jak vyzrál na „starého“, jak zcela nešetrně a neuctivě nazýval svého otce, posmíval se nováčkům, kteří právě přišli do umývárny, tropil si z nich vtipy a jinak jim neříkal než „zelenáči“.

Když se upravil, což záleželo hlavně v tom, že si učesal vlasy tak, že mu téměř úplně zakrývaly pihovité čelo, postavil se Jeník Green k úzkým dveřím umývárny, a bavil se tím, že nastavoval nohu nováčkům, kteří přicházeli a vycházeli. Ovšem třeba po pravdě říci, že si tak počínal jen tehdy, když viděl, že představený je zaměstnán jinými povinnostmi a nevšímá si ho.

Tomeš a Harry také právě vycházeli z umývárny; Green nedočkavě čekal na novou oběť. Harry šel napřed, a protože byl starší student, pustil ho Green beze všeho; pak přišel Tomeš, který však, mimochodem řečeno, pozoroval žertíky Greenovy již po několik minut. Když došel až na práh, nastavil mu Green nohu; náhle však hlasitě zaječel.

„Ale, pro pána!“ zvolal Tom obraceje se. „Nešlápl jsem ti snad na nohu, kamaráde? Ale jen co je pravda, máš to pořádnou nohu!“

„Ty mizerný hlupče!“ zařval neurvalec, jenž nyní poskakoval na jedné noze do místnosti, takže byla radost na něho se podívat, „šlápls mi nejméně na pět kuřích ok.“

„To je velmi nepříjemné,“ odvětil Tomeš, který se jenom stěží přemáhal, aby nevybuchl v smích. „Je to tedy přece jen asi pravda, co předpovídali sedláci, že letos bude velmi mnoho kuřat.“

S tímto utěšujícím politováním vyšel ze dveří, jsa zavěšen na rámě Harryho Quipa, jenž se velmi namáhal, aby zůstal vážný. Poraženého Greena nechali v umývárně, aby dále tančil nebo přestal, kdy se mu bude líbit.

K umývárně přiléhala menší kůlna, pod jejíž ochrannou stříškou bylo šplhadlo, dvě hrazdy a několik jiných kusů tělocvičného nářadí a několik lavic. Na jednu z nich se naši dva přátelé posadili a klidně čekali na příjemný hlas zvonku, jenž je měl zavolati k obědu. Ale klid... historie se opakuje... byl předzvěstí bouře.

Sotva usedli, již se za rohem objevil Jan Green, jehož již tanec unavil a jenž toužil po tom, aby se setkal s Tomem někde, kde by ho prefekt neviděl. Opřel si pohodlně hlavu o levou ruku a levou ruku o jedno z bradel, pravou ruku založil v bok... tomuto postoji se úmyslně naučil o prázdninách, neboť se mu velice zalouval... a podíval se vážně na Tomše. Nebylo toho ani třeba, neboť náš hrdina věděl už o Greenovi velmi mnoho.

„Poslouchej,“ začal rváč, když poznal, že se jeho pohled i postoj docela minul s účinkem, „zůstal u vás doma ještě někdo, jako jsi ty?“

„Ani nevím,“ odpověděl Tomeš klidným hlasem, „kdybys však chtěl, napíšeš domů a otáži se na to.“

Po této odpovědi propuklo několik nováčků, kteří seděli nablízku a lhostejně se rozhlíželi kolem, v hlasitý smích. Rváč se na ně zuřivě podíval, načež se jim tváře zase prodloužily a pohled jejich — příznak to tesknoty

— se upřel do dálky. Harry se zasmál také; jeho smích však nepůsobil jako červená barva na krocana, byl již starší student, a proto si to mohl dovoliti.

Jsa takto povzbuzen mocí svého pohledu, obrátil se mladý Green znova k Tomšovi a znovu oslovil tohoto nebojácného hochu.

„Jakpak se jmenuješ, synáčku?“

Tomeš se úmyslně ztrápeně zašknouřil; rukou si přejel čelo, pročísl si vlasy a po chvilce odpověděl:

„Nemohu si právě ani vzpomenout. Mám špatnou paměť, je-li teplo. Je to hrozně dlouhé jméno. Když jsem byl křtěn, potřeboval kněz plných pět minut, než je vyslovil.“

Zase se ozval tichý smích posluchačů a Harry hlasitě vybuchl. Avšak Green tak užasl nad opovázlivostí nováčkovou, že se zapomněl přísně rozhlédnouti kolem, aby tak zarazil smích.

„Mně se zdá,“ pravil dále Green, „že si myslíš, že jsi vtipný, vid’?“

„Ano, prosím,“ odpověděl Tomeš bez rozmýšlení přívětivě. „Celá naše rodina říká, že jsem vtipný. A když jsem byl doma, nechtěli mne někdy vzíti ani na pohřeb ze strachu, že bych je tam právě v nejvážnějších okamžicích něčím rozesmál.“

Posluchači se dali do dlouhého tichého smíchu a Harry ještě hlasitěji vybuchl.

„Jsi opravdu hrozně důvtipný,“ zvolal zdrcený Green, který zatím zapomněl na svůj divadelní postoj a stál bezky přímo jako tyčka.

„Důvtipný!“ opakoval po něm Tomeš, „ba ano, to je to pravé! Hoši ve škole, do níž jsem loni chodil, říkali, že nebudou chodit do školy, vrátím-li se po prázdninách do ní já, protože jsem vždycky uchvátil všechny odměny. Proto jsem také přišel do této školy.“

„Zavři ji raději, sice ti dám jednu po ní,“ zařval rváč, duse tím smích, který se rozlehl po poslední větě Tomšově. To řka, vyhrnul si rukávy u kabátu, při čem mu bylo viděti manžety s lesklými knoflíky.

„Chceš-li mne uhodit,“ odpověděl mu Tom mírně jako jarní vánek, „bude, myslím, lépe, zavru-li ústa, sice bys mi mohl vraziti pěst až do hrdla a pak bych to odnesl na celý život.“

V jeho rychlé odpovědi viděli hoši výzvu k pračce, však také Green už zatínal pěstě a sotva přemáhal vztek.

„Jsi zbabělece!“ soptil.

„To říkáš ty o mně?“ řekl Tomeš.

„A drzoun!“

„To říkáš ty,“ Tom na to.

„Jsi koňský zloděj!“

„Ještě jsem tě neukradl.“

To bylo příliš pro Greena. Skočil po Tomovi, ale Harry ho chytil za rameno.

„Pomalu, Greene!“ řekl. „Vybeř si hochu, který je tak veliký jako ty.“

Třeba podotknouti, že Harry a Tom byli asi o rok nebo dvě léta mladší než Green.

„Pust' mne, slyšíš!“ křičel rváč.

„Ne, nepustím!“

Náhle však Jan Green ztichl jako pěna, skočil na bradla a začal se na nich houpati; za rohem se totiž objevil prefekt Middleton. Harry si zahvízdal, kdežto Tom zůstal přívětivě klidný až do konce. Nežli mohlo býti znovu zahájeno nepřátelství, zazvonilo k obědu.

„Tys mu to znamenitě pověděl, Tome,“ podotkl Harry, když šli do jídelny. „Kdepak ses naučil tak klidně a pohotově všechno odrážet?“

„Ach, já jsem měl velmi často potyčky se strýcem; a ten mne tak vycepoval, že se již nerozčilím.“

„Přesto ti radím, abys měl oči dobře otevřené. Green ti to všechno bude chtít vrátiti i s úroky, a to co nejdříve. Budu-li nablízku já, nebo některý jiný ze starších hochů, nemusíš se báti. Green je zbabělec a sprostý kluk. Kdyby tě někdy přistihl o samotě, pak se připrav na výprask. Na nás se však neodváží.“

Zatím došli již ke dveřím jídelny; jak tam studenti vstupovali, přiděloval pan prefekt každému místo u některého z deseti stolů, z nichž na každém bylo prostřeno pro dvanáct hochů.

K velké lítosti dostal Harry a Tom místo u různých stolů. Oběd minul klidně. Před modlitbou po obědě ohlásil prefekt Middleton, že každý hoch má jíti přímo z jídelny do ředitelny, kde se doví, do které třídy bude choditi, a dostane také seznam knih, jež si má opatřiti u P. prokurátora.

Tomeš a Harry, jimž se podařilo, že svou rozmluvu s ředitelem měli společně, byli oba přiděleni do třídy, v níž se začínají základy latiny. Také si oba opatřili

společně potřebné knihy a k jejich radosti dal jim prefekt Middleton místa ve studovně vedle sebe.

„Tome, to je opravdu znamenité!“ zvolal Harry, když vyšli ze studovny. „Oba jsme v téže třídě a ve studovně sedíme vedle sebe. Ale poslyš . . . zatím cos byl pro knihy, čekal jsem venku na tebe a něco jsem zaslechl. Víš, co ti chce Green co nejdříve udělat?“

„Nevím. Copak?“

„Jakmile se mu ještě dnes naskytne příležitost, chce ti přišpendliti na záda lístek se slovy:

»Dej mi kopanec,
já jsem trouba.«

Myslím, že už někde na dvoře čeká na vhodnou příležitost.“

Tomeš se zastavil a několik vteřin přemýšlel. Pak kráčet zase vedle Harryho a pravil:

„Pokusím se o to, Harry, vyzraji na něho i tentokrát. Řeknu ti jak: dovolíme mu, aby ve svém žertíku zašel dosti daleko. Budu dělat, jako bych o ničem nevěděl. Jakmile se však dostane za má záda a bude připevňovati onen lístek, vytáhneš kapesník; že ano? Budeš přitom státi tváří ke mně a před Greenem.“

„A co uděláš?“

„Uvidíš. Green se jistě nebude radovati ze svého vtipu.“

Sotva hoši vstoupili na dvůr, spatřili, že je Green bedlivě pozoruje.

„Čeká na příležitost,“ pošeptal Harry.

„Ano, vidím,“ odvětil Tom. „Pojďme tamhle na oddělení pro házenou.“

Harry souhlasil a oba se dali na protější stranu dvora. Harry, maje ruce v kapsách, se opřel o zeď tak, že přehlédl celé hřiště, kdežto Tomeš, ruce maje také v kapsách, viděl jen to, co bylo mezi oběma míčovými stěnami. Green se zatím kradmo plížil za nimi. I Tomeš to uhodl z výrazu na Harryho tváři. Konečně si Green našel vhodnou posici, aby mohl přišpendliti lístek. Sehnul se.

Vtom Harry vyndal kapesník.

„Když tak právě mluvíme o skoku,“ zvolal náhle Tom, „co říkáš tomuhle?“ A pravou nohou prudce kopl dozadu.

Green byl zasažen plnou silou do obou holenních kostí, jež byly jeho nejcitlivější místo; zato měl hlavu až příliš tvrdou jak pro rány, tak pro nápady.

V témž okamžiku vykřikl Green táhlým skřekem.

„I pro pána!“ zvolal Tomeš, obraceje se a oslovuje Greena, jenž si oběma rukama držel koleno a poskakoval na jedné noze. „Jak ses to pro všechno na světě dostal právě za mne? Máš to hroznou smůlu, hochu.“

Hlouček hochů, který pozoroval Greenův nepodařený pokus připevniti lístek Tomovi na záda, s křikem a smíchem sbíhal se se všech stran dvora, aby se hezky zblízka podívali na živý a nový tanec Tomšovy oběti.

„Bolí to?“ otázal se Tom soucitně, zdvíhaje lístek, jež Green upustil na zem.

„Zda to bolí?“ zařval Green, přestávaje tančiti, aby

dodal odpovědi co největší důraz. „I ne, pranic to nebolí. Je to nesmírně příjemné, ty hlupče!“ A po tomto výbuchu své výmluvnosti dal se opět do tance.

„Poslouchej, copak je toto?“ tázal se Tomeš, drže v ruce lístek a kriticky si jej prohlížeje. „Patří tento lístek tobě?“

„Ano; a přál bych si, aby ten lístek byl i s tebou někde na druhém konci světa.“

Nebylo pochybnosti, že to myslí nesmírně vážně a upřímně.

„Ale podívej se,“ naléhal Tomeš, „máš tam napsáno: »Dej mi kopanec!« Dostals tedy, cos chtěl. A jsi opravdu a skutečně trouba?“

Tato otázka dopálila Greena tak, že naráz zapomněl na všechnu bolest. Postavil se na poraněnou nohu a zuřivě vyrazil proti Tomšovi. Ale ani tentokrát se mu záměr nezdařil. Jiří Keenan, jenž již několik let chodil do koleje sv. Maura a který, soudě podle jeho skromnosti, to skoro ani nevěděl, chytil útočníka za ruku a tak mu ji stiskl, že Green znovu bolestně vykřikl.

„Nechej ho, Greene! Dobře se ti stalo. Nemáš nejmenšího práva vybírat si pro své surovosti mladší hochy, než jsi sám, sotvaže je potkáš. A poslouchej... rádím ti, aby ses ho ani nedotkl, bude-li na blízku Jeník Donnell nebo já.“ A s těmi slovy Jiří odešel.

Rvác byl příliš zahanben, i nebyl s to, aby se svým spolužákům podíval do tváře. Se zamračenou tváří a stydě se, odkulhal se do ústavní nemocnice, aby si dal natřít nohu jodovou tinkturou.

Jiří Keenan, který se právě objevil na scéně, zasluhuje, abychom o něm řekli několik pochvalných slov. Byl to vzorný hoch, ne však z toho druhu vzorných hochů, který se vyskytuje v nejedné vymyšlené povídce pro mládež, nýbrž byl z toho druhu vzorných hochů, s nímž se můžete setkat někdy, ba, chvála Bohu, často ve skutečném životě.

Vynikal v pasáku, běhu, kopané a ve všech jiných sportovních hrách nebylo obratnějšího hocha nad Jiřího. Byl malé postavy, snad příliš malé a nepříliš silné na svůj věk; přesto však nebylo sporu o jeho síle. Nikdy nikdo neviděl, že by byl Jiří své síly užil k nějakému nízkému nebo sprostému účelu. Nikdo ještě neviděl, že by byl někdy užil svého vlivu k něčemu jinému než k tomu, co zušlechťovalo. Byl přítelem všech... v jeho společnosti se i zlí na chvíli stávali dobrými a hodní byli ještě hodnější. Kromě toho byl veselý, žertovný a čtverák.

Probíjel se životem vesele a se zdarem jako paprsek světla. Spolužákům se nevyhýbal, jak se nejednou stává u studentů, kteří žijí ve výchovácích ústavech.

V každém dobře řízeném ústavě jsou srdce podobně vřelá a duše stejně ušlechtilé. Takoví hoši si sami na sobě nejméně zakládají. Ale ačkoli o tom ani nevědí, činí dobré skutky z lásky k Pánu a Spasiteli našemu, jehož v ušlechtilosti svého srdce vroucně a něžně milují.

V. TOM SI DÁ ŘÍCI A JDE SPAT.

Nepochybujeme, že se již mnoho čtenářů v duchu tázalo, k jakému druhu hochů náleží Tom Playfair. Cožpak si nemohl spisovatel vybrati lepší nebo aspoň jemnější povahu za hrdinu? Vždyť Tomeš je smělý, rád užívá slov, jakých užívají nevzdělaní lidé, je velmi svéhlavý a . . . než ustaň, milý čtenáři! Dovol, abych promluvil také já. Vzdávám se a uznávám, že všechny tyto nepěkné přívlastky jsou na Toma jak ušity. V tomto křišťále je mnoho kazů. Ale co na tom? Tyto drobné chyby dají se konec konců napravit. Tomeš je možná skutečný drahokam . . . i když je to třeba drahokam nebroušený. Vždyť některé z jeho chybiček jsou ve skutečnosti přednosti, ještě nezušlechtěné. Jeho odvaha je upřílišená mužnost . . . jistě v ní však není nic, čím se vyznačuje mladý býček na zápasišti. V jeho klukovských výrazech je mocná snaha po vtipnosti, kterou tak často pozorujeme u mladých lidí a kterou lze aspoň jim — nemluvím o dospělých provinilcích po této stránce — prominouti. Jeho přímost je nadsázka v tom, co všichni milujeme a k čemu lneme — v americké samostatnosti. — Ale dosti omluv! Doufejme, že se hrany obrousí, že se i nebroušený drahokam zatřpytí, takže se mu mnozí budou obdivovati, a že se ony trochu hranaté přednosti zjemní v zlatý střed, jemuž se všichni tak velice podivujeme a jež tak zřídka zachováváme.

Tomšova rozmluva s Greenem, jenž si odnesl pošramocenou holenní kost, způsobila, že si našeho hrdiny

všichni povšimli a že mu ona událost získala hlouček obdivovatelů a několik přátel.

Když se s Harrym procházel po dvoře, přistoupil k nim brzy poté, co se Green odešel léčit universálním ústavním lékem, jodovou tinkturou, hošík v krátkých kalhotách, jehož obličej jevil nesmělost i chytrost.

„Nuže, synu,“ řekl Tomeš, který byl asi o dva centimetry vyšší nežli neznámý hoch, „čím ti mohu posloužit?“

„To jsem rád, žes Greenovi vytřel zrak. Je to drzý hoch; pro nic a za nic mne štípl a tázal se mne, ví-li maminka, že jsem zde... a... a já tu nezůstanu! Má malá sestřička...“ a přitom se dal hoch do pláče, „mne ani nepozná, až se vrátím domů.“

„Tomu je teskno po domově, a to pořádně,“ šeptal Harry laskavě.

„Na,“ řekl Tomeš, „vezmi si ode mne cukrátko.“

Hošík přijal sladký bonbon a snažil se trochu rozveseliti; přestal plakati, ale chvílemi si zhluboka povzdychl.

„Pojď, sedni si sem k nám,“ vybídl ho Tomeš. „Jak se jmenuješ?“

„Josef Whyte. Můj otec je lékařem v Hot Springu. Má mnoho peněz a jezdí po kraji v kočáře s pěkným koníkem.“

„To je asi velmi zábavné, když jezdí člověk v kočáře,“ podotkl Harry. „Dělá to tatínek často?“

Hoch se usmál.

„Máš tu přátele?“ tázal se Tomeš dále.

„Ne, a velice rád bych chtěl domů,“ vzlykal Josef, na kterého znovu přišel záchvat tesknoty. „Všichni hoši jsou zde sprostí; a dobrého tu není nic.“

„No, no, ještě je všechny ani dobře neznáš,“ řekl Tom, a dodal skromně: „Harry a já jsme hodní hoši. Jen počkej, Jožko, až povyrosteš a budeš velikým, pak nebudeš musit chodit do školy. Tatínek potom umře a ty po něm zdědíš všechny jeho peníze a budeš jezdit v kočáře s koníkem...“

„Huuuu!“ začal Josef znova, zděšený tímto nevhodným líčením. „Já nechci, aby tatínek umřel!“

„Jen se tak nelekej,“ vložil se do toho Harry. „Ještě ti neumírá.“

„Já nechci, aby vůbec umřel,“ vzlykal hošík, jehož přepadla veliká touha po domově. „Chci ihned domů, chci vidět tatínka, maminku a sestřičku a malou Janu a všechny ostatní.“

„Já ti něco povím,“ řekl Tomeš, „bud’me přáteli a pak se ti nebude stýskat, pak se nebudeš cítit tak opuštěn. Co tomu říkáš, Josífků?“

Utíraje si jednou rukou uplakané oči, podal Josef druhou ruku Tomovi a potom Harrymu. Každý z obou hochů mu ji vřele stiskl.

Jožkův případ je dobrá ukázka nemoci, jež zachvacuje skoro bez výjimky všechny nováčky, přišlé do vychovávacích ústavů: touha po domově, tesknoty. Velmi málo hochů se jí vyhne, jako se nevyhne osýpkám, černému kašli nebo mořské nemoci, ale tato touha po domově nezachvátí všechny stejně zhoubně. Při obyčejném

záchvatu se nemocnému zdá, že život mimo domov nestojí za nic. Hry, jídlo a dokonce ani sladkosti ho netěší. Touha po domově je nejmocnější z nejmocnějších tužeb, a přepadne-li velkého hochu, je to opravdu smutný pohled.

Po obědě v pět hodin měli studenti hodinku na zotavení až do šesti, kdy je zvon svolal do studovny. Tam si mohli prohlédnouti a roztríditi učebnice a napsati rodičům, že šťastně dojeli do ústavu.

Když Tomeš vstoupil, povšiml si, že všichni starší hoši mlčky stojí, místo aby se hned posadili. Následuje jejich příkladu, stoupl si také ke svému stolu a upřel zpytavý pohled na prefekta Middletona, jenž stál na vyvýšeném místě, odkud přehlédl celou místnost.

Zatím co se Tomeš ještě divil, proč si starší hoši nesedají, požehnal se představený křížem a modlil se: „Přiď, ó Duchu přesvatý...“ Po této krásné modlitbě se všichni dali do práce.

Tom seděl hezky dlouho, a místo aby se učil, pozoroval, co dělají ostatní hoši. Starší téměř všichni se podpisovali do nových knih, kdežto noví se hrabali ve stolech v marné snaze, aby se zdáli soustředěni a ve své kůži. Zdálo se, že pan prefekt Middleton každého pozoruje.

Vtom vstoupil do studovny jeden z profesorů a prefekt Middleton odešel. Tento profesor byl pověřen, aby pravidelně dohlížel ve studovně.

Tomeš hleděl několik okamžiků na nového představeného a pak se obrátil k Harrymu.

„Poslouchej, jak se jmenuje tento člověk?“

„Pst!“ řekl mu tiše Harry.

Tomeš se nevlídně zadíval na Harryho a obrátil se k Josefu Whytovi, jež mu seděl po levici, a opakoval otázku.

„Nevím,“ odvětil Josef.

„Řekni mi, co budeš teď dělat?“

„Napíši domů a poprosím je, aby mne odtud vzali.“

„Oh, s tím nemusíš tak spěchat!“ pošeptal mu Tom.

„Za několik dní poznáš ostatní hochy lépe...“

Právě v tom okamžiku pocítil na rameni čísi ruku, a když se podíval, spatřil vedle sebe dohližitele, který si ho prohlížel spíše přísně než laskavě.

„Bud' ticho, Playfaire,“ řekl, „zde nikdo nesmí mluvit; vezmi si knihy a uč se!“

„Ale, důstojný pane, jakpak jste se dověděl, že se jmenuji Playfair?“

Dohližitel se zahryzl do rtů, aby se nedal do smíchu, a krácel jinam.

Záhada, že věděl, jak se Tomeš jmenuje, byla velmi prostá.

Místo každého hochy ve studovně, umývárně, jídelně, ložnici a kapli se poznamená na přehledném plánu. Jediný pohled naň ukáže představenému, je-li každý hoch na svém místě.

Když byl Tom takto napomenut, otevřel si stůl, vyňal z něho psací potřeby a po nemalé duševní námaze, používaje ustavičně ssacího papíru a maje prsty celé od inkoustu, napsal tento dopis:

V ústavu sv. Maura 5. září 188—.

Drahá teto!

Chápu se pera, abych Vám oznámil, že jsem zdráv a doufám, že i Vy všichni jste zdraví. V ústavu sv. Maura je docela hezky. Není mne ani trochu teskno po domově; zato mnoho nových hochů má tesknice. Řekni Jeffu Thompsonovi, že mu budu brzo psáti. Kdo se stará o mé holuby? Vyřid' tatínkovi můj pozdrav! Je můj rousňák s dlouhým ocasem v holubníku? Peníze jsou již skoro všechny ty tam. Cestou jsem měl nehodu a musil jsem zaplatiti starému černochovi za svítilnu. S Bohem! Budu se velmi pilně učit.

Tvůj milý synovec

Tomáš Playfair.

Když právě psal adresu na obálku, jež měla odnésti tuto literární perličku, ucítil, že mu někdo vrazil do zad.

Obrátil se a spatřil pod stolem nataženou ruku, která svírala složený papírek. Tomeš jej vzal, a když papírek rozbalil, četl na něm:

Pane Playfaire!

Odepište my, budete-ly se v přeztavce se mnou být ve vyklenku za starým kostelem.

Váš

Jan Green.

Douška. Jste sprosták!

Na tento dotaz odpověděl Tom obřadně:

Milý pane Greene!

Jak to, že se jmenujete Green? A proč Vám hoši říkají hloupý? Co dělá Vaše koleno? Bolí hodně? Děláte pravopisné chyby. My, přeztávce a být je špatně; správně se píše mi, přestávce, bít. Jste větší a starší nežli já. Místo abyste se se mnou rval, měl byste se učit pravopisu. Rvačky nejsou hezké a já se nechci prát. Měl byste se stydět. Až budete psát domů, pozdravujte ode mne tatínka a maminku.

Váš

Tomáš Playfair.

Když podal Greenovi toto psaníčko, rozhlédl se pohodlně po studovně. Pak se protáhl a rozhodl se, že půjde ven. Vzal si čepici, kterou si, mimochodem řečeno, vypůjčil od Harryho, když mu ve vlaku uletěl klobouk, a kráčel ke dveřím.

Právě je chtěl otevřít, když k němu dolehl hlas pana prefekta.

„Playfaire, vrať se na své místo!“ Bylo to proneseno velmi rozhodně.

„Já si chci jen trochu vyjít, důstojný pane,“ řekl Tomeš, zastavuje se u dveří, a ruku má na klice, aby vysvětlil svoje počínání.

„Vrať se na své místo!“

Jenom nerad se vrátil na své místo, vrhaje cestou zlostné pohledy na hochy, kteří se mu smáli.

Za chvílku se ozval zvonek a všichni šli na dvůr, kde měli několik minut volnou zábavu.

Když bylo po přestávce, pomodlili se společně večerní modlitbu a po ní se odebrali do ložnice.

Nezvyklý pohled na sto hochů, kteří se svlékali jako na povel, připadal Tomšovi směšnější než cokoliv jiného. Pozoroval toto nové divadlo s takovým zájmem, že se po několik minut ani nepohnul a jen se smál a smál. Dotek cizí ruky na rameni strhl ho však s veselých výšin. Byl to zase P. Middleton.

„Playfaire,“ zašeptal, „chceš ještě něco dělat?“

„Ne, důstojný pane,“ odvětil Tomeš jsa zvědav, co ještě přijde.

„Pak tedy bude dobře, když se svlékneš a ulehneš.“ A P. Middleton se jal znova modliti růženec a chodil dále sem a tam uličkou mezi řadami lůžek.

„Hm!“ zabručel si Tom. „Člověk se tu jen rozhlédne a již za to dostane. V tom přece není nic zlého, když se trochu kouknu kolem sebe.“ Smutně pak začal svlékati svou námořnickou kazajku. Právě se mu podařilo, že svlékl šat s jedné ruky, když zahlédl Harryho Quipa na nedalekém lůžku. Harry zachytil jeho pohled a usmál se. Onen úsměv vrátil zase Tomšovu srdci jasnou pohodu; přestal se svlékat, přiložil palec k nosu pravé ruky a pohnul rychle několikrát prsty, dávaje tak velmi dobře známé znamení.

Místo aby přijal tento žertovný a přátelský projev v duchu, v jakém byl učiněn, prodloužila se Harryho tvář hněvem a oči významně pohleděly směrem k P. Middletonovi.

Tomeš sledoval pohyb očí Harryho, potom se obrátil

a . . . ano, zase tam byl ten člověk . . . uviděl, jak P. Middleton přichází k němu.

„To by byl div,“ pomyslí si, když báječně rychle strhl šaty se sebe, „nemíří-li zase ke mně.“ Skočil do postele a zabořil tvář do podušky.

„Hochu,“ šeptal P. Middleton, skláněje se k němu, „tady v ložnici si nesmíme lehkovážně počínat.“

„Jak, prosím, důstojný pane?“

„Lehkovážně.“

„Co je to, prosím?“

„Pst! Nemluv tak hlasitě. Chci tím říci, že nesmíš mluvit, šeptat, smát se nebo dávat znamení, když druzí chtějí spát. Rozumíš mi?“

„Ano, ale . . .“

„To stačí, a teď už spi! Máš-li něco proti tomu, povíš mi to zítra ráno.“

„Ten je mi ale hezký,“ bručel Tomeš do podušek. „Nechá ani člověka něco vysvětlit.“

A za dvě minuty spal již jako zabitý.

VI. GREEN A TOMEŠ BĚŽÍ O ZÁVOD, KTERÝ PRO OBA ŠPATNĚ DOPADNE.

Bim . . . bam . . . bam . . . bim . . . bam . . . bam!

„Copak je?“ zvolal Tomeš, když zaslechl tyto zvuky, vyskočil z postele a protíral si oči.

Hluk způsobil zvon se železným srdcem, jímž zvonil P. Middleton až radost.

Tomeš se rozhlédl; všichni studenti s výjimkou několika starších, kteří již dávno byli zvyklí na tento hrozný lomoz, byli již vzhůru a oblékali se.

„To je trochu brzy pro mne,“ pomyslí si Tomeš; upokojil se, když onen hrozný zvon zase umlkl, a zahrabal se znovu do peřin. Již klidně usínal, když se ho dotkla ruka.

„Playfaire, neslyšels zvoniti?“

„Zdali jsem slyšel? To si myslím, že jsem slyšel. To je všechno v pořádku, důstojný pane; mně se však zdá, že bych nerad tak brzo vstával.“

Sotva však tuto větu vypustil z úst, nastalo, jak se mu zdálo, kdesi v jeho blízkosti slabé zemětřesení. A než si mohl uvědomiti, že se něco stalo, ležel již na podlaze a matrace z jeho lůžka byla na něm.

„Pročpak jste to udělal, důstojný pane?“ vyprskl, ale P. Middleton byl již v polovici chodbičky mezi lůžky.

„Zacházejí-li tak s člověkem hned první den, jak s ním budou zacházet poslední den?“ bručel si. „Myslím, že tato škola nestojí opravdu za nic.“

Když hoši vstali, měli půl hodiny času k tomu, aby se umyli a ustrojili. Pak byla mše svatá, snídaně a studium.

V devět hodin onoho dne právě měli to, čemu se na školách říká „lectio brevis“, to jest, učitelé jednotlivých tříd měli k žákům krátký proslov a uložili úlohy na příští den.

Tomeš byl trochu překvapen a poněkud zaražen, když poznal, že jeho třídním učitelem toho roku nebude nikdo jiný než P. Middleton. Když však po několik mi-

nut poslouchal úvodní řeč svého profesora, došel k závěru, že to snad přece jen nebude tak zlé, jak se obával.

„Lectio brevis“ trvala hodinu a ostatní část dne měli studenti volno.

Brzo po obědě přistoupil k Tomšovi Harry Quip, kterého doprovázel neznámý hoch.

„Tome, zde je můj dobrý přítel, Willie Ruthers; jsem přesvědčen, že se stane i tvým dobrým přítelem.“

Willie a Tom si podali ruce a Willie bručel dosti nespěšně cosi jako: „Těší mne, že tě poznávám.“

„Smím ti nabídnout něco na zub?“ tázal se Tomeš.

Mls byl vděčně přijat a tím bylo přátelství obou hochů pevně zajištěno.

„Byls již na procházce?“ tázal se Willie.

„Ne a myslím to vážně; Harry, měli bychom jít hledat můj klobouk v potoce.“

Když dostali dovolení od pana prefekta, vydali se na cestu podél železniční trati a zanedlouho našli šťastně klobouk, trochu již zapadlý do bahna. Když na zpáteční cestě byli již blízko ústavu, navrhl Harry, aby šli „modrým paloukem“. Toto místo s tak podivným jménem bylo oblíbené místočko studentů. Je jen kousek za ústavním hřištěm a pod velkými, pěknými sosnami je tam příjemný stín.

Náhoda tomu chtěla, že onoho dne byl na „modrém palouku“ také Jan Green a s ním ještě tři hoši stejné povahy a stejných zálib.

Green již zdaleka spatřil náš trojlístek.

„Hoj, hoši,“ zvolal, „tady přichází ten vtipný chlapík! Pojd' sem, ty mladý drzoune,“ řekl, obraceje se k Tomšovi, „vypořádáme se spolu!“

„Tome, prchněme,“ šeptal Harry důrazně; „tihle kluci, co jsou s ním, nedovolí mně nebo Williemu, abych ti pomohl. A Green si od té chvíle, co se vrátil z prázdnin, počíná stále jako rozený rváč.“

„Neuteku, nemusím-li,“ odpověděl Tom a krácel přímo dál, chtěje minout Greena a jeho druhy. Ale Green zastoupil trojlístku cestu.

„Kampak jdeš, vtipný panáčku?“ otázal se.

„Ted' a celý rok budu choditi do ústavu svatého Maura. Copak dělá tvá nožička?“

„Ty se ted' se mnou musíš bít, ty drzáku,“ pravil dále Green, zardívaje se zlostí nad takovou odpovědí Tomšovou.

„Vidíš přece, že se s tebou nechci bít.“

„Za to, zda chceš nebo nechceš, nedám ani zlámanou grešli. Chystej se! Naučím tě, co to je tak drze odmlouvat. Dnes mi neujdeš!“

„Že ne? Chytni si mne!“ A s těmi slovy utíkal Tomeš k potoku.

Trvalo několik vteřin, než Green poznal náhlou a zcela neočekávanou změnu v nastávajícím zápasu; pak se dal také s výkřikem vzteku do pronásledování.

Třeba vysvětliti, že Tomeš před svým odjezdem z domova dal tetě Janě slavnostní slib, že se již nikdy nebude bít a rváti.

Na svůj věk byl dobrý běžec; nevyrovnal se však rych-

lostí starším a dlouhonokým pronasledovatelům. Ačkoliv měl náskok asi deseti metrů, zjistil ihned, že ho dohánějí. Přesto však zůstávala jeho buclatá tvář stále stejně klidná; když občas obrátil hlavu dozadu, aby se ohlédl, tvářil se stále tak bezstarostně, jako by závodil jen pro vyražení.

Byla to zajímavá podívaná. Tomšovi dodával chuti s odvahy Harry a Willie, kdežto Green byl podněcován pokřikem tří kamarádů, kteří také běželi s ním.

Nežli se Tomeš dostal ze stromů na „modrém palouku“, viděl, že bude zcela jistě brzy dopaden, nepodaří-li se mu snad zpestřiti útěk nějakým úskokem. Vynalézavost ho ani nyní nezklamala. Náhle se chytil stromu, prudce se obrátil a otočil se v pravém úhlu k dřívějšímu směru.

V mrštnosti se Green Tomovi nevyrovnal, a proto, než změnil směr běhu, získal pronásledovaný zase náskok. Všichni se hnali k nízkým břehům, jež byly před „modrým paloukem“ a oddělovaly jej od prerie.

Zdálo se, že Tomeš nevydrží tak dlouho, aby doběhl na břeh.

Blíže a blíže bylo slyšeti těžké oddechování Greenovo. Vzdálenost mezi oběma se zkrátila sotva na tři metry.

„Prohráls, Tome!“ zvolal Harry.

„Nemá to smyslu,“ dodal Willie Ruthers, když se zastavil, „neunikneš mu.“

Tomeš byl nyní vzdálen od příkrého břehu asi dvacet metrů, kdežto pronasledovatel mu byl v patách. Náhle se Tom prudce zastavil, otočil se, a když k němu pro-

nasledovatel přiběhl, uskočil na bok a nastavil mu nohu.

Green narazil na nastavenou nohu a převalil se přes ni nikoliv jako běžec, ale spíše jako veverka. Padl na všechny čtyři na měkkou půdu; neublížil si však a rychle zase vstal.

Nežli však byl opět na nohou, přišel Harry Quip na nápad, jak Tomše zachrániti.

„Tome, Tome!“ volal, utíkaje přitom k příkrému břehu, „utec co nejrychleji semhle. Jsme blízko Keenanovy jeskyně, a dostaneme-li se k ní, překazíme jim cestu.“

Harry ještě ani nedomluvil, a Tomeš už zamířil k onomu úkrytu. Jeskyně, o níž byla řeč, měla vpředu neotesané, dřevěné pažení, jež se celkem podobalo dveřím.

Tomšovi se oči vyjasnily. Byl si nyní jist sám sebou. Jakmile bude ukryt v jeskyni, Harry, Willie a on budou moci dlouho vzdorovati těm, kteří zůstanou venku.

Jeskyně byla už nedaleko. Bylo třeba proběhnouti ještě jen velmi krátkou vzdálenost a všechno pak bude dobře. Green byl daleko vzadu a neběžel již tak rychle jako na začátku.

Avšak, běda! Jak se Tomeš statečně namáhal, aby se dostal k úkrytu, oči maje naň upřeny, klopýtl o kámen a prudce se svalil; Green se však nezastavil a netázal, co se stalo. Vrhł se na Tomše a začal ho pěstmi tlouci do tváře.

Při pádu se Tom na čele velice poranil. Cítil prudkou bolest. Byla větší než přání, aby mohl snést surový útok Greenův.

„Vzdej se!“ řval mladý ukrutník.

„Jak se mám vzdáti?“ úpěl Tomeš, jenž, ač sláb, omámen a trpící, přece si jen tropil žerty ze svého nepřítele.

Rvác pokračoval v surové práci. Tomšovo postavení bylo čím dále povážlivější. Harry a Willie, kteří se snažili, aby mu pomohli, byli násilím zadrženi Pitchem a jeho druhem.

„Vzdáš se již?“ otázal se znova Green, ustávaje na chvíli.

Tomeš cítil, že omdlává; před očima se mu dělaly mžítiky a podivně mu hučelo v uších, ale proto se přece ještě nechtěl vzdáti. Sebral všechny síly a řekl skoro docela přirozeným hlasem, ačkoliv se velmi přemáhal:

„Myslím, že ses na to tázal již jednou.“

„Dobrá, zbiji tě tak, že se ani nepoznáš...“

Green však větu nedokončil; prudký náraz mu zavřel ústa a srazil ho rychlostí blesku do trávy.

Nad ním stál Jiří Keenan. Tomeš, i když byl zbaven útočníka, se nehýbal. Pozbyl vědomí.

„Quipe!“ zvolal Keenan, „utíkej k řece a přines trochu vody! Rychle! Podívej se, ty surovče,“ pokračoval student, oslovuje Greena.

Jiří Keenan uchopil Greena za límec a zatřásl jím tak prudce, jak mu kázalo jeho rozhořčení.

„Nechtěl se vzdát,“ hučel Green.

„Vidíš, cos provedl!“ křičel Jiří, upíraje ustrašený pohled na bledou tvář Tomšovu. „Kdybych neměl nic lepšího na práci, byl bych velmi rád, kdybych mohl po celý život tebou takto třásti. Polej mu tvář a za chvíli

se vzpamatuje,“ pokračoval, když se Quip skláněl s kloboukem vody nad Tomšem.

Upírají toužebně oči na Tomše, třásl Greenem neustále tak prudce, že se nedalo říci, kde má Green hlavu a kde nohy.

Nepřestal ani potom, když se za chvíli Tomšova tvář zachvěla.

„Sláva! Přichází k sobě!“ zvolal Willie Ruthers, který přiskočil a uvolnil Tomovi limec kabátu.

Willie měl pravdu. Tomeš otevřel oči a pak se s námahou zvedl na ruce. Rozhlížel se udiveně, až se jeho oči upřely na tvář Harryho Quipa, ekropenou slzami. Ihned se jeho tvář vyjasnila, sáhl si do kapsy a řekl:

„Zde máš, Harry, vezmi si cukrátko!“ A Tomeš vstal, a ač byl sláb, usmíval se.

„Greene,“ řekl Jiří, „nežli tě pustím, musíš poprosit tohoto hochy, aby ti to odpustil.“

„Nepoprosím!“

„Nepoprosíš?“ a Jiří doprovodil tuto otázku novým zatřepáním.

„Ouvej! Přestaň! Ano, prosím, odpusť mi!“

„To stačí, stačí!“ řekl Tomeš vážně.

„Ted,“ pokračoval Jiří, „musím tě požádat, abys mi slíbil, že se již nikdy nebudeš plést mezi malé hochy. Slyšíš? Letos rváčů v ústavě nepotřebujeme.“

„Oh, ano!“ zvolal Green, jenž byl nyní důkladně protřepán. „Dávám ti slovo, že slibuji. Ach, Jiří, prosím tě, pusť mne!“

Jiří vyhověl této vážné žádosti a Green odběhl, aby se

přidal ke svým kamarádům, kteří při první známce nebezpečí prchli.

Tomeš vyhrál tento zápas mravně.

VII. TOMEŠ PROVÁDÍ ROZKAZY, PO NICHŽ MU NIC NENÍ, S PŘEKVAPUJÍCÍMI VÝSLEDKY

Jednoho nedělního rána koncem září měl ředitel ústavu ke studentům kázání, k němuž si vybral za předmět, jak Pán Ježíš vyháněl zlé duchy. Pokračuje v kázání, ukázal, jak Církev zavedla jistý druh modlitby, zvané exorcismus, a vykládal o smutném stavu duše, kterou ovládl zlý duch.

Pak prohlásil, že snad i v kapli je několik studentů, kteří jsou v jeho moci: jsou to ti, kdo jsou nečistí, bezbožní, nepoctiví, jiní, kteří duši poskvrnili smrtelným hříchem a Ducha Svatého vypudili z jeho vlastního chrámu.

Mluvil tak zajímavě a tak důrazně, že ho všichni pozorně poslouchali. Nikdo však neposlouchal kázání s takovým zájmem jako Tomeš Playfair. Třeba přiznati, že tento hoch za svých deset let sotva kdy slyšel kázání, jež by probíralo jeho dosavadní život.

Jak málo toho věděl z náboženství, které znal jen z příležitostných výkladů tetiných! Ký div tedy, že Tomeš nepochopil správně kázání; ký div, že nadobro si popletl skutečnost a podobenství.

Když bylo po mši svaté, zůstal Tom v kapli a začal si pečlivě prohlížeti všechny modlitební knížky, jež byly rozloženy po lavicích. Konečně ukázal spokojený výraz ve tváři, že našel to, co hledal. Vážně usedl, četl a přemýšlel, přemýšlel a četl. Bylo viděti, že je spokojen se svými úvahami. Zavřel knihu a spěchal na hřiště, kde ihned vyhledal své důvěrné přátele: Harryho, Williho a Josefa.

„Tu máte,“ začal Tomeš, „vezměte si každý trochu cukrátek.“ Cukrátky byly jakoby Tomšovou dýmkou míru. Všichni přijali nabídku, načež mladý náčelník rozvinul své myšlenky v této rozmluvě:

„Nuže, hoši, zapamatovali jste si, o čem dnes důstojný pán kázal?“

„Ano. Co s tím chceš?“ otázal se Harry.

„Nu . . . jen to . . . že jeden z hochů na tomto hřišti je posedlý.“

„Jakže?“ zvolali všichni jedním dechem.

„Ano, ano,“ opakoval Tomeš rozhodně. „Cožpak důstojný pán neřekl, že ten, kdo nadává a zvrhle si počíná, je posedlý ďáblem?“

„Je tomu tak,“ přisvědčil Willie.

„Nuže, hoši, táži se vás, který hoch na hřišti je to, jenž nadává a zvrhle si počíná?“

„Jan Green,“ zašeptal Harry.

„Jan Green,“ opakoval po něm Willie.

„Je to on,“ potvrdil Jeník.

„Nuže,“ začal zase Tomeš, „přemýšlel jsem o tom a myslím, že musíme . . . jak to řekl pan profesor?“

„Exorcisovat,“ napovídal Willie.

„Ano, to je to slovo: musíme ho cvičiti.“

„Honit ho po dvoře nebo něco takového,“ řekl Josef, vkládaje do hlasu napolo radu a napolo dotaz.

Tomeš odměnil jeho poznámku pohledem, který byl téměř krutý.

„Josefe,“ řekl s výčitkou „exorcisovat znamená něco nábožného, i neměl bys takhle mluvit. Exorcisovat znamená, že z něho musíme vyhnati zlého ducha, a to také pro Greena učiníme.“

„Zdá se mi však,“ podotkl Harry, jenž byl ze všech tří hochů v náboženství nejzběhlejší, „že bychom měli tuto práci ponechat knězi.“

„Také jsem již na to myslel,“ odvětil Tomeš, „ale je v tom háček; člověk přece nerad zradí člověka. Kdybychom tedy o tom řekli knězi, pak musíme říci všechno špatné, co na Greena víme. Proto to můžeme zkusiti napřed sami, a nepomohou-li naše modlitby, pak teprve můžeme požádati kněze, aby se o to pokusil sám.“

Bylo dosti podivné, že ti tři hoši začali Tomův návrh bráti zcela vážně. Náš hrdina měl takovou chlapeckou výmluvnost, že se mu podařilo hochy přemluvit. Kdyby byl učinil takový návrh kterýkoliv jiný hoch na hřišti, byl by se mu Harry Quip smál tak dlouho, až by ho umlčel; ale Tomeš byl rozený vůdce.

„Tak jak to uděláme?“

„Povím vám to,“ odvětil Tomeš. „Půst a modlitby to dokáží.“

„Půst?“ opakoval Josef.

„Ano. Dnes musíme jít spat bez večeře.“

Členové této malé tlupy podívali se na sebe, jako by o tom pochybovali.

„Půst musíme zachovat,“ řekl Tom rozhodně. „Četl jsem o tom v modlitební knížce.“

„A co ještě?“ tázal se Harry.

„Pak se nad ním musíme modlit.“

Myšlenka na tyto povinnosti vzbudila v nich pocit posvátné hrůzy.

„A co se budeme modlit, Tome?“ zašeptal Willie.

„To mne právě nejvíce trápí; musí to být latinsky, poněvadž jsem zahlédl v modlitební knížce mnoho latinských modliteb, jichž se používá při exercismu.“

„Hm,“ zapochyboval Harry, „to nedokážeme...“

„Jakpak bychom to nedokázali,“ prohlásil vždy pohotový Tomeš. „Na konci modlitební knížky je několik latinských hymnů; budu se jim učit celý den. Když je pak budu hlasitě čísti, vy budete jen odpovídati »Amen«.“

„To je docela snadné pro nás,“ přisvědčil Harry. „A kdy to všechno provedeme?“

„To jsem již také zařídil,“ odvětil Tomeš. „Ve dvanáct hodin v noci. Jen se tak nelekejte! Budu vzhůru až do dvanácti hodin a pak vás ostatní zavolám. Víte přece, že se musíme modlit nad ním; bude-li v posteli, pak to bude docela lehké. Budu stát u jeho hlavy a odříkávat modlitby, kdežto vy tři budete připraveni, abyste se ho chopili, kdyby se probudil, aby se choval slušně, zatím co se nad ním budeme modlit.“

„Oh, Tome,“ zvolal náhle prozíravý Josef. „Jak můžeš číst ve dvanáct hodin v noci bez světla?“

Po prvé za celou tu dobu byl Tomeš přiveden z míry. Ani ho nenapadlo, že by musil také pamatovati na světlo.

„Nebesa! Na to jsem zapomněl. Musíme si ihned něco vymysleti.“

„Poslyšte, něco vám povím!“ zvolal vítězoslavně Harry, přerušuje ticho, jež nastalo. „Můžeme si přinést svíčky ze sakristie.“

„Ty jsi poklad, Harry!“ vyrazil ze sebe Tomeš nadšeně. „To bude znamenité. Bude to tím zbožněji vypadati.“

„Co říkáte, kdybychom si vzali i štolu?“ otázal se Willie.

„Nevím,“ přemítal Tomeš. „Myslíš, že by to pak bylo ještě důstojnější?“

„Ovšem,“ odpověděl Harry.

„Tak si opatříme i štoly. Harry, přenechám to všechno tobě, protože ty o sakristii víš více než já. Doprav všechno do posledního výklenku. Svíčky ukryj za dveřmi ložnice. Každý z nás si může ukrýt štolu pod poduškou. A teď o naší záležitosti s nikým nemluvte. Provedeme to báječně.“

U večeře toho večera žádný z těchto hochů ničeho nejedl. Nežli se odebrali do ložnice, opatřil Harry svíčky a štoly a uložil je podle daných pokynů.

Když Tomeš vklouzl do postele, byl přesvědčen, že se jim vše dobře povede. Bylo však mnohem obtížnější, aby zůstal vzhůru, nežli se domníval. Upíraje oči na přítom-

ného prefekta, čekal netrpělivě, až odejde. Ale P. Middleton seděl za stolem a klidně četl; studený pot vyrazil na Tomovi, když si pomyslí, že by představený mohl zůstat vzhůru po celou noc.

Konečně se Tomšovi nesmírně ulevilo, když prefekt vstal a chystal se na lože; nežli však ulehl, poklekl u lůžka a setrval v modlitbě nesmírně dlouho, jak se aspoň Tomšovi zdálo.

„Hm,“ bručela netrpělivá hlídka, „ted' není čas na modlitby. Měl by se modliti, když jsou hoši ještě vzhůru, místo aby je hlídal.“

Konečně si šel P. Middleton přece jen lehnouti a za hodinu bylo všude ticho. Tomeš vstal, oblekl se a kráčeje po špičkách od lůžka k lůžku probudil ostatní spiklence.

Jakmile se všichni oblekli, vykradli se potichoučku z ložnice. Potom šli ve vážném průvodu. V čele krácel Tom se štolou na ramenou, s modlitební knížkou, za ním jeho tři přátelé, z nichž každý nesl hořící svíčku. Vážně a tiše se postavili kolem lůžka nic netušící oběti.

„Nedotýkejte se ho,“ zašeptal Tom, „leda kdyby se snad probudil. Probudí-li se, chopte se ho a tiskněte ho k lůžku, zatím co já z něho budu vymítati zlého ducha.“

„Co máme dělati, bude-li křičet?“ zeptal se Josef.

„Nebude křičeti,“ řekl Harry. „Postarám se, aby byl ticho.“

„Velmi správně,“ pochvaloval si Tomeš. „Nuže, jste připraveni?“

Když mu všichni přisvědčili, začal:

„Dies irae, dies illa,
solvat saeculum in favilla,
teste David cum Sibylla.“*

Nato vzhlédl Tomeš od knížky. Všude bylo úplné ticho.

„Odpovězte . . . jsem na konci sloky.“

„A . . . men,“ zazněla vážná odpověď. Zdálo se, že to na spící nevinátka vůbec nepůsobí. Tomeš pak pokračoval:

„Quantus tremor est futurus,
quando Judex est venturus,
cuncta stricte discussurus.“**

„Amen,“ zazněla zase odpověď. Green se neklidně pohyboval a zaúpěl.

„Pokračuj, Tome, již to na něho začíná působit,“ řekl Harry vážně.

„Možná, že je to sám ďábel, který již z něho vychází. Myslíš, že nám něco udělá?“ otázal se opatrný Josef.

„Budeme-li se chovati slušně, pak se nám nic nestane,“ ujišťoval ho Tomeš, třebaže trochu zbledl. „Pokračujme, zde je další sloka:

„Tuba mirum spargens sonum
per sepulchra regionum,
coget omnes ante thronum.“***

*) V ten den hněvu Boží síla v popel změní věků díla, s Davidem jak dí Sibylla.

**) Jakou hrůzou zem se vzruší, až se zjeví Soudce duší soudit přísně, než kdo tuší.

***) Přes hřbitovů dálné hony k trůnu Páně trouby tóny budou pudit miliony.

„Amen.“

Green se zase pohnul a zaúpěl.

„Chopte se ho, hoši, probouzí se!“ poroučel Tomeš.

Když se Green probudil a zpozoroval, že je ve spárech čtyř bíle oblečených postav, nesmírně se polekal.

„Co se stalo?“ žasl. „Jsem mrtev?“

„Ne, ale budeš, jestliže se pohneš,“ varoval ho Tomeš.

Greenův strach ustoupil vzteku, když poznal, co se vlastně děje. Pokoušel se vykřiknouti, ale Harry Quip mu rychle vrazil ručník do úst. Green byl silný hoch; bojoval prudce, aby se dostal z rukou, jež ho pevně svíraly. Všechny jeho pokusy byly však marné.

Náhle se ozval praskot. To povolila postel a rozsypala se. Josef, Harry a Willie se polekali a vyběhli z ložnice. Rychle jako myšlenka zhasil Tomeš svíčky, jež zanechali uprchlíci na bojišti. Skok a hop! a již byl na lůžku, kde se dobře zachumlal do pokrývek.

Nebyl však dosti rychlý. P. Middleton, jenž hbitým krokem přispěchal na místo činu, zastihl Greena, jak stojí nad troskami lůžka. Vypadal jako ztělesněná vina.

„Lehni si tamhle na prázdnou postel, Greene, a ráno dáme všechno zase do pořádku.“

„Ale, důstojný pane...“ odporoval nevinný Green, „ale...“

„Ted' dosti; jdi si lehnout!“

A P. Middleton, rozhlédnuv se po ložnici, poznamenal si jména těch, jejichž lůžka byla prázdná.

Ráno se Tomeš ke všemu přiznal a vzal všechnu vinu na sebe. P. Middletona pobavily však Tomšovy nápady

o posedlosti; přesto se postaral, aby hoch měl po nějakou dobu mnoho práce a aby se naučil trestu nazpaměť. Tímto „cvičením“ ukončila se Tomšova životní dráha, jak vymítati zlé duchy.

VIII. TOMEŠ MÁ MNOHO NEPŘÍJEMNOSTÍ. PŘEKVAPUJÍCÍ ROZMLUVA S P. MIDDLETONEM.

Prvých pět nebo šest týdnů v ústavu sv. Maura ubíhalo Tomšovi hladce, jako cesta opravdové lásky, jak se o tom vykládá v pohádkách. Jeho nesnáze (o některých jsme již vypravovali) nebyly omezeny jen na školní hřiště, ale následovaly ho i do studovny.

Tomeš si myslel, jak ostatně mnoho jiných studentů, že ovládne učebnou látku povrchním studiem. V té věci však s ním nesouhlasili jeho profesori.

Třeba také přiznati, že se Tomeš ve třídě někdy choval příliš směle.

Při jedné příležitosti se P. Middleton velmi namáhal, aby vysvětlil dlouhý a složitý počet zlomkový. Postupoval tak názorně, že to každý musil pochopiti, neměl-li zabedněný mozek. P. Middleton vyučoval s takovým nadšením, že na konci půlhodiny byl téměř všecek bílý od křídý a že se mu na čele leskly velké krůpěje potu, třebaže toho dne nebylo tak teplo.

„Nuže, hoši,“ řekl obraceje se ke třídě, „rozuměli jste tomu všichni?“

Žáci kývali hlavami na znamení, že rozuměli. Náhle se vznesla do výše ruka. Byla to Tomšova ruka.

„Nuže, Playfaire?“

„Ano, důstojný pane,“ řekl Tomeš vážně.

P. Middleton nechápal.

„Co tím chceš říci, Playfaire?“

„Rozumím tomu, důstojný pane.“

P. Middleton se usmál; někteří z nemyslicích hochů se dali do smíchu, ale Tomeš cítil, že není všechno v pořádku. Poněkud nejasně si uvědomil, že úsměv P. Middletona je vlastně napomenutím. Avšak slova byla již venku a nedala se odvolati.

Za den nebo dva P. Middleton zkoušel. Alexander Jones byl vyvolán, aby odpověděl na několik otázek ze zeměpisu státu Vermontu.

„Jaké jest složení půdy, Jonesi?“ tázal se laskavě P. Middleton.

Jones vstal, podobaje se chvějícímu se uzlíčku nervů. Jeho obočí se chvělo, kolena se pod ním podlamovala, rty se chvěly a prsty se nervosně pohybovaly. Nesmírně zbledl a několikrát hluboce nabral dechu.

P. Middleton opakoval otázku a několika slovy mu hleděl dodati odvahy.

„Je to pevnina,“ vyrazil ze sebe Jones.

„Myslím, žes nepochopil otázku,“ řekl P. Middleton.

„Jen se neboj. Jsem přesvědčen, že to víš. Poslouchej: jaké jest složení půdy? Je to země hornatá, skalnatá, písčinatá či jaká?“

Ubohý Jones zase těžce oddychoval, ale neodpověděl.

Vtom mu Tomeš, který neměl ani ponětí o otázce, přišel sstatečně na pomoc. Seděl zrovna za Jonesem.

„Je to hornatá země,“ napovídal.

„Je . . . hornatá,“ koktal po něm Jones.

„Ano,“ řekl P. Middleton tak, že se zdálo, jako by byl očekával více.

„Jen mluv a řekni mu, že je skalnatá,“ vrčel Tomeš.

„Je skalnatá,“ opakoval Jones.

Ale ani tato odpověď neuspokojila profesora.

„Řekni mu, že je písečnatá,“ našeptával dále napověda.

„Je . . . písečnatá . . .“

P. Middleton z jakési neznámé příčiny nepřišel nešťastnému hochovi na pomoc. Stále čekal.

„Ať to vezme rohatý,“ zabručel Tomeš, mluvě nevědomky tak hlasitě, že to slyšela nejen celá třída, nýbrž i profesor. „Řekni mu, že je velmi hornatá, velmi skalnatá a velmi písečnatá.“

„Je velmi hornatá, velmi skalnatá a velmi písečnatá,“ zabrebtal Jones, a když jeho odpověď byla uvítána silným výbuchem smíchu, teprve si uvědomil, jak hloupě odpovídal.

„Playfaire, zůstaneš tu po vyučování,“ řekl P. Middleton zcela vážně.

„Ale vždyť jsem nic neprovedl,“ zvolal Tomeš se ctnostným rozhořčením.

Profesor však velmi moudře nedbal tohoto výkřiku a dále zkoušel.

Za špatné chování a nesprávné napovídání musil se náš malý přítel po vyučování s knihou v ruce procházet

po dvoře, aby dohonil to, co se mu nepodařilo v první hodině. A tak se stalo, že Tomeš začal nenávidět učení a studovnu. Vyvrcholilo to za tři nebo čtyři týdny tím, že se přestal vůbec učit.

Tomeš sice ve svém nitru cítil, že si nepočíná správně, ale nikdy mnoho nepřemýšlel a jeho smysl pro odpovědnost byl jen slabě vyvinut. S rostoucí hrůzou si uvědomoval, že brzy bude mítí nejhorší známky a že se dostane na poslední místo ve třídě, půjde-li to tak dále.

P. Middleton ovšem již dávno poznal, co se děje v Tomešově mysli, ale rozhodl se, že počká na příznivý okamžik, aby hocha odvrátil od špatně zvolené cesty. Příhoda na školním hřišti poskytla mu k tomu příležitost.

Bylo to jednoho zachmuřeného dne brzy na podzim. Tomeš přicházel mrzutě na hřiště, když spatřil na zemi ležeti dvě cigarety, jež patrně některý ze starších studentů ztratil při kopané. Rychle je zvedl, spěchal na hřiště a vyhledal Harryho. Tomeš nebyl tohoto rána nijak v dobrém rozmaru, nebyl ani trochu připraven do školy a s nepříjemnými pocity očekával, že bude vyvolán. Tušil velké nepříjemnosti, protože nekonal svou povinnost. Zato by si byl rád našel útěchu v nějaké taškařině.

Bez nesnází našel Harryho a odvedl ho stranou.

„Podívej se, Harry,“ a' z kapsy vytáhl dvě cigarety, „co bys řekl, kdybychom si je zapálili?“

„Co se to s tebou stalo?“ zvolal Harry. „Když jsme sem jeli, říkals mi přece, že nekouříš a nedbáš o kouření, a proto ses mi hned napoprvé tak zalíbil.“

„Ano, ale teď jen tak ze zábavy,“ naléhal Tomeš.

Harry položil mírně ruku Tomšovi na rameno a s tváří, v níž se zračila poctivost a vážnost, řekl:

„Tome, starý kamaráde, bojím se, že neděláš dobře, začínáš-li kouřit. Nejsem filosof, ale je to nějak divné...“

Tato řeč byla dosti nesrozumitelná. Harry se snažil, aby řekl pravdu, a zároveň šetřil pocity svého druhá. Poctivá slova jsou však více než mluvnice a řečnictví; a dlouho, dlouho potom pronásledovala Toma sympatická tvář a laskavý hlas Harryho, a přispěla značně k tomu, že se dal na cestu povinnosti.

Avšak v této chvíli neměl právě ani trochu chuti, aby se dal obměkčiti, i začal se omlouvat:

„Víš, Harry, musím vyvésti nějaké darebáctví, sice bych umřel. Pojd', zakouříme si.“

„Ne, ne!“ odvětil Harry, kroutě hlavou a usmívaje se. „Říkám ti, Tome, aby ses nespouštěl s kuřáky. Nevypláčí se to.“

Když Tomeš poznal, že Harry je rozhodnut, že se bude slušně chovat, pocítil k němu úctu, ale hned nato si vyhledal starého, zkušeného kuřáka — Jeníka Pitche.

„Zrovna jsem tě hledal, protože takového chlapíka potřebuji,“ zvolal Jeník Pitch nadšeně, když mu Tomeš ukázal cigarety. „Vidíš tamhle budovu starého kostela? Pojd' se mnou do koutku mezi zdmi uličky pro házenou. To je bezpečné místo. P. Middleton je u snídaně a P. Phelan zůstal v herně. Zápalek mám dosti.“

Když si sedli do koutku, zahájil Jeník za několik vteřin kuřácké výklady.

„Nechceš-li býti přistižen, nevypouštěj kouř před sebe, aby jej nebylo viděti. Kdykoliv zatáhneš, otoč hlavu a vyfoukni kouř tady tou skulinkou do starého kostela. Je to ohromná švanda, sám jsem na to přišel.“

Tomeš hlasitě pochválil jeho radu a hned to začal zkoušeti. Několik minut kouřili oba tiše.

„Není to ohromné?“ otázal se konečně Jeník.

„Že je to ohromné?“ odpověděl Tomeš, duse kašel.

„Podívej se,“ začal za chvíli Jeník, „dovedeš vypustiti kouř nosem?“

„Ach, to nic není,“ odvětil Tomeš a provedl tuto ukázkou kuřáckého umění.

„Dovedeš polknouti kouř?“ naléhal Jeník.

„Ovšem že dovedu, chci-li. Ale nechce se mi.“

„Ale řeknu ti, co ještě neumíš; nedovedeš mluvit, když jsi vdechl kouř, a vypustit jej teprve tehdy, až přestaneš mluvit.“

„To ani ty nedokážeš.“

„Všad' se, že to dovedu!“

„Ukaž mi tedy, dovedeš-li to!“ zvolal Tomeš živě.

Místo odpovědi vdechl Jeník kouř do sebe a pak řekl:

„Podívej se! Takhle se to dělá,“ a po těch slovech kouř vyfoukl.

„Ale, ale, to je ohromné! Tomu bych se také rád naučil. Ukaž mi to ještě jednou.“

Oba byli úplně zabráni do své zábavy: Tomeš s cigaretou v ruce napjatě pozoroval Jeníka, a ten zase byl rozhodnut, že si získá obdiv svého učedníka.

Jeník dvakrát silně zabafal a pak vdechl do sebe kouř.

Zrovna v tomto nejzajímavějším okamžiku postřehl dobrý Tomův sluch, že se blíží kroky.

„Pozor!“ zašeptal, a když domluvil, upustil cigaretu na zem a uhasil ji podpatkem.

Jeník však nebyl tak rychlý. Jeho plíce byly ještě plny kouře a cigaretu měl v ruce, když se za rohem objevil P. Middleton, postrach všech kuřáků. Mladý uličník nepozbyl však duchapřítomnosti: seděli s Tomšem vedle sebe a otevřená kapsa Tomšova kabátku se Jeníkovi zdála velmi vhodným místem, kam by schoval cigaretu. Nemohl odolati tomuto pokušení. Lehce a tiše vpustil hořící cigaretu do otevřené kapsy. Nevěda o tom, očekával Tom s klidným svědomím P. Middletona a potichu si blahopřál, že tak lehce vyvázl. Nikoliv však Jeník. Ačkoliv neměl proradné cigarety, sotva by se dalo říci, že by mu bylo dobře. Kouř v jeho plicích žádal naléhavě, aby z nich byl vydechnut. A již tu byl P. Middleton, zřejmě se chystaje, že započne rozmluvu.

„Dobrý den, hoši,“ začal prefekt.

„Dobrý den, důstojný pane,“ odpověděl Tomeš, který se rozhodl, že bude mluvit za oba, jakmile poznal, že Jeník nemůže.

„Tady je jakýsi podivný zápach,“ pravil dále prefekt, usmívaje se.

„Ano, důstojný pane, je tomu tak,“ odvětil Tomeš rozvážně. „Napadlo mne, nejsou-li snad v této staré budově tchoři. Někteří ze starších hochů říkají, že tam jsou.“

„Sotva bych myslil, že je to tchoř. Co je ti však, Jeníku, jsi snad nemocen?“

Otázka ta byla odůvodněná. Jeník se již skoro dusil. Oči se mu kulily z hlavy, ústa byla pevně sevřena a tváře byly nadmuty, jako by troubil na lesní roh a jako by se právě chystal, že zatroubí vysoký a nesnadný tón.

Není třeba vykládati, že Jeník na otázku neodpověděl. Tomeš se marně snažil, aby odvrátil pozornost P. Middletona jinam. Několik hochů právě vyskočilo z herny a Tomeš toho využil.

„Ach, důstojný pane, copak zamýšlejí ti hoši před hernou? Vypadá to, jako by se chystali ke rvačce.“

„Jeníku, musíš mi říci, co se ti stalo a co ti je.“ P. Middleton, nedbaje ani za mák horlivé otázky Tomšovy, upřel pronikavý pohled na Jeníka.

Na okamžik nastalo tísnivé ticho.

Ještě okamžik a oběť zdánlivé smrti by to byla déle nevydržela. Jeník se zakuckal, začal lapati po vzduchu a vtom vydechl kouř.

„Můj ty Bože! Zdá se, že uvnitř hoříš!“ podotkl pan prefekt.

„Myslím, že jsi opravdu vážně nemocen, Jeníku,“ vložil se do toho Tomeš, nabývaje ze zoufalství odvahy. „Doufám však, že to není nic nakažlivého. Seděl jsem vedle tebe...“

Tuto zajímavou řeč ukončil bolestným výkřikem. Náhle vyskočil a obě ruce si přitlačil na prsa... odkud vycházel pruh kouře z kapsy.

„Zdá se, že je to přece jen cosi nakažlivého,“ podotkl P. Middleton. „Ty zase hoříš zvenčí.“

Tomeš musil horlivě třít a mačkat kapsu kabátu, aby

ji uchránil od úplné zkázy. Když se poněkud uklidnil, podíval se vyčítavě na Jeníka.

Prefekt se usmál a odešel, ponechávaje jim čas, aby se trápili myšlenkami o tom, jaký a jak veliký trest je asi stihne.

Za večerního studia byl Tomeš v šest hodin volán do pokoje P. Middletona.

„Nuže, Tome,“ začal prefekt, když se mu nezbeda představil a ohlásil, „jak se ti daří?“

Tomeš se místo odpovědi zadíval na své botky.

„Posad' se,“ pravil dále P. Middleton, ukazuje na židli. „Chci si s tebou promluvit. Nuže, hochu,“ pokračoval, když se Tomeš posadil, „měl jsem dosti příležitosti, abych tě po několik týdnů pozoroval ve třídě a na hřišti. Došel jsem k úsudku, že jsi velmi tvrdohlavý. Je tomu tak?“

„Ano, důstojný pane,“ odvětil Tomeš tiše.

„Zdá se, že na tebe ani trochu nepůsobí, co ti říkám. Den ze dne je to stále stejné: mizerně se učíš, nedbale pracuješ úkoly, a když tě varuji, ukazuje tvé chování, že máš pramalý zájem nebo že vůbec nemáš zájmu o to, aby ses polepšil. Popíráš to?“

„Nikoli, důstojný pane,“ odpověděl Tomeš. Začínalo mu býti velmi nevolno a horko.

„Nemyslíš, že tvrdá hlava je ošklivá vlastnost u hochů?“

„Ano, důstojný pane.“

„Já si to nemyslím,“ řekl P. Middleton.

„Opravdu?“ zvolal Tomeš překvapeně.

„Aspoň ne tak zcela. Kolumbus, Washington, svatý František Xaverský byli v jistém smyslu nepoddajní, tvrdohlaví. Opravdu si myslím, že velcí mužové musí býti velmi energičtí, nepoddajní.“

Tomova tvář prozrazovala zrovna tolik úžasu jako zájmu.

„Kolumbus,“ pravil dále P. Middleton, „tím, že přes všechno odmítání a zklamání tvrdošíjně setrval při své myšlence, objevil Nový svět. Washington přes všechny obtíže a nesnáze, jež mu působili přátelé i nepřátelé, vytvořil velký stát. Kdyby Kolumbus nebyl býval tak tvrdohlavý, byl by se býval poddal; Amerika by snad byla bývala objevena až za mnoho let po jeho smrti. Kdyby byl býval Washington méně tvrdohlavý, nebyla by se snad nikdy naše země stala svobodnou. Četls někdy život svatého Františka Xaverského?“

„Málokdy čtu knihy nábožného obsahu.“

„Nuže, byl to také takový nepoddajný muž, jakého si jen lze představit. Dokud to byl mladý student, nic ho nedovedlo tak nadchnouti, jak pomyšlení býti jednou velkým učencem. Studoval týden za týdnem, rok za rokem, až se stal jedním z učených doktorů svého věku. Když ho pak svatý Ignác získal pro zbožný život, obrátil se stejnou vytrvalostí duše k Bohu, s jakou předtím pracoval, aby se stal učencem. Nic ho nedovedlo odvrátiti od jeho nové činnosti. Práce, bolest, hlad, odloučení od domova a přátel... všechno jen za tím účelem trpělivě snášel. A František Xaverský stal se velkým apoštolem tehdejší doby.“

„Zdá se mi, důstojný pane, že by si hoch nemohl po-
čínati nesprávně, kdyby nepoddajnost byla dobrá vlast-
nost.“

„Ach, jen tehdy, kdyby se jí nezneužívalo,“ odpověděl
P. Middleton s úsměvem. „Cožpak není chléb dobrý?“

„I ovšem, je, důstojný pane.“

„Nebyl by však dobrý, kdyby se jím měla dláždit uli-
ce. Tvrdohlavost je také dobrá, ale jen tehdy, jestliže jí
dovedeme využití. Tvrdohlavost je jen známkou pevné
vůle, pevného odhodlání. Budeš-li namáhati sílu své ne-
poddajné vůle, abys činil dobro, budeš pro svou nepod-
dajnost tím lepší a ušlechtilejší. Vede-li tě však tvrdo-
hlavost ke zlému, pak jsi jen tím horší. Jaká škoda, že
hoch zneužívá tak krásného daru Božího! Milý hochu,
znal jsem v ústavě dosti studentů, kteří se učili jen zrov-
na tolik, aby nebyli trestáni. Kdyby však byli chtěli, byli
by se stejnou námahou nabyli takového vzdělání a vy-
chování, jež by jim bylo ke cti. Tome, také ty se musíš
chrániti, abys neužíval své energie, své vytrvalosti . . . jak
vidíš, tvrdohlavost má mnoho jmen . . . na nepravém mís-
tě, abys dosáhl špatného účelu. Je to dar od samého
Pána Boha. Musíš mu projevit svou vděčnost tím, že
toho daru budeš správně užívat. Vzpomínáš si, když tě
kdysi Green napadl, jak vytrvale jsi snášel jeho rány,
až jsi pod nimi omdlel?“

„Ano, vzpomínám si na to.“

„Byls pevně rozhodnut, že se nevzdáš. Snaž se své
úkoly pracovati se stejnou energií. Nechť tě nezastraší
nesnáze, únava, práce, učení. Plň vytrvale svoje povin-

nosti! Nikdy se nevzdávej nebo nepolevuj! Pak skutečně poznáš, že vytrvalost, nepoddajnost je dar Boží. Právě si vzpomínám, že bys letos chtěl k prvnímu svatému přijímání, že ano?“

„Ano, velmi po něm toužím. Bude mi brzy jedenáct let, důstojný pane,“ a přitom se hochovi zachvěly rty a dech se mu zatajil, „a kdykoliv si pomyslím na svaté přijímání, vzpomenu si na maminku. Zemřela, když mi bylo teprve sedm let. Vzpomínám si, jak se mnou vždycky mluvila o tom, až půjdu k prvnímu svatému přijímání.“

Když Tom pronášel tato slova, přešlapoval s nohy na nohu. Tak se u něho projevovalo silné vzrušení. Měl také dosti důvodů, aby byl vzrušen. Když totiž mluvil, připamatoval si v duchu milou podobu své zesnulé matky. Zatím co její hluboké, tmavé, něžné oči byly plny lásky, pohybovaly se její rty v tiché modlitbě za plačící dítě, jež se jí chvělo na prsou, když je, umírajíc, k sobě tiskla. Vroucně tehdy prosila, aby Panna Maria, Matka Boží, řídila cesty jejího synáčka. Pak napětí polevilo, sladké oči se zavřely, jako by jí stín přeletěl přes bledou tvář, a když hošík pokryl ztrnulé rysy obličeje polibky, věděl, že jeho matka stojí před Bohem. — Ubohý hoch, ubohý sirotek . . .

P. Middleton byl dojat. Z Tomových váhavých slov a z jeho neustálého přešlapování se mu otevřel pohled do hochova srdce.

„Každý hoch ztrácí velmi mnoho,“ řekl prefekt vlídně a laskavě, „zemře-li mu matka, než vyroste. Často se

zkazí jen proto, že na ni zapomene. Ty však nezapomínáš, Tomíku?“

„Někdy zapomínám, důstojný pane; vzal jsem si toho na sebe víc, nežli bych měl.“

„Nuže, Tome, mám v tebe velkou důvěru.“

P. Middleton řekl tato slova hlasem tak důrazným a vážným, že se Tom cítil ještě více pokořen.

„Neudělal jsem nic, důstojný pane, čím bych si vaší důvěry zasloužil.“

„Učiniš však mnoho, aby sis jí zasloužil. Sice bych se v tobě velmi zklamal. Ted' ti prozradím tajemství, Tome; musíš si je však ponechat pro sebe. Před třemi týdny jsem dostal dopis od tvého otce, ve kterém mne žádal, abych mu dal o tobě zprávu.“

Tomovy líce zbledly.

„Napsal mi, žes jim doma působil velké nesnáze, že se s tebou mnoho natrápili. Že prý ses jim na svůj věk zdál příliš líný, a silně prý pochyboval, zda jsi vůbec schopen, abys mohl již letos přistoupiti k prvnímu svatému přijímání.“

Tom přestal téměř dýchat.

„A dodal, že by ti odložil první svaté přijímání o dva roky, kdybych ho nemohl ujistiti, že jsem s tebou zcela spokojen.“

Tomeš odvrátil tvář a hleděl do otevřeného okna.

„Před půlhodinou jsem poslal odpověď na dopis tvého otce.“

„Ach, ted' jsem ztracen!“ Pohled na Tomovu tvář byl opravdu smutný.

„Poslyš, co jsem mu napsal:

Vážený pane Playfaire,
pokud se týče chování Vašeho syna, je letos ještě příliš brzo, abych o něm mohl říci něco určitého. Z dojmů, jichž jsem nabyl tím, že jsem ho pozoroval ve třídě a na hřišti, soudím, že se z něho stane úplně hodný a ušlechtilý hoch.

Váš upřímný

František Middleton T. J.“

Tomovy rty se chvěly a jeho tmavé oči se zarosily. Nepokoušel se, aby promluvil. Pevná a ušlechtilá hlava se sklonila. Nejraději by byl svému prefektovi padl k nohám.

„Nuže, Tomíku, jsem přesvědčen, že jsem se v tobě neklamal. Snad jsem byl k tobě s počátku trochu přísný.“

„Ne, nebyl jste. To tak ještě,“ blábolil Tomeš, „kdybyste mne byl býval jednou nebo dvakrát kopl, bylo by mi teď lépe.“

P. Middleton natáhl ruku a Tom ji vroucně uchopil.

„Zapomeň, hochu, na to, co bylo. Jdi se na chvíli projít na hřiště a přemýšlej o tom, co jsem ti právě řekl. Pak učiň pevné rozhodnutí a popros božské Srdce Páně, aby ti požehnalo.“

Tom odešel. V hlavně mu vířilo plno nových myšlenek. Chodil po hřišti sem a tam, pohroužen jsa v myšlenkách. Sémě padlo na dobrou půdu. Konečně zašel do kaple, kde dlouho klečel před svatostánkem a vroucně se modlil. Bylo to, jako by obrátil nový list. Jeho mod-

litba nezůstala nevyslyšena; od té doby Tomeš stal se svědomitějším studentem a upřímnějším katolíkem.

Bylo dvanáct hodin v noci, když byl Harry Quip probuzen náhle ze spánku rukou, jež jím trásla, a to ne právě jemně.

Otevřel oči a v polosvětle lampy, jež hořela v ložnici, poznal Tomše Playfaira.

„Co se stalo, Tome?“

„Poslouchej, Harry, P. Middleton je nejlepší člověk na světě!“

„Ach, jdi si lehnout,“ zabručel Harry, obrátil se a ukryl tvář v podušce.

Tomeš vyhověl této rozumné žádosti. Ležel ještě několik minut s otevřenýma očima, maluje si zlaté vidiny onoho dne, který je už jistě blízko.

Ach! Kdyby byl býval jen tušil, jaké obtíže na něho čekají a za jakých tragických okolností půjde k prvnímu svatému přijímání! Jsem přesvědčen, že by nebyl tak brzy usnul.

IX. TOMEŠ ZJISTÍ, ŽE MOUCHY NEJDOU NA OCET.

Následující dva nebo tři týdny se klidná hladina událostí v ústavě sv. Maura ani nezčeřila. Zdálo se, že Tomeš získává denně nové přátele. Opravdu, s výjimkou Jeníka Greena, neměl mezi svými druhy ani jednoho nepřítele. Dokonce i Greenovo nepřátelství bylo méně zjevné.

Aby se na své první svaté přijímání dobře a vhodně připravil, rozhodl se Tomeš, že se smíří s celým světem. Litoval, že Greena učinil hned při prvním setkání terčem posměchu. Bedlivě se vystříhal všeho, co by rozšířilo propast mezi nimi. Naopak, snažil se tuto propast překlenouti.

Naskytla se mu k tomu příležitost při nepatrné změně života ve škole.

Ke konci října bylo nutno opravití západní část ložnice malých hochů. Proto sedmnáct studentů, jejichž lůžka stála v oné části, bylo prozatímne ubytováno v podkroví hlavní budovy, v části, která byla poněkud vyšší než ostatní.

Bylo to ve čtvrtek odpoledne, když P. Middleton jmenoval ty, kteří se měli přestěhovati do nové ložnice. Tomeš, Harry Quip, Alexander Jones, Jeník Pitch, Green a jiní, kterých se naše povídka netýká, tvořilo tento vybraný počet.

Aby jim radost ještě více osladil, dovolil pan prefekt oněm šťastným sedmnácti hochům, že si mohou prohlédnouti novou ložnici. Hned po vyučování rozezvučela se cihlová dlažba dupotem přčetných nohou, jež hbitě vystupovaly po schodech, jako by na tom závisel život a smrt.

„Hola!“ zvolal Tomeš, když vběhl do veliké místnosti, jež byla nad hlavami zkrřížena těžkými trámy. „Vyhlíží to zde jako v podkroví strašidelného domu, jen s tím rozdílem, že je to zde veliké ... vid', Greene?“

„Je to ohromné místo pro švandu!“ odpověděl mu

druh. „Podívej se do všech koutů a úkrytů. Zde si můžeme skvěle hrát na schovávanou, nebude-li se nám chtít spát.“

„Ano,“ přisvědčil Tomeš, „a v noci se můžeme vyšplhat na střechu a počítat hvězdičky. Počítals již někdy hvězdy, Jeníku?“

„Ne; ty ano?“

„Pokusil jsem se o to jednou doma, když jsem ležel v posteli a nemohl jsem usnout. Dostal jsem se jen k padesáti sedmi a pak jsem hezky usnul. Hvězd je však jistě víc než padesát sedm.“

„Myslím, že je jich více než trilion,“ řekl Green, přemýšleje trochu.

Oba vycítili, že jejich poznámky nevyčerpaly jejich hvězdářská bádání.

„Pojďme,“ řekl Tom, „vylezeme na střechu.“

To řka, ukázal na žebřík, který vedl do věžičky, zvedající se asi dva metry nad střechou. Z věžičky se dalo vystoupiti na střechu dvířkami, jež se otvíraly na boku a byly zastrčeny silnou závorou.

Green, za nímž šel Tomeš, vylezl po žebříku ke dvířkám, odsunul závoru a dostal se na střechu.

„Tak rád bych bydlel na střeše,“ řekl Tomeš tiše, když krácel k východnímu okraji střechy a hleděl dolů na nádvoří.

„Vrať se, hlupáku,“ zvolal Green hlasem, o němž se domníval, že bude na Tomše zcela jistě působiti, „dostaneš závrať a spadneš.“

„Vsadím se, že závrať nedostanu,“ odvětil Tomeš.

„Cožpak si myslíš, že jsem ještě nikdy nebyl na střeše? Tato střecha není tak příkrá jako naše, ale zato je mnohem vyšší. Jakpak, nechtěl by ses postavit na špičku tohoto hromosvodu?“ Tomeš ukázal přitom ukazováčkem na hrot hromosvodu, který se zvedal nad věžičkou.

Green přiběhl za ním, chopil se tyče a zatřásl jí.

„Ani trochu chuti k tomu nemám, leda bych si chtěl zlomiti vaz. Hromosvod je uvolněn. Oč se vsadíš, že jej sundám?“

„Není tvůj, Jeníku.“

„Velmi rád bych jej chtěl strhnout,“ pravil Jeník. Přesto pustil hromosvod a obrátil se.

Tomeš si vzpomněl na tuto příhodu později, ale v tomto okamžiku nevěnoval ani on, ani Green pozornosti uvolněnému hromosvodu.

Sedm nebo osm jiných hochů našlo též cestu na střechu. Všichni se účastnili rozmluvy, jež se částečně skládala z mnohých „och a ach“, a hlučně se bavili, když se objevil P. Middleton a vážně poručil, aby všichni slezli se střechy.

Tomeš a Green sestoupili nejdříve, za nimi šli ostatní husím pochodem. Poslední, který sestoupil, zavřel za sebou dveře, ale zapomněl zasunouti závoru. Této maličkosti si nikdo nevšiml.

„Důstojný pane,“ řekl Tomeš vážně, „myslím, že jste se dopustil malé chyby.“

„Jak to?“

„Poručil jste nám, abychom slezli se střechy, ale vyslovil jste to tak, že to znělo »ze« střechy.“

Tomeš byl se svým žertíkem spokojen a odkvapil, když ho vtom zarazil hlas P. Middletona.

„Račte si přát, důstojnosti?“

„Za tento žert budeš, Tome, potrestán. Potřebuji čtyři nebo pět hochů, aby vynesli nahoru podušky a příkrývky. Dělníci se postarají o lůžka a matrace. Snad by ti Quip a Donnel pomohli.“

„I s radostí, důstojný pane, to bude švanda!“ Vtom spatřil Tomeš toužebný pohled Greenův. „Důstojný pane,“ dodal, „smí nám Jeník Green pomoci? Rád to udělá.“

„Ovšem,“ zněla srdečná odpověď, doprovázená laskavým pohledem, upřeným na Jeníka.

Ubohý Green! Za tento projev laskavosti ukázal se mu ve tváři ruměnec, který mu pěkně slušel. Zmohl se jen na to, že zakoktal několik slov díky.

„Nu,“ řekl si P. Middleton, když hoši zmizeli s hlučným na schodech, „ten Playfair nechtě něčemu mne naučil. Nemýlím-li se, bude Green alespoň týden v docela jiné náladě.“

„Je to hodný člověk,“ poznamenal Green, když rychle kráčeli po nádvoří.

„Že ano?“ řekl Tomeš.

„A ty jsi také hodný,“ dodal Green a velmi se přitom začervenal.

Tomeš se usmál. Podařilo se mu to znamenitě. Získal jediného nepřítele na svou stranu.

Tomeš si z domu přinesl deník. Když jej dostal, slíbil, že si bude do něho činiti denně zápisky. Onoho večera

otevřel si při studiu deník po prvé a zapsal první příspěvek. Náhodou to byl také poslední. Zněl takto:

„30. 10. Od té doby, co jsem přijel do ústavu, jsem zjistil, že mouchy nejdou na ocet. Dnes je mi jedenáct let. Letos půjdu k prvnímu svatému přijímání. Je tu jeden hoch, jmenuje se Green. Nevěřím, že by bylo na trilion hvězd.“

X. TOM DÁVÁ GREENOVI DOBROU RADU, KTEROU GREEN ZA BOUŘE PŘIJME.

Odpoledne následujícího dne byli Tomeš, Harry a Alexander Jones zabráni do vážné porady.

„Nemyslím, že by to dovolil,“ řekl Harry.

„Co myslíš ty, Alexi?“ otázal se Tomeš.

„Raději bych se ani netázal,“ odpověděl Alexander.

„V nejhorším případě odmítne, a to, myslím, ještě sneseme. Ano, hoši, poprosím ho.“

Bez dalších okolků šel Tomeš za P. Middletonem, který právě soudcoval v házené mezi Donnelem a Keenanem.

„Tak co, Tome,“ otázal se ho prefekt, když zachytil prosebný pohled našeho hrdiny, „co by sis přál?“

„Prosím, důstojný pane, chtěl jsem vás požádati, abyste mi dovolil jíti na procházku s Harry Quipem a Alexandrem Jonesem.“

„I s radostí; jsi přece v seznamu těch, kdo se dobře chovají. Vrať se však nejpozději půl hodiny před večerí.“

„A prosím, důstojný pane, smí Grazy . . . to jest, smí Jeník Green jíti s námi?“

„Nemám ho v seznamu hodných hochů. Znáš přece pravidla.“

„Ano, důstojný pane! Ale nebyl dosud na procházce od prvního týdne školy.“

„To přece není dostatečný důvod, aby šel na procházku dnes.“

„Důstojný pane, včera jste mi řekl, že mi vyhovíte za to, že jsem stěhoval ložní prádlo a různé věci. Do volte Greenovi, aby šel s námi. Nic jiného od vás nechci. Víte, důstojný pane, až do včerejška jsem nebyl přítelem Greenovým.“ A Tomeš upřel na představeného toužebný pohled.

„Tome,“ ozval se P. Middleton, když chvíli uvažoval, „vyřid' Greenovi, že mne velmi těší, že mám pro něho důvod, abych ho pustil s vámi, a že doufám, že se mu příští měsíc dostane všech výhod za dobré chování.“

„Děkuji, důstojnosti. Zapamatuji si každé slovo, jež jste mi právě řekl, a doslova vyřídím vzkaz Greenovi.“ Nato se Tomeš dotkl čepice a odběhl.

„Poslouchej, Greene, chceš trochu bonbonů?“ otázal se tohoto klučiny. Zastal ho, jak právě pokradmu vyřezává své jméno do rohu budovy pro malé hochy.

Green zavřel okamžitě kapesní nožík a přijal s tichým nadšením nabízené sladkosti.

„Greene, nechtěl bys jíti na procházku se mnou, Qui-pem a Jonesem?“

„Což o to. Byl bych velmi rád, kdybych mohl jít na procházku s kýmkoliv,“ odpověděl dosti nevrle. „Nedostanu však dovolení, abych odešel z tohoto hloupého nádvoří.“ A Green projevil své zraněné city způsobem, o kterém se tu nechceme ani zmíniti.

„Nemusíš proto ještě nadávat,“ přerušil ho Tomeš. „Ostatně, pan prefekt ti to již dovolil.“

Green na něho vyvalil oči.

„Jakže?“ žasl.

Tomeš mu opakoval vzkaz P. Middletona.

„To mám štěstí,“ řekl nato Green, hledě kajícně na písmena, jež vyřezal. „Spatří-li tato začáteční písmena mého jména, budu zase škrtnut ze seznamu hochů, významávajících se dobrým chováním. Nedovedu se slušně chovat, i kdyby v tom byla má spása.“

Tom vytáhl kapesní nožík a pustil se do řezby Greenovy.

„Nuže!“ řekl potom. „Vyčte-li z toho ještě teď někdo písmena J. G., musí býti hrozně mazaný a bystrý. Pojd', Jeníku, čeká nás nádherná procházka.“

Všichni čtyři vyšli z ústavu, který byl brzy hezký kousek za nimi.

Bylo zešeřelé odpoledne. Již ráno se na obloze ukázaly černé hradby mraků. Přes den se nakupily a roztáhly na západ, takže již zahalovaly skoro polovinu oblohy.

„Obloha se mi ani trochu nelíbí,“ prohodil Harry.

„Ty mraky přinášejí velmi silný vítr,“ dodal Tomeš. „Zdá se, že večer bude velká bouře.“

„Ano, také se mi to zdá,“ přisvědčil Alexander, který se zpravidla spokojoval jen tím, že přisvědčoval nebo popíral to, co ostatní tvrdili.

„Bouřky se nebojím,“ řekl Green.

„To není nic zvláštního,“ odpověděl Tomeš. „Kdopak by se bál bouřky?“

„Někteří lidé mají velký strach, sotva zahřmí,“ vysvětloval Green. „Já se však hromobití ani trochu nebojím.“

„Zato já se bojím,“ řekl Alexander. „Jakmile začne hřmít, schovám vždycky, jsem-li již v lůžku, hlavu pod pokrývku a modlím se ...“

„To je proto, že jsi zbabělec,“ řekl Green povýšeně. „Já se ani trochu nebojím, jsem-li po tmě.“

„Jinými slovy,“ podotkl Quip, koule vážně velkýma očima, „ty se vůbec ničeho nebojíš.“

„Ne, ničeho se nebojím.“

„Jisto je tolik, že se nebojíš ani nafukovat se,“ vložil se do řeči Tomeš, jako by to bylo zcela samozřejmé. „Myslím si, Jeníku, že by ses přece jen bál, kdybys věděl, že musíš ihned zemřít.“

„Co bych se bál?“ odvětil Green. „Stejně dobře vím, že bych nešel přímo do nebe.“

„Opravdu?“

„Ne. Již dávno jsem přestal býti hodný.“

„Při nejmenším by ses mohl pokusit, abys byl hodný aspoň prvních devět pátků, jak nám o tom v kapli kázal P. Nelson,“ doporučoval Tomeš.

Green se na něho upřeně podíval.

„Řekl,“ pravil dále Tomeš, „že každý hoch, jenž to dokáže, má slíbenou milost, že šťastně zemře.“

„Slyšel jsem ono kázání, ale myslím si, že žádati od člověka, aby byl jednou za měsíc hodný, je dosti mnoho.“

„Vzpomeň si,“ dodal Harry Quip, „že zítra je první pátek v listopadu. Začni tedy, Greene; rozhodně ti to neuškodí.“

„Myslím, že ještě nezačnu,“ odvětil Green, když si začal kroutiti cigaretu.

„Jistě by to velice potěšilo P. Middletona,“ řekl nato Tomeš.

„Ano, zcela jistě,“ vložil se do rozmluvy Alexander.

„A tobě by to velmi prospělo,“ dodal zase Tomeš.

„Jeníku, jen se přiznej: když hoši naposledy šli ke zpovědi, vykradl ses z kaple. Nemusíš se na mne tak koukat; měl jsem otevřené oči a viděl jsem tě, jak jsi zmizel. Myslím si, žes nebyl u zpovědi ani jednou od té doby, cos přišel sem do ústavu.“

„Doufám, žes to na mne nežaloval.“

„Dosud ne,“ odvětil Tomeš diplomaticky... nikdy se také nezabýval myšlenkou, že by měl na Greena u představených žalovat, „a také se o tom nikomu nezmíním. Zítra však půjdeš, že ano?“

Nastala krátká pomlčka.

„Ano,“ odvětil konečně Green, promluviv s námahou, „půjdu.“

Když prošli lesem, který se vinul jako pás podél řeky, dostali se na mýtinu, jež se rozkládala u břehu.

„Nezačíná se jaksi příliš rychle stmívat?“ zvolal Harry.

„Jen se podívejte na mraky! Valí se čím dál rychleji a ženou se proti nám,“ zvolal Tomeš.

„Měli bychom raději utíkat domů,“ navrhoval Green.

Tmavé hradby na východě se na křídlech bouře rychle blížily jak dobře vedená armáda. Jen slabě bylo slyšeti vítr, který je hnal. A ten přerušil nesmírné ticho, jež obklopovalo hochy, a působil na ně tak jako tikot hodin o půlnoci na ustrašeného nemocného.

Pohled na valící se mraky upoutal hochy tak, že stáli a upřeně hleděli na oblohu.

„Ach!“

Tento výkřik, který se vydral z prsou téměř všem najednou, způsobila náhlá změna v pohybujícím se obraze na nebi. Jak tak stáli, hledíce vzhůru, spatřili, jak z těch mraků padají tenké, tmavé závoje, jež splývají od oblohy až k zemi.

„Co je to?“ zvolal Green.

„Sám nevím,“ odvětil Tomeš. „V St. Louisu jsem to nikdy neviděl. Snad je to dešť, který se blíží. Jistě se tu rozpoutá co nevidět bouře. Jen se podívejte, jak se k nám žene! Je již příliš pozdě, abychom se vrátili do ústavu. Kam půjdeme?“

Když si chtěli o této otázce promluvit, přihnaly se mraky o hodný kus blíže. Vtom zadul vítr, který náhle začal divoce a zlostně hučeti.

Na čtyři váhavé a nerozhodné hochy, kteří nevěděli, kam by se ukryli, byl smutný pohled, jak tak stáli v otevřeném kraji.

Tomeš stál rozkročen s pevně opřenýma nohama. Ruce měl složený na zádech; klobouk měl posunut tak do zadu, že mu pod ním do čela padaly husté černé kadeře, kdežto ústa měl tak sešpulena, jako by chtěl pískat; přitom upíral zrak k hrozivým mrakům. Vedle něho byl Alexander, bledý a tichý, jehož jemná tvář prozrazovala strach. Ruku vložil Toměšovi pod paži a tlačil se k němu jako tonoucí člověk k prknu. V očích Alexandrových byl Tomeš hrdinou. Harry Quip stál na opačné straně. Na jeho tváři hrál ještě obvyklý úsměv a ruce měl hluboko v kapsách. Green, jenž stál přede všemi, nesmírně zbledl. Prsty se mu chvěly, těžce oddychoval a jeho zrak těkal od mraků k druhům a zase zpět.

Vtom již kolem nich spadly první dešťové kapky a prudký vítr, letící současně s deštěm, se tak mocně opíral do stromů, že se ohýbaly a zmítaly sebou v příšerném tanci, který byl tím příšernější, ježto příroda byla zahalena v nepřírozenou temnotu.

„Neměli bychom raději utíkat?“ otázal se Tomeš.

„Ano,“ řekl Green horlivě. „Utíkejme!“

„Bojím se, Tome, že nebudeme moci běžeti,“ řekl ubohý Alexander. „Jsem tak sláb a zemdlen.“

„Harry a Jeníku, jděte napřed,“ řekl Tomeš. „Zůstanu zde s Alexandrem.“

„Ne, nezůstaneš, Tome,“ řekl Quip. „A zůstaneš-li ty, zůstanu i já.“

„Pojď, Quipe,“ naléhal Green, „ti se již sami o sebe postarají.“

„I jdi si sám,“ řekl Harry poněkud drsně. „Chceš-li, můžeš se sám o sebe postarat.“

„Nebudu sám v takové bouřce!“

„Pak zůstaň zde!“ zněla úsečná odpověď.

„Hola!“ zvolal vtom jakýsi hlas, „jak jste, kluci, na svůj věk chytrí! Vybrali jste si nejbezpečnější místo.“ Jan Donnel, dlouhým úprkem sotva dechu popadaje, vynořil se z lesa a stanul vedle Greena.

„Již jsme skoro chtěli utéci,“ řekl Tomeš. „Myslili jsme si, že proběhneme lesem a najdeme nějaký domek, kde bychom zůstali, dokud se bouře nepřežene. Jsme velmi rádi, že tě vidíme, Jene!“

„Máte štěstí, že jste zůstali zde. Zesílí-li vítr, pak bude v lese nebezpečno . . . budou padati ulomené větve a bítí blesky a kdo ví co ještě jiného.“

Již za této rozmluvy, ačkoliv byla krátká, zesílil vítr a dešť.

„Promokneme do niti,“ řekl Tom, „a Alexander je nemocen.“

Alexander při těch slovech skryl tvář na Tomovu hrud', a nežli Tomeš domluvil, ubohý hoch omdlel.

„Dej mi sem toho chlapce!“ zvolal Donnel; musil křičeti, aby ho bylo vůbec slyšeti. „V mžiku zařídím všechno, čeho je třeba.“ Vzal hocha a odnesl ho na trávník, kde ho jemně položil a rozepjal mu límec.

„Hola, Greene, copak se stalo?“ křičel Tomeš, jehož pozornost upoutalo podivné chování poděšeného hocha.

„Nevydržím to zde. Musím pryč!“ odpověděl hoch.

Donnel zvedl hlavu.

„Zůstaň, kde jsi,“ řekl vážně. „Chceš-li zemřítí mlád, pak utíkej lesem.“

Sotvaže domluvil, bylo viděti oslňující záblesk a téměř okamžitě následoval za ním hrozný úder hromu.

Green divoce vykřikl, vyskočil a běžel k lesu.

„Zadrž ho, Tome,“ zvolal Donnel, vyskočiv, „zadrž ho! Zbláznil se.“

Donnel, ačkoliv byl za hochy, vyskočil, aby se pustil za Greenem. Pokud se týče Tomše, nepotřeboval ani Donnelovy pobídky. Green se ještě ani pořádně nerozběhl, když mu byl Tomeš v patách.

Říká se, že hrůza člověku dodává zvláštní sílu. Jen ubohý Green, jak se zdálo, byl výjimkou v tomto, jako v mnohých jiných pravidlech. Několikrát uklouzl a jednou jen velmi málo chybělo, že nepozbyl rovnováhy a neupadl na zem. Opravdu se zdálo, že ho Tomeš dožene, než doběhne k lesu, protože rychleji utíkal. Když se však Green již blížil k nebezpečnému úkrytu, zrychlil poněkud běh. Tomeš, jenž ho již téměř dohonil, zůstal o něco za ním.

Konečně však Green znovu uklouzl, když míjel strom, který stál jako na stráži, aby chránil ostatní les, a nežli se mohl vzpamatovati, byl Tom na dva kroky od něho, vyskočil a dopadl mu na záda. Strhl ho k zemi.

Co se tak váleli po promočené půdě, rozlehl se strašlivý třeskot jako výstřel z pistole, vypálené přímo u ucha, v zápětí nato podivný syčivý zvuk a pak úder, až se země otřásla. Dvacet kroků před nimi se svalil obrovský dub. Jak padal, zasáhla jedna větev Tomše do obličeje.

Tomeš však ihned vyskočil, třebaže byl polekán a zděšen. Green se postavil jen na kolena; chvěl se strachem a bil se v prsa.

„Smiluj se, Bože, smiluj se!“ volal. „Ještě dnes večer půjdu ke zpovědi.“

„Vstaň! Slyšíš?“ zvolal Donnel, jehož silný hlas překřičel hukot bouře, když uchopil Greena pod paži a postavil ho na nohy. „Nedostaneš-li se odtud, nebudeš mítí příležitost vyzpovídat se.“ A bez další řeči vlekl za sebou Greena na volné prostranství. Tomeš šel mlčky za nimi; i jeho tvář, třeba to přiznati, byla poněkud bleďa.

Stáli pak na volném prostranství nehybně a tiše, jako sochy, jsouce jati podivnou hrůzou. Trvalo to dvě nebo tři minuty. Zatím však prudký vítr zahnal mraky dále na západ a obloha se nad nimi tak vyjasnila, že byla příjemně modrá. Bouře ustala tak náhle, jak se přihnala.

„Nu, teď je již po všem,“ řekl Donnel.

„Myslím, že bychom měli co nejrychleji utíkat do ústavu,“ ozval se Tomeš. „Musíme se převléci, sice dostaneme pořádnou horečku. Co je, Greene?“

Green ukázal chvějícím se prstem na západní oblohu.

„Bouře se vrátí. Mraky již stojí na témž místě, ani se nepohnou!“

„Myslím, že je doženem,“ mínil Tomeš. „Jeníku, jsem nesmírně rád, žeš k nám přišel. Byli bychom bývali pozbyli rozvahu, kdyby nebylo tebe. Jak to, že ses tu tak znenadání objevil?“

„Honil jsem s Keenanem hady a oddělili jsme se od sebe; můžeš býti úplně jist, že Jiří je zatím již dávno

v bezpečí v ústavě. Nuže, hoši, honem zpět do ústavu!
Jak je ti, Alexandre?“

„I děkuji, docela dobře,“ odpověděl Alexander, jenž vstal, zatím co Green a Harry již utíkali, „obávám se však, že nebudu moci příliš rychle utíkat.“

„Chytni se mne pod paži!“ řekl Jeník.

„A druhou rukou zase mne,“ nabídl se Tomeš, jehož tvář zatím nabývala přirozené barvy.

Zakrátko nato se již převlékali v ústavní ložnici.

Green po celou tu dobu mlčel. Teprve, když chtěl odejít, řekl:

„Tome, kdybys mi nebyl býval skočil na záda a strhl mne k zemi, byl bych již asi mrtev. Uf!“

„Ano,“ souhlasil Tomeš, upravuje si vázanku až příliš pečlivě. „Kdybych nebyl býval o tebe zaklopýtl, byl bych již také zabit. Mohu ti prozraditi, že jsem se hrozně polekal. Tys ovšem nebyl polekán!“ Tomeš se usmál, čekaje na odpověď.

„Polekán! Myslím, že jsem byl. Podívej se, Tome, lhal jsem vám hochům, říkáje, že se nebojím.“

„To nám nemusíš povídat,“ zarazil ho Tomeš drsně.

„Rozhodně se však změním; uvidíš, že nyní budu jiný!“ A nato vyšel Green z ložnice a šel přímo do kaple, nechávaje Tomše a Alexandra o samotě.

„Nuže, Alexandre,“ začal Tomeš, který uhodl z tváře bázlivého hochá, že má něco na jazyku, „nejsi trochu rozrušen?“

„Trochu, Tome. Slyšels, co říkal Green hned po bouřce?“

„Co řekl?“

„Povídal, že se zase vrátí.“

„Inu ovšem. Víš, byl příliš poděšen, i nemyslí na to, co říká.“

„Tome, bouřka se však přece jen vrátí.“

„Nesmysl.“

„Říkej si, co chceš, ale já mám takový podivný pocit, jako by se mělo něco přihoditi. Prosím tě, nepomodlil by ses se mnou?“

Alexander vzal Tomše za ruku a hleděl mu do tváře s takovou něhou a v pohledu tom bylo něco tak nevýslovně dojímavého, že Tomeš pocítil něco, co nedovedl vysloviti, při čemž si však po prvé uvědomil, že stojí vedle hocha neobyčejně zbožného a čistého.

„I ovšem, pomodlím se s tebou, když si to přeješ. Co se stalo?“

„Zítřa, Tome, ukončím prvních devět pátků.“

„Hm, ani vlastně nevím, proč chceš, abych se za tebe modlil. Sam potřebuji modlitby velmi nutně. Provedl jsem mnoho kousků, jež jsem neměl dělat.“

„Ano, ale přitom jsi udělal také velmi mnoho dobrých skutků. Byl jsem tak rád, Tome, když jsi domlouval Greenovi. Ty víš, jak s ním máš mluvit.“

„K tomu jsem se přece narodil s jazykem v ústech. Byl to však onen padající strom, který na něho tak silně účinkoval. Doufám, že se nyní bude aspoň týden slušně chovat.“

Ubohý Alexander vypadal, jako by chtěl ještě něco říci; pozbyl však nejen odvahy, ale i slova mu uvázla

na jazyku. Uchopil zase přítele za ruku, stiskl ji a pak vyšel z ložnice s oním nevýslovným výrazem, jenž již před chvilkou Tomšovi neušel.

Tomeš seděl ještě chvilku na lůžku.

„Neznal jsem Alexandra,“ přemítal, když konečně vstal. „Myslil jsem si o něm, že je to děvčátko, ale přitom je jako velmi hodné děvčátko.“

S úsměvem na tváři zmizel také Tomeš z ložnice.

XI. NOC PO PRVNÍM LISTOPADOVÉM PÁTKU.

Bylo deset hodin v noci, a třebaže už podzim dosti pokročil, bylo přece ještě teplo a neobyčejně dusno. Jasná obloha byla poseta hvězdami. Na západě visely husté, černé mraky; celý den se téměř ani nepohnuly.

V ložnici bylo ticho. Slabé světlo lampy, visící u vchodu, naprosto nestačilo, aby ozářilo tváře hochů, spících pod klenbou podkroví. Bylo by tedy těžké pro kohokoliv, aby rozeznal, že Tomeš, jehož postel stála bezprostředně pod klenutím, je vzhůru a nespí. S jedinou výjimkou oné noci, kdy se rozhodl, že bude z Greena vyháněti zlého ducha, nepříhodilo se mu nikdy něco podobného. Po jeho pravé straně spal Green, po levé Alexander Jones, za ním pak Harry Quip a konečně Jeník Pitch. Těchto pět hochů leželo pod klenbou a vedle ní. Ostatní obyvatelé ložnice byli na vzdálenějším konci a od těchto pěti hochů byli odděleni prostorem několika metrů.

Bude dobře, když si čtenář tyto podrobnosti zapamatuje.

Jak jsem řekl, byl Tomeš vzhůru. Jenom slabé oddechování spáčů rušilo ticho; venku se vítr utišil a ani hlásek ptáka nebo zvířete nerušil noční klid.

Celé půl hodiny se Tomeš zabýval tím, že hleděl podle dechu uhodnouti, kde leží jeho druhové. Tak snadno našel Harryho Quipa, ale poněkud více práce mu to dalo s Jeníkem Pitchem. Když i toho vypátral, omrzela ho taťo zábava a přemýšlel, čím by se nyní rozptýlil. Bylo již téměř jedenáct hodin, když se rozhodl, že vstane, půjde k oknu a podívá se na hvězdičky, aby je spočítal.

V okamžiku, když dal nohu na podlahu, přerušil ticho stříbrný a sladký hlásek, dávající jaksi posvátný důraz na každou slabiku:

„Můj Ježíši, slituj se nade mnou!“

Tak prosil i ve spánku Alexander.

Tomeš se k němu sklonil a hleděl mu do tváře. I při nejasném světle zahlédl na jemné, nevinné tváři stopy hrůzy.

Tak jemně, že to Tomše až překvapilo, když si na tuto příhodu později vzpomněl, pohládl tvářičku obrácenou vzhůru, a ta se hned nato podivně uklidnila; úsměv, slabý, ale tak něžný, že se svaly na tváři pohnuly, přeletěl po hochově tváři a rty zašeptaly slova: „Sladé Srdce Ježíšovo, budiž mou spásou!“

Tomeš stál a hleděl na zářící obličej v němém údivu.

„Amen,“ řekl si tiše. „Kdybych snad někdy mluvil se spánku, přál bych si, aby to bylo rovněž takové.“

Odtáhl ruku, a vtom Alexander otevřel oči.

„Nic se neboj, Alexandře, nic se ti nestalo,“ vysvětloval Tomeš, skláněje se mu až k hlavě, aby mu mohl šeptati do ucha. „Mluvil jsi ze sna a já jsem tě jen rukou pohladil po tváři. Jen zase hezky spi! Dobrou noc!“ A podal hochovi ruku.

„Dobrou noc, Tome,“ Alexander vytáhl zpod pokrývky ruku, aby stiskl Tomovu, a přitom se objevil růženec, který měl ovinut kolem křehkého zápěstí. Pak Alexander zase velmi pěkně usnul. Pohlížeje do takové tváře, sotva bychom si dovedli představit, že je na světě něco jako hřích a zloba.

Tomeš čekal, až si byl jist, že Alexander dobře spí. Pak si zabručel:

„Myslím, že teď budu počítati hvězdy.“

Kráčej po špičkách k jednomu ze západních oken, vyhlédl. Ale hvězdy oné noci nepočítal. Hrozivé, černé mraky se sunuly, přibližující se zlověstně, rychle a přímo k hošíkovi, jenž stál v noční košili u okna.

„Fíí!“ zapískl malý hvězdář. „Green a Alexander měli přece jen pravdu. Bouřka se vrací.“

Zatím, co to říkal, bylo slyšeti jakoby hrozný šepot blížící se bouře; zlověstný šepot, jenž trval chvíli, se změnil ve vzdechy, pak to zaúpělo a skučelo čím dále silněji, prudčeji a hrozněji.

„A také se ochlazuje,“ zabručel Tomeš. „Myslím, že bude nejlépe, obléknu-li si kalhoty.“

Velmi rychle se také úplně oblékl; měl na sobě námořnickou košilku, kalhoty po kolena, ponožky a všechno kromě bot a vázanky. Počíнал si docela klidně, vrátil se zase k oknu, aby se díval na oblohu a čekal, co se bude dále dít.

Už bylo zřetelně slyšeti, jak na střechu dopadají dešťové kapky. Daleko na východě se ozývalo tlumené hřmění vzdálené bouře. Pokoušeje se vyhlédnouti ještě jednou z okna, dotkl se Tomeš drátku, kterým byla k oknu připevněna záclona.

„Au!“ zabručel, odsunuje velmi rychle ruku. Snad po prvé od smrti své matky se důkladně polekal. Jakýsi podivný pocit mu projel tělem. Co to asi bylo?

Nebylo v tom zhola nic podivného, třebaže ho tato záhada poděsila. Dostal silnou elektrickou ránu, ale Tomeš tehdy o elektřině ještě nic nevěděl.

Dopadající dešťové kapky bylo slyšeti čím dál silněji a hoši na lůžkách se začali neklidně vrtět; několik se jich též probudilo. Také vítr skučel kolem domu, vztekaje se čím dál více.

Tomeš se právě vrátil k lůžku, když ohlušující rachot probudil každého spáče a vytrhl je z říše snů; hned nato přihnál se příval, jenž zaplavil Tomšovo lůžko. Ach, ta nezastrčená závora! Dveře kupole se rozevřely a silně bouchaly o tyč hromosvodu.

Kdykoliv se dveře hlučně otevřely a zase zavřely, zahlédl Tomeš hvězdy na jasné východní obloze; přímo nad ním visel však černý, zlověstný mrak, snášejíci se jako kletba na ústav sv. Maura.

Zatím, co Tomeš hleděl na nezvyklou podívanou na obloze, utvořilo se na podlaze několik kaluží. Quip, Jones, Green a Pitch, všichni pobledlí ve tváři, seskupili se kolem Tomše. Ký div, že se chvěli strachy. Hrozné bouchání dveří, spojené s prudkými nárazy lijavce, to vše bylo příliš pro nervy nejsilnějšího z nich.

„Ach, Tome!“ cvakal zuby Green, „jak jsem rád, že jsem dnes ráno byl u svaté zpovědi!“

„Já jsem také rád,“ odvětil Tomeš. „Hoši, půjdu zavřít dvířka ve věži, i kdybych měl přitom promoknout. S Bohem!“ A skokem byl u žebříku.

Nedbaje deště, jenž ho téměř oslepoval, zachytil se konečně pevně dveří. Ale ať táhl a tlačil, jak chtěl, podlehl vždy větru, který byl velmi prudký. Konečně, jakmile se na okamžik vítr utišil, povolily dveře jeho úsilí.

„Kdybych se jen ještě mohl dostat až k závoře...“

Tuto větu však nedopověděl. Když sahal po rukojeti závory, zvedl se zase náhle vítr a hroznou silou mu dveře vyrazil z ruky. Ozval se ostrý praskot a temný rachot čehosi těžkého, co naráželo na střechu. Když pak dveře, vyrvané ze stězejí, strhly s věže hromosvod, pozbyl Tomeš rovnováhu a byl vržen se svého místa. Na štěstí dopadl přímo na postel, odkud se skutálel na podlahu.

Dva hoši mu pomohli na nohy a úzkostlivě hleděli do tváře.

V tu chvíli cítil Tomeš neobyčejně živě a jasně každý dojem; pádem nebyl ani trochu omráčen. Jeho smysly byly bdělejší, a když vstával, rozhlédl se po okolí. Na

opačné straně ložnice stáli všichni hoši, přikrčení jsouce k sobě, kromě Harryho, Pitche, Alexandra a Greena. Prefekt šel právě od zmíněné skupiny k nim. Tomeš to všechno viděl proto, že postava v taláru ... poznal v ní ředitele ústavu ... právě vstoupila s lampou, jež ozářila celou místnost.

Ti dva, kteří ho zvedli, byli Jones a Green. Na tváři Alexandrově byl stále ještě onen sladký výraz, jež si přinesl z říše snů, byl ale jaksi měkší a zkrásnělý čímśi novým — obavou o Tomovo zdraví. Greenova tvář byla podivně změněna. Zmizela z ní všechna drsnost a hrubost a místo toho dodával jí strach z bouřky a obava o Tomše mnohem příjemnější, jemnější výraz.

Jak jsem řekl, Tomeš o tom všem věděl, když ho postavili na nohy.

„Jsi snad zraněn, kamaráde?“ otázal se ho Green. .

„Ani trochu.“

„Díky Bohu!“ zašeptal Alexander.

„Jsem opravdu rád, že jsem dnes ráno byl u svaté zpovědi,“ řekl zase Green.

„Tome,“ nabízel se Harry, „pomůžeme ti odtáhnout lůžko.“

„I toho není třeba, když jsem již stejně promočen.“

„To nevadí,“ řekl Green a přiskočil s Alexandrem k Tomšově posteli.

Neučinili ještě ani dva kroky, když místností zazářilo oslňující světlo. Tomeš padl prudce na podlahu, na kohosi, jenž se svalil před ním, a zůstal na něm nehybně ležeti; byl však při plném vědomí. Cítil, jako by každý

sval a každá žíla na jeho těle byla vytržena . . . ležel, hledě na oblohu, jež byla nyní náhle poseta jasnými hvězdami, na oblohu, kde již nebylo ani jediného mráčku.

Bouře se přehnala.

Když ředitel upadl, zhasla lampa a v jasném světle onoho příšerného blesku spatřil pod klenbou pět hochů, kteří byli prudce sraženi na podlahu. V celé místnosti bylo cítiti zápach střelného prachu a ozonu. Pak, ba téměř současně, se ozval ohlušující rachot. Řediteli ústavu připadalo, jako by mu skladiště dynamitu vybuchlo u samého ucha. Věděl však, že to nebylo skladiště dynamitu; věděl příliš dobře, že to byl hrom, jenž následoval po blesku, jenž srazil hochy před jeho očima. A v nastalém hrozném tichu a ve tmě se v místnosti ozval jasný, pevný hlas ředitele, jenž pronášel slova všeobecného rozhřešení, zvedaje ruku a žehnaje slovy:

„Ego vos absolvo a peccatis vestris in nomine Patris, et Filii et Spiritus Sancti. Amen. — Rozhřešuji vás od hříchů ve jménu Otce i Syna i Ducha Svatého. Amen.“

Zatím již prefekt rozsvítil v ložnici lampu, jež také zhasla v otřesu po úderu blesku, a pak se postavil vedle ředitele.

„Hoši,“ pravil dále ředitel, jenž v nejasném světle zahlédl několik pohybujících se postav, „přehod'te si šatstvo přes ruku a tiše odejděte z této místnosti. Jděte hezky za sebou do nemocnice. Bouře se již přehnala, i není nejmenšího nebezpečí.“

V případech, jako byl tento, obyčejně po neštěstí následuje ihned zděšení. Mezi oběma uplyne nějaká doba,

v níž si rozum uvědomuje, co se stalo a co se ještě stane. Teprve pak se lidí obyčejně zmocní zděšení.

Ředitel se rozhodl v pravý čas, aby promluvil k hochům. Kdyby byl býval jen na okamžik pozbyl rozvahy, bylo by došlo k hroznému výjevu. Jeho klid však všechno ovládl. Tiše, nehlučně, se žalostnými tvářemi odcházeli hoši po schodech. Jak horlivě je počítal! Byla to nejhorší zkouška v jeho životě.

Šest hochů prošlo kolem něho.

Po nich další tři... celkem devět.

A ještě tři... dvanáct. Na konci šel prefekt.

Pak nastalo ticho.

Smysly ho tedy přece jen neklamaly. Pět jich bylo zasaženo bleskem.

Rozsvítil znova lampu a spěchal na protější konec místnosti. Tomeš, maje oči zavřeny, ležel na Greenovi, kousek od nich byl Jones. Byl tak tichý! Za ním ležel Quip, který těžce dýchal; na jeho tváři zela ošklivá rána. Pitch seděl u nich a říkal cosi nesrozumitelného.

„Tome!“ zvolal ředitel ústavu, skláněje se k hochovi, jehož uchopil za ruku. Oči Tomovy se otevřely.

„Ano, důstojný pane! Nic se mi nestalo. Co to bylo?“

Ředitel pokynul slabě a sklonil se ke Greenovi. Nemusil se namáhat, aby zjistil dech tam, kde se dech již nikdy nevrátí. Potom šel k Alexandrovi Jonesovi a přidušený vzlyk se mu vydral z prsou. Green a Jones byli okamžitě mrtvi; neslyšeli již ani hromu, jenž následoval po oslňujícím blesku. Náhle, zcela neočekávaně byli povoláni před soudnou stolicí Boží, v den, kdy ráno

v ústavní kapli přijali Tělo Páně. Bylo to na první pátek v měsíci.

Tomše zachránily mokré šaty. Elektřina prošla jeho šaty místo tělem. Hoch však netušil vůbec, že před chvilkou unikl smrti; nikdo v ložnici kromě ředitele nevěděl a si neuvědomil, že to byla obrovská síla blesku, jež ho srazila na podlahu.

XII. TOMŠOVO PŮLNOČNÍ DOBRODRUŽSTVÍ.

„Harry, jsi raněn?“

Tomeš se nakláněl nad Harrym Quipem. Odpověď však nedostal. Ředitel se lehce dotkl Tomšova ramene.

„Playfaire,“ řekl, „mohu se spolehnouti, že si zachováš rozvahu?“

„Ano, důstojný pane, řeknete-li mi jen, co se vlastně stalo. Právě mnou projel jakýsi podivný pocit a zdálo se mi, jako by mi něco popálilo pravou nohu.“

„Blesk udeřil do budovy, i dostals slabý otřes. Harry Quip byl zasažen silněji, kdežto Jones a Green byli vážně zraněni. Mohl bys s Pitchem přenést Harryho na tamhle to lůžko; neříkej mu však, co se stalo s ostatními, a hled' také, aby na tobě nepozoroval nějakou hrůzu, sice by se možná polekal.“

„Vezmi ho pod hlavu, Jeníku,“ žádal Tomeš. A pak donesli Harryho na nejbližší lůžko; v té době se ředitel se slabou nadějí pokoušel, zda snad objeví nějakou jiskřičku života v Greenovi a Jonesovi.

Jakmile Harryho položili na lůžko, vracelo se mu zvolna vědomí.

„Nu, Harry,“ zvolal Tomeš, nutě se do úsměvu.

„Tome!“ těžce povzdechl Harry.

„Ano, jsem to já. S tebou je to všechno v pořádku, příteli.“

„Copak se stalo?“

„Splašil se jakýsi elektrický stroj nebo něco takového,“ řekl náš vynalézavý hrdina, „a vybil se na nás. Na pou-
tích musils za toto potěšení obyčejně platit, ale tady to bylo zadarmo.“

Avšak ani tímto veselým žertem se mu nepodařilo vykouzlit na tváři Harryho sebe menší úsměv.

„Kde mám nohu?“ zastenal těžce Harry.

„Obě nohy máš přišroubované na správném místě.“

„Ne, ne, pravá noha tam není.“

Tomeš tedy uchopil pravou nohu a zvedl ji tak vysoko, že ji Harry mohl viděti.

„Copak je toto?“

„Já ji však necítím.“

„Dobrá, podržím ti ji tedy, aby neupadla. Je to chvílka, cos mne pravou nohou důkladně kopl.“

„Dusím se!“ pravil dále Harry.

„Kdyby ses skutečně dusil, pak bys nemohl mluvit.“

„Nemohu však polykat. Pomoc!“ Harry byl čím dál ustrašenější.

„Kdopak ti kázal, abys něco polykal? Ted' stejně není čas na snídani a nikde tu také není nic, co by se dalo snísti.“

Ošetřovatel, jenž na začátku této rozmluvy právě vstoupil do ložnice a jenž se zatím již přesvědčil, že Green a Jones jsou mrtvi, přistoupil k posteli, na níž ležel Harry, a přerušil rozmluvu.

„Playfaire, potřebujeme ihned lékaře. Sběhni do pokoje, kde jsou bratři. Právě se oblékají, aby nám pomohli. Řekni prvnímu, kterého zastihneš, aby šel honem pro lékaře. Nutně ho potřebujeme, aby pomohl Harrymu.“

Nečekaje, až mu bude rozkaz opakován, vyběhl Tomeš z ložnice a Pitch za ním. Na štěstí se již na schodech setkali s bratrem, který spěchal nahoru. Právě ve chvíli, když ústavní hodiny odbíjely dvanáct, vyřizoval Tomeš rozkaz.

„Lékař tu bude za půl hodiny,“ odvětil bratr a ihned kvapil dále.

„Půjdu s vámi, bratře Jiří.“

„Ne, bude lépe, půjdeš-li spat.“

„Nemohl bych teď spáti, bratře! Prosím, dovolte mi, abych šel s vámi.“

Bratr Jiří neodpověděl a Tomeš, považuje to za svolení, šel za ním. Jako by se to rozumělo samo sebou, šel s Tomšem i Pitch.

Když vyšli z budovy, spěchali zahradou na silnici, jež vede od ústavu sv. Maura. Náhle se však zastavili, neboť se jim tu naskytla zcela nepředvídaná překážka. Nedaleko ústavu tekl malý potůček. Obvyčně byl velmi mělký, ale prudkým deštěm se již předešlého dne a zvláště v posledních hodinách rozvodnil, takže se z potůčku stala

bystřina. Nejhorší ovšem bylo, že přes potok nebylo můstku.

„Voda odnesla můstek!“ zvolal Tomeš.

„Škoda, že neumím plovati,“ bědoval bratr Jiří. „Hoši, zůstaňte zde! Půjdu k některému z domků, jež jsou na této straně potoka, a poprosím tam o pomoc.“

Sotvaže poodešel, zul si Tomeš boty, ponožky a svlékl i košili.

„Co to děláš, Tome?“

„Cožpak jsi neslyšel, že by bratr potok přeplaval, kdyby uměl plovat? Tak daleko doplavu.“

„Ale zapomněls, že potok prudce teče. Proud tě strhne.“

Tomeš hleděl do vířícího proudu, jenž byl podle všeho asi patnáct metrů široký a který byl velmi prudký.

„Vsadím se, že mne proud nestrhne. Ostatně, pro starého Quipa se odvážím i do nějakého nebezpečí. Jeníku, půjč mi jen svou medailku. Ještě jsem ji sice nikdy neměl, ale rozhodně mi neuškodí, budu-li ji mít na krku. Myslím, že bude dobře, pustím-li se do vody trochu výše proti proudu, tak, abych se dostal na protější břeh asi v těchto místech.“

Když si Tomeš na krk zavěsil medailku, odběhl poněkud dále proti proudu.

„A teď, Pitchi, s Bohem! Dej mi ruku! Je to nebezpečné, víš? Kdyby se něco stalo, pošli o tom zprávu mému otci a mé tetě a také jim řekni, že jsem měl medailku.“

Tomeš byl rozhodně přesvědčen, že tím vystihl vše, co

by se mohlo přihoditi. Poněkud zvažněl, ale přitom lehce a směle vklouzl do vody.

Učinil krok dopředu. A již byl ve vodě až po pás. Učinil druhý krok — a byl stržen do proudu jako kus korku. Korek měl však ruce a nohy a statečně si razil cestu ke břehu. Ačkoliv se všemožně namáhal, pocítil skoro hned, že bude zanesen velmi daleko po proudu, nežli se konečně dostane ke břehu. Přesto však statečně ploval. Tomeš tehdy ještě nebyl nějak zvlášť zkušený plavec. Minulého léta chodil se sice několikrát za týden učit plovati a naučil se tolik, že dovedl přeplovati krátkou vzdálenost a dovedl plovati naznak. Nevěděl však vůbec, jak se plave s proudem, a tudíž velmi brzy vyčerpal své síly. Nežli přeploval dvě třetiny vzdálenosti, byl již unaven. Rozhodně ho však neopustila duchapřítomnost. Polohlasitě se pomodlil, převrátil se naznak, a pohybuje mírně nohama, dal se unášeti proudem. Nebyl ještě daleko, když narazil na něco, co bylo několik decimetrů pod vodou. Honem se obrátil a rukama se toho zachytil.

„Sláva!“ zavolal na Pitche. „To je znamenité. Pod vodou jsem našel zábradlí můstku. Je jen asi půl metru pod hladinou.“

Chopiv se pevně zábradlí, ručkoval podél něho k protějšímu břehu potoku.

Dr. Mullan byl velmi překvapen, když za tři minuty nato otevřel domovní dveře a před nimi spatřil hochu, oblečeného pouze v kalhotky, jež mu sahaly po kolena.

Hoch bouchal do dveří kusem dřeva, jako by je chtěl prorazit.

„Ach, pane doktore, do našeho ústavu uhodil blesk. Tři hoši jsou těžce zraněni a v ústavě velmi nutně potřebují vaší pomoci.“

„Jeníku!“ zvolal lékař, „osedlej mi ihned koně! Pojď sem, hochu, sám budeš potřebovat lékaře, nebudeš-li opatrný. A proč jsi celý mokrý?“

„Nemohl jsem najít most, pane doktore, i pokusil jsem se řeku přeplovati. Potom jsem však můstek přece jen našel, sice bych byl nyní zcela jistě někde na dně řeky.“

Vtom k nim přistoupila lékařova choť, jež zaslechla jejich rozmluvu, políbila Tomše jako matka... čehož si ovšem Tomeš při svém vzrušení příliš nevšímal... svlékla mu kalhoty a hodila přes něj kus vlastních šatů.

„To je to právě v pravý čas, Marie,“ podotkl dr. Mullan. „Dej mu skleničku koňaku a pak ho uložíme do postele.“

„Ach,“ bránil se Tomeš, „nejsem přece nemocen. Raději jděte a ošetřete hochy, kteří jsou skutečně nemocní.“

Neodpovídaje na tuto výtku, uložil lékař Tomše do své postele a začal ho silně třít.

„Au!“ zvolal pojednou Tomeš.

„Jakže, hochu? Jsi popálen.“

A lékař si prohlížel místo na pravém Tomšově kolenně, kde byla krvna veliká jako malá dlaň.

„Myslil jsem si, že tam asi něco je, když jsem si svlékal punčochy; tam do mne vjel blesk.“

„Byls také zasažen bleskem?“

„Myslím, že ano. Potácel jsem se, jako bych byl ochromen. Tato popálenina však nic není.“

„Ještě dobře, že je jen taková!“ A lékař, jenž zatím otevřel skříň na léky, přiložil na ránu masť, obvázal ji a pak teple zabalil Tomše v lůžku, dříve než se ještě vrátila paní doktorová se skleničkou koňaku.

„Nuže, hochu, tohle ti přikazují: zůstaneš v posteli do devíti hodin ráno. Budeš-li klidně ležeti, uchráníš se následků, jež by přivodilo přílišné vzrušení a přílišná námaha. Rozuměls mi?“

„Pane doktore, já neusnu.“

„Musíš však usnout. Marie, nebude-li ten hoch do deseti minut spáti, dej mu plnou lžici tohoto léku. Zatím s Bohem!“

Lékař, jemuž na břehu bratr a Pitch dával pokyny, našel snadno můstek a dostal se za několik minut do ústavu. Jones a Green mu nedali mnoho práce. Těm už lékař nemohl pomoci... neboť byli mrtvi již od té chvíle, kdy byli zasaženi bleskem.

Zbytek noci měl však lékař velmi mnoho práce, aby třením a zahříváním oživil Harryho nohu.

Mezitím Tomeš po uspávacím léku tvrdě usnul. Bděla nad ním pečlivá, jemná žena lékařova.

XIII. TOMEŠ SE VYDÁ NA CESTU VLAKEM.

Poněvadž se tato povídka týká hlavně Toma Playfaira a jen mimochodem se zabývá také událostmi v koleji sv. Maura, ušetřím čtenáře líčení neštěstí a dnů smutku, jež po něm následovaly.

V sobotu dopravil Tomše sám lékař do ústavní nemocnice.

„Bratře,“ řekl ošetřovateli, „tento hoch musí mítí sedm nebo osm dní naprostý klid.“

Tomeš, jenž stál mezi lékařem a ošetřovatelem, se ve sece usmál, zvedl pravou nohu, a stoje jen na levé, prudce jí točil.

„Jen se na něho podívejte,“ pokračoval lékař, jenž se náhle obrátil a přistihl hocha při činu; „již nyní se pokouší, aby poraněnou nohou někde narazil.“

„Nikoliv, nepokouším se o to,“ odporoval zahanbený akrobat, „nejsem tak hloupý,“ načež se zase zasmál; neboť věděl, že s ním v nemocnici bude jeho přítel Harry Quip.

„Ovšem, bratře,“ pravil dále lékař vážně, „bude mítí přísnou dietu.“

Tomšova tvář se protáhla zklamáním.

„Dietu? Proč, pane doktore?“

Vážný lékař dával ošetřovateli polohlasem pokyny: „Tři opražené krajíčky chleba a čaj k snídani, k obědu totéž a k večeři zase, pro obměnu, místo čaje hovězí polévku.“

Tomeš to zaslechl.

„Já, prosím,“ vložil se do rozmluvy, „nejsem nemocen. Chci proto choditi do školy a učit se s třídou ve studovně.“

„Za týden budeš zase choditi do školy, hošíku. Nenecháš-li však nohu na pokoji, ponechám tě zde celé dva týdny. A zapamatuj si dobře, klučino, ať mi neskákáš přes postele a neposkakuješ a neběháš po pokoji! Musíš-li chodit, chod' pomaličku. Nejlépe však pro tebe bude, když budeš tiše ležeti v posteli.“

Tomeš byl znechucen. Ani Quip, jenž byl zrovna tak vesel jako jindy, ačkoliv byl pochroumán, nedovedl ho s uvězněním smířiti.

Jakmile Tomeš shltl chlebičky, ihned zašel k bratru ošetřovateli.

„Bratře,“ řekl, „myslím, že jsem na snídani dobře připraven.“

„Právě jsem ti ji přece dal.“

„Co? Tomu říkáte snídaně? Poslouchejte, bratře, táínek přece za mne platí!“

Ošetřovatel mu odpověděl pouze úsměvem, načež Tomeš cosi zabručel a odvrátil se od něho.

V sobotu příštího týdne dostal dopis, nad nímž vyrazil radostný výkřik.

„Pročpak tak křičíš?“ otázal se Quip, jenž byl již zase skoro zdráv, ač měl ještě nějaké oděrky na těle a cítil se poněkud ztrnulý.

„Přečti si to sám,“ zvolal Tomeš, hodil dopis Harrymu a radostí poskakoval po pokoji.

Dopis zněl:

V St. Louisu 6. listopadu . . .

Drahý synu! — Právě jsem od ředitele ústavu dostal podrobnější zprávy o tvém neštěstí a o tvé nemoci. Slyšel jsem také, že ses polepšil, že máš více rozumu, že též věrněji konáš svoje povinnosti a bedlivěji studuješ. Velmi mne také těší, že jsi statečný, ačkoliv snad až trochu příliš horlivý. Co mne však nejvíce potěšilo, je to, že máš dobré společníky.

Ačkoliv pan ředitel o tobě říká, že jsi zdráv, myslí, že ti prospěje několikatydenní odpočinek a změna prostředí, protože takové nervové otřesy nebývají obyčejně bez následků.

Jak jsem ti psal již v září, odjel tvůj strýc do Cincinnati, kde studuje práva. Za několik dní pojedu tam také za obchodem a tvoje teta se již rozhodla, že tam navštíví přítelkyni. Odjed' ihned do Cincinnati. Budu telegrafovati strýci, aby tě na nádraží očekával. Požádal jsem pana ředitele, aby ti obstaral jízdenku, a k dopisu přikládám dvacet pět dolarů, abys měl na útratu. S Bohem do té doby, nežli se shledáme. Pán Bůh tě opatruj!

Tvůj otec

Jiří Playfair.

O půl třetí hodině téhož dne odpoledne stál Tomeš na plošině vagonu a mával kapesníkem na kamarády, když vlak jel kolem ústavu.

Do Kansas City měl vlak patnáct minut zpoždění; Tomeš, jenž se poslední tři hodiny spoléhal, že se na

nádraží důkladně nají, musil spěchat, aby včas přestoupil do vlaku, jedoucího do Cincinnati.

Tam však byla jeho nucená trpělivost odměněna.

„Dámy a pánové!“ volal malý, tlustý muž, jenž jako by byl stále bez dechu, „k vlaku je připojen jídelní vůz. Právě se podává oběd, sestavený z lahůdek, jež nám poskytuje podzim.“

„Co stojí?“ otázal se Tomeš, chytil tlustého mužíčka za rukáv a upřel na něho jeden z nejvážnějších pohledů, s nimiž se mužíček kdy setkal.

„Sedmdesát pět centů bez řeči. Chtěl bys do jídelního vozu za polovičku? Považuješ nás za cirkus?“ A tlustý mužíček se za každým slovem pochechtával.

„Pane, za pořádné jídlo dám i pět dolarů! Ručím vám za to, že za mne tentokrát doplatíte. Musím doháněti celý týden.“

„Pojď tedy ihned se mnou,“ řekl tlustý mužík.

Tomše nebylo třeba po druhé pobízeti.

Černoch v bílé zástěře přisunul mu s vážnou tváří ke stolu židli, a podáváje mu jídelní lístek, čekal na rozkazy.

Tomšovo obočí se svažovalo, když na lístku četl názvy jídel. Byla to jakási podivná slátanina, jíž nerozuměl.

„Poslyšte, nemohl byste mi raději program nastávající zábavy dáti v čisté angličtině?“

Černoch, jenž ani trochu nezměnil vážnou tvář, začal ze sebe sypati:

„Smažené nebo vařené kuře, kuřátkový salát; sma-

žená vajíčka, volská oka, vařená vejce, omelety s huspeninou, máte-li ji rád; hovězí roštěnou, skopové řízky, telecí, šunku, uzené; brambory vařené nebo pečené; rajská jablíčka syrová, pečené fazole, jablečné koláče, kávu, smetanu, čaj a banány.“

„To myslím, stačí,“ řekl Tomeš. „Přineste mi to.“

Výraz sklepníkovy tváře se změnil.

„Co mám přinést?“

„Všechno, co jste právě vypočítal.“

Sklepník se poškrábal za uchem.

„Podívejte se,“ začal Tomeš důvěrně, „celý týden jsem se pořádně nenajedl. Lékař se na mně učil a přitom mne skoro zničil. Ted' se však dejte do práce a přineste mi mnoho jídel; dejte mi dobré a důkladné jídlo a dám vám padesát centů zpropitného.“

Černoch se jenom potutelně usmíval, když kvapně odcházel. A pak mu přinesl oběd, který by se hodil i pro hladem umírajícího obra. Tomeš se znamenitě činil.

Černoch, jenž stál za jeho zády, sotva věřil svým očím. Dosud ještě nikdy nebyl svědkem takového výkonu. Tomeš, nestaraje se ani za mák o zájem, jež vzbudil, používal nože a vidličky tiše, ale statečně, a v duchu si jen přál, aby ho tak viděl lékař a ošetřovatel z ústavní nemocnice. Byla by to bývala sladká pomsta.

„Pojďte sem,“ zašeptal sklepník jednomu ze svých kamarádů, „tento mladý pán nebude moci vstát. Praskne.“

Tomeš se po celé tři čtvrti hodiny posiloval jídlem, načež klidně vstal, požehnal se a modlitbou poděkoval za jídlo.

„Pomodlil jsem se třikrát po jídle,“ řekl důvěrně sklepníkovi, když mu dával dolar a dvacet pět centů, „protože si myslím, že jsem dostal aspoň tři obědy.“

Tomeš by byl měl oné noci onemocněti. Byl by měl nesmírně trpěti. V tom se totiž shodují lékaři a různé povídky. Tom však šel brzo spat a spal devět hodin.

Poznamenal-li onoho dne anděl-písař někoho pro nestřídmost v jídle, myslím, že zapsal spíše lékaře než pacienta.

XIV. TOMEŠ JDE DO DIVADLA.

Příštího večera krátce po šesté hodině otevřel průvodčí dveře vagonu a zavolal něco, co Tomšovi znělo všelijak, ale v čem po chvilce přemýšlení rozeznal podle železničářské výslovnosti stanici Cincinnati.

Chopil se kufříku a spěchal na nástupiště.

„Tome — Tome!“ zvolal pan Meadow, jenž přiběhl a chopil se Tomšovy volné ruky, „vítám tě v Cincinnati; jsem rád, že tě vidím. Vypadáš velmi dobře. A také jsi vyrostl.“

„Těší mne, strýčku, že tě vidím,“ odpověděl Tomeš, opětuje neméně srdečně srdečný stisk ruky, „opravdu velice mne těší. A ty ses také změnil. Tvůj knírek už také povyrostl, vid’? Jak krásně a zcela podle módy jsi oblečen! Jsem velice rád, že mám nové šaty, sice bych se styděl jíti vedle tebe. Jak se ti líbí v Cincinnati?“

„Je to nádherné město,“ odvětil pan Meadow, když

vyšli z nádraží a zamířili k vozu pouliční dráhy. „Zde jsou velmi milí lidé a je tu též více zábavy než v St. Louisu.“

Tomeš se úkradkem podíval na strýčka. Oh, ti malí hoši! Někteří z nich dovedou čísti v lidských tvářích s takovým bystrozrakem, že by zahanbili i nejzkušenějšího znalce.

„To věřím, ale myslím, žeš přijel sem, abys studoval práva.“

„Také jsem proto přijel; ale dosud jsem byl tak zaměstnán, že jsem se ještě ani náležitě neusadil.“

„Máš takové divné kruhy pod očima, strýčku, jako bys chodil pozdě spat.“

„Ano. Trpím značně nespavostí,“ odvětil pan Meadow. Byl značně rozmrzen, neboť Tomšův nevinný rozbor ho nemálo zlobil. „A jakpak se dařilo tobě od té doby, cos odjel ze St. Louisu?“

„Velmi dobře, strýčku. Začal jsem sice špatně, ale teď jsem se již značně polepšil. Víš, strýčku, snažím se, abych se připravil na první svaté přijímání.“

„Opravdu?“

„Ano. Doufám, že to bude nejšťastnější den v mém životě.“

Kdyby byl pan Meadow při této příležitosti pronesl několik laskavých a vážných slov, bylo by to velmi přispělo k vroucnějšímu přátelství strýce a synovce. Pan Meadow však hochům nerozuměl. Místo několika povzbudivých slov řekl:

„Zde je náš vůz; vyskoč, Tome!“

Vhodná příležitost minula. Neušel mu podivný výraz v Tomově tváři. Bylo to, jako by hoch dostal ránu, třebaže ve slovech strýcových nebylo nic zlého. V našich vzájemných vztazích je něco mocnějšího než slova. Způsoby, výrazy, sdílnost nebo potřeba sdílnosti jsou hlavní příčiny, proč lidé na sebe vzájemně působí nebo se odcizují. Pan Meadow poznal ihned, že mezi ním a Tomšem vyvstala zeď, jež je dělí, a že jejich zábava bude od té doby vždy jenom povrchní.

Strýc se nad touto příhodou zamyslel, kdežto Tomeš si s živým zájmem hocha, jenž přišel do neznámého města, všímal všeho v novém okolí. Strýc seděl tiše až do té chvíle, kdy se vůz na jeho znamení zastavil na křižovatce.

„Již jsme tu, Tome; vystoupíme a domů přijdeme zrovna k večeři.“

Kráčejí k přilehlému náměstí, ukázal pan Meadow na pěknou dvoupatrovou budovu.

„To je tvůj dům, strýčku?“

„Ano, bydlím tam; všechny pokoje v hořejším patře jsou mé.“

Jak pan Meadow řekl, přišli právě k večeři. Protože u stolu seděly dvě mladé dámy s otcem a matkou, ostýchal se Tomeš a jedl málo. K rozmluvě přispěl jen občas stručným ano nebo ne, jímž odpovídal na otázky, kterými se na něho obrátil pán nebo dámy. Teprve za chvíli, když se Tomšovi zdálo všechno již hloupé, nabyl zase daru řeči i chuti k jídlu, což všechny přítomné rozradovalo.

Po večeri navrhl pan Meadow, aby šli do divadla. Tomeš se zaradoval, a za hodinu již seděli v přízemí, čekající, až se zvedne opona.

Tomeš byl poněkud překvapen tím okolím. Obecnostvo na něho nepůsobilo dobrým dojmem a také se mu nelíbilo, že se mezi stoly proplétali sklepníci s podnosy.

„Je to znamenité divadlo, strýčku?“

„Ano, totiž je to znamenité varieté. Chtěl bys skleničku piva nebo sodovky, než začne představení?“

„Ne,“ odvětil Tomeš hlasem, jenž prozrazoval odpor. Přál si, aby byl raději v ústavě sv. Maura.

Hned nato se zvedla opona a téměř hodinu s malou radostí pozoroval a sledoval veselé kousky umělců na jevišti, písně a vše ostatní, co program označoval jako báječnou frašku. Zjistil však, že není snadné, chce-li se člověk bavit. Vzduch v divadle byl brzo tak těžký, že ho rozbolela hlava. Zato pan Meadow byl úplně šťasten. Tomeš na něho zvědavě hleděl.

„Jsem rád, že nejsem z takového těsta,“ pomyslí si. „Není-li to všechno nezdravé, jak říká P. Middleton, pak jsem hlupák. Je to hrubé a sprosté.“

„Strýčku,“ začal hlasitě, když po provedení báječné frašky opona spadla, „začíná mne bolet hlava, a nemáš-li nic proti tomu, půjdu ven a nadýchám se trochu čerstvého vzduchu.“

Pan Meadow měl žízeň a kromě toho si v přestávce chtěl promluvit s několika mladými pány, jež nehodlal Tomšovi představit. Chopil se tedy dychtivě té příležitosti.

„Zajisté, Tome. Tu máš dolar a kup si něco sladkého. Nechod' však daleko a brzy se zase vrať!“

„Dobrá, strýčku.“

Tomeš vyšel z divadla. A již se do něho nevrátil.

XV. TOMEŠ SE ZTRATÍ.

Konečně směl Tomeš povoliti svým zálibám. Od té doby, co vstoupil do ústavu sv. Maura, až do nynějška neměl zábavy podle své chuti.

Když se zbavil pana Meadowa, chtěl toho důkladně využít. Nestaral se ani, čím by se pobavil. Pokud se týkalo zábavy, měl jich Tomeš nevyčerpatelné zdroje jako každý zdravý hoch.

„Pane,“ řekl pokladníkovi, „odcházím; jak se sem zase dostanu?“

„Můžete sem přijeti vozem,“ řekl mu pokladník, „nebude-li se vám chtít jíti pěšky.“

Na jeho úsměv odpověděl Tomeš taktéž úsměvem.

„Myslím, jak se sem dostanu, aniž bych musil znova platit?“

„Ach, tu máte známku, Jeníčku, a tu mi dáte u vchodu. Jak se vám líbí představení?“

„Jsem rád, že mohu z divadla odejít.“ A nečekaje na odpověď a jsa spokojen, že se s pokladníkem domluvil, vydal se do noci a horlivě se rozhlížel, kde je cukrárna.

Ulice byla osvětlena elektrickým světlem. V okolí di-

vadla byly obchody všeho druhu. Naproti byly v ulici dvě restaurace a mezi nimi se tísnil obchod s ústřicemi. Tu pojednou zahlédl hošíka, jenž vyšel z hostince s velkým balíkem novin pod paží. Zastavil se přede dveřmi obchodu s ústřicemi a díval se dovnitř.

Tomšovi bylo čím dál více teskno. Přeběhl ulici a tiše se postavil za prodavače novin.

Byl to hoch, jemůž bylo něco přes jedenáct let. Byl slušně, ale chudičce oblečen. Rukávy kabátku a kolena krátkých kalhot byly zalátány a boty byly na špičkách rozedrány. Měl velmi krásnou tvář, krásnou a jaksí zjemnělou, jako by se jí dotkl smutek. Ale jeho oči . . . velké a černé . . . jak toužebně hleděly do okna!

Tomeš byl s prohlídkou spokojen. Stoupl si vedle hochu a začal se na něho dívat.

„Noviny, pane?“ otázal se ho hoch.

„Jaké noviny?“

„Poštovní nebo Večerní listy.“

„Po čem jsou?“

„Dva centy* za Listy, pane, a cent za Poštovní noviny.“

„Nemusíš se mnou mluvit, jako bych byl tvůj otec,“ řekl Tomeš. „Povím ti, co udělám, Jeníčku; vezmu si po výtisku novin a dám ti za ně deset centů, řekneš-li mi, jak se jmenuješ . . .“

„Děkuji, pane; jmenuji se Artur Vane.“ A Artur přijal od Tomše deset centů neobyčejně vděčně.

„Jmenuji se Tom Playfair. Toho »pána« si nechej a

* Nyní asi 60 haléřů.

říkej mi Tome. Již tři dni jsem nemluvil s pořádným hochem. Dospělí lidé jsou tak nudní.“

Vtom se Artur usmál a zamrkal očima, co Tomovi prozradilo, že při všem smutku je to přece jen veselý hoch.

„Myslím, že by bylo lépe,“ řekl, „kdyby sis vybral hochy sobě rovné a s takovými aby ses bavil.“

„Jen poslouchejte,“ zvolal Tomeš, oslovuje obchod s ústřicemi, „jak se mnou mluví! Jako bych ani nebyl Američan! . . . Jsem přece demokrat, Arture.“

„Tvůj otec a matka by však neschvalovali, že se mnou mluvíš,“ řekl Artur, jsa velmi překvapen tímto novým známým.

„Můj otec je v St. Louisu,“ odpověděl Tomeš, „a moje matka je již v nebi. Důležitější však je, že mluvíš zrovna tak dobře jako většina kluků tvého věku. Mám dojem, že ještě nejsi příliš dlouho na ulici. Dobře jsem si tě prohlédl, nežli jsem k tobě přistoupil, a vsadím se o cokoliv, žeš dříve nebyl zvyklý starati se sám o sebe.“

„Máš pravdu, Tome; vydělávám na sebe a na sestřičku teprve dva měsíce. Otec nám zemřel, když jsme se sem přistěhovali, a zanechal nám jen trochu peněz.“

„A říkáš, že máš malou sestru?“

„Ano, Tome; ubohá Katuška se velmi rozstonala, ale teď je již skoro zdráva. Nyní je u laskavých sester.“

Aniž pokračoval v rozmluvě, uchopil Tomeš Artura za rameno, naklonil se k němu a hleděl mu přímo do očí.

„Poslouchej,“ začal za chvíli, „můžeš si snad vzpomenouti, jak dlouho je tomu, co ses pořádně najedl?“

Hoch s lesknoucíma se očima a bledým, vyzáblým obličejem se zase usmál.

„Včera jsem se docela dobře najedl. Dnes jsem však měl smůlu. Dnes ráno jsem zamrzl.“

„Jak to, žes zamrzl? Není přece taková zima?“ zeptal se Tomeš.

Artur se zase usmál.

„To se tak říká u nás, kteří prodáváme noviny. Zamrzneme, prodáme-li jen málo novin, jež musíme koupit.“

„Ach, tak je to? Dnes jsi tedy vlastně ještě nic nejedl?“

„V poledne jsem snědl talíř polévky a dva krajíce chleba.“

„Co tě to stálo?“

„Šest centů.“

„A s dvěma krajíci v žaludku dovedeš běhat ulicemi celý den? ... Arture, máš rád ústřice?“

„Ty je nemáš rád?“ otázal se Artur nadšeně.

„Uhodl jsem to, když sis tak velice prohlížel tenhle obchod. Se mnou je to také tak,“ pravil Tomeš dále vážně. „Mám hrozně rád ústřice a rádi je mají také všichni moji přátelé. Nuže, pohostím tě. Jdi klidně dovnitř a poruč si, kolik jen chceš. Zde máš dolar. Postačí to?“

„Rád bych jej vzal,“ řekl Artur, hledě toužebně na peníz. „Nemohu však. Není to slušné.“

„I je to slušné a poctivé,“ namítl Tomeš. „Máš pro mne cenu dolaru a ještě více. Arture, ani nevíš, jak

me přestaly bavit hovory dospělých lidí o volbách, o politice a cenných papírech. To všechno jsem poslouchal již plné tři dny. Je to hrozné. Bylo to tak strašné, že jsem myslel, že se budu modlit za to, abych nikdy nedorostl v dospělého muže.“

Po dalším naléhání svolil Artur, že přijme padesát centů. A když se již chystal, že vstoupí do obchodu s ústřicemi, odebral mu Tomeš balík novin.

„Co tě to napadlo, Tome?“

„Budu prodávati noviny, zatím co si ty budeš pochutnávat na ústřicích.“ A nečekaje na Arturovy námitky, Tomeš odběhl.

„Tady je to,“ zavolal, vsunuv hlavu do dveří nejbližšího hostince, „všechny večerní noviny se zprávami o volbách, o burse a cenných papírech.“

„Volby? Kde?“ zvolal statný pán, zadržuje sklenici, kterou právě zvedal k ústům.

„Nevím, pane. V novinách jsou však vždy zprávy o volbách.“

Pán se tomuto vysvětlení usmál, koupil si noviny, a vyzval i několik známých, aby si je také koupili.

Tomeš, bohatší o patnáct centů, běžel do sousedního hostince. Tam hlásil totéž, ale sklepník, jenž měl na rukou plno zlata, ho vážně vykázal.

To Toma neodstrašilo; postavil se na nejbližším nároží a u každého člověka, jenž šel po ulici, vynaložil všechnu svou výmluvnost. Byla to však pro něho zdlouhavá práce. Za celých pět minut odbyl jen několik vý-
tisků.

„V tom hostinci mi nedali ani slušnou příležitost,“ zabručel pro sebe. „Myslím, že tam půjdu ještě jednou.“

Tentokrát nahlédl opatrně dovnitř, a když byl sklepník obrácen zády k němu, vběhl do místnosti.

„Poslední příležitost, pánové. Zde jsou všechny večerníky úplné a nezkrácené.“

Sklepník vyskočil s ošklivou nadávkou a hnál se k němu. Tomeš však zůstal stát a hleděl nevrlému zaměstnanci pevně do očí.

„Jaké noviny si přejete, pane? Večerní listy či Poštovní noviny?“

„Táhni mi odtud, žebroto!“ zvolal sklepník, ale zastavil se náhle, když viděl, že Tomeš nemíní honem zmizeti.

„Nemusíte mi nadávati. Nejsem žebrák. Prodávám noviny za malého hocha, který by už málem hladu zemřel.“

Sklepník se rozhlédl kolem a povšiml si, že hosté v místnosti jsou na straně Tomšově.

„Dej mi Večerní listy, Jeníčku,“ řekl a hned nato si každý host koupil noviny. Tomšova odvaha vzbudila obdiv a jeho vysvětlení zapůsobilo na jejich srdce. V několika okamžicích měl celou zásobu novin rozprodánu, odmítl několik nabídek, aby se šel napít, a honem spěchal k Arturovi.

Našel svého přítele, jak sedí u velkého stolu, maje před sebou talíř pečených ústřic.

„Sám mám hlad,“ řekl Tomeš, a bez ostychu si bral z Arturova talíře. „Objednej ještě tucet, Arture! Pomohu ti od nich.“

„Kde máš noviny?“ zeptal se ho Artur.

„Jsou pryč... všechny jsem je prodal. Šlo to hladce, ačkoliv jsem si myslel, že mne ten velký sklepník v sousedním hostinci zabije. Nezabil mne však. Zato si koupil noviny a dokonce mne žádal, abych se s ním napil.“

„Snad mi nechceš namluvit, žeš přinutil Clenmana, aby si koupil noviny? Toho člověka v hostinci napravo od nás?“

„A přece si je koupil! V jeho hostinci jsem prodal patnáct výtisků.“

„Pak jsi nejzábavnější hoch, s jakým jsem se setkal. V celém městě není ani jeden prodavač novin, který by se odvážil do onoho hostince. Všichni se ho hrozně bojí.“

„Také jsem se ho bál,“ přiznal se Tomeš. „Když jsem viděl, jak se na mne žene, rozhodl jsem se, že počkám, co se mnou udělá.“

„Tome, rád bych byl stále s tebou.“

„Mám radost, že se ti líbím, Arture. Jdi a objednej ještě ústřice.“

„Děkuji, mám již dost.“

„Já také. Co bys říkal zmrzlině?“

„Dovol, abych tě tentokrát pohostil zase já, Tome. Hned za rohem je znamenitý cukrář.“

Když Tomeš platil útratu, pohlédl na hodiny, visící nad pultem. Chybělo dvacet minut do dvanácti hodin.

„Ale, Arture, já jsem na něho úplně zapomněl! Ach, Bože!“

„Na koho?“

„Na strýce. Zůstal naproti v divadle.“

„Hm. Konec divadla byl před půl hodinou.“

„Nu, pak ti tedy, Arture, prozradím tajemství.“

„Jaké, Tome?“ zvolal Artur bez dechu; neboť tak na něho účinkovala vážná tvář jeho druha.

„Ztratil jsem se!“

„Cožpak nevíš, kde bydlíš?“

„Ne, nevím, neznám dokonce ani jméno ulice. Strýc Meadow se asi zblázní. Abych řekl pravdu, měli jsme se tak báječně, že jsem docela na strýce zapomněl.“

„Už jsem ti řekl, že jsi nejpodivnější hoch, s jakým jsem se setkal.“

„Nevidím v tom nic podivného. Jsem ztracen a musíš se teď o mne postarat. To je vše.“

Artur se vesele zasmál. Při pohledu na něho byl by v něm člověk sotva poznal onoho smutného hochu, jakým byl před hodinou.

„Je to tak zábavné, Tome, slyší-li tě člověk vyprávět o tom, že bych se měl o tebe postarat.“

„Kdepak v noci spáváš?“ otázal se Tomeš.

„Od té doby, co jsme zavřeli domácnost, nemám pravidelného noclehu.“

„Hola, počkej! Kdo zavřel domácnost?“

„Má sestřička a já. Dokud neonemocněla, měli jsme najatý pokojík v Noemově arše.“

„V Noemově arše?“ opakoval Tomeš.

„Ano, tak tomu říkají hoši ze školy svatého Xavera. Je to velký nájemní dům v ulici zrovna naproti škole; vypadá opravdu jako archa. V něm jsem bydlel s Ka-

tuškou a vedlo se nám dobře. Je to nejlepší sestra a světničku měla vždy tak krásnou, útulnou a čistou, že jsem vždy velmi rád spěchal domů, jakmile jsem v městě skončil práci. Dovedla šít a vařit jako dospělá, třebaže je jí teprve devět let.“

„Kdo za vás platil nájemné?“ vložil se do chvalozpěvu Tomeš.

„S počátku jsme měli něco kolem dvanácti dolarů, jež nám zanechal otec; za dva týdny nám však z nich nezbylo nic. Potom jsem musil prodávati noviny a konati různé příležitostné práce. Ale sehnal jsem sotva tolik, abychom mohli platiti nájemné. Zanedlouho se nám vedlo tak mizerně, že jsme neměli ani do čeho kousnout. Mne samého to příliš netrápilo, ale ubohá Katuška byla čím dál bledší a ubožejší.“

„A nemáte přátele?“

„Nemáme, Tome. Jsme tu ve městě cizinci.“

„A potom Katuška onemocněla, že?“

„Ano, Tome; jedna laskavá žena, jež bydlila v onom domě, se o ni starala, takže je dnes již téměř zdráva. Nevím však, co mám dělati. Já sám se nemohu ani uživit a pomyslení, že by Katuška měla strádat a já se musil na to dívat, je mi nesnesitelné.“

Za této rozmluvy stáli na ulici pod lampou a Tomeš spatřil na tváři malého přítele slzy.

„Nuže,“ řekl Tomeš, přemáhaje se, aby se sám nedal do pláče, „ještě dnes před spaním se bude konat válečná porada. Víš tady někde o nějakém dobrém hotelu?“

„Ano, tamhle naproti je hotel Evropa.“

Tomeš se pohrdavě podíval na onu budovu. „Ne, potřebujeme něco slušnějšího. Půjdeme do nejlepšího hotelu, jež tu znáš.“

„Burnetův hotel je tady kousek dále.“

„To zní mnohem hezčeji.“

Myslím, že se Tomšovi podařilo uvéstí této noci, plné událostí, více lidí v úžas než kterémukoliv jinému hochovi, jenž přijel do Cincinnati.

Do knihy cizinců v Burnetově hotelu se pevnou rukou a velkými písmeny zapsal takto: „Tom Playfair, cestující student,“ a k Arturově podpisu zcela vážně připojil „obchodník“.

„Chci velmi pěkný pokoj a v sedm hodin snídani,“ řekl Tomeš vrátnému, který neobyčejně oživil, když se hoši zapisovali do knihy.

„Čtyři dolary napřed za pokoje, pane,“ řekl tento hostáček.

„Neřekl jsem »pokoje«. Nejsme tu s rodiči. Zde je dolar za pokoj.“

„Dva dolary, pane,“ řekl vrátný, který se již úplně probudil a byl při lepším vědomí než kdykoliv v životě.

„Zde je tedy ještě dolar. A není třeba, abyste mi ráno poslal do pokoje teplou vodu na holení.“

Vrátný se zasmál, zavolal poslíčka a přikázal mu, aby oba „pány“ zavedl do čísla 8 v druhém patře. Hoteloví zaměstnanci jsou v jisté příčině velmi zkušení; třebaže tedy bylo již pozdě v noci a ačkoli mladí páni neměli zavazadla, působily na probuzeného zřízence poctivé tváře hochů tak, že se jich už na nic netázal.

Musím také říci, že oba naši přátelé využili výhod, jichž se cestujícím obyčejně neposkytovalo.

Sotva poslíček odešel a nechal hochy v pokoji o samotě, vzal Tomeš s postele podušku a začal jí házet. Stoupli si do protilehlých koutů a házeli si podušku nejdříve jemně, až konečně, jak vzrůstal jejich zájem o hru, začali poduškou pohazovati poněkud prudčeji. Pro příjemnou změnu dal Tomeš do hry ještě jednu podušku a za nedlouho se rozpoutala pravidelná bitva s poduškami jako střelami. Házeli jimi po sobě a vyhýbali se jim s takovým zápalem, že krev zbarvila jejich líce do červena a že se jim oči rozzářily vzrušením.

Zápolení bylo čím dál prudší, to jest veselejší. Konečně se Tomeš vrhl s poduškou v ruce na Artura. Rány jen létaly, podlaha duněla, hluk vzrůstal, až konečně Tomšova dobře mířená rána srazila protivníka přímo na postel.

Teprve nyní zpozorovali, že někdo klepe slabě na dveře.

„Ach,“ zalekl se Artur, „ted' jsme v kaši.“

Tomeš otevřel dveře a stanul před pánem s laskavými očima, který — jak se zdálo — byl ustrašenější než Artur.

„Dobrý večer, pane. Prosím, račte dále.“

„Prosím o prominutí, mladý pane; myslil jsem si však, že se zde vraždí nebo něco podobného. Bydlím zrovna vedle a před chvilkou mne probudil hluk, jako by tu dva lidé zápasili na život a na smrt.“

„Ach, to nebylo tak zlé, pane! Byl zde zápas, ale ne-

šlo při něm o život. Můj přítel tamhle na lůžku," dodal potutelně, „počínal si příliš hlučně.“

Starý pán pochopil situaci a záblesk v jeho očích, jakož i úsměv, jenž se mu objevil na rtech, dokazoval, že byl také v zlatých, dávno minulých dobách klukem.

„Nuže, mladý pane, smím vás požádat o laskavost, abyste již tuto noc nedělali hluk? My staří lidé jen ztěžka po druhé usneme, když se v noci probudíme.“

„I zcela jistě, nebudeme! Věřte mi, pane, že jsem si ani nepomyslel, že bychom tím snad někoho probudili. Budeme se až do rána chovati slušně. Dobrou noc, pane!“

„Dobrou noc!“ odvětil pán, usmívaje se. „S Bohem!“

„To je škoda,“ řekl Tomeš, když se dveře zavřely, „že je již dospělý. Byl to asi velmi veselý hoch.“

„Věru, že byl,“ přisvědčil Artur.

„Je to stále táž historie, Arture; jakmile lidé dorostou v dospělé muže a ženy, jsou nadobro zkaženi. Už ani trochu nerozumějí švandě. Kdyby onen starý pán byl ještě kluk, byl by se sem přihnál s poduškou v ruce.“

„Ano,“ přisvědčil Artur, „a kdyby všichni lidé v hotelu byli kluky, byli by sem všichni přiběhli s poduškami.“

„Ano, tak je to; byli bychom měli báječnou švandu! Je to chyba, že lidé jsou tak dlouho na světě. Tak mí napadá, že by bylo pro dobrého kluka nejlépe, aby zemřel, když mu je šestnáct nebo sedmnáct let. Je-li to ovšem hříšník, pak se mu dobře stane, žije-li déle a musí-li pykati jako muž.“

„Kde tě to napadlo, Tome?“

„Ani nevím, ale v několika posledních dnech jsem o tom velmi mnoho přemýšlel. To je tak: neprovede-li kluk něco opravdu zlého, pak musí býti šťasten. Zemře a dostane se do nebe, kde zábavám a radostem není konce. Přitom je ušetřen toho, že nemusí poslouchat všechny ty výklady o volbách, o cenných papírech a akcích.“

„Někteří hoši mají krušný život, Tome.“

„Tím lépe, dostanou-li se co nejdříve do nebe. Proto však bych přece jen nerad ještě zemřel. Chci jíti nejdříve k prvnímu svatému přijímání. Měl jsem dva kamarády, Arture, kteří byli zabiti bleskem; bylo to však na první pátek a oba mluvili o tom, že toho dne byli právě u svatého přijímání. Ti byli na tom dobře. Pojd', pomodleme se, a až si lehneme, budu ti o tom vypravovati.“

Nežli oba hoši konečně usnuli, vzniklo mezi nimi v důvěrné hodince takové přátelství, k jakému my dospělí potřebujeme několik let.

XVI. TOMEŠ MARNOTRATNÍKEM.

Když se Artur na druhý den ráno probudil, hleděl s nemalým údivem na Tomše, který stál před zrcadlem a prohlížel se v něm, a jak bylo zřejmo, byl sám se sebou velmi spokojen.

„Tome, jsi skutečný kluk?“ zvolal, „či je to všechno jenom sen?“

„Ano,“ odvětil Tomeš skromně jak obvykle, „je zcela jisté, že jsem skutečně kluk. Proč si mne tak prohlížíš?“

„Máš přece na sobě moje šaty.“

„Ano. Nevypadám v nich hezky?“

„Tobě by slušelo všechno, Tome. Jak se však mám já obléci?“

„Vezmi si moje šaty,“ zněla duchaplná odpověď, když se Tomeš obrátil zády k zrcadlu a natahoval krk, marně se namáhaje, aby se viděl i s této strany.

„Ne, Tome, nevezmu si je; prokázals mi již beztoho mnoho dobrého. Nevezmu si již od tebe nic.“

„Dělej si, jak chceš. Neoblékneš-li si moje šaty, musíš zůstat ještě chvíli v lůžku. Asi za deset minut odejdu.“

„Ale já je nechci!“

„Musíš! Podívej se, cožpak jsi mi včera neřekl, že přijmeš každou mou radu?“

„Ano, ale víš přece...“

„Nechej toho. Moje první rada je, aby sis oblékl mé šaty. Jsou docela hezké, a já mám s sebou ještě jedny, jež jsou zrovna tak dobré.“

Jako obyčejně prosadil Tomeš svou a byl nadšen zjevem svého nového přítele.

„Arture, vypadáš v nich přímo skvostně. Víš, jsi dosti suchý a tvůj starý oblek ještě každému prozrazoval, jak ti trčí všude kosti. Podívej se jen, jak hezky vypadáš.“

Arturův vzhled se skutečně znamenitě zlepšil. I jeho tvář se změnila k lepšímu. Oči mu radostně zářily, stopy bídy a útrap změkly a vynikla též jemnost jeho výrazné tváře.

Kdo by uvěřil o tak hezkém hochovi, že již dva měsíce prodává na ulici noviny? Arturův anděl strážce by nám vysvětlil, proč se hoch nezkazil, a že přitom velice napomáhaly i vroucí modlitby, něžná přichylnost a povznášející vliv lásky jeho drahé sestřičky.

Tomeš sice neslyšel jeho anděla strážce, jak to říká, ale stejně to pochopil, když hleděl na Artura, který se červenal pod jeho pohledem.

„Arture,“ dodal hlasitě, „přál bych si, aby tě tvá sestřička viděla v dobré formě. Prospěje jí to více než všechny chinin a všelijaké jiné léky na světě, předstoupíš-li před ni tak, jak jsi teď. Ihned posnídáme a pak mne dovedeš k nádraží, abych odtamtud našel cestu ke strýci. Potom se na chvílku rozloučíme. A zítra přijdeš ke mně na návštěvu.“

„Tento plán je hezký a líbí se mi, Tome; musíš však nejdříve jíti se mnou navštívit mou sestřičku.“

„Já?“ zvolal Tomeš a nemálo se zhrozil. „To by přece zkazilo celý plán. Nebylo by v tom ani trochu švandy, kdyby mne viděla v tvých šatech.“

„Však jí to stejně povím, i když nepůjdeš se mnou, a přivedu ji, aby tě poznala. Ted' je zase na mně, abych prosadil svou. Musíš jíti se mnou!“

„Nemluvíám s děvčaty. Dokonce ani nevím, jak se to dělá.“

„I to je snadná věc. Víš přece, že je ještě skoro dítě.“

„Děti nemám rád,“ výmluvně se bránil Tomeš. „Každé dítě vypadá stejně. Neřekneš-li, že dítě vypadá jako otec,

pak se jeho matka na tebe zlobí. A potom, děti nedovedou nic jiného než jen křičeti a jísti. Nemají vlasy, nemají zuby a nemají rozum. Jediná dobrá věc u dítěte jest, že nikdy nezůstane takové, jaké je. Vyroste a něčím se stane, ale je to hrozné čekání.“

„Katuška má plnou hlavu vlasů, má hezké zuby a na svůj věk i dosti rozumu. Nuže, Tome, cítím, že bych nebyl šťasten, nepůjdeš-li se mnou.“

Tom si povzdechl.

„Je jí teprve devět let?“

„Před několika měsíci jí bylo devět let.“

„Tak dobrá, půjdu, Arture.“

Artur mu silně potřásl rukou a zářil takovou radostí, že se Tomeš cítil dobře odměněn za to, co považoval za trápení.

Když za hodinu nato, co se nasnídali, vešli do nemocnice a kráčeli dlouhou chodbou, běžela k nim drobná holčička s vlajícími vlasy a zářícíma očima.

„Ach, Arture,“ zvolala, vrhajíc se přímo na Tomše, který se chytře vyhnul a přitom velmi hloupě vypadal.

Zatím se dívka zarazila a odskočila, červenajíc se, kdežto Artur se div neudusil, přemáhaje se, aby se nedal do smíchu.

„Já... eh... eh... to je, myslím, ten druhý hoch,“ brebtl Tomeš.

A onen druhý hoch skončil tuto veselou situaci velmi moudře tím, že vzal děvčátko do náručí a přivítal je opravdu bratrsky.

„A teď, Katuško,“ řekl povýšeně, „dovol, abych tě představil tomuto hochovi, na kterého ses chtěla vrhnout. Je to nejlepší...“

„No, slyšíš,“ vložil se do toho Tomeš, „není třeba, abys takhle začínal. Já jsem Tom Playfair a ty jsi Katuška Vaneová. Jak se máš, Katynko?“ A Tomeš jí přátelsky a srdečně potřásl rukou, aby jí tak odměnil za to, že se k ní předtím tak chladně choval.

„Ach, pane Playfaire...“

„Tome,“ přerušil ji mladý pán v záplatovaných šatech.

„Tome,“ řekla tedy, přijavši jeho opravu, „myslila jsem si skutečně, že je to můj bratr Artur.“

„Nu, na tom teď nezáleží,“ řekl Tomeš. „Obyčejně nejsem zvyklý, aby mne někdo pokládal za bratra. Nikdy jsem totiž neměl sestry a proto jsem tak nervosní.“

Ačkoli náš hrdina statečně odporoval, přece jen Artur obšírně vylíčil příhody minulé noci. Tomeš byl přítom jako na jehlách. Když však seděli v pěkně zařízeném pokoji, kam je Katuška zavedla, snášel chválu poněkud klidněji, pokud se mu to ovšem dařilo.

Dívka, jež seděla naproti němu, podobala se hodně Arturovi, ale její jemná tvářička byla bledá a vyzáblá. Podvýživou pozbyla zdravého růžového nádechu, nemoc pak ji připravila o kulaté tvářičky, takže v nich zůstaly jen hezké oči, které jako by si byla vypůjčila od andělíčka.

„Tome,“ řekla Katuška, když Artur skončil vypravo-

vání, „včera v noci se mi zdálo, že nám svatý Josef pomůže.“

„Nosí jeho medailku stále na krku,“ šeptal Artur Tomšovi, „a často se k němu modlí.“

„Prosil bych tě, Katuško, pomodli se k němu, abych se dostal z nesnází. Ztratil jsem se . . . a myslím, že mi za to strýc důkladně zatopí. Tak snadno se rozčílí.“

„Můj sen se vyplnil. Je to jako v pohádce. Máš rád pohádky? Já je mám moc ráda. Arture, nyní vypadáš velmi dobře. A pro tebe mám také dobré zprávy.“

„Jakže?“ zvolal Artur.

„Hádej.“

„Místo pro mne.“

„Je to dopis.“

„Od koho?“

„Od jedné dámy v Danesvillu.“

„Danesville. Tam přece bydlel strýc Archer.“

„Jak ses vzrušil, Arture! Co myslíš, že dopis obsahuje?“

„Tak mi to honem řekni!“

Zatím co bratr mluvil se sestrou, vytáhl Tomeš z kapsy jízdní řád a prohlížel si jej.

„V dopise je napsáno, že strýc Archer je velmi příjemný a hodný člověk a takové podobné věci. Tady si to přečti sám, Arture.“ A Katuška vytáhla dopis.

„Jakže?“ zvolal Artur, když se podíval na adresu. „To je dopis, poslaný sestře Alexii.“

„Ano. Psala mu, ale mně nic neřekla. Proč však dopis nečteš?“

„Poslouchej, Tome, však už znáš naše osudy.“

„Drahá sestro Alexie!

V Danesvillu žije pan F. W. Archer . . .“

„Vidíš, není tedy v Kalifornii!“ zvolala Katuška, jejíž oči se vesele smály.

„ . . . Žije v dobrých poměrech a může se o něm říci, že je bohatý. Každý si ho váží. Je mu asi čtyřicet let, má znamenitou ženu, ale přede dvěma lety jim v Kalifornii zemřely obě děti, asi tříletý hoch a pětiletá dceruška. Jeho žena je velmi hodná a milá. Chtěli zůstat v Kalifornii, ale ztráta obou dětí je přivedla do Danesvillu. Bydlí v Lombardské ulici č. 240.“

„Katuško,“ prohlásil Artur, „to jsou skutečně dobré zprávy. Skoro se mi zdá, že to ani není pravda. Danesville je v tomto státě . . . a . . .“

„Cožpak neříkala maminka, že její bratr je ze všech mužů nejhodnější?“ přerušila ho Katuška. „Brzy za ním pojedeme.“

„Katuško, prozradím ti tajemství. Když otec umíral, řekl mi, abych tě zavezl k našemu strýci do Los Angeles. Po pohřbu jsme však neměli dosti peněz. Bylo to opravdu hrozné. Nyní je však dobře, že jsme nikam nejeli. Nikdy jsem ti neříkal o tatínkově rozkaze.“

„Už to mám!“ ozval se zase Tomeš. „Tady je to! Danesville je na cestě mezi Cincinnati a St. Mary. Je sto-dvacet mil odtud.“

„Kolik dní je třeba, než tam dojedeme?“ otázala se honem Katuška.

„Dní? Snad si nemyslíš, že tam pojedete pouliční drahou. Jízda trvá jen šest hodin a nejbližší vlak odjíždí o půl dvanácté.“

„Ach, Arture!“ radostně zatleskala Katuška a podívala se zvědavě na bratra, co tomu říká.

„Teď jde jenom o to,“ pravil dále Tomeš, „kolik vy dva máte peněz.“

„Já mám patnáct centů a čtvrt dolar s dírkou,“ hlásila Katuška.

„A já mám osmdesát pět centů,“ oznamoval zase Artur.

„Já jsem náhodou na tom lépe a opravdu nevím, co bych si s penězi počal. Nuže, dívenco, jdi a zabal si své švestky, panenky a podobné věci. Nepospíšíš-li si, zmeškáš vlak.“

„Tome?“ otázal se Artur, „jak najdeš byt svého strýce?“

„I to mi nepůsobí pražádné starosti. Jakmile budu na nádraží, kam jsem přijel, lehko již najdu cestu pouliční drahou, kterou jsem jel se strýcem. Víím, kde jsme vystupovali.“

„Kam ti však budu psát, Tome, abych ti oznámil, že všechno dobře dopadlo?“

„Pošli dopis do Burnetova hotelu; potom ti pošlu svou adresu.“

V pravý čas byly vykonány přípravy k odjezdu. Tomeš se chopil děvčátkova kufříku... byl ostatně velmi lehký, a byl svědkem toho, jak srdečně se řeholní sestra loučila s malou dívenkou. Nežli si hoch a dívka uvědomili, jaká změna se stala s jejich vyhlídkami do budouc-

nosti, postaral se Tomeš o jízdenky a objednal jim místa v jídelním voze. Tam dal černochovi pokyny, týkající se malých cestovatelů, které až překvapily tohoto železničního zaměstnance.

Katuška a Artur plakali, když dávali s Bohem svému ochránci, a jejich štědrý přítel pocítil, že mu zvlhly oči, když stál na nástupišti a kynul jim na rozloučenou rukou. —

Tomeš se s Arturem setkal teprve za několik let. Jejich přátelství zůstalo pevné. Za dva dny dostal Tom od Artura dopis s dvaceti pěti dolary a radostnou zprávu o srdečném přijetí, jehož se jim dostalo u strýce. S dopisem přišla také zpráva od samého pana Archera, jež obsahovala tak vřelá slova vděčnosti, že se Tomeš nad každým řádkem přímo červenal. Takto zahájená korespondence trvala pak po několik let, dokud se Tomeš s Arturem nesetkali, ale to již nenáleží sem.

Tak se tedy stalo, že náš hrdina odcházel z nádraží s lehkým srdcem a s kapsou ještě lehčí. Z dvaceti pěti dolarů, jež dostal od otce, zůstal mu jen dolar. Vytáhl jej a prohlížel si jej.

„I necht', co na tom, zato jsem měl radost v ceně padesáti dolarů; a teď půjdu a koupím si něco k jídlu a potom se vrátím ke strýci. To bude konec zlatých časů.“

S povzdechem vstoupil do nejbližšího obchodu s ústřicemi, a když vycházel, měl v kapse jen pět centů.

XVII. MARNOTRATNÝ SYN SE VRÁTÍ.

Jsou skoro čtyři hodiny odpoledne. Pan Meadow se prochází v přední místnosti svého bytu. Občas uhodí zařatou pěstí do desky nevinného stolu, chvílemi se zastaví, aby zuřivě vyhlédl z okna. Pan Meadow bručí a zařatými zuby propouští slova, jež jsou většinou klením a jimiž ostře kritikuje ztraceného synovce. Zkrátka, pan Meadow je hrozně nakvašen.

„Jen až ho dostanu, pak toho kluka zmaluji, že si to bude pamatovati až do smrti!“ Tato poznámka, jež ve skutečnosti byla vyslovena poněkud ostřeji, nežli jest napsána, vyhrkla mu z úst přesně při posledním úderu zvonu na sousedním kostele, ohlašujícím čtvrtou hodinu. A vtom se pan Meadow zase zastavil u okna.

Tentokráte však prudce zalapal po vzduchu, oči mu vystoupily jako na stopkách a hleděl na ulici.

S velkou námahou se vzpamatoval, zaklel, což není třeba opakovati, pak vyrazil na schody a letěl po nich dolů, vyřítil se z vrat, jež otevřel zbytečně prudce, a . . .

Že by toto byl Tomeš? Postavička, jež kráčela po schodech před domem, podobala se spíše žebrákovi, a to ještě docela nedbalému žebrákovi. Artur Vane vypadal ve svých šatech jako pán v porovnání s nynějším vzezřením Tomšovým. Arturův klobouk na Arturově hlavě měl alespoň jakýsi tvar . . . na Tomšově hlavě byl však rozplácnut, jako by ho bylo používáno místo míče při kopané. Na Arturovi byly šaty, třebaže záplatované, dosti hezky upraveny; na Tomšovi byly postříkány blá-

tem, záplata na koleně byla utržena a hrozná trhлина pod paží odhalovala košili, kterou měl Tomeš na sobě. Zchátralý zevnějšek nekončil však oblekem. Tvář měl zateklou a horní ret tak velice, že nepřírozeně odstával. Pan Meadow znal Tomše v různých podobách, ale tentokráte Tomeš dosáhl skutečně rekordu.

„Ty kluku mizerná! Ty žebroto!“ křičel strýc, přidávaje ještě několik slov, jež nebyly Tomšovi ke cti, „pojd' ihned sem, abych ti mohl zvalchovat kůži!“

Tomeš se na schodech zastavil a pokoušel se o úsměv. Nepodařilo se mu to však. Snad měl dosti vůle k úsměvu, ale jeho horní ret, ona část, která je pro úsměv nejdůležitější, se zdráhal konati svou povinnost. Místo úsměvu se jeho tvář ještě silněji a výrazněji zašklebila.

„Děkuji, strýčku,“ odvětil. „Raději ani nepůjdu dále. Dnes jsem již dostal bití dost a dost.“

„Ty ses s někým rval, ty darebo?“ vzkřikl opět rozložený strýc.

„Ano, strýčku,“ odvětil dareba, ustupuje o několik kroků, aby mohl rychleji uprchnouti, kdyby toho bylo třeba, „nemohl jsem si však pomoci. Dávám ti na to své slovo.“

„Kdo tě zbil?“

Pan Meadow byl člověk, jenž rozuměl sportu. Jeho slabůstka se projevila v této otázce a Tomeš jí rychle využil.

„Podívej se, strýčku, slíbíš-li mi, že se mne ani nedotkneš, povím ti všechno.“

„Kams dal své šaty?“

„Slib mi, strýčku, že mne nezbiješ, a všechno ti řeknu.“

„Obrali tě?“

„Ne, ale přišel jsem o všechny peníze, sedmnáct a půl dolaru.“

„Obrali tě?“

„Ne, strýčku. Ale slib mi, že mne nezbiješ a všechno ti povím. Je to docela dobrá příhoda.“

Pan Meadow postoupil o krok vpřed, ale Tomeš stejně rychle sestoupil o jeden schod níže.

„Zůstaň tam, kde jsi, strýčku, sice uteku!“

„Kdes byl včera v noci?“ pokračoval méně krutě strýc, neboť veselý pohled synovcův začal na něho účinkovati.

„Slib mi, že mi nenabiješ,“ opakoval Tomeš pevně.

„To uvidím teprve potom, až uslyším, co mi řekneš.“

„Jistě, strýčku?“

„Ano, zcela určitě.“

„Nebudeš mne tedy bít, dokud ti nepovím, co všechno se mi stalo?“

„Slibuji ti to.“

„Na to, co máš nejdražšího na světě, strýčku?“

„I jdi mi k šípku . . . ano.“

„Dobrá tedy!“ A Tom vyběhl po schodech nahoru tak hbitě jako veverka.

„Dovol, strýčku, abych se nejdříve umyl. Je to až protivné, jak se mne všechno lepí.“

Pan Meadow se uráčil a připravil dokonce mladému pánovi umyvadlo. Tomeš shodil kabát a svlekl si košili, a plných patnáct minut se mydlil a drhl, přitom však nepromluvil ani slova.

„Nuže,“ vybuchl strýc netrpělivě, „kdo v tom zápase vyhrál?“

„Ach, ještě si musím převléci šaty. Tyto jsou plny zdejšího bláta. Kde byla nějaká kalužina, musil jsem do ní stoupnout. Abys mi rozuměl, strýčku, honili mne.“

„Kdo tě honil?“

„Dva psi... ale počkej, až se převléknu.“

Pan Meadow musil míti ještě dalších pět minut strpení. Přitom drtil v zubech různé poznámky, ale ku po-
divu, snad ze smyslu pro slušnost, nechtěl, aby je Tomeš slyšel.

Konečně byl Tomeš zřejmě připraven, aby začal vypravovati. S výjimkou tváře vypadal jako Tomeš ze včerejška a kdykoliv předtím.

„Nuže, poslechněme si, co se ti přihodilo.“

Tomeš vytáhl houbu, namočil ji a přiložil si ji na ret.

„Ach!“ povzdechl si, jak se mu ulevilo. „To je to, co mi dělá dobře!“

„Slyšel jsi, co jsem řekl?“

„Ach, prosím za prominutí. Chceš tedy všechno slyšet?“

„Ano, to jsem právě říkal.“

„Nezapomněls dosud na svůj slib, strýčku?“

„Nezapomněl, kluku.“

„Nemusíš mi proto nadávat. Nuže, strýčku, neřeknu ti ani slova a pak mne nebudeš moci zmlátit.“ Tomeš odložil houbu a ošklivě se usmál.

Pan Meadow vyskočil. Tomeš byl však již u dveří.

„Dostojíš slibu?“ otázal se, drže ruku na klice.

„Ano. Pojd' sem, ani se tě nedotknu. Začni vyprávět. Slibuji ti, že tě vůbec nebudu bít.“

„Ach, to je opravdu dobré! Víš, strýčku, tatínek nechce, abych byl bit, a tak jsem si myslel, že je to docela v pořádku, když ti to připomenu. Nuže, včera v noci . . .“, a Tomeš začal vypravovati o svých dobrodružstvích od onoho okamžiku, kdy vyšel z obchodu s ústřicemi s pěti centy v kapse.

„A pak mne napadlo, strýčku,“ pokračoval, „jak bych tě nejvíce potěšil.“

„Jaká to krásná pozornost,“ zabručel pan Meadow.

„Že ano, strýčku? Věděl jsem, že se ti nebudu líbit, až přijdu domů bez jediného centu v kapse. A kromě toho jsem měl strach, že mi budeš nadávat, že ztratíš rozvahu . . . a ztratils ji skutečně, strýčku! Nadávals hrozně a řekls . . .“

„Dále!“ zavrčel laskavý mladý pán. „Vyprávěj mi o rvačce.“

„Již začínám, strýčku. Šel jsem domů ulicí, kterou projíždí tramvay, jíž jsme včera přijeli z nádraží. Jak vidíš, strýčku, rozhodl jsem se, že těch pět centů ušetřím.“

„Máš báječné vlohy ke spořivosti,“ zavrčel pan Meadow.

„Když jsem už přešel asi dvě ulice, dostal jsem se k jakési uličce. Bylo to, strýčku, takové hrozné místo. Když jsem tam došel, opírali se na rohu uličky o dům nějakí tři výrostci. Než jsem poznal, kde jsem, zastoupili mi cestu. Nikdy ještě od té doby, co jsem přestal

choditi k požárům, jsem neviděl tak surové kluky, jako byli ti tři.“

„Srazils je k zemi?“

„Ha! Je to jen zázrak, že mne nesrazili oni. Zdálo se, že jejich vůdcem je prostřední výrostek. Byl z nich největší, asi mé postavy. Měl dva zuby, jež mu trčely z úst tak, žeš je mohl docela dobře spočítat. Byly to jeho horní zuby, právě tak velké, ne větší, než máš ty, strýčku...“

„Tak jen dále!“

„Proč mne nenecháš? Ten veliký klacek s velkými zuby mi řekl: »Povídám, dé mně cigáro.«“

„Uhodils ho?“

Tomeš se vyčítavě podíval na strýce.

„Cožpak si myslíš, že jsem hlupák? Řekl jsem mu, že neumím italsky, a ti dva se dali do smíchu. Pak se na mne podíval tak, že jsem mohl napočítati pět zubů, a řekl mi tak škaredě... zrovna tak, jak jsi mluvil se mnou před chvilkou ty, když...“

„Co řekl?“ přerušil ho vzrušený posluchač.

„Řekl zase: »Dé sem cigáro!« A pak užil několik slov, podobných těm, kteréš...“

„Dále!... A cos udělal?“

„Řekl jsem mu, že neumím ani španělsky, a nežli jsem mohl tušit, co vlastně chce, dostal jsem hroznou ránu do rtu a chystal se ještě k další. Druhé ráně jsem se vyhnul a oplatil jsem mu to, co jsem jen měl síly. Klacek se svalil na zem. Udeřil jsem ho do úst, strýčku, a když vstal, prskal a plil a napočítal jsem jen jeden zub.“

„Cos udělal potom?“

„Nemohl jsem nic dělat, strýčku. Ti druzí dva mne pevně chytili a prohledávali mi kapsy. Vzali mi hedvábný kapesník, který mi poslala teta Meadowová, pak malý magnet, kapesní nůž, několik provázků, foukací harmoniku a mých posledních pět centů. Velký kluk přitom poskakoval a nadával, kdykoliv mohl popadnout dech.“

„Cožpak ses nebránil?“

„Škubal jsem sebou, jak jsem mohl, ale když mi vyprázdnil kapsy, utíkal jsem tak dlouho, až jsem zahnul za roh. Pak mi bylo špatně, když jsem si vzpomněl na pět centů. Bylo by to opravdu hloupé, kdybych měl přijít domů bez nich, i obrátil jsem se a zašel jsem do drogerie na opačné straně ulice. Vkradl jsem se tam, když se tím směrem nedívali. Drogerie má velké okno, takže do oné uličky bylo dobře viděti. Řekl jsem majiteli krámu, že je mi špatně a že bych se rád posadil na židli.“

„Zasmál se, když se na mne podíval, a řekl, že souhlasí. Přitáhl jsem si židli k oknu a pozoroval jsem ony tři kluky tak asi patnáct minut. Tahali se s hrozným hlukem o kapesník. Kluk s tím zubem kapesník nedostal. Pak se poškorpili o kapesní nůž. Klukovi s tím zubem byl zub skoro vyražen a přece nůž nedostal. Dali mu provázek a polámanou harmoniku; pak se hrozně pohašteřili ještě o pět cent. Vyhazovali jej do vzduchu a volali »hlava« nebo »orel« a nevím, co ještě jiného, až jakýmsi způsobem dostal peníz kluk se zubem. Měl bys ho vidět. Vyskočil a třikrát srazil paty k sobě a pak se pustil uličkou tak pyšně, jako by byl milionář.“

„Cos dělal ty?“

„Vytratil jsem se a tiše jsem ho sledoval. Když přišel do ulice, kde bylo mnoho lidí, dohonil jsem ho. Dotkl jsem se jeho ramene. Poskočil, ale tentokrát nesrazil podpatky k sobě. »Podívej se,« řekl jsem mu, »vrať mi niklák, jinak na tebe zavolám strážníka.« Zatvářil se hrozně a řekl: »Nezahrávej si se mnou, nebo tě prásknu do hlavy.« Nato jsem mu řekl: »Uděláš-li to, vyrazím ti poslední zub a zavolám ještě strážníka. Dej sem niklák, nebo budu křičet!« Kluk se rozhlédl a spatřil strážníka, který právě zahýbal za roh. Zbledl a niklák mi vydal.“

„To nebylo ani tak špatné,“ odtušil pan Meadow, zapomínaje na úmysl, že bude vážný a že nedá na sebe působit tím mladým darebou. „Pak ses ovšem vydal sem.“

„I kdepak, strýčku! Začal jsem přemýšlet, co by si teta pomyslila, kdyby se dověděla, co se stalo s jejím hezkým dárkem, a jak by ses ty hněval, kdyby ses dověděl, že jsem přišel o ten starý nůž, který jsi mi daroval, když sis koupil nový.“

„Jak jsi jemnocitný,“ zavrčel pan Meadow s nevolí.

„Myslíl jsem si tedy, že se vrátím a podívám se, jakou mám naději, abych zase dostal nůž a hedvábný kapesník. Když jsem tam přišel, zdálo se, že všechno je takové, jak jsem to potřeboval. Oba kluci seděli na prkně asi dvacet metrů daleko v uličce a hráli si s nožem. Kluk, jenž seděl na vzdálenějším konci prkna, měl na krku můj kapesník. Kluci byli větší než já, ale zdálo se mi, že je to skvělá příležitost. Nezastavil jsem se, abych se

na ně díval, ale přikradl jsem se tiše k nim, když seděli se skloněnými hlavami a byli zabráněni do hry. Uchoopil jsem nůž, strhl jsem šátek a běžel jsem honem dále uličkou, aniž jsem se zastavil, abych jim něco řekl.“

„Dobrá,“ řekl pan Meadow, který nedovedl přemoci nadšení. „A co bylo dále?“

„Vykrikli, a nežli jsem se dostal do půlky uličky, začali z domů vybíhati lidé. Psi štěkali a doráželi na mne, kluci křičeli a lidé se stále hrnuli z domů. Zrovna v okamžiku, když jsem doběhl na roh uličky, začaly za mnou lítati kameny a různé věci. Jakýsi kámen nebo cosi podobného mne udeřil do nohy, pak jsem vběhl do hrozné louže a narazil jsem na jakéhosi rudovlasého kluka, jehož jsem povalil.“

Tomeš při tomto líčení pozbyl dechu.

„Ani vlastně nevím, jak jsem se dostal z uličky živ. Poslední, nač si ještě vzpomínám, je, že jsem jakési štěně kopl do žeber. Hrozně zavylo a udělal jsem takový skok, že jsem byl rázem téměř na konci ulice. Rozhlédl jsem se a zjistil jsem, že mne již nikdo nehoní. Otřel jsem si aspoň trochu bláto a dal jsem se na cestu domů. Strýčku, je mi všeho toho hrozně líto, a mám opravdu strašný hlad.“

Tomeš se tklivě podíval na pana Meadowa.

„Dej mi ten niklák, chlapče,“ požádal strýc.

Bylo to po prvé od té chvíle, co se vrátil, že se mar-notratník doopravdy polekal.

„Nemám jej, strýčku.“

„I ten jsi utratil?“

„Ne, daroval jsem jej.“

Tomeš byl velmi rozrušen.

„Komu jsi jej dal?“

Tomeš mlčel.

„Slyšels mne?“

„Dal jsem jej chudému chlapci, kterého jsem potkal. Pojď, strýčku, a dej mi něco k jídlu.“

Tomeš nedokončil vypravování o svých příhodách úplně podle pravdy, neboť byl velmi skromný.

Když mu kluk s vyvstávajícím zubem vrátil pět centů, povšiml si Tomeš, že truchlivá tvář ubožákova se protáhla zklamáním. V okamžiku si připomněl slova, jež si napsal do deníku, že mouchy nejdou na ocet. Přiběhl k výrostkovi, jenž se plížil ulicí se zvednutými rameny a sklopenou hlavou a lehce se ho dotkl.

„Jdi ode mne!“ zvolal zlostně kluk. „Už jsme se rozešli a jsme vyrovnáni.“

„Ne nejsme,“ řekl Tomeš. „Milý brachu, pro tebe znamená niklák mnohem víc než pro mne,“ a vtiskl jej klukovi do ruky. „Je to vše, co právě mám. Přál bych si, abych měl více a abych ti to mohl dát. Lituji, že jsi ve rvačce o peníz přišel o zuby.“

Tomeš se obrátil a nechal výrostka stát s otevřenými ústy a s očima vykulenýma, jak přemítá o jediném kázání, jemuž rozuměl.

Tomeš však krácel s lehkým srdcem a blaživým pocitem dále.

„Niklák mu neuškodí a snad mu dokonce pomůže,“ myslil si.

Vtom se kdosi dotkl jeho ramene.

„Poslouchej,“ řekl bezzubý kluk téměř bez dechu, neboť mu to dalo trochu práce, nežli mezi lidmi na ulici našel Tomše, „slibuji ti, Jendo, že si již nikdy nebudu tak drze počínat... ne, nikdy. Rozumíš mi?“

Bylo by to bývalo docela v pořádku, kdyby mu byl Tomeš řekl něco povzbuzujícího. Tomeš si však nepočínal podle pravidel naučených z knih. Jenom příjemně se usmál, stiskl kajícíkovi srdečně ruku a neřekl ani slova.

O této části jeho příhod nevěděl pan Meadow, jak jsem již napověděl. Tento pán však tušil něco podobného a byl se svým tušením tak spokojen, že Tomše asi za čtvrt hodiny peskoval a pak mu dal dvacet pět centů a mimoto ještě něco dobrého k jídlu.

XVIII. TOMEŠ UDIVUJE A POLEKÁ TETU.

Je deset hodin večer. Tomeš právě vstal od modlitby a upřeně hleděl na pana Meadowa, který se na posteli pohodlně natáhl.

„Strýčku, na něco jsi zapomněl!“

„Na co?“

„Zapomněl sis kleknout a pomodliti se večerní modlitbu před spaním. To jsi nikdy nedělával, dokud jsme bydlili v St. Louisu. Hezký seskoč a klekni si.“

„Starej se jen o své věci, mladý panáčku.“

Místo odpovědi na tato slova sedl si Tomeš na židli a začal tiše pískati.

„Nechej toho a jdi raději spat!“

Tomeš přestal pískati, vstal, popošel k pohovce, hodil přes sebe svrchník, lehl si naznak a upíral zraky na překvapenou tvář pana Meadowa.

Potom nastala dlouhá přestávka, za níž ležící strýc a synovec neustále na sebe hleděli.

„Nač tak civíš?“ zabručel pan Meadow, zvedaje hlavu a opíraje se o loket.

„Hledím na tvou noční čepici, strýčku. Vypadáš v ní tak směšně.“

„Ihned jdi s pohovky a jed' na lůžko!“

„Ne, do lůžka mne nedostaneš.“

„Pročpak?“

„Nepomodlil ses. Dejme tomu, že by sem v noci přišel ďábel. Možná, že by se zmýlil a pokládal by mne za tebe. To by bylo pěkné nadělení!“

Tomeš to sice nemyslel nikterak vážně, ale přece se jen velmi vážně tvářil.

„Nepůjdeš-li ihned spat, povím to otci.“

Tomeš si povzdechl. Vstal s pohovky, pomaličku se svlékl a lehl si. Pan Meadow našel prostředek, kterým na Tomše vyzrál.

Však také strýcova pohrůžka nebyla řečena jen tak na plano.

Právě onoho dne dostal telegram, že příštího dne přijede pan Playfair a teta. Jediný člověk na světě, jehož se Tomeš bál, byl otec; stále si ještě živě vzpomínal na nepříjemný výstup, který byl vyličen v druhé hlavě našeho vypravování.

Příštího dne, přesně podle oznámení, přijel pan Playfair a teta Meadowová.

Pan Playfair polevil na tolik ve své přísnosti, že hocha otcovsky políbil; zato přivítání s tetou bylo tak bouřlivé, že si šaty důkladně pomačkala. Držíc pak synovce na vzdálenost paže od sebe, prohlížela si zvědavě jeho rysy.

„Tomášku, miláčku,“ zvolala konečně, „ty ses tehdy asi hrozně polekal.“

„I ne, tetinko, nic to nebylo. Svalil jsem se jako hruška a vyskočil jsem, jako by se nebylo vůbec nic stalo.“

Tomeš vyličil celou událost mnohem nevinněji; dávno již znal tetu a nechtěl, aby byl nejméně týden trápen domácími léky.

„Sundej si punčochu, Tome, abych viděla, kdes byl popálen.“

„Cožpak mne pokládáš za člověka, který má na těle znamení?“ otázal se mladý pán rozhořčeně.

„Sundej si punčochy,“ poručil pan Playfair.

Když pak Tomeš s chvályhodnou rychlostí ukázal červené znaménko, jež vypadalo, jako by se na tom místě bylo kůže dotklo železo na vypalování značek, vzala si teta Meadowová honem kapesník a dala se do pláče. Ubohá šlechetná paní!

„Ach, neplač, tetinko, ach, neplač!“ prosil vážně Tomeš. Měl dobré srdce a pod zevnější chlapeckou lehkomyslností se skrývala velká láska k tetě.

Místo odpovědi na tento projev objala teta Tomše ješ-

tě jednou a začala ho znovu líbat a laskat, až byl z toho červený jako růže.

„Pročpak si mne nikdo ani nevšimne?“ otázal se pan Meadow, jenž cítil, že zůstal jaksi nepovšimnut.

„Myslím, že si zase obuji punčochu,“ ohlásil Tomeš, jenž byl strýcovou poznámkou nemálo překvapen. „Nemá smyslu, aby se s tím natropilo tolik hluku. Lidé, kteří vaří, popálí a opaří se často ještě více, a nikdo o tom ani nemluví.“

„Milý Tome,“ začala teta Meadowová, jež se zase již vzpamatovala, jako všechny ženy, když se vyplácí, „nejsi ještě dosti zdráv. Nemáš vůbec žádnou barvu.“

„Nebesa!“ zvolal Tomeš, obraceje tvář do zrcadla. „Teta říká, že jsem bledý, a zatím moje tvář vypadá jako . . . jako . . .“

„Šunka, nebo ještě lépe, jako Indián, který se namaloval barvou na válečnou výpravu,“ vmísil se mladý pan Meadow.

„Jiří Playfaire,“ pravila nato slečna Meadowová, když poctila svého jediného bratra zdrcujícím pohledem, „jen se na svého syna podívej!“

„Hledím na něho již celých pět minut.“

„Cožpak nevidíš, že je úplně otřesen?“

„Ano, byl důkladně roztřesen, když ses s ním vítala. Myslíš-li si však, že je nemocen, musím prohlásiti, že v celém svém životě nevypadal lépe.“

„Muži nemají citu,“ zvolala slečna Meadowová s neobvyklou dávkou hořkosti.

„Nuže, Tome, vyprávěj mi všechno o oné hrozné noci.

Abych nezapomněla, Karle," pravila dále, oslovujíc pana Meadowa, „jsou na domě hromosvody?"

„Dva."

„To je vše?"

„Myslím, že to stačí."

„Člověk nikdy neví, není-li jich málo," odpověděla jeho sestra.

„Mohli bychom připevniti hromosvod na Toma," navrhoval suše pan Playfair. „Byl by na něho zajímavý pohled, kdyby chodil po ulici a z klobouku mu vyčouhoval hromosvod."

„Jiří!" zvolala teta Meadowová, vstávajíc s židle, „kdybys měl jen kousek srdce v těle, nežertoval bys o takových věcech, když se již něco podobného přihodilo."

„Nu, přeješ-li si, dáme oba hromosvody s budovy odstraniti."

Slečna Meadowová se na něho podívala; byl to opravdu pohled, který mluvil. Potom se obrátila k Tomšovi a mnohými otázkami se jí podařilo dostat z mučeného synovce jakýsi popis neštěstí.

„Jak byl statečný!" zvolala, když vyprávěl o přechodu přes potok. „Snadno se mohl utopiti." A slečna Meadowová Tomše znovu objala.

„Kdyby byl měl hoch jen trochu rozumu," vysvětloval praktický otec, „byl by nejdříve hmatal ve vodě po onom můstku a nemusil se vydávati v nebezpečí života."

„Ano, Tome," dodal přívětivý strýc, „byls hlupák. Ostatně mi toto plavecké dobrodružství připomíná..."

A pan Meadow chtěl vypravovati, jak jednou zachránil tonoucího druhu tím, že mu s břehu podal dlouhou tyč. Byl však přerušen neobyčejnými posunky Tomšovými. Ten totiž vyhodil do vzduchu obě ruce a pohyboval prsty tak rychle, že to působilo téměř oslnivě.

„Co se stalo?“ otázal se pan Meadow.

„Desetkrát!“ odvětil Tomeš. „V posledních měsících vypravovals nám tuto příhodu již desetkrát. Řekni nám něco, co jsme ještě neslyšeli.“

Tomeš chtěl býti vtipný, ale jeho drzé chování urazilo strýce, takže ihned začal vypravovati Tomšovy příhody.

Když to vypravoval, zachmuřilo se čelo pana Playfaira.

„To se mi nelíbí,“ poznamenal na konec.

„Co se ti nelíbí?“ zvolala teta. „Věru, ty ani nevíš, jaký poklad máš v synovi. Jen málokterý hoch by rozdál peníze a nejlepší šaty jenom proto, že má dobré srdce.“

„Ano, a málo hochů, o kterých se předpokládá, že jsou slušně vychováni, zůstalo by celou noc mimo dům a chodilo by po hostincích prodávat noviny.“

„Zapomněl jsem se, tatíčku!“

„A,“ pravil dále vážný otec, jež pravá láska k synovi proměnila v přísného soudce, „je to velmi dobročinné, rozdá-li člověk šaty a peníze z cizího, že ano?“

„Vždyť jsi mi peníze dal, tatíčku. A kromě toho jsem je jen půjčil.“

„A potom,“ začal zase pan Playfair, ale slečna Mea-

dowová zachránila Tomše od dalších nepříjemných připomínek.

„Jaký to nápad, Jiří, abys plísnil hrdinného syna, kterého jsi tak dlouho neviděl. Víš dobře, že by tě mrzelo, kdyby si Tomeš byl počínal jinak!“

„Ne, nemrzelo by mne to. Tom se měl zase vrátit ke strýci do divadla . . .“

„Však to hezké divadlo ani nebylo,“ vložil se nyní Tomeš, zač naň strýc vrhl nevrlý pohled.

„A Karel by se již byl o onoho hochu postaral, aby nemusil prodávat noviny a býti celou noc vzhůru.“

„Tatíčku, chtěl jsem jen učiniti dobrý skutek!“

„Jsem přesvědčen, žeš chtěl dobro, Tome, ale musíš býti opatrný. Vzpomeň si, že se připravuješ na první svaté přijímání.“

Pan Playfair přemýšlel, je-li hoch již ve vhodném věku a připraven na svaté přijímání. Miloval svého syna, ale nechápal ho.

„Ostatně,“ řekl, oslovuje slečnu Meadowovou, „chceš-li se setkat se svou bývalou spolužačkou ještě před večerí, měli bychom se tam ihned vypravit. Tom půjde ovšem s námi.“

„Sláva!“ zvolal Tomeš, jemuž se rychle vrátila dobrá nálada.

Teta ho však zklamala.

„Nechtěl by ses podívat z okna?“ zvolala divadelně na jeho otce.

„Již mne omrzelo dívat se z okna.“

„Snad nechceš říci, že ochotně pošleš svého vzácného

syna do toho ošklivého počasí, jaké je venku, kde zuří sněhová bouře?“

Slečna Meadowová značně nadsazovala ze strachu o Tomše. Venku sice docela pěkně sněžilo, ale rozhodně ne tak, že by poletující sníh zasloužil tak silného výrazu.

„Hm,“ zvolal Tomeš, „cožpak jsem děvčátko?“

„Nevidím, že by to bylo nebezpečné,“ řekl otec.

„Při jeho dnešním oslabeném zdraví,“ pokračovala pevně slečna Meadowová, „byla by to rozhodně vražda, kdybys hochovi dovolil, aby vystrčil nos z domu.“

„Myslíš, že jsem voskový panáček?“ zabručel Tomeš.

Ale přes všechn odpor prosadila teta Meadowová svou vůli.

Dala synovci krabici bonbonů a pak knihu, a když ho ještě napomenula, aby se chránil průvanu a hleděl, aby měl nohy v teple, odešla hodná slečna s panem Playfairem a velmi příjemným bratrem. Velmi nespokojeného klučinu nechali doma.

Tomeš ztrávil půl hodiny tím, že si pochutnával na sladkostech a přečetl několik prvních kapitol knihy. Potom však knihu s bouchnutím zavřel.

Knihy se mu nelíbila, a když odjížděl z Cincinnati, daroval ji kuchařce z téhož domu, v němž bydlil u strýce.

Následující hodina mýjela jen velmi zvolna. Většinou se smutně díval z okna, přitlačiv nosík plocho na okenní tabuli. Venku stále padal sníh a ulice byla pokryta bílým kobercem. Konečně i to hochy znavilo a proto si našel jinou zábavu: stavěl se na hlavu a dělal kotrmelce.

Dařilo se mu to tak, že přitom zapomněl na své trápení. Pojednou někdo zazvonil.

Domnívaje se, že je to otec s tetou, spěchal Tomeš otevřít. Místo nich spatřil však u otevřených dveří menšího hochy s malou tvářičkou a s velkou lopatou na sních.

„Bud' mi vítán!“ řekl Tomeš.

Nechtěl byste, pane, abych vám odhrabal sních s chodníku?“

„Můj chodník to není; kromě toho nejsem paní domácí,“ vysvětloval Tomeš. „Chceš-li však, půjdu a otáži se jí.“

„Děkuji vám, pane,“ odvětil klučina.

„Tomeš se okamžitě vrátil se zprávou, že paní domácí pošle na sních později člověka, kterého si na to již najala.

„Děkuji vám, pane,“ a hošík se dotkl štítku čepice a zamrkal.

Tomše to dojalo.

„Poslouchej, človíčku, nechtěl bys trochu cukroví?“

„Děkuji, pane!“ A chlapec přijal nabízené sladkosti s úsměvem.

„Kolik bereš za odhrnutí sněhu?“ otázal se Tomeš.

„Obvyklý poplatek je dvacet pět centů, pane.“

„Kolik bereš ty?“

„Nevím přesně. Nikdy jsem to dříve nedělal.“

„Co bys tomu říkal, kdybys dostal padesát centů?“ pravil dále Tomeš, rozkročiv se a založiv si ruce v bok.

„To je příliš mnoho.“

„Ne však pro tebe. Nejsi zvyklý na takovou práci,

i budeš na to potřebovat dvakrát tolik času než člověk, který je na ni zvyklý. Proto ti tedy zaplatím dvakrát tolik.“

To byl Tomšův první pokus, jak řešit sociální otázku.

Maličký klučina dal se již s náramnou chutí do práce, kdežto jeho zaměstnavatel stál ve dveřích a pozoroval ho s netajeným zájmem.

„Kde máš rukavice?“ otázal se Tomeš, když oba asi pět minut mlčeli.

„Nemám rukavice, pane.“

„Tu máš,“ zvolal zaměstnavatel, vraceje se s vlastními rukavičkami, „pojd' sem a navlékni si je.“

„Prosím, pane, já jich nepotřebuji, děkuji vám.“

Hoch s vyzáblým obličejem byl opravdu skromný.

„Kdo by se o to staral, chceš-li je či ne? Ted' jsi zaměstnán u mne, i musíš dělat, co ti poručím já. Pojd' sem a vezmi si rukavice. Jak se jmenuješ?“ pravil zaměstnavatel, když zaměstnanci podával rukavice.

„Fred Williams, pane.“

„Říkej mi Tome, sice tě propustím. Tvé jméno se mi líbí. Znal jsem kdysi jednoho Freda, a nebyl to zrovna špatný kluk, třebaže se rád nafukoval.“

Fred se starodávně usmál, sestoupil se schodů a dal se opět do práce. Za chvilku ho sněhová koule udeřila do zad. Obrátil se ke dveřím, ale Tomše tam neviděl. Ten se totiž smál za dveřmi.

„Já jsem tě uhodil,“ řekl poctivý, ale málo na sebe dbalý zaměstnavatel za dosti dlouhou chvíli, když se vrátil na schody. „Nejsi ještě unaven?“

„Ne, pane.“

„I ovšem, jsi. Dovol, abych se teď dopaty chopil zase já. Vsadím se s tebou, že to lépe dovedu.“

Užaslý zaměstnanec povolil a Tomeš se dal do odhazování sněhu, až ho bolelo v zádech. Zapomněl úplně na příkazy tety Meadowové.

„Tak,“ řekl, házeje poslední plnou lopatu sněhu do stoky, „teď je to hotovo. Zde máš padesát centů, Frede!“

„Děkuji, pane,“ odvětil Fred prostě. „Je to pro maminku.“

„Vezmi si ještě bonbon,“ nabízel Tomeš.

„Ne, děkuji, pane. S Bohem, pane!“

„Počkej! Pobavme se trochu!“

Fred se zasmál.

„Postav se tamhle na roh,“ pokračoval Tomeš. „Budeme po sobě házet. Víš, musím ti dát příležitost, abys mi mohl oplatit ránu, protože jsem tě udeřil, když jsi nekoukal.“

„Rád bych, ale maminka je nemocná a chci jí pomoci.“

„Kdybych měl víc peněz,“ řekl Tomeš, „dal bych ti očistit ještě několik chodníků, ale už nemám ani haléře.“

Hošík chtěl něco říci, když zvuk, podobající se silnému výkřiku, oba polekal.

„Tome!“ zvolala slečna Meadowová, která se se svým švakrem objevila na rohu, „nachladíš se a umřeš. Okamžitě jdi domů! Nemáš snad mokré punčochy?“

„Ovšemže jsou mokré! Přece jsem odhazoval sněh. Teto,“ dodal tiše, když se ústy přiblížil k jejímu uchu,

„tento hošík má nemocnou maminku. Dej mu dolar a udělám všechno, co si jen budeš přát.“

„Úděláš? To mu dám raději dva.“

Tento slib stál Tomše horkou hořčičnou lázeň, ale v zájmu dobročinnosti ji trpělivě snášel.

Po večeři náš hrdina skutečně onemocněl.

Kdesi uvnitř mu bylo tak podivně a nevěděl, jak si to má vysvětlit. Jako kdysi mladý Spartán, snažil se i on, aby snášel bolesti mužně, nedávaje to na sobě znáti. Ubohý hoch! Týden postu a hned potom týden dobrého jídla, to bylo příliš mnoho pro něho.

Slečna Meadowová, jež ho pozorovala celý den očima detektiva, povšimla si změny v jeho barvě. Tentokráte to však nebyla jen fantasie s její strany.

„Tomíku, pověz mi podle pravdy,“ řekla, „ty jsi nemocen!“

„Je to tady, tetinko,“ řekl Tomeš a dal si ruku na žaludek.

Nato ho slečna Meadowová uložila do postele, přiložila na označené místo hořčičnou náplast a posadivši se vedle hochy, hleděla na hodinky, aby náplast zůstala na bolavém místě správnou dobu. Za deset minut se Tomeš začal kroutit.

„Musíš to snést, milý Tome.“

„To ať mne raději bolí žaludek,“ bručel netrpělivý nemocný. Snažil se tetu pohnouti, aby mu sundala náplast, ale teta byla tvrdohlavá. Pak poprosil o skleničku vody, jsa rozhodnut, že hodí náplast pod lůžko, jakmile se jen teta vzdálí. Avšak slečna Meadowová, jejíž

oči pozorovaly každý jeho pohyb, šla ke dveřím pozpátku a zavolala si o vodu.

„Myslím, tetinko, že bude lépe, odstraníš-li ten hadr,“ naléhal Tomeš, když na hodinkách uběhlo sedmnáct minut. „Je mi zcela dobře. Věř mi! Hrozně to pálí.“

Slečna Meadowová ho však hlídala, dokud neuplynulo dvacet pět minut.

Tomeš byl vyléčen. Teta Meadowová ve snaze, aby si zajistila dobrý výsledek léčby, vyndala ještě krabičku pilulek. Když se však Tomeš téměř se slzami v očích bránil a ujišťoval, že mu ještě nikdy nebylo tak dobře, povolila teta a pilulky mu nedala.

Když se za několik minut dosti neočekávaně vrátila do pokoje, zhrozila se, když spatřila, jak její miláček samou radostí tančí po pokoji.

„Tome, bezohledný hochu! Co to děláš?“

„Oslavoval jsem,“ odpověděl, jsa poněkud nesvůj tím, že byl přistižen při činu a velmi překvapen, když zahlédl, že teta má v ruce provaz.

„Cos oslavoval?“

„Nu, tu hořčičnou placku. Je mi tak dobře, když zmizela. Ale, tetinko, snad mne nechceš přivázati?“

„Ne, Tome; půjdeš si však lehnout a pak ti všechno vysvětlím.“

Zvědavost byla vždy jeho slabůstka, a proto rychle poslechl.

Potom teta Meadowová vážně přivázala provaz ke skříni.

„Toto je těžká skříň, Tome, ta již něco snese.“

Překvapený hoch se začal domnívat, že se teta pomí-
nula rozumem.

„Copak má snést?“

„Dávej pozor, Tome, co ti řeknu; kdyby v domě začalo hořet nebo kdyby do něho uhodil blesk, vyhod' provaz oknem a spust' se po něm dolů. Však vím, že dovedeš dobře šplhat.“

„Cožpak si opravdu, tetinko, myslíš, že mne blesk honí po celém světě?“

„Člověk nikdy neví, co se může přihoditi. Bouře a ohně zuří přece v celém světě. Nuže, dobrou noc, hošíku drahý,“ a políbila hochu.

Teta nebyla ještě ani pět minut z pokoje, když si vzpomněla, že by bylo třeba naplniti džbán vodou. Rychle se tedy vrátila, a když vstoupila do pokoje, užasla. Tomeš v něm nebyl.

„Tomíku!“ volala.

„Ano, prosím!“

Hlas přicházel zvenčí. Ach, uhodla již, co se stalo, a přemáhajíc se, aby nevykřikla, spěchala k otevřenému oknu, kde pozorovala provaz.

Tomeš byl v půli cestě nad chodníkem.

„Ty ničemný kluku...! Bůh mi odpusť...! Můj drahý Tomíku, co to děláš pro všechno na světě?“

„Zkousím tvůj záchranný prostředek pro případ, že by hořelo... Je to báječné!“ Tento úsudek vyslovil, jakmile se nohama dotkl země. Sotva však pustil provaz, teta jej rychle vytáhla do pokoje.

„Jakpak se teď dostanu nahoru?“ tázal se.

„Otevru ti dveře, Tome.“

„Zkazilas mi celou radost; jak by to bylo krásné, kdybych se i nahoru mohl vyšplhati po provaze.“

Tomeš se pak do domu vrátil postranním vchodem a oné noci spal bez záchranného prostředku.

XIX. TOMEŠ A KEENAN KONAJÍ VÁLEČNOU PORADU.

„Hej, kluci! Ne abyste se vyhnuli práci. Pojd'te jen sem a noste hezky sníh! Harry, pro všechno na světě, jdi a ukaž Conwayovi, jak má dělati sněhové koule. Bude-li si s tím tak hráti jako teď, nebude hotov ani do příštích vánoc. Hej, Donnele, popožeň trochu Jeníka Pitche, ano? Hraje si tam ve svých gumových botách v kalužině vody, zatím co má tady hezky pracovat.“

Byly to rychlé povely, jež dával Tomeš Playfair několik dní poté, co se vrátil ze St. Louisu, kam odjel s otcem a tetou, aby tam ztrávil vánoční svátky.

Příhody z listopadové noci přispěly k Tomšově oblibě mezi hochy. Všichni hoši jsou v srdci štědrí. Sobectví je vlastně jen skořápkou, která naroste na srdci až v pozdějším věku. Nesčetné nehezké kousky jistých kluků jsou v devadesáti případech výsledkem bezmyšlenkovitosti a v deseti případech ovocem nesprávných názorů a špatné výchovy. Ve všeobecném chvalo zpěvu na Tomše nebylo tedy ani jednoho hlasu, který by rušil soulad.

V několika posledních dnech se mezi chovanci ústavu

nemluvalo o ničem než o stavbě sněhové pevnosti a o výzvě ke starším hochům, aby se pokusili pevnosti dobytí. Projednávaly se různé podrobnosti, až byly konečně některé z nich zamítnuty a jiné přijaty.

„Kdo bude kapitánem?“ tázal se Conway.

„Keenan!“ navrhoval Pitch. „Také vloni byl kapitánem.“

„Tentokrát nebudu,“ prohlásil Keenan sám. „Jednou pro mne bylo dosti. Tu a tam si rád zahraji na druhé housle. Zdá se mi, že by letos kapitánem měl být Tomeš Playfair.“

„Playfair, Playfair!“ ozývalo se na všech stranách. Tomeš se trochu začervenál a všichni jeho přátelé zvolili ho ku podivu svorně kapitánem malých hochů ve sněhové pevnosti.

S obyvyklou energií dal se Tomeš do práce, aby vystavěl sněhové hradby. Jeho rozkazy jen létaly napravo i nalevo. Sám pomáhal při stavbě a všechno osobně prohlížel. Byli-li v něčem na pochybách, radil se se zkušeným Donnelem a Keenanem.

„Poslouchej, Jeníku,“ oslovil Donnela, když se pilně pracovalo, „jak dlouho jste loňského roku udrželi pevnost proti velkým hochům?“

„Asi jedenáct nebo dvanáct minut. Loni na nás vyžráli. Před obědem jsme již měli připraveno přes pět set sněhových koulí. Když jsme však byli u oběda, ukradlo nám je několik velkých kluků. To připravilo většinu našich o náladu. Letos se však musíme s nimi vyrovnati za jejich loňský kousek. Pokusím se, abych něco vymys-

lil. Ano, Tome, loni jsme se jim musili za jedenáct minut vzdáti.“

„To se nesmí stát! Nedopustíme, aby letos tak lehce nad námi zvítězili.“

„Že nedopustíte? Nevím, nevím,“ zapochyboval Keenan. „Někteří z velkých kluků dovedou znamenitě házet. Jednou Carmody hodil po mne koulí, jež mne trefila přímo do nosu. Byla tak prudká, že jsem si nejříve myslil, že mi nos prorazil hlavou přímo až na druhou stranu a že mi tam zůstane trčet.“

„A jednou loni v zimě,“ vzpomínal Jeník, „když mne Ryan udeřil do oka, viděl jsem tolik hvězdiček, že jsem si myslil, že jsem hvězdářem.“

Tato znamenitá slovní hříčka ... znamenitá proto, že byla tak neobyčejně špatná ... na Tomše vůbec neúčinkovala. Také Jiří to neslyšel, neboť právě o něčem usilovně přemýšlel.

„Tome,“ ozval se náhle, „něco mne napadlo. Pojd' se mnou! Myslím, že jsi zrovna ten pravý kluk, který můj nápad dobře provede.“

Odešli a dlouho se spolu horlivě, ale potichu radili. Konečně se vrátili k Jeníkovi.

„Je třeba zjistit,“ začal Tomeš, „kdo z velkého hřiště dovede nejlépe házet.“

„Ihned se na to podíváme,“ řekl Donnel. „Je tam Ryan, Carmody, McNeff, McCoy (ten je docela drzý kluk, protože hází koulemi z ledu), pak Drew, Will Cleary a Ziegler. To jsou všichni, jež si pamatuji.“ A jak Jiří jmenoval kluky, počítal je zároveň na prstech.

„Vynechals dva nejlepší,“ připomenul mu Jeník, „Millera a Arthura.“

„To je jich jenom devět,“ řekl Tomeš, když odcházel.

Donnel poznal, že se něco připravuje, a zvědavostí jen hořel.

„Co si vymýšlíte, Jiří a Tome?“

„Chceme všechn sních z velkého hřiště odnésti, abychom tak velkou divisi připravili o střelivo,“ odvětil vážně Jiří.

„Jakýpak je to zase nápad?“

„Chceme zapáliti velký oheň v pevnosti, aby se kluci zahřáli a aby nám až příliš nezmrzli.“

Jeník se rozehnal k ráně, kterou chtěl uštědřiti Jiřímu. Byl by býval toho mladého vychloubálka zasáhl do žeber, kdyby se Jiří nebyl býval rychle sehnul. Jeník cosi zabručel, Jiří se dal do smíchu a tím se porada skončila.

Zatím hoši pracovali tak, jako by necítili únavy. Když se později rozlehly sladké zvuky zvonu, vyzývajícího k modlitbě Anděl Páně, a ohlašující poledne, ustali hoši s obnaženými hlavami v práci, aby se jí zase chopili po zvonění... je to jeden z nejhezčích zvyků v koleji svatého Maura... sklonili hlavy a modlili se v pevnosti, jež byla docela slušná a tak silná, jak ji jen ruce hochů dovedou postavit.

Bylo ujednáno, že útok na pevnost započne přesně v jednu hodinu. Proti všeobecnému zvyku, jaký bývá o svátcích, hoši u oběda ani mnoho nejedli a ani mnoho

nemluvili. Ani oblíbený moučník nedovedl v nich vzbudit nadšení.

Pravda mne nutí, abych řekl, že po obědě onoho dne mnoho hochů zkrátilo obvyklou návštěvu v kapli. Hrdiny románu jsou hoši, nikoliv andělé.

Zatím co dvacet nebo třicet silnějších hochů bylo zaměstnáno prohlídkou a zesílením pevnosti, dělali ostatní sněhové koule a ukládali je na stanovených místech.

Přesně ve tři čtvrti na jednu dostavil se Tomeš k představenému velkého hřiště. Choval se chladně, aby zakryl skutečné city.

„Důstojný pane,“ řekl, když smekl zdvořile čepici, „mohl byste mi laskavě říci, kdo je kapitánem velkých hochů?“

„Kapitánem?“ opakoval P. Beakey žertovně. „Ti nepotřebují kapitána, aby vás vypudili z pevnosti.“

„Možná, že si myslí, že ho nepotřebují, důstojný pane; myslím však, že svůj názor změní. Nuže, nemají-li kapitána, mohl bych si, prosím, promluvit s jedním z vůdců?“

„I ovšem, nemám pranic proti tomu,“ odvětil představený povzbudivě. Neušlo mu totiž, že si Tomeš počíná velmi bázlivě.

„Ach... eh... důstojný pane,“ pravil dále Tomeš, červenaje se a věše hlavu, „nemohl byste mi půjčiti klíč od vaší třídy, abychom tam mohli jít a dohodnout se o plánech? Bude to trvat jen asi dvě minuty.“

Tomeš dostal žádaný klíč. „Děkuji, důstojný pane.

A prosím, zazvoníte laskavě, až se vrátím, na znamení, že má boj začít?“

„Ano. Přál by sis ještě něco?“

„Ano, prosím! Jen ještě jednu věc. Rád bych mluvil s Carmodym, Ryanem, McNeffem, Drewem, Clearym, Zieglerem, Arthurem a Millerem.“

„Ti všichni jsou vůdci?“

„Myslím, že ano, důstojný pane,“ odpověděl Tomeš skromně.

„Znáš dobře jejich jména. Možná, že většinu z nich najdeš v čítárně a několik v herně.“

Tomeš je ihned vyhledal. Nebyli ani trochu rádi, když jim navrhoval, aby šli na poradu; dobromyslně mu však vyhověli a šli s ním do třídy.

„Jak dlouho myslíte, že udržíme pevnost?“ otázal se jich, když kráčeli po schodech.

„Zůstanete-li v ní pět minut, bude to velmi dobrý výkon,“ nadhodil Miller s úsměvem.

„Možná, že ji udržíte dokonce patnáct minut,“ podotkl Carmody, který chtěl mladému kapitánovi dodati odvahy.

„Nuže, něco vám povím,“ řekl Tomeš; „vydržíme-li váš útok půl hodiny, budete souhlasiti jménem velké divise, že potom přestanete bojovat a přiznáte nám vítězství?“

„I ovšem! To bych řekl! Ano, pane kapitáne!“ Tak a podobně projevovali všichni svůj souhlas. Jak to řekli, zakýval Carmody vážně na Ryana, Will Cleary se přetem dotkl oka a všichni se usmáli.

„Dobrá,“ řekl Tomeš, který se stal terčem a příčinou jejich tlumené radosti, když otevřel dveře do třídy P. Beakeyho. „Prosím, raďte vstoupiti, tam se za chvilku o všem dohodneme.“

Tomeš zůstal u dveří, jež nechal otevřeny s klíčem v zámku, a čekal docela nevinně a zdvořile, až vůdcové velké divise vejdou do třídy. Vstoupili, usmívajíce se. Znenadání však Tomeš dveře zavřel a ihned je zamkl na klíč, načež běžel rychle po schodech dolů.

Dobří střelci velké divise byli uvězněni.

XX. ÚTOK NA PEVNOST. P. BEAKEY MÁ NEDOROZUMĚNÍ SE STARŠÍMI STUDENTY.

„Ach, důstojný pane!“ zvolal za několik okamžiků nato Tomeš, „zazvoňte, prosím... všechno jsme ujednali tak, jak jsem chtěl. A... málem byl bych na to zapomněl... mohl byste nám měřiti čas? Bojovati se má jen půl hodiny. Vydržíme-li to tak dlouho, pak zvítězíme.“ A s těmi slovy utíkal Tomeš k pevnosti, co mu jen nohy stačily. Utíkal tak znamenitě, že byl jen několik metrů od pevnosti, když ústavní zvon dal znamení k zahájení nepřátelství. Jakmile Tomeš přiběhl a rozlehl se hlas zvonu, dali se hoši malé divise, kteří netrpělivě očekávali útok, majíce již sněhové koule v ruce, do pronikavého, radostného křiku.

Jako ohlas bylo z velkého hřiště slyšeti hlubší a hří-

navější hluk; byl to válečný pokřik velkých studentů, kteří se hnali na pevnost v přesvědčení, že zvítězí.

Sotva se rozlehl válečný pokřik, objevili se za rohem budovy, v níž byla ložnice malých hochů, jeho původci a vyřítili se na bojiště.

Hned nato dopadlo v okolí pevnosti několik prvních střel, které však nikoho nezasáhly.

„Hoši,“ řekl Tomeš, „začněte pálití teprve na můj povel. Dobře si to pamatujte! Do té doby musíte mítí oči otevřeny a vyhýbatí se koulím.“

Hustěji, rychleji a přesněji dopadaly sněhové koule a útočníci se víc a více blížili.

„Hej! Hej! Vylezte z pevnosti, kluci!“ křičel Fanning, který byl hezký kus před útočníky. „Pojd'te a porazte nás!“ odpověděl mu Conway.

„Vzhůru, hoši!“ vyzýval energický útočník, „útokem na ně!“

Povzbuzeni jsouce Fanningovou radou, vyrazili ze sebe velcí hoši bouřlivý pokřik.

„Dejme jim co pro to!“ křičel Fanning, když se přiblížil na padesát metrů k pevnosti.

Útočníci poslechli jeho výzvy, vyhodili koule, až se ve vzduchu zabělaly. Dva z malých hochů, kteří byli tvrdými střelami zasaženi do nosů, rudě označovali cestu do ústavní nemocnice.

„Ted' je zase na nás!“ zvolal Tomeš, když se velcí hoši sklonili k zemi, aby si doplnili zásoby střel. „Palte!“

Když koule jako krupobití dopadly do řad útočníků, změnilo se jejich nadšení, jakkoliv ještě před chvilkou

bylo silné, ve smíšený výraz překvapení a nevolnosti. Hned nato se na jejich tvářích objevil neočekávaný úžas. Ještě než začali správně uhýbati koulím malých hochů, jež byly dobře mířeny, ozval se z pevnosti pokřik: „K útoku!“ a hned nato vyběhlo z ní dvacet pět střelců, nejlepších z malé divise.

Koule vzduchem doslova hvízdaly.

To bylo příliš pro útočníky. Uprostřed pokřiků a posměšných pošklebků malých hochů, za rachotu bubnu, za zvuku trubky a cymbálu, které hudební nástroje si vynalézavý Conway vypůjčil z hudebního pokoje, musili se velcí hoši ústavu sv. Maura obrátit a prchat. Všichni však neprchli.

Ve zmatku, jež způsobil útok, odhodlalo se několik hochů s Fanningem v čele k manévru. Tiše se odplížili stranou, dovolili pronásledovaným a pronásledujícím, aby je minuli, a pak se náhle vrhli k pevnosti.

Malí hoši, kteří zůstali v pevnosti, byli však velmi nadšeni bojovným duchem svých vůdců; bojovali statečně. Přesto však byl výsledek boje velmi pochybný. Zvolna, ale jistě rostla naděje hochů z velké divise. Fanning radostí až ochraptěl. Doufal, že za několik minut bude pevnost v jejich rukou, ale nepočítal s nepřítelem.

Stále pobízel své mužstvo, ale zapomínal na ostrostřelce v zádech, když hlukem pronikl jasný hlas Tomšův:

„Hajte pevnost, již přicházíme na pomoc!“ křičel malý generál. Hned nato vložil ruku Fanningovi na rameno.

„Vzdáváš se?“ otázal se Tomeš.

Fanning se svým mužstvem se obrátil jen proto, aby poznal, že se na ně žene dvacet pět odvážných bojovníků.

„Nikdy!“ zvolal Fanning, a prudkým pohybem povalil Toma na hromadu sněhu. „Raději zemřeme!“

„Zemřete tedy!“ zvolal Keenan a hned nato se pustilo čtyřadvacet hochů na nepostrašené nepřátele. Povalili je, jsouce v přesile, svázali a odvěkli je do zákopů, ani si v té chvíli nevšímající statečné palby útočníků, kteří se však spokojili tím, že zůstali ve slušné vzdálenosti.

Od toho okamžiku boj velké divise podstatně ochabl. Jsouce bez nejohrovenějších střelců, jejichž nepřítomnost nebyla na začátku boje zjištěna, a bez vůdce Fanninga, začali projevovati „mistrnou nečinnost“.

Kdykoliv mladí studenti vyrazili k útoku, měli velmi dobrou příležitost podivovati se eleganci a různým střihům fraků starších studentů, které za prchajícími poletovaly.

Představení a několik profesorů sledovalo boj. Mezi nimi byl i P. Beakey. Měl bystrý zrak a ihned si povšiml, že mnoho velkých hochů chybí. Kde asi jen jsou? A již v něm vzniklo podezření... Možná, že využili toho, že byl v ústavě teprve několik týdnů, a utekli mu do vesnice. Možná... jaká to hrozná myšlenka... že se vrátí do ústavu podnapilí!... P. Beakey znal pověsti o některých ústavech, v nichž bydleli studenti, a vzpomněl si na několik smutných případů jejich mladické nestřídmosti.

Povzdechl si, sáhl do kapsy pro zápisník a prohlížel si seznam chovanců. A jak seznam probíral, prodlužovala se jeho tvář. Ano, všichni vůdci chyběli, a byli to zrovna ti hoši, s nimiž chtěl Tomeš mluvit.

„To je velmi zlé,“ bručel si. „Jsou to právě ti, které bych nejméně podezříval, že něco provedou. Doufám, že se nedopustí ničeho, čím by poskvrnili dobrou pověst ústavu. Jsou to vesměs dobří hoši a bylo by škoda, kdyby byli z ústavu vyloučeni. Jaká škoda, že hochy lépe neznám! Snad jsou někde v koutku. Musím se o tom ihned přesvědčiti.“

Zrovna v tom okamžiku hnál se kolem něho Tomeš v nádherném vítězném útoku. Nedbaje poletujících střel, pustil se P. Beakey za ním.

„Playfaire,“ volal hlasitě, aby překřičel hluk, „víš něco o Carmodym, Ryanovi a o ostatních hoších, s nimiž chtělš mluvit? Kde jsou?“

Tvář P. Beakeyho byla zamračená. Tomeš usoudil z jeho pohledu, že je rozmrzen, a usuzoval, jak bylo u hochů jeho věku docela přirozeno, že prefekt neměl radost z toho, že jeho hoši byli na hlavu poraženi.

„Řeknu mu všechno,“ pomyslí si Tomeš, „až bude po bitvě, kdy nebude již tak rozčilen. Řeknu-li mu to teď, pak ho to jen tím více popudí.“ Proto pokorně odpověděl: „Mohli byste, důstojný pane, na okamžik promínout? Nyní bych vám to ještě nerad řekl.“

Tato odpověď potvrdila nejhorší podezření prefektovo.

„Není pochyby o tom,“ bručel si, když se přiblížil

k místu, kde byla bitka nejzúřivější, „že se ti hoši vykradli do vsi. Doufám však, že se tam neopijí.“

P. Beakey se podíval na hodinky a lekl se; bylo již o dvě minuty více, než bylo stanoveno dohodou. Odběhl a zazvonil.

Z hrdel sta malých hochů se ozval ohromný pokřik; byl to projev nesmírné radosti z dobytého vítězství a ještě naposledy zaútočili na přemožené starší studenty, jimž připravili hanebnou porážku.

Jakmile se ozval zvon, běžel Tomeš do ústavní budovy, po schodech se vkradl nahoru a za jásotu nad vítězstvím, který bouřil venku, a za bručení uvězněných uvnitř odemkl nenápadně dveře. Pak rychle zmizel, svěřil klíč, jež si půjčil od P. Beakeye, staršímu hochovi a vrátil se na nádvoří jen proto, aby přijal blahopřání.

Ve třídě, kterou právě odemkl, blahopřání nebylo. Carmody a Ryan vzdorovali v koutě; Ziegler psal krásným písmem na tabuli: „ZRADA!“, kdežto Will Cleary pískal jakousi písničku. Miller se procházel mezi lavicemi jako polapený tygr.

„U všech všudy!“ vybuchl McNeff. „Ještě nikdy, co jsem zde, jsem nezažil něco podobného.“

„Vždyť to není ještě ani tak dlouho,“ odpověděl Ryan chlácholivě. „Jsi ještě mladý.“

„To je pěkné nadělení!“ vrčel Cleary. „Každý chlapecek bude se nám na hřišti vysmívat.“

„Prvního, kdo se mi vysměje, omráčím,“ sliboval Carmody.

„Jen si představte, jak se bude smáti Fanning,“ bručel McCoy.

Zdalo se, že úkol, aby si starší hoši představili smějícího se Fanninga, byl poněkud nesnadný, protože se na několik minut odmlčeli.

„Copak ten kluk nepřijde, aby nám otevřel dveře?“ zvolal konečně Arthur. „Bitva byla již zcela jistě alespoň před hodinou skončena. Má někdo z vás háček na botky?“

Nikdo mu neodpovídal.

„Nuže,“ pravil zase Arthur, „pojd'me k oknu a zavolejme některého hochy, aby nám přišel otevřít.“

„Jen to ne!“ zvolal Ryan. „Beztoho i tak již užijeme dosti výsměchu. Dovědí-li se kluci, že jsme zde, pak se sem přihrnou všichni, aby nás přivítali, až budeme odtud vycházet.“

„Dobrá,“ řekl Ziegler, „neradím však, abychom tady zůstali věčně. Což, nemohli bychom vyléztí oknem nad dveřmi?“

„Mohl by ses o to pokusit,“ řekl Carmody, dodáváje mu odvahy. „Možná, že klíč dosud trčí v zámku. Je možné, že ten skrček jej tam nechal a na nás zapomněl. Malí kluci dovedou věru člověku otrávit život.“

Zatím co Carmody tohle říkal, svlekl si Ziegler kabát a vestu.

„Zvedněte mne, hoši,“ žádal.

Ochotné ruce mu pomáhaly až příliš horlivě; neboť Ziegler prolezl otvorem nad dveřmi tak prudce, že na druhé straně dopadl na kolena a na ruce.

„Jste mi to pěkná sebranka hlupáků!“ odměnil se jim, když vstal. „Myslíte si zajisté, že jsem se dal pojištění na tak ohromnou částku, že si mohu zlámati vaz? A klíč tu není.“

„Pokus se vypáčit dveře,“ navrhoval McCoy.

„Dobře, zkusím to. Jděte tedy od dveří,“ odvětil Ziegler.

Odstoupil o několik kroků a potom se vrhl prudce proti dveřím. Přitom vzal za kliku a stiskl ji, když celou váhou těla dopadl na dveře.

Dveře se rozletěly a Ziegler vpadl do učírny. V letu zachytil ho Cleary, ale Ziegler ho srazil, takže se oba svalili na sebe na podlahu.

Zatím co oba nešťastníci vstávali s podlahy, propukli ostatní v bouřlivý smích.

„Bud'te ticho!“ zahřměl Ziegler, jakmile mohl zase dýchat. „Jste mi to pěkní hlupáci. Mohli jste přece vědět, že dveře nejsou zamčeny.“

„To máš pravdu,“ přisvědčoval Carmody. „Je to zábavné, že tě to také hned nenapadlo. Jsi přece docela bystrá hlava!“

„I jdi, povídej nám raději něco jiného, co jsme ještě neslyšeli,“ zavrčel Ziegler.

„To se divím, že mi nikdo nedá pohlavek za to, že jsme byli tak hloupí,“ řekl nato Ryan. „Dřepěli jsme tu přes půl druhé hodiny a pak se ukázalo, že po celou tu dobu dveře nebyly zamčeny.“

Smutně a zvolna sestupovali po schodech. Když dospěli na hřiště, volně si oddechli, jakmile zjistili, že tam

není nikdo kromě P. Beakeyeho, který se rozhlížel na všechny strany, doufaje, že je někde najde.

„Hoši,“ zvolal, když byl ve svém podezření utvrzen hloupými pohledy a červenajícími se tvářemi, „ted' vás mám a prosím, abyste se na nic nevymlouvali.“

„Ano, je to tak, důstojný pane,“ řekl Carmody, jenž se snažil zachovati chladnokrevnost; nepodařilo se mu to však. „Přiznávám se. Byli jsme hlupáci.“

„Tedy se nehodláte ani omluvit?“ zvolal P. Beakey překvapeně.

„Nu, to vše bylo jen tak pro zábavu, z žertu, důstojný pane,“ řekl Ryan, jehož hloupý pohled byl nyní ještě hloupější.

„Jen z žertu!“ žasl P. Beakey. „Žert! To je mně pěkný žert!“

„Ale, důstojný pane, to přece není nic tak zlého!“ řekl Cleary chlácholivě. „Doufám,“ řekl dále, „že přece Playfaira za to nepotrestáte.“

P. Beakey si vzpomněl na Tomšovy rozpaky.

„Co?“ zvolal. „Chcete snad říci, že ten malý, nevinný hoch měl v tom prsty?“

„Ano, on je dokonce příčinou toho všeho,“ vmísil se do řeči Carmody, jehož překvapovalo, že představený je tak nechápavý. „Dovolte, důstojný pane, abych vám prozradil, že není ani tak nevinný, jak se zdá; je schopen ještě různých jiných kousků, víc než kterýkoliv jiný hoch z ústavu.“

„Opravdu,“ pronesl prefekt hlasem, jenž se chvěl rozpaky, „celá ta věc je mnohem horší, nežli jsem si

myslel. Hoši, toho jsem se od vás nenadál. Domníval jsem se, že máte víc rozumu.“

Všeobecný pocit bezradnosti dostoupil vrcholu. Někteří z hochů se bezmocně usmívali, ale většinou hleděli na špičky svých bot.

„Abych řekl zcela upřímně,“ pravil dále P. Beakey, „je mi vás všech velmi líto.“

„Ale, důstojný pane, nemusíte se o nás tolik strachovat,“ ozval se Cleary, „my to už sneseme, až se nám budou smát.“

„Smát?“ opakoval prefekt s nevolí. „Chcete snad říci, že takové věci jsou studentům tohoto ústavu jenom k smíchu?“

„Ovšem!“ řekl Ryan, jsa neméně v koncích se svým rozumem než představený. „A nejzábavnější přitom je to, že se tomu sami budeme smáti.“

„To úplně stačí,“ řekl představený vážně. „Vidím, že ani jeden z vás není v takovém stavu, aby mohl rozumně mluvit. Budete litovat svých slov, až zítra vystřízlivíte.“

Hoši se na sebe nechápavě podívali. Teprve nyní začínali tušit, že prefekt i oni mluví o něčem jiném.

„Tedy,“ pokračoval P. Beakey, „řekněte mi čistou pravdu. Jak dlouho jste byli tam nahoře?“

P. Beakey měl na mysli vesnici, kdežto hoši se domnívali, že mluví o třídě nahoře v budově.

„Asi půl hodiny,“ řekl Carmody.

„Kolik si každý z vás vzal?“

Hoši se opět na sebe podívali.

„Myslíte křidu, důstojný pane?“ nadhodil Ziegler.

„Vzal jsem si jen takový maličký kousíček, ale neměl jsem nic špatného v úmyslu,“ a vytáhl z kapsy kousek křídý.

P. Beakey se začervenal zlostí.

„Kromě inkoustu nebylo tam již nic, co bychom si byli mohli vzít,“ řekl zase Ziegler, „a nikdo z nás také po ničem netoužil.“

To celou věc ještě více zapletlo. P. Beakey byl nyní přesvědčen, že si hoši z něho tropí žerty.

„Dosti těch nesmyslů,“ řekl. „Nemusíte dělat věc horší, nežli již je vašimi nemístnými šprýmy. Přece jste již potvrdili, že jste byli polapeni. Postrádal jsem vás na hřišti, když jste byli pryč teprve asi pět minut... a bylo na vás též zřetelně viděti, že vás cosi tíží; potvrdili jste, že jste byli asi hodinu nahoře ve vsi. Váš nejistý pohled a vaše zarudlé tváře jeví účinky vašeho nerozvážného kousku... to je přece docela jasné a svědčí to proti vám. Tak, a teď byste se již mohli docela dobře přiznat a říci, kolik každý z vás vypil.“

Údiv, jenž se prohloubil na tváři každého po této poznámce P. Beakeyho, vyvrcholil v pohledu směšného překvapení; nedorozumění bylo příliš veliké. Otázka P. Beakeyho byla znamením ke všeobecnému výbuchu smíchu.

„Hoši! Hoši!“ naléhal P. Beakey, „jen ať tu pro všechno na světě nic neprovedete!“

Přemáhaje radostné vzrušení, vysvětlil Ryan celé nedorozumění; při jeho slovech bylo dobře viděti, jak ve tváři představeného ubývá postupně vrásků a mraků a

jak se pevně sevřené rysy kolem úst mění v nejradostnější úsměv.

„Nuže, hoši,“ řekl prefekt, když Ryan dopodrobna vyprávěl o jejich dobrodružství, „uznávám, že jsem se zmýlil, a prosím o prominutí. Víte, že to tady ještě dobře neznám. Upřímně řečeno, těší mne, že jsem se mýlil.“

Hoši se spolu tiše radili a Ryan potom promluvil:

„Důstojný pane, prosíme vás, abyste nám prokázal jednu laskavost. Vy a Playfair jste jediní, kteří vědí o tom, jak jsme byli napáleni... budeme o tom mlčet jak ryby, slíbíte-li nám, že ani vy o tom nikomu nic nepovíte.“

„Spolehněte na mne,“ odvětil P. Beakey, „živá duše se o tom ode mne ani slova nedoví.“

„Děkujeme vám, důstojný pane,“ odpověděli všichni jakoby jedněmi ústy.

Tomše snadno přemluvili, aby nikomu nic neprozradil; také Jiří Keenan, jenž vlastně byl původcem celého nápadu, mlčel jako hrob. A tak se teprve nyní dostává na světlo Boží skutečná pravda o tom, proč se velké divisi nepodařilo dobýti pevnosti.

XXI. TRPKÁ ZKOUŠKA.

V událostech, o nichž jsem vyprávěl a které se přihodily první noci po prvním pátku v měsíci listopadu, jsem se úmyslně vyhnul vyličení žalosti a hrůzy nad touto hroznou nehodou. Člověk by si myslel, soudě podle

toho, co jsem již uvedl o Tomšovi, že tato tragická příhoda na našeho veselého hrdinu nijak hlouběji nepůsobila. To by však nebylo pravda. Tomeš byl ušetřen smutného pohledu na pohřeb svých dvou přátel, protože byl v ústavní nemocnici. A když pak opustil lůžko, nikdy již nespatrił Greenovu tvář... mrtvou tvář, mnohem jemnější a krásnější, nežli byla v těch několika letech života, jež pobyl ve škole. Také nikdy nespatrił tvář onoho ušlechtilého hochy, který ho prosil, aby se s ním modlil. Kdyby ji byl spatřil, byl by v ní poznal onen nebeský výraz, jaký na ní viděl, když se hoch modlil: „Sladké srdce Ježíšovo, budiž mou spásou!“

A přece mělo neštěstí na Tomše hluboký účinek. Věděl, že jen zázrakem unikl okamžité smrti. Každý večer děkoval z upřímného srdce Bohu, že byl zachráněn, aby mohl jíti k prvnímu svatému přijímání. Skutečnost, že Green byl povolán na onen svět zrovna v době, kdy zvítězil nad vášněmi a dal se na cestu, vedoucí k lepšímu životu, a že Alexander byl povolán před soudnou stolicí Boží zrovna onoho dne, kdy dokončil svůj devátý pátek, zdála se Tomšovi zázračným projevem milosti Boží.

Bylo to pro něho také dobré ponaučení.

Naplnilo jeho srdce vroucí touhou, aby se mohl co nejdříve spojit s Pánem Ježíšem ve svátosti jeho lásky. U katolických hochů... jak jsem je poznal... projevují se takové city zevně poněkud záporným způsobem. Ne-projevují se v řeči a chování snad jen proto, že se pečlivě snaží, aby se nedopustili hříchu.

Pokud se dá posouditi, vedou si zdánlivě tak jako dříve. Leč i při tom všem může býti změna důkladná a trvati po celý život.

Byl to radostný den pro Tomše, když patnáctého února byla utvořena skupina z těch hochů, kteří se měli připravovati na první svaté přijímání. Odvážuji se tvrditi, že se ani jeden hoch od té doby, kdy byla založena kolej sv. Maura, nedal tak krásně do přípravy jako Tomeš. Denně uměl katechismus tak důkladně, že ani nemohl býti lépe připraven. V té době nezanedbával ani ostatních předmětů, třebaš musel vynaložiti mnoho píce, aby dohonil, co promeškal za ten čas, co nechodil do školy. Na neštěstí nastaly pololetní zkoušky, nežli si ještě mohl důkladně zopakovati látku, kterou zameškal, a když 22. února byly ohlášeny pololetní známky, byl Tomeš na seznamu žáků ve třídě téměř dole, maje ze sta bodů jen šedesát.

„Doufám, že se pro to tatínek nebude hněvat,“ řekl Harrymu Quipovi a vážně se na něho podíval.

„Nu, já jsem přesvědčen, že to nebude bráti příliš vážně,“ odpověděl mu Harry. „Vždyť přece ví, žeš zameškal několik týdnů.“

„Ano, ale tatínek je na mne velice přísný. Myslí si, že jsem velmi nedbalý. Ve skutečnosti se máme oba velmi rádi, ale tatínek neví, co by ze mne chtěl míti.“

Těmito slovy vystihl Tomeš velmi jasně poměr otce k synovi. Pan Playfair miloval syna, ale dobře mu nerozuměl. Pan Playfair zřejmě úplně zapomněl na to, že byl kdysi také hochem, nebo byl zcela z jiného

těsta než jeho syn. Zeď nepochopení vyrostla mezi nimi od onoho dne, kdy Tomeš dosáhl věku, kdy začínal chápat. Takové vztahy mezi otcem a synem jsou bohužel časté.

Tomšovy obavy, co řekne otec, nebyly neodůvodněny. Za několik dní byl zavolán k řediteli ústavu. Jak k němu vešel, uhodl ihned z ředitelovy tváře, že něco není v pořádku.

„Nu, Tome, jakpak ti šlo učení?“

„Dostí těžce, důstojný pane.“

„Jak se snášíš s panem učitelem?“

„Mám ho velmi rád. Měl-li snad nedávno něco proti mně, nic mi o tom neřekl.“

„Jsi sobě jist, žes v nedávné době neměl nějaké nepříjemnosti?“

„Ne, důstojný pane, neměl jsem. Připravuji se na první svaté přijímání.“

„Nuže, Tome, mám pro tebe špatné zprávy.“

„Je snad doma někdo nemocen?“

„Ne, ale týkají se tebe. Otec je s pololetními známkami velmi nespokojen.“

„Ach, dostal jsem špatné známky, protože jsem nemocí mnoho zameškal. Důstojný pán P. Middleton říká, že jsem zatím již vše dohonil.“

„Tvůj otec také věděl, žes mnoho zameškal, ale ve zprávě o tobě bylo asi ještě něco jiného, nějaká poznámka, jež naznačovala, žes nevyhověl; neboť tvůj otec mi poslal naléhavý dopis, abych tě ihned vyloučil ze skupiny žáků, kteří se připravují na první svaté přijímání.“

Na Tomšově tváři se objevil podivný výraz. Zdálo se, že se v ní chvěje kašdický nerv. Až do tohoto okamžiku si ani sám nebyl vědom, s jakou nedočkavou touhou očekává svůj velký den.

„Nu, příliš se tím netrap, hochu,“ pravil dále ředitel, jehož dojal a zároveň vzdělal způsob, jakým Tomeš přijal tuto zprávu. „Doufám, že další pátrání ukáže, kde se stala chyba. Nesmíš se ještě vzdáti naděje. Vyšetřím tvou školní zprávu a co nejdříve zjistím, jak se věci s tebou mají.“

„Děkuji, důstojný pane!“

„Zatím přijmi tuto zkoušku, kterou Pán Bůh na tebe dopustil. Pochází od Něho. Jeho cesty nejsou naše cesty. Pošle-li na nás zkoušku, přeje si, abychom ji trpělivě snášeli.“

„Pokusím se spolknouti tuto hořkou pilulku. Je trpká.“

Tomeš šel od něho přímo do kaple, kde poklekl před nejsvětější Svátostí a horlivě se modlil. Když tam vstoupil, byl jako omráčen a ulekán; když za tři minuty odcházel, byl již poměrně klidný. Není na světě starosti, kterou by modlitba nedovedla zmírniti; díky Bohu, dětské starosti a hořkosti povolují nejrychleji po vroucí modlitbě.

Nikdo, kdo by ho byl za půl hodiny viděl při hře, by nebyl řekl, že tohoto švižného, veselého hochu, plného života, potkala právě druhá velká bolest v životě. První jeho velká bolest byla smrt jeho matky.

Minul týden, a opět byl volán k panu řediteli.

„Nuže, Tome, zdá se mi, že se tvá záležitost trochu zlepšila. Našel jsem už velkou chybu. Tvůj otec dostal zprávu, že tvé chování je »velmi neuspokojivé«. Tato slova dostala se do zprávy omylem písaře a týkala se vlastně jiného hochy. Právě jsem napsal tvému otci, jak se věc ve skutečnosti má a jsem přesvědčen, že nejdéle do týdne bude zase všechno v pořádku.“

Tomeš se radostně usmál a bylo mu velmi těžko, aby zůstal tiše stát. Spěšně vyběhl a pak po celou cestu na nádvoří tančil.

Nežli přišla další zpráva od pana Playfaira, byl Tomeš stále pln naděje. Jak toužebně spěchal do ředitelova pokoje, aby se dověděl konečné slovo! Vešel k němu, jsa všecek rozzářen a usmívaje se, ale hned nato zbledl a jeho úsměv zmizel. Něco v ředitelově tváři ho varovalo, že jeho žalost není ještě u konce.

„Byl jsem poněkud překvapen, Tome, tónem dopisu tvého otce. Píše, že je rád, že tvé chování je tak uspokojivé a že dobře studuješ; dodává však, že z jiných důvodů pochybuje, že by teď byla vhodná doba pro tvé první svaté přijímání.“

„Býval jsem doma velmi nezbedný,“ vysvětloval pokorně Tomeš. „Tatínek si asi myslí, že potřebuji delší doby, abych se napravil.“

„Činí to z lásky k tobě, Tomíku; chce si býti jist, že ses dobře připravil. Podezřívá tě, že tvá veselá povaha je důkazem, že jsi ještě příliš mlád.“

„Ano,“ přisvědčil Tomeš. „Bude nejlépe, když teď budu choditi se smutnou tváří.“

„Avšak,“ dodal ředitel, přemáhaje úsměv, „celou věc přenechává mně.“

Tomeš ihned zase zazářil.

„Z celkového dojmu dopisu soudím, že by přece jen chtěl, abys ještě počkal.“

Tomšova tvář se znovu zachmuřila.

„Nuže, milý hochu, máš teď na vybranou. Budeš-li na tom trvati, dovolím ti, abys zase chodil na poučení o přípravě na svaté přijímání.“

Tom chvilku přemýšlel a náhle se mu oči zaleskly... světlem nápadu.

„Důstojný pane, povím vám, co udělám. Vzdám se pro tento rok té radosti.“

Důvodu nevysvětlil, ale kněz nepotřeboval vysvětlení. Tomeš se rozhodl pro přísnou poslušnost a oběť.

„Pán Bůh ti požehná za toto rozhodnutí, hochu. Až přijde tvé svaté přijímání, bude tím krásnější oběť, kterou jsi nyní přinesl, bude více než pouhé pokání. Rozhodl ses moudře a Pán Bůh ti požehná.“

Tomeš odešel šťasten. Bolesti a zápasy však neustaly. Právě v době nesmírné touhy navštívily našeho přítele.

Když na svátek sv. Josefa šestnáct hochů klečelo u oltáře, aby přijalo po prvé božského Spasitele do svého srdce, zvlhly Tomšovi oči. Jedna slza stekla po jeho poctivé tváři, ale sotvaže dopadla na podlahu, zmizel všecken smutek.

A zatím nepovoloval ani trochu v učení. V očekávání prvního svatého přijímání svědomitě se každý den připravoval do školy. A tak, když přišly poslední zkoušky,

dostal Tomeš nejlepší známky z celé třídy s devadesáti devíti body vedle svého jména.

Ubohý Tomeš! Další tragická událost stihla ho, než mohl přistoupiti k svatému přijímání. Zdálo se, že si Bůh tohoto malého neposedu skutečně vybral k tomu, aby ho zkoušel.

XXII. TOMŠŮV NOVÝ PŘÍTEL A JEHO PODIVNÁ PŘÍHODA.

Třeba říci spravedlivě o panu Playfairovi, že ho velmi potěšila zpráva o Tomšově prospěchu za druhé pololetí.

Projevil své potěšení nad tím při nejbližším setkání tak vřelými slovy, že se Tomeš zapálil až po uši.

„Prosím, tatínku, co bude s mým svatým přijímáním?“

„Nyní k němu můžeš jíti, milý hochu, když ti to příštího roku pan ředitel dovolí. Snad jsem byl na tebe trochu přísný, ale prospělo ti to.“

A skutečně, nedalo se pochybovati o tom, že se Tomeš polepšil, třebaže mne pravda nutí, abych dodal, že si doma o prázdninách po celé dva měsíce počínal neobyčejně živě.

Když se po prázdninách vrátil do ústavu, měl s ředitelem dlouhou rozmluvu, a její výsledek byl, že se bude za vedení velebného pána připravovati na svaté přijímání, k němuž měl přistoupiti o vánocích.

Tyto vánoce měly býti okamžikem, kdy se změní život našeho hrdiny. Září minulo docela klidně. Ke konci toho měsíce se Tomeš seznámil s novým přítelem.

Jednou za krásného odpoledne se procházel po nádvoří, když jeho pozornost byla upoutána touto rozmluvou:

„Je ho teskno po domově.“

„Touží po mamince.“

„Dej mu panenku v hezkých šatečkách ze zlatého papíru.“

Tak vtipkovali Jeník Pitch a jiní hoši a jejich poznámky se týkaly nesmělého hošíka, kolem něhož se shromáždili. Právě v té chvíli šel náhodou Tomeš a Harry kolem nich.

„Co zase máte?“ otázal se Tomeš.

„Touží po tatínkovi, Tome, ale ty mu také postačíš,“ vysvětloval ochotně Pitch.

„Není to od vás pěkné, že si dobíráte nováčka, který tady ještě nemá přítele,“ zvolal Tomeš. A oči se mu zaleskly.

„Starej se o sebe, Playfaire,“ odsekl Pitch.

„Ano, ale ty se také starej o sebe a nechej ubohého hochu na pokoji. Pojd' sem, Jeníčku, zahrajeme si na honěnou. Tady máš trochu bonbonů.“

Nový Tomšův přítel Jakub Aldine na jeho nabídku ani neodpověděl; ale zato jeho oči projevovaly, jak velice je mu vděčen. Byl to tichý hošík, olivové pleti. Jeho oči, tmavé a zastíněné brvami, neustále měnily výraz. Hned byly jakoby zasměny, hned zase ustrašeny. Tomeš,

jemuž se nový záček ihned zalíbil, si brzy povšiml, jaká změna se děje v jeho tváři, a jak míjely dny jejich známosti, rostl i Tomův údiv. Byl překvapen jeho zjevem, a protože byl hoch, který nikdy dlouho neotálel, čekal jen na vhodnou příležitost, aby upokojil svou zvědavost. Konečně se mu příležitost naskytla.

Bylo to druhého týdne v říjnu, když byl sám s Jakubem na procházce na lukách dobré dvě míle daleko od ústavu. Průměrný hoch se stane důvěrným přítelem svého druha za týden. Tito dva hoši poznávali se však déle a proto si Tomeš myslel, že má již dosti práva, aby se otázel:

„Proč jsi pořád tak ustrašen, Jakube?“

„Vypadám snad ustrašeně?“

„Připadá mi to, jako by ses honil s duchy a neměl úspěchu.“

Jakub se zachvěl a zbledl.

„Poslouchej,“ zvolal Tomeš, „poklepáváje mu srdečně na rameno, „co je vlastně s tebou?“

„Ach, Tomíku,“ a dlouho zadržované city se konečně uvolnily pláčem, „bojím se, že budu zavražděn.“

„Cože?“ divil se Tomeš.

„Poslouchej, co ti řeknu. Víš, že bydlím na velké farmě asi šedesát pět mil odtud. Loňského roku se blízko k nám přistěhoval nějaký Hartnett. Byl to takový drobný, snědý a ošklivý člověk, jehož černé vousy se stále ježily. Bydlel docela sám asi míli od našeho domu a velmi zřídka s někým tak slovo promluvil. Když jsem jednou v noci, bylo to asi před měsícem, náhodou šel kolem jeho

domu, zaslechl jsem uvnitř hluk, jako by někdo chtěl křičet, ale nemohl; potom jsem slyšel hrozný hluk, jako by se tam někdo pral. Pak třeskla rána z pistole a nato zase všechno utichlo. Třebaže jsem se bál, připlížil jsem se k oknu, a ach! Tome, jak jsem se zhrozil! Na podlaze ležel v kaluži krve člověk, a nad ním se skláněl náš soused. Byl jsem tak polekán, že jsem se nemohl hnouti, a stál jsem, maje tvář přitisknutou k okenní tabuli. Nevím, čím to bylo, ale nemohl jsem se hnout. Pak mi srdce silně poskočilo, když se na mne Harnett podíval. Nejdříve nesmírně zbledl, potom hrozně zaklel a hnál se ke dveřím.

Sotvaže se pohnul, vrátily se mi zase síly, a říkám ti, že jsem běžel po cestě, co mi nohy stačily. Neběžel jsem však tak rychle, abych neslyšel jeho těžké oddechování, když mne pronásledoval. Ach, bylo to strašné... ten úprk temným lesem. Nepamatuji se, že bych se byl někdy v životě tak velice polekal, a nebudu míti větší strach ani ve chvíli, až budu musit zemřít. Když jsem tak běžel, poznával jsem, že mne dohání. Prosil jsem Pána Boha o pomoc a modlil jsem se tak vroucně jako nikdy v životě. Konečně mne chytil za límec a pevně mne držel. Jednou rukou mne přitlačil k zemi a druhou vytáhl ze záňadří nůž. Zavřel jsem oči a pronesl jsem to, o čem jsem byl přesvědčen, že je má poslední modlitba. Náhle se jeho objetí uvolnilo. Otevřel jsem oči a poznal jsem, že si to rozmyslil. »Klekni!« vykřikl hlasem, při němž mi stydla krev. Když jsem si klekl, pevně mne držel. »Znám tě,« řekl, »a nemysli si, že na tvou tvář

někdy zapomenou. A teď mi přisahej, že nikdy neřekneš
co v domě viděl.« Pak jsem mu musil přísahat, byla to
hrozná přísaha, při níž mi strašlivými slovy hrozil, že
mne bude mučit a že mne zabije, prozradím-li, co jsem
v jeho domě viděl.“

Tu Jakub přestal vyprávěti. Chvěl se na celém
těle.

Tomeš dal ruce do kapes a rozkročil se. Byl to jeho
způsob, jímž projevoval údiv a úžas.

„Pro Pána Boha!“ zvolal. „To byl jistě zlý člověk.
Věřím, že ses důkladně polekal.“

„Ano, bojím se ho! Není to ani tak strach před ním
jako strach z toho, jak se mám zachovati, a to mne
trápí. Někdy se sám sebe táži, mám-li splnit přísahu.
Myslíš, že ano?“

„Tak daleko jsem se v katechismu ještě nedostal,“ řekl
Tomeš, „ale mohu se otázati pana profesora. Co je, co
se ti stalo?“

Co to Tomeš říkal, objevil se na tváři Jakuba výraz
hrůzy.

„Ach, Tome, zrušil jsem přísahu. Vyprávěl jsem ti
tajemství a ani jsem nepomyslel na to, že jsem měl
mlčet.“

Tom byl překvapen. Jeho ruce zajely ještě hlouběji
do kapes a ještě více se rozkročil.

„Vždyť jsi nechtěl zrušiti přísahu, či ano?“ otázal se
ho, když chvilku přemýšlel.

„Ne, opravdu jsem nechtěl,“ přisvědčoval Jakub.

„Nu, pak to není hřích; nemůžeš se přece dopustit

hříchu, když nechceš . . . tak jsme se aspoň učili v uáboženství. Kdybych však byl býval na tvém místě, nebyl bych přísahal. Raději bych byl zemřel.“

„Co myslíš, musím přísahu dodržet?“

„Ani sám nevím. Ale něco ti povím: zeptám se na to ředitele; nebude vědět, že mám na mysli určitého hochá. Co tomu říkáš?“

„Myslím, že je to dobrý nápad.“

Ještě večer se Tomeš otázel ředitele a dověděl se, že vynucená přísaha neplatí.

„Avšak,“ řekl Jakub, když se to dověděl, „co mám dělat? Myslíš že jsem povinen to na něho žalovat?“

„Nevím, Jakube; však si to ještě rozmyslíš. Pojd', budeme si hrát na honěnou.“

Tak nechali zatím otázku přísahy nerozhodnutou.

XXIII. NEBEZPEČÍ SE BLÍŽÍ.

Tomeš se stále lepšil. Nic mu v tom tak nepomáhalo jako volba kamarádů. Ze všech hochů malé divise si za kamarády vybral Harry Quipa, Willie Rutherse, Joe Whyta a Jakuba Aldina.

Harry Quip, třebaže měl rád různá vyrazení, vynikal zdravou zbožností. Nikdo se tak rád nezasmál nebo nezavtipkoval jako on; přitom však také věděl, kdy třeba přestat. Měl pěknou povahu. Kdo by znal Quipa jen povrchně, snadno by se zmýlil; mohl by se domnívat, že lehce podléhá cizímu vlivu.

Harry raději ustoupil, než by se byl hádal a přel o malichernosti. Když však šlo o to, co je správné a ne-správné, byl ve svých názorech neochvějný.

Jen jediný příklad postačí, aby ukázal, jak se Harry choval při takových příležitostech.

O prázdninách se mnoho stýkal s hochy v sousedství. Brzo po návratu z ústavu sv. Maura bavil se s několika hochy. Jeden z nich začal vyprávěti historku, která se mu líbila.

Harry věděl, že příběh skončí neslušně.

„Poslouchejte, hoši,“ přerušil vypravěče, „zde je příliš těžký vzduch. Raději se trochu projdu.“

K jeho radosti měli tři z jeho malých druhů tolik odvahy, že odešli s ním a vypravěč historku nedokončil. Kdykoliv pak Harry přišel mezi hochy, pohybovala se rozmluva vždy celkem ve slušných mezích. A než byly prázdniny u konce, byla mravní úroveň jeho kamarádů značně lepší.

Willie Ruthers a Joe Whyte byli velmi chytrí a příjemní hoši, u nichž se snoubily i ctnosti Harryho a Tomše.

Jakub Aldine byl něco více než obyčejný zbožný hoch. Mladší studenti v ústavu sv. Maura si ho dokonce vážili a říkali mu „svatý“. Vyznačoval se jemným, ušlechtilým chováním. Jeho ušlechtilost byla však naprosto jiného druhu, než jaký se obyčejně tímto slovem označuje. Jeho mírné způsoby činily divy na Harryho a Tomše. Zdálo se, že se nevědomky nakazili jeho ušlechtilostí, a brzo se připojili k jeho drobným modlithám,

jež zušlechťovaly jejich život. Tomeš byl často překvapen Jakubovou zbožností.

„Poslouchej,“ řekl jednoho dne Harrymu, „ten Jakub má více modliteb a zbožnosti v malíčku než my v modlitebních knížkách a celém těle dohromady. Všiml sis he minulé neděle po svatém přijímání? Tvář mu zářila a hleděl jsem na něho tak dlouho, že jsem v něm viděl anděla z obrázku; čekal jsem také stále, že se mu ukáže kolem hlavy hezká svatozář a že mu na ramenou vyroste křídla, že vzlétne do nebe a tebe a mne nechá ještě zde, abychom si všechno vybojovali a přitom to ještě měli velmi těžké, abychom zůstali slušnými.“

Podle všeho měl Tomeš dobrou obrazotvornost. Kdyby byl starší, byl by svou myšlenku proměnil v básničku a uveřejnil ji.

Jedna z prvních důvěrných věcí, kterou Tomeš světil Aldinovi, bylo jeho odložené svaté přijímání. Jakub se tak velice zajímal o Tomšovy přípravy na ně jako Tomeš sám. A ve volných dnech, kdy se procházeli osamělými lukami, vyprávěl tak horoucně o Spasiteli, přítomném ve Svátosti Oltářní, že jeho druh, podobně jako učedníci Kristovi na cestě do Emaus, cítil, jak mu srdce hoří.

Osmého listopadu se přihodily dvě věci, jež se týkaly jak osudů, tak i štěstí našich pěti hochů.

Onoho dne osvětloval veselý oheň, hořící v krbu, okna domu pana Jana Aldina na pokraji vesnice Merlinu. Ve světnici prostírala příjemná paní na stůl k večeři. Vedle

krbu prohlíželo si malé dítě bez zájmu obrázkovou knihu.

Vtom se venku ozvaly rychlé kroky, dveře se otevřely a do světnice vstoupil muž.

„Tatínku! Tatínku!“ zvolalo děcko, tleskajíc radostně ručkama a běžíc mu naproti.

„Co je, malý diblíku?“ řekl pan Aldine, zvedaje a líbaje dítě. „Jak se ti daří, Katuško?“ pravil nato, pozdravuje srdečně ženu. „Dnes musíme býti šťastni. Vyhrál jsem u soudu, a co je nejlepší, dostal jsem zprávu od Jakoubka.“

„Sláva!“ zvolal nejmladší synek, poskakuje kolem otcových nohou, až to otci nebylo příjemné, protože si právě svlékal těžký vrchní kabát. „Dopis od Jakoubka! Jak se vede bratříčkovi? Vypravuj mi o něm, tatínku!“

Paní Aldinová, ačkoliv neprojevovala radost tak živě jako její nejmladší dítě, byla přece jen velmi zvědavá na obsah dopisu.

„Posad' se u ohně, prosím,“ zvala manžela, „a až se pohodlně posadíš, poslechneme si všichni, co nám náš miláček píše...“

Pan Aldine otvíral vždycky Jakubovy dopisy jenom v přítomnosti své ženy. Byla to jemná pozornost a snad i maličkost, ale vezměte všechny maličkosti z lidského života, a zůstanou v něm jenom vrahové a bankovní lupiči.

„Nuže, tady je to!“ řekl pan Aldin, když obálku otevřel a rozložil dopis.

„Ve Sv. Mauru, 4. listopadu,

Drazí rodiče! — — —“

Vtom někdo silně a prudce zaklepal na dveře, až se paní Aldinová lekla a synáček živě seskočil otcovi s kolenu. Otec přestal čísti.

„Dále!“ zvolal pan Aldine.

Nejmladší jeho syn se ukryl za matčiny sukně, když vstoupil drobný, černý muž s černými zježenými vousy.

Okamžik si pan Aldine příchozího nechápavě prohlížel.

„To je pan Hartnett, který tu byl za tvé nepřítomnosti již několikrát, aby se otázal, jak se daří Jakubovi,“ zašeptala paní Aldinová.

„Ach, promiňte, pane Hartnette,“ omlouval se pan Aldine, postoupiv, aby podal hostu ruku. „Měl bych vás již znáti. Posad'te se!“

„Nemohu vám zazlívát, že mne ještě neznáte, když jsem vždy přišel za vaší nepřítomnosti,“ vysvětloval Hartnett.

„Děkuji za vaši laskavost, pane,“ zvolal pan Aldine, „a zvláště za váš zájem o mého syna, jak se právě dovídám.“

„Vypijete s námi trochu čaje?“ otázala se paní Aldinová.

„Děkuji, velmi rád; venku je chladno a koflík horkého čaje za takového počasí neuškodí. Dostali jste nějaké zprávy od hochy? Nedovedete si ani představit, jak se o něho zajímám! Setkal jsem se s ním jednou

nebo dvakrát a jsem přesvědčen, že to k něčemu přivede.“

„Právě jsme od něho dostali dopis,“ řekl pan Aldine, „já velmi potěšen . . . který otec by také nebyl? . . . takovou chválou syna, „a snad nebudete mítí nic proti tomu, když vám z listu něco přečtu.“

„Milý pane,“ řekl Hartnett velmi vřele, „jste příliš laskav; bude mne to těšit. Filípku, ty malý klučino,“ řekl dítěti, „pojď sem a podívej se na moje hezké hodinky.“

Filípek, jenž se až do té chvíle neustále držel matčiných sukní, nedal se vylákati ze svého úkrytu. Přísně hleděl velkýma očima na pana Hartnetta, a přitom ani nepromluvil, ba ani se nepohnul. Říkává se, že malé děti poznají vnitřním pudem dobrého nebo zlého člověka. Zda je to pravda, nevím, ale jisté je, že Filípek měl svůj názor o panu Hartnettovi, a ten pro něho nebyl příliš lichotivý.

„Tak poslouchejte,“ řekl pan Aldine:

„Drazí rodiče! Těší mne velice, že jste všichni zdraví a že náš malý Filípek je šťasten . . .“

„Sláva!“ zvolal Filípek.

„Jsem zde velmi spokojen a hochy mám velmi rád. Většina z nich je velmi hodná a laskava a jen několik je trochu divočejších. Představené mám též rád . . . můj profesor je báječný člověk. Myslím, že dovede za týden naučiti více nežli jiní učitelé za rok. A teď, drazí rodiče, musím vám říci něco, co jsem dosud choval v tajnosti.“

„Copak to je?“ řekl pan Aldine, svíraje obočí a další

obsah dopisu si četl potichu. Nepovšiml si, že tvář pana Hartnetta nabyla jiné barvy a že jeho pravá ruka rychle vklouzla do postranní kapsy, kde zůstala. Chvilku bylo ticho, hrozné ticho... Kdyby tak byla rodina tušila myšlenky jejich návštěvníka!

„To je velmi divné,“ řekl konečně pan Aldine. „Píše, že je jediným svědkem zločinu, ale že přísahal, že o něm nikomu nic neřekne.“

„Jaký je to zločin?“ otázal se Hartnett.

„Nic o tom neříká, ale slibuje, že mi to poví o vácích, až přijedu za ním.“

Ruka pana Hartnetta se vynořila z kapsy, a nuceně se usmívaje, řekl:

„Ach, věru! Snad se naposled ještě ukáže, že je to asi nějaká romantická historka.“ Při tomto nuceném veselí návštěvníka nemohla se paní Aldinová zdržeti, aby se nezachvěla. Filípek se ztratil úplně z dohledu.

„Začíná se stmívat,“ řekl Hartnett, dopíjeje rychle čaj, „měl bych raději jít.“ A dosti neobratně se rozloučil.

„Milý Jene,“ řekla paní Aldinová, když se za návštěvníkem dveře zavřely, „tomuto muži nevěřím. Bojím se, že to s námi nemyslí dobře.“

„Myslíš?“ otázal se pan Aldine překvapeně.

„Ano, opravdu.“

„Je to zlý, zlý člověk,“ zvolal Filípek, dupaje nohou.

„Budu mítí otevřené oči. To je všechno, co mohu udělati,“ řekl manžel, jenž měl silné nervy.

Jejich podezření bylo by se bývalo potvrdilo, kdyby byli spatřili Hartnetta, jak stojí několik metrů od dveří

jejich farmy a zařatými pěstmi hrozí šťastnému domovu.

Asi o půlnoci vyšel Hartnett se zavazadlem v ruce ze svého domu a dal se rychle na silnici. Do Merlinu se již vrátiti nechtěl.

V ústavě sv. Maura se téhož dne Tomeš stal nejšťastnějším člověkem... Dostal z domova bedničku, v níž mimo jiné věci byl gumový plášť, brusle a hezká lovecká puška. Na štěstí bylo ten den prázdno a Tomeš, když od profesora dostal dovolení, přidružil se k obvyklé lovecké skupině, k níž náležel také Jakub Aldine. Tomeš se podle pokynů svého přítele rychle učil loveckému umění. Měl dobrý zrak a znamenité nervy. Při čtvrté ráně zastřelil ke své velké radosti kachnu. Potuluje se lesy a lukami, krada se opatrně pod ochranou stromů a křovin za zvěří, Tomeš ani nepozoroval, jak čas utíká. Vrátil se do koleje radostně s kořistí tří kachen, jež se mu houpaly u lovecké brašny. Nežli si ulehl, dohodl se s Harrym, Willim, Jakubem a Josefem, že za týden půjdou na celý den na lov.

XXIV. VESELÝ ODCHOD — SMUTNÝ NÁVRAT.

Jednoho rána uprostřed listopadu nastal den velkého lovu. Bylo chladno, zamračeno a foukal silný vítr. Brzy po snídani odebralo se pět hochů do místnosti, kde byly uloženy pušky. Když se vyzbrojili podle předpisů, plat-

ných v ústavu sv. Maura, vydali se na cestu lukami k řece Pawnee-Creek.

„Jsem rád, že je chladno,“ řekl Tomeš, když už byli kus od ústavu. „V takovém počasí se lépe vykračuje. Člověku pak nepřipadá, jako by stál nečinně na témž místě.“

„Já jsem zase rád, že je zamračeno,“ zažertoval Harry Quip, „aspoň nedostaneme sluneční úžeh.“

„Pro mne je každé počasí dobré,“ řekl Jakub.

„Ano, dokonce i teplo,“ řekl nato Willie Ruthers. „Kamarádi, to by se utopilo mnoho lidí, kdyby nebylo teplého počasí, jež by je mělo k tomu, aby se naučili plovat.“

„Ano,“ řekl Harry, a jeho očka zamrkala, „a z téhož důvodu si myslím, že by jistě zmrzlo mnoho lidí, kdyby nebylo zima, protože by se lidé nenaučili, jak se udržeti v teple.“

Vtom se Jakub Aldine náhle zastavil.

„Co je?“ otázal se Tomeš, který krácel ihned za ním.

„To se mi nezamlouvá, Tome! Myslíš, že půjdu před tvou puškou, poneseš-li ji tak, že hlaveň bude namířena tam, kde mám mozek?“

„I na tom přece nezáleží. Vždyť není ani nabita.“

„To není tak jisté. A kromě toho jsem ze zásady proti tomu. Tatínek mi vždycky říká, abych nechodil na hon s nikým, kdo nedovede s puškou opatrně zacházet. Podívej se, drž ji takhle, aby spočívala na paži. Kdyby teď vyšla rána, sestřelíš snad mrak s oblohy, nese-li puška tak daleko, ale z nás nikomu neublížíš.“

Tomeš této dobré rady uposlechl. „Myslil jsem si, že vy všichni znáte pušky tak dobře, že se jich nebojíte.“

„Právě naopak, čím více o nich víme, tím více musíme být opatrní. Dítě, jež dovede zacházeti s puškou, je zrovna tak dobré jako dospělý muž. Je to hrozná zbraň! Malý náboj dovede i toho nejstatečnějšího připravit o život.“

Jakub mluvil vážně a jeho slova měla na Tomše hluboký účinek.

Tato rozmluva byla přerušena, když spatřili králíka, jež Jakub zastřelil obratnou ranou. Toto dne našli dosti zvěře a před polednem se podařilo také Tomšovi zastřelit králíka, pak ještě sluku, kdežto Jakubovi na lovecké tašce viseli tři králíci a několik ptáků.

Potulující se po březích Pawnee-Creeku, zastavili se v poledne nakrátko na pokraji lesů, jež se táhly po obou stranách řeky v šířce asi čtvrt míle, a pochutnali si na prostém obědu.

Nemá smyslu psát o hoších, kteří, jsouce celý den na nohou, zasednou k jídlu bez důkladné chuti. Psát však o naší malé společnosti, to již stojí za to. Studené maso, šunka, chléb, koláče a jablka mizely zázračně rychle.

„Věru!“ zvolal Tomeš. „Škoda, že jsme s sebou nevezli více jídla.“

Všichni souhlasili.

„Něco vám povím: připravíme si králíka,“ řekl Harry. „Oheň snadno rozděláme a upečeme si jej.“

Návrh byl nadšeně přijat a za chvíličku připravovali již Jakub králíka, kterého Tomeš zastřelil. Harry roz-

dělával oheň, kdežto ostatní sbírali suché větve a listí. Sotva se dali do této zajímavé práce, začal poletovatí snůh.

„Hurá!“ zvolal Harry, vyskočil a poskakoval kolem ohně. „Zítřka si v ústavě ze sněhu vystavíme pevnost.“

„Hurá!“ odpověděli mu ostatní a všichni začali tančiti kolem ohně. V prvním sněhu je rok co rok nevýslovné kouzlo, jež se odráželo i v radosti hochů. Každý droboučký poslíček, snášející se s výšin z bílých oblak, je pro mladé srdce předzvěstí zimních zábav. Hoši tančili kolem ohně čím dál rychleji, zatím co sněhové vločky houstly. Byli by tančili do nekonečna, kdyby je pohánající oheň nebyl upozornil, že třeba přiložiti.

„Přestaňte již, hoši!“ zvolal Tomeš, jemuž se zrovna nepodařilo postavit se na ruce. „Potřebujeme ještě trochu dřeva. Jakube, připrav si honem králíka!“ A nato odtančili různými směry.

Ve chvíli, kdy byl králík upečen, zmizela již země pod bílou pokrývkou.

„To se nám hezky půjde domů!“ zvolal Jakub a všichni mu přisvědčili.

„Jak to?“ otázal se Josef.

„Nu, ve sněhu budeme moci sledovati stopy králíků.“

„Ať žije královna Zima!“ křikl Tomeš vesele a tak silně, že se to v lese rozlehlo ozvěnou.

„Rád bych věděl, kdy si zase pochutnáme na tak příjemné pečínce jako dnes?“ prohodil Harry.

„Kdopak to ví?“ odvětil Jakub Aldine.

„Povídám, kluci,“ řekl Tomeš, jenž byl příliš zdráv,

neliboval si v hádankách, „raději budu sedět tady a pojídati starého králíka, i když mi přitom padá sníh na uši, než kdybych měl krocana a zmrzlinu k obědu v nejhezčím domě.“

Nikdo neodporoval tomuto tvrzení. Za několik minut, když prokázali plnou čest jídlu, se zase vydali na lov. Každý hleděl, aby našel králičí stopy.

Když šli dále, zpozoroval Tomeš, že se Jakub chvílemi zatřásl, protože nebyl dobře oblečen.

„Jakube, není ti zima? Pojď a vezmi si můj kabát, je mi beztoho tak teplo, že jej nemusím mít.“

„Ne, ne!“ odporoval Jakub. „Jsem tak otužilý, že sne-
chu trochu chladného vzduchu.“

Tomeš však svlekl kabát, nežli mu v tom Jakub mohl zabrániti, a rázně přinutil přítele, aby si kabát oblekl. Ještě oblečen jen v kabátek a kalhoty po kolena, vykročoval si statečný mladý samaritán tak pohodlně v lehkých šatech, jako by to bylo uprostřed teplého léta. Dobrý skutek více hřeje než kabát.

Byli asi dvě míle na severozápad od ústavu a půl míle od vesnice, když konečně ke své radosti přišli na tak dlouho hledanou stopu. Běželi s novou chutí, když však přišli k cestě, kterou projelo asi mnoho povozů, musili se náhle zastaviti. Králičí stopy zmizely ve stopách kol a koňských kopyt.

Cesta probíhala mezi lesy, hraničícími s řekou a dlouhým pruhem země, jež byla známa jako údolí, jež, prostírajíc se po obou stranách železniční trati, přecházelo v divokou, vlnitou prérii

Tomeš byl pro to, aby šli po cestě, Harry zase, aby se dali údolím k prérii, kdežto Jakub zase chtěl, aby odbočili do lesa. Dohodli se však, že se rozdělí a každý půjde, kam sám bude chtít.

Tak Tomeš, k němuž se přidružil Willie a Josef, kráčet bystře po cestě asi patnáct minut, když Josef, jsa všecek udýchán, prosil, aby zmírnili krok. Tomeš se zastavil a vtom zrovna pod jeho nohama vyskočil králík, který byl ukryt v křovinách.

Prásk! ozvala se jeho puška a králík se svalil.

„Co tomu říkáte, kluci? Že jsem dobrý střelec!“ zvolal Tomeš, jenž musil býti sám se sebou spokojen. „Počkejte, hoši, musím znova nabít pušku. Tahle střela je určena, aby zabila ještě jednoho.“ A vsunul do hlavně náboj. „Mám tam na pět prstů broků a to stačí, abych zastřelil šest králíků, budou-li státi v řadě za sebou.“

„Poslouchej Tome,“ ozval se Willie, „stmívá se.“

„Ano, stmívá se,“ přisvědčil Tomeš, dívaje se na hodinky. „Cože? Již skoro čtyři hodiny! Měli bychom se vrátit do ústavu, sice přijdeme pozdě k večeři a každý dostane pořádný úkol za trest. Pojd'te, musíme najít ostatní.“

Začali silně volati a brzy nato k nim přišel Harry; ale ať křičeli, jak chtěli, po Jakubovi nebylo ani vidu, ani slechu, že by byl někde nablízku. Minulo několik minut... tma houstla. Josef Whyte začal býti nepokojný a Willie Ruthers se od něho nakazil. Náhle... byla to náhodná, přitom však strašná okolnost... všichni přestali volat a ticho večera tím mocněji na ně působilo.

Tomeš zase první promluvil a přerušil ticho.

„Myslím, že bychom se raději měli podívatí do lesa.“

„Není tu pod stromy příšerně ticho?“ řekl Josef, když se ubírali mezi stromy.

„Ano, a je mi, jako by mne cosi tlačilo na prsou.“
přiznal se Willie.

Když se prodírali lesem, byli čím dál vážnější. Přestali již volat a mluvili spolu jen šeptem. Tma a nepřijemné ticho působilo na ně podivně. Náhle uslyšeli zvuk, při němž jim v žilách stydla krev: bylo to, jako by někdo zastenal.

„Dobrý Bože!“ zašeptal Tomeš, žehnaje se, „tohle znělo, jako by to byl Jakubův hlas. Hoši, pojd'me tiše. Nestoupejte na větvičky, a opatrně vybírejte místo, kam chcete šlápnout. Bojím se, že je Jakub v nebezpečí, a mám k tomu důvody, o nichž vy vůbec nic nevíte.“
A jak Tomeš kráčel vpřed — ostatní šli za ním — položil prst na kohoutek zbraně.

Zaslechli nové zastenání. Tomšova tvář zbledla, ale jeho celé chování bylo tím rozhodnější. Sklonil se, a jsa částečně chráněn křovím, aby ho nebylo viděti, šel zvolna dále a ostatní za ním, až se zastavil. Jeho tvář prozrazovala hrůzu; zapotácel se, ale ihned se vzpamatoval a zvedl ruku, aby varoval kamarády.

Posud'te sami jejich hrůzu, když se na Tomšův pokyn seskupili vedle něho a hleděli na výjev, který ho tak dojal.

V kaluži krve, jejíž jasná červeň se tak silně odrážela od bílého sněhu, ležel Jakub Aldine. Nad ním, v ruce

maje zakrvácený nůž, se skláněl muž, snědý, zamklý a zločinného vzhledu, jehož oči plály touhou po vraždě. Zdálo se, že si prohlíží rysy ubohého dítěte, jako by se ehtěl přesvědčiti, že už je mrtvé.

Když se tak Tomeš na to díval, na jeho tváři se výraz hrůzy změnil v odhodlanost. Pokynul druhům, aby byli potichu, zvedl pušku a namířil ji na cizince. Potom přistoupil kradmo až na několik kroků k padouchovi, jenž hleděl opačným směrem, a zvolal jasným, zvučným hlasem: „Odhod' nůž, sice střelím!“

Tak náhle přišla tato slova, že neznámý muž pustil bezvládných prstů nůž, když se obrátil. Nůž dopadl na zem. Na vrahově tváři se zřetelně jevila bezmezná hrůza.

„Ruce nad hlavu, sice střelím!“ poroučel Tomeš takéž pevným hlasem. Puška, namířená na mužova prsa, byla v hochově ruce tak pevná, jako by byla v ruce rochy.

Rozhodné tváře hochů naprosto zmátly muže. Bez odkladu zvedl ruce.

„Ted' jděte po chodníku přímo na cestu, jež vede do Sv. Maura. Ručím vám, že ihned vystřelím, pokusíte-li se odbočit s cesty, spustíte-li ruce nebo se obrátíte. Znáám vás, pane Hartnette (při vyslovení toho jména se na zajatcově tváři znovu objevil výraz zděšení) a vím, že tohle není vaše první vražda. Nuže, obraťte se a jděte přímo!“

„Skloňte pušku,“ jekal zuby Hartnett, „mohla by náhodou spustit.“

„Spustí, neučiníte-li, co jsem poručil!“

Jsa úplně v moci Tomšově, obrátil se muž a vykročil, poslouchaje co nejpřesněji jeho rozkazů. Třebaže byl chycen hochem, uhodl Hartnett, že má co činiti s mužem, tak rozhodně si hoch počínal.

Když Tomeš kráčel za zajatcem k vesnici, zvedl Harry, Willie a Josef Jakuba, zabalili ho do kabátů a šetrně ho nesli ke škole.

Bylo by marné, kdybych chtěl náležitě vylicíti, co se dalo v Tomšově mysli, když kráčel stejnoměrným krokem za vrahem. Jeho myšlenky se ani jednou nezatoulaly; celou bytostí se soustředil k tomu, aby vraha odevzdal spravedlnosti. Cesta byla osamělá a pustá; ani zvuk nerušil ticho. Minuty se měnily ve čtvrt hodiny, ale těžká puška měla na mušce svůj cíl, jako by ji držely svaly z ocele. Vzrušení, strach, naděje... všechno musilo ustoupiti před Tomšovým pevným úmyslem. Oslňující sníh nezatemnil jeho zraku, zima nepůsobila na jeho údy. Byla-li to minuta, hodina nebo celý den, co trval vážný pochod, Tomeš nevěděl. Jeho smysly, soustředěné na jediný úkol, byly umrtveny až do okamžiku, kdy došel do vsi a kdy se lidé začali sbíhati kolem něho a jeho zajatce.

Teprve potom se mu opět vrátila řeč a normální činnost.

„Uvězněte toho muže,“ řekl, „je to vrah.“

Silné paže se chopily Hartnetta. Tomšovi vyklouzla puška z ruky a před očima se mu dělala mlha.

„Statečný hochu,“ řekl jeden pán a vzal ho za ruku,

„je ti asi zima a jsi zajisté úplně vyčerpán. Dovol, abych ti přehodil kabát přes ramena.“

„Děkuji vám, pane,“ řekl Tomeš.

Pak zavrával, krev mu vyrazila z úst a v bezvědomí padl pánovi do náruče.

XXV. NEMOC.

Tvář dra Mullana byla vážnější než obvykle, když onoho večera vyšel ze dveří ústavní nemocnice, jsa doprovázen ředitelem.

„Oba případy, důstojný pane, jsou kritické; abych řekl pravdu, obávám se více o malého Playfaira než o toho druhého hochu. Aldine nemá nebezpečných ran a jeho dobrá tělesná soustava přispěje k tomu, aby se vykřesal. Avšak malý hrdina je v horším nebezpečí. Duševní napětí, citové dojmy a hrozná muka, jež jeho pozoruhodná vůle musila snášeti, to vše způsobilo, že dostal silnou horečku. Možná, že se uzdraví, ale i potom zůstanou následky na jeho duchu nebo bude míti nervy do smrti zničeny.“

„Pán Bůh uchovej!“ povzdychl si ředitel. „Pokládáte za nutné, abych napsal příbuzným obou hochů?“

„Neuškodí, když pošlete pro rodiče Aldinovy; pokud se týče Playfaira, máme na to dosti času. Raději počkáme, až uvidíme, co se z toho vyvine.“

Oba malí trpitelé byli ve zvláštním pokoji, kam byli přeneseni ze společné nemocnice. Jakub Aldine, slabý,

bledý, sotva při vědomí, ležel na neporaněném boku... a občas bolestně zastenal. Na druhé straně pokoje ležel Tomeš, jehož líce byly rozpáleny horečkou; oči měl jasné, ale divoké. Harry seděl vedle něho a přikládal mu na čelo studené obklady. Kdykoliv se ošetřovatel k němu přiblížil, Tomeš se vždycky zachvěl hrůzou a proml Harryho, jehož oslovoval jménem jednoho ze svých dřívějších známých, aby toho muže odehnal, protože je to vrah, že má ruce potřísněny krví... Zda prý nevidí krev... zda nevidí, že v každém jeho pohledu číhá vražda?

Téhož večera asi v sedm hodin, když všichni studenti byli již ve svých studovnách, vstoupil do pokoje P. Middleton, Tomšův učitel, prefekt a drahý přítel. Bylo to dosti podivné, ale Tomeš ho ihned poznal.

„Důstojný pane, pomozte mi!“ zvolal na něho.

„I s radostí, milý hochu,“ řekl představený, bera ho za ruku, jež byla horká horečkou a toužebně se k němu vztahovala. „Čím ti mohu posloužiti?“

„Pojďte ještě blíž ke mně,“ prosil Tomeš, „nechci, aby to ostatní slyšeli. Podívejte se jen, jak všichni na mne hledí!“ volal, ukazuje do pokoje. „To jsou samí zločinci! Skloňte se ke mně, důstojný pane, rád bych vám něco pošeptal.“

Kněz se k němu naklonil.

„Chtějí zabít Jakoubka. Otrávil mne, takže mu nemohu pomoci; uděláte to však místo mne, že ano?“

„Ano, ano, Tomíku! Spolehni na mne, nikdo se ani vlasu na tvé hlavě nesmí dotknouti.“

„A, důstojný pane, zítra půjdu k prvnímu svatému přijímání. Víte, jsou vánoce, a čekal jsem, ach... tak dlouho.“

„Zítra ne, Tomíku.“

Horečkou zchvácený hoch odpověď neslyšel.

„Kde je teď Jakoubek?“ otázal se pak Tomeš.

„Tady na lůžku leží.“

Tomeš se zvedl a pohlédl naznačeným směrem. Pak se tvářil nechápavě a zmateně, jako by se nejasná vzpomínka na to, co se stalo, chtěla vyrovnati s horečnatými divokými sny. Tento duševní zápas ho vyčerpával, i klesl na podušku, a drže pevně představeného za ruku, zavřel oči.

Kolem deváté hodiny, když u Tomova lůžka seděl Willie Ruthers, probral se Jakub z mrákot.

„Willie,“ otázal se, „jak to, že je Tom nemocen?“

Willie mu vyprávěl o Tomšově hrdinství a duševním napětí, jež způsobilo vysokou horečku. Když to Jakub slyšel, zarosily se jeho oči slzami vděčnosti k statečnému kamarádovi. Když se pak dověděl o velkém nebezpečí, jež hrozí Tomšovi, byl všecek ztrápen a sklíčen.

„Tomeš je opravdový hrdina,“ řekl, „a budu se za něho dnem i nocí modliti, aby se uzdravil.“

Příštího dne byli všichni studenti neobyčejně tiší. Stáli v malých skupinách a hlavním předmětem jejich hovorů byl statečný Tomeš. Všichni, i ti nejlehkomyslnější, měli starost o jeho život.

Celou tu dobu byli u Tomšova lůžka Harry, Willie a Josef. Nic nedovedlo překonati jejich oddanost. Tu a

tam se zachvěla Jakubova tvář bolestí, ale stále se v ní zračil výraz oddanosti do vůle Boží. Lékař byl s příznaky nemoci spokojen. Zdálo se, že ho více znepokojuje případ Tomšův.

Bylo k večeru druhého dne po lovecké výpravě, když vstoupila do nemocnice paní, jež, pokleknouc vedle Jakuba, pokryla jeho tvář polibky.

„Netrap se, maminko!“ řekl Jakub a vzal ji něžně za ruku, „nemám tak velké bolesti, opravdu ne! Tomeš je ve větším nebezpečí a za něho se musíš modlit.“

Paní Aldinová, která již slyšela o celé příhodě, přistoupila ihned k Tomšovi. Ubohý hoch, který sebou po celý den neklidně zmítal, se chtěl posadit, když ji spatřil. Jeho obličej se zjemnil radostí.

„Ach, maminko,“ zvolal, „proč jsi nepřišla za mnou dříve? Přijď za mnou, maminko, a zůstaň navždy u mne.“ Ubohý hoch, jehož matka byla v nebi, objal něžně paní Aldinovou... „Matinko,“ pravil dále, „mám něco, co bych ti hrozně rád řekl. O vánocích mám jít k prvnímu svatému přijímání a musíš se modlit, abych je hodně přijal. Doma jsem býval velký divoch, ale myslím, že již nejsem takový, jaký jsem býval dříve. Těžce jsem pracoval, abych se změnil, a je to částečně tvou zásluhou, mamičko. Víím, že ses za mne modlila po celou tu dobu, cos odešla do nebe; pamatuji si, cos mi říkala, než jsi umřela. Chtějí mne otrávit, než to vykonám. Jed mne však nebolí... Neošidíš mne; víím, že jsem nemocen. Jsem-li na lůžku, mohu se zrovna tak dobře vystříhati hříchu jako kdekoliv jinde. Mnohem snadněji než jin-

de. Mohl bych spáchat vraždu, kdybych nebyl v posteli. Střílel bych ... střílel bych ...," a Tomeš ukončil tuto podivnou rozmluvu se sebou samým tím, že vyskočil, sedl si a zaťal ruce v pěst, zatím co jeho oči plály vztekem.

Při západu slunce se jeho stav zhoršil. Volal a křičel a stěží ho mohli udržeti na posteli. K půlnoci zavolali lékaře.

„Potrvá-li tento stav čtyřiaadvacet hodin, obávám se, že případ bude beznadějný.“

Jakmile to 'Jakub uslyšel, zavolal Williho, Josefa a Harryho ke svému lůžku.

„Hoši, rád bych, abyste se se mnou modlili,“ řekl. „Slíbil jsem něco Pánu Bohu, uzdraví-li se Tomeš. Možná, že to není jeho svatá vůle, aby se uzdravil, ale spojme se všichni v modlitbách.“

Hoši s Jakubem odříkávali vroucně a tiše modlitby k přesvaté Matce Boží. Tomše, který byl mezi životem a smrtí, snažily se, když se u něho dostavily křeče, uklidnit laskavé ruce paní Aldinové a P. Middletona.

XXVI. SMRT.

Bylo deset hodin na druhý den ráno. Tomšovo blouznění zvolna ustávalo. Byl čím dále klidnější a tižší, až konečně po prvé od onoho čtvrtku, plného událostí, usnul.

„Život jeho je zachráněn!“ řekl lékař. „Neminulo však

dosud nebezpečí, jímž je ohrožen jeho duch. Všechno je teď v rukou Božích.“

„Tím více důvodů pro nás, abychom se za něho modlili,“ řekl Jakub. „Pojďte, hoši,“ pravil nato, oslovuje tři přátele, „zaútočme na nebesa.“

Po ránu přišlo odpoledne, odpoledne se změnilo v noc — a Tomeš spal. Kněz, paní Aldinová a tři hoši pozorovali tvář spícího, stojíce u jeho lůžka.

Chvilku po osmé hodině večer se Tomšův dech změnil.

Vtom otevřel oči. Všichni tu stáli, utajující dech, až promluví.

Když se po několik okamžiků kolem sebe rozhlížel, natáhl ruku, slabě si povzdechl a řekl:

„Dobrotivý Bože! Jsem všecek jako polámaný.“

Na tvářích všech se objevil úsměv; hlas jeho byl docela přirozený; byl to opravdu Tomšův hlas.

„Tomíku, kamaráde, což mne neznáš?“ zvolal Harry, jenž se již nemohl přemoci.

„Skoro si myslím, že tě znám. Proč bych neměl? Co se vám všem stalo? Nejsem přece v museu, či snad jsem? Proč se na mne všichni tak díváte? Kde to jsem pro všechno na světě a co se stalo s mou hlavou? Cítím, že je lehká jak míč.“

„Víš, Tomíku,“ chopil se slova P. Middleton, „žes byl několik dní nemocen? A velmi nemocen, abych řekl pravdu.“

„Počkejte trochu, ať mohu chvilku přemýšlet,“ řekl Tomeš a protřel si rukou oči. „Byli jsme na lovu, a když

jsme přišli na místo, kde byl ubohý Jakub pobodán . . . co . . . jsem vlastně potom učinil? Spadl jsem? Pokusil se onen muž, aby mne zabil? Co se stalo s Jakubem?“

„Zde jsem, Tomíku,“ zvolal Jakub, jenž seděl na lůžku a přímo překypoval radostí. „Jsem zdráv a ty jsi také zdráv. Zavedls toho vraha do vězení. Což si už na to nevzpomínáš?“

„Co jsem to provedl?“ otázal se Tomeš.

„Poslouchej,“ požádal Harry, a potom se nemálo překvapený Tomeš dověděl o svém slavném dobrodružství.

„No, tohle?“ divil se na konec, „snad je to všechno pravda, ale mám jen jednu otázku.“

„I jen se taž!“ pobídl ho vesele Harry.

„Rád bych věděl, byl-li jsem přítom, když jsem to vše provedl?“

Všichni se musili zasmáti tomuto směšně vážnému způsobu, jakým se Tomeš tázal.

„Tomíku,“ řekla paní Aldinová, když nemocný vyslechl podrobné vyličení nedávných událostí, „neznáš mne?“

„Nikoliv, paní,“ odpověděl s uzarděním, když se zahleděl do sladkých očí jemné ženy, jež se na něho upíraly.

„Když jsi byl nemocen, považovals mne za svou maminku. A opravdu, kdybych ti mohla nahraditi její lásku a starostlivou péči, učinila bych to ráda. Jsem matka Jakuba Aldina, kterého jsi tak statečně zachránil. A sklonila se a něžně pocelovala hošíka, jako by byla opravdu jeho matka.

Kdybych řekl, že Harry, Josef a Willie byli šťastni, byl by to nejmírnější způsob, jak vyjádřiti jejich city. Byli radostí doslova bez sebe. Když pak začali až tropit hluk, naznačil jim ošetřovatel moudře, že by bylo dobře, kdyby si šli lehnout.

Od onoho večera se Tomeš rychle zotavoval. Brzy předhonal Jakuba v závodě o zdraví. Zatím co již Tomeš vycházel na procházku, byl Jakub ještě upoután na lůžko. Jeho rána se sice hojila, ale jeho líce byly den co den bledší.

„Jakube,“ řekl Tomeš asi týden poté, co překonal nejhorší nemoc, „proč důkladně nejíš?“

„Nemám hlad, Tome.“

„To přece není v pořádku. Musíš jíst. Jsi čím dál hubenější.“

„Vím to, Tome! A co víc, věřím, že se už nikdy neuzdravím!“

„Nesmysl! Tak nesmíš mluvit!“ řekl Tomeš statečně, ačkoliv jeho tváře zbledly.

„Věřím tomu, Tome, a mám k tomu důvody. Lékař bývá poslední dobou starostlivý. Stěžuje si, že se rána nehojí dosti rychle. A maminka ví, že nejsem ještě mimo nebezpečí; neboť vždy zesmutní, kdykoliv si myslí, že se na ni nedívám. Jednou, když mluvila s lékařem, jsem viděl, že pláče. Nemysli si však, Tome, že toužím po tom, abych žil. Raději bych zemřel a jsem na to připraven. Kdybych žil, drahý Tomíku, pak by jistě přišel jednou den, kdy bych smrtelně zhřešil. Dosud byl Pán Bůh ke mně dobrotivý; dal mi zbožnou matku a velmi

dobré, milé přátele,“ a přitom stiskl Tomšovi ruku. „Svou milostí zachránil mne z nebezpečných příležitostí. Jsem tak šťasten při myšlence, že zemru.“

„Dobře, Jakube,“ řekl Tomeš, jemuž se v očích objevily slzy, „vím, žeš připraven, a přeji si, abych byl tak hodný, jako jsi ty. Máš v sobě cosi andělského, ale proto nemusíš zemřít. Pozbyl bych svého nejmilejšího přítele.“

„Ne, ne, rozhodně o něho neprijdeš,“ bránil se Jakub vážně. „Bude-li si Pán Bůh přát, stanu se tvým přítelem na onom světě. Zde bych ti málo prospěl, ale tam, jsem si jist, ti mnohem lépe prospěji. I z jiného důvodu, Tome, nelituji, že umru. Nemyslím, že bych mohl býti zde na zemi šťasten. Všechno mi tu působí velkou bolest. I ta nejmenší věc mne trápí.“

„Ano, je tomu tak,“ připustil Tomeš, „trápíš se pro nic a za nic. Já nejsem takový.“

K večeru přijel do ústavu pan Aldine, který byl za obchodem na východě a přivezl s sebou Filípka.

Filípek vstoupil do pokoje nemocného, tanče radostí; když však spatřil, jak jeho bratr je bledý a vyhublý, dal se do usedavého pláče.

„Ubohý Jakoubek je nemocen,“ řeklo dítě, projíždějíc prsty Jakubovými vlasy. „Kdepak je červeň tvých tváříček?“

„Kdosi mi jí setřel,“ odvětil hoch, ale Filípek se nedal přesvědčiti.

V prosinci byl Jakub tak sláb, že se nemohl s lůžka ani hnouti. Tomeš zatím již zase chodil do školy, a kdy-

koliv měl volno, dlel u příteleva lůžka. Čím blíže byl hoch hrobu, tím více jeho duše toužila po Bohu. Časem zazářila jeho tvář světlem svatosti . . . takovým světlem, jaké dovede zanítiti jen úplná čistota a neporušená nevinnost.

Ale ani Tomeš nezahálel. O vánocích mělo býti jeho první sv. přijímání. S celou svou rozhodnou vůlí se připravoval pro tento vznešený okamžik. Ztrávil mnoho hodin s Jakubem, rozmlouvaje o nejmilejším ze všech zázraků, o zázraku nehynoucí lásky božského Spasitele. Také v noci klečival dlouho u lůžka a modlil se o lásku a milost; hoší si začali šeptati, že místo umírajícího světce zaujme nyní Tomeš.

Bylo to v předvečer onoho velkého dne. Nežli se Tomeš odebral na lůžko, zašel do nemocnice, aby naposledy navštívil svého přítele. Přepadlá tvář Jakubova skoro zazářila radostí, když se k němu přiblížil.

„Ach, Tomíku, jak jsem rád, že tě vidím,“ řekl, „protože ti chci oznámiti novinku. Zítra, Tomíku, až půjdeš po prvé k svatému přijímání, dostanu já poslední pomazání.“

Tomeš nebyl ohromen; již dávno čekal na tuto zprávu.

„To je dobře,“ řekl, „budu svaté přijímání obětovati za tebe.“

„Děkuji ti, Tomíku, jsi velmi hodný; chci ti však teď říci něco jiného. Víš, proč jsem čekal tak dlouho, až zemru?“

„Proč?“ tázal se Tomeš.

„Když jsi byl tak nemocen, modlil jsem se, a modlil

jsem se dnem i nocí, kdyby to bylo možné, aby si Pán Bůh k sobě povolal mne a tvého života aby ušetřil. Vím, že v životě něco vykonáš, kdežto já jen málo. Proto se, Tomíku, musíš vynasnažiti, abys vykonal práci svou i mou.“

Tomeš se dal do pláče.

„Velmi rád zemru,“ pokračoval Jakub. „Když jsem se o to modlil po prvé, trochu jsem se bál, že mne Pán Bůh nevyslyší. Doufal jsem, Tomíku, že budu dosti dlouho žíti, abych se stal knězem a směl se svýma ubohýma rukama dotýkati samého božského Spasitele. Chtěl jsem svůj život věnovat Pánu Bohu, ale teď vidím, že Pán Bůh přijal moji obět.“

Tomeš stále ještě plakal.

„Maminko,“ řekl Jakub, když matka přistoupila a položila hlavu k jeho líci, „vím, že nebudeš namítat nic proti tomu, abys mne obětovala Pánu Bohu.“

„Nikoliv, drahoušku; i kdybych tě milovala tisíckrát více, necht' tě má raději Pán Bůh.“

„Jsem tak rád, maminko; zítra jsou vánoce. Že by to bylo krásné, kdybych zítra zemřel? Pak bys mne darovala Pánu Bohu zrovna onoho dne, kdy mne Pán Bůh daroval tobě.“

Tom se vracel od svatého přijímání. Jeho srdce tlouklo v souzvuku se Srdcem božského Spasitele, jeho zářící duše dlela v životodárném objetí božského Přitele. Toho dne byl svatý... jedno z těch dětí, jejichž duše jsou slávou božského srdce Páně. Jak dlouhá a horlivá

byla jeho příprava! Ted' však Tomeš děkoval Pánu Bohu za to, že mu bylo odloženo. Jeho duše byla zkouškou očištěna. Ted', když minula zkušební lhůta, cítil Tomeš, že je v rukou Božích. Byl to opravdu jeho nejslavnější den.

Po díkůčinění spěchal do nemocnice. Když vstoupil do pokoje, zaslechl vzlykot paní Aldinové. Spěchal k lůžku, ale milé oči přítelovy byly zavřeny navždy. Sladký výraz, nesmírně sladký, spočíval na tváři dítěte, jako by se i tělo bylo připojilo v poslední chvíli ke štěstí osvobozené duše.

„Milý Bože,“ šeptal si Tomeš z plna srdce, když se vrhl na kolena před neživým tělem, „Jakub se za mne obětoval. Dovol, abych v životě zaujal jeho místo. Je-li to Tvá vůle, milý Bože, chci od tohoto dne pracovati jenom ke Tvé cti a chvále.“

XXVII. ÚTĚK Z VĚZENÍ A ZAČÁTEK SNĚHOVÉ BOUŘE.

Bylo tiché vánoční jitro. V úzkém pokojíku, kam pronikalo světlo jediným dobře zamřížovaným okénkem, seděl Hartnett, zklíčený méně vězením než strachem. Jeho tvář byla ještě zamračenější a pronikavé oči byly podlity krví. Vous, nehty a vlasy byly zanedbány a činily jeho vzhled ještě odpornějším.

Jako uvězněný tygr pobíhal prudce a nevrle po místnosti. Časem se zastavil, aby vyslechl pozdravy chodců

venku. Byla to veselá a milá slova, slova, která připomínala nesmrtelnou píseň andělů, onu radostnou píseň, jež, znějíc od věků do věků, buditi bude radostný ohlas v lidském srdci až do doby, kdy tento svět pomine.

„Veselé vánoce! Veselé vánoce!“ Málo slov se známým významem. Spojena však s veselým úsměvem, s jasným zrakem, s láskyplným pohledem, s vřelým stiskem ruky . . . , ó, jaké bohatství je skryto v tomto pozdravu!

Ale srdce vězně, které již dávno bylo naladěno na akordy hněvu a nenávisti, dotýkala se tato slova nepříjemně. Mumlaje nadávky na lidi, kteří se tak srdečně zdravili tímto radostným pozdravem, začal se znova znaveně procházet . . . nejso v takový třikrát požehnaný den obdařen ani tak malým dárkem, jako že je jediná laskavá myšlenka. Vtom zarachotil v zámku klíč, dveře se otevřely a soudní úředník vstoupil.

„Nuže, Hartnette,“ řekl, „vaše hra je skončena.“

„Co se zase stalo?“

„Hoch, kterého jste pobodal, dnes ráno zemřel. Zítra budete proto dopraven do vězení v krajském městě, nebudete-li ovšem již dříve odsouzen a potrestán.“

Vězeň si utřel čelo rukávem. Jeho dech sípěl a na tváři se mu objevil výraz nevýslovného strachu.

„Co si o mně lidé vypravují?“ otázal se namáhavě.

„Není toho mnoho, co říkají, ale nenávidí vás. Myslí, že budete míti štěstí, dostanete-li se jen na šest kroků z vězení, nežli vás utlukou. Možná však, že na ně vyzrajeme. Vyvedeme vás zítra ráno ještě před svítáním, nežli se lidé probudí.“

„Kdy pro mne přijdete?“

„No, asi ve čtyři hodiny ráno. Mohu vám snad něčím posloužiti?“

„Ne, budu připraven, až pro mne přijdete.“

„Nelitujete, že onen hoch zemřel?“

Hartnett mu neodpověděl.

„Nebude vám dnes v noci podivně, budete-li ve tmě stále viděti hochovu tvář?“

„Nemusíte se namáhat, abyste mne postrašil. Hoch je mrtev, a tím je všechno skončeno.“

Vrah mluvil prudce.

„Nuže, nemohu vám přátí veselé vánoce, ale kéž byste aspoň uznal, jak hrozného činu jste se dopustil...“

„Odejděte! Ven! Nechte mne samotného!“ křičel Hartnett. Jeho krví podlité oči se vztekem ještě rozšířily a prsty se svíraly v bezmocném vzteku.

„Okamžik,“ řekl soudní úředník, vytahuje pouta; „zde jsou náramky, jež byste si mohl zkusiti.“

„Ted’?“ zvolal užaslý Hartnett.

„Pročpak ne?“

„Nemůžete počkat až do zítřka? Nežádal jsem o nějaké výhody pro sebe po celou tu dobu, co jsem zde. Prosím, abyste mi ponechal volnost, jako dosud, až do zítřejšího rána. Je to ošklivé, má-li člověk na ruku železa, a velmi rád bych to odložil na tak dlouho, jak je to jen možné.“

„Nevím, nevím,“ řekl úředník pochybovačně.

„Nemohu přece prchnout. Podívejte se na tyto holé stěny. Čtyři ošklivé, prokleté stěny a zamřížované okén-

ko. Podívejte se na nevlídný nízký strop, jehož se mohu dotknout téměř rukama.“

„Nuže, dobrá,“ svolil úředník, „pamatujte si však, že je dostanete hned zítra ráno. Nechám je zde, abyste se jim mohl obdivovat.“ A nedbale hodil pouta na věžňovu postel, načež vyšel a zavřel za sebou dveře. Kdyby byl býval spatřil cíhající vítězný úsměv na Harnettově tváři, byl by si jistě rozmyslil, aby vězni pouta nedal.

Hartnett poslouchal napjatě, až nebylo slyšeti vzdalující se kroky. Potom přistoupil k lůžku, obrátil slamník, vložil ruku do malého otvoru a vytáhl z něho tenký, ocelový, pilce podobný nástroj. Když se přesvědčil, že nikde nikoho není, vyšplhal se na jednu stěnu vězení, pomáhaje si tím, že opřel špičky nohou do drobných děr, jež byly ve stěně. Rukama se zachytil dřevěného stropu. Nejdříve shodil se stropu tři pruhy černé látky, pod nimiž se ukázaly tři dlouhé, úzké skuliny, jasné ve svitu slunce. Potřeboval ještě čtvrtou, aby si tak udělal dosti velký otvor, jímž by prchl. Práce, kterou vykonal, stála ho již dni a noci netrpělivého hmoždění, neboť jeho nástroj byl malý a nevhodný.

Dal se však znovu do práce s dvojnásobnou chutí. Hned se objevil začátek čtvrté skuliny. Minulo půl hodiny; prořízl sotva půl centimetru a do rána do tří hodin měl proříznout na šedesát centimetrů. Hartnett zabručel při této myšlence a vší silou pohyboval pilkou; pracně zhotovenou, nahoru a dolů. Náhle to ostře prasklo, nástroj se mu zlomil. Ve smrtelném zápase o svobo-

du se Hartnett zapomněl, pustil se a padl těžce na podlahu, kde několik minut ležel jako omráčen a bezmocný, ale nezapomínaje na několik pustých nadávek. Zvuk kroků venku ho vymrštil zase na nohy; hbitě, až to překvapovalo, se zase vyšplhal na zed', rychle zakryl zrádné skuliny látkou a lehce se spustil na podlahu.

Zbývající část dne ztrávil přemýšlením. Procházel se kobkou rychlými, netrpělivými kroky, pak se zase neklidně zmítal na lůžku. Konečně nastala tma; zvuky dne odumřely.

K půlnoci bylo již všude úplné ticho. Hartnettova chvíle přišla. Vystoupil nahoru s pouty v ruce a vší silou začal vzpíratí onu část stropu, jež byla již poškozena. Jeden, dva, tři silné údery a dřevo trochu povolilo. Následovala další silná rána a ještě jedna. Útěk byl zabezpečen. Za okamžik se dostal na střechu, seskočil dolů... pak se opatrně plížil vsí, přešel železniční trať a zmizel v obrovské, nekonečné, opuštěné prérii.

Nevěděl, kam jde. Jakkoliv se to zdá podivné, padl naň, jakmile uprchl z vězení, pocit hrůzy, kterého se nedovedl zbaviti. Zvolil si pustou prérii úmyslně? To byla otázka, na kterou by sám nebyl dovedl odpovědět. Zdálo se, že prchá před jakousi vidinou, která ho pronásleduje. Možná, že to byl jen skučící vítr mrazivé noci; v uších mu však zněl stále nářek umírajícího; zdálo se mu, že mu před očima tančí nůž, s něhož kape krev, a divoký hlas četných osob ho proháněl tak, jako by mu v patách byla celá horda zloduchů. Obloha byla temná a

hrozivá. Podivné, příšerné postavy, oděné v bílé rubáše umrlců, vyskakovaly na každém kroku před jeho zděšenými zraky. Hodina za hodinou mýjela a on se stále prodíral divoce vpřed. Tvář se mu chvěla strachem a hrůzou. Při prvním záblesku nového dne ho opustily síly, jež byly dosud štvány hrůzou a děsem; když došel k osamělému stromu, stojícímu uprostřed pusté prémie, vrhl se pod něj, hledaje přístřeší. Když se rozednilo a noční hrůza pominula, upadl brzo do hlubokého spánku.

Vraťme se od tohoto ubožáka k mrtvému dítěti. Jeho jemné, drobné ruce byly sepjaty na prsou a propleteny růžencem, který měl za živa tak rád. Tvář byla klidná a vážná a vyprávěla o nesmrtelné kráse. Ležel v bílé rakvi, kolem níž stál otec, matka a jeho malí druhové, kteří vstoupili do místnosti, kde anděl smrti zhasl svíci života. Bylo to ráno hned po vánocích a bylo rozhodnuto, že Jakub toho dne bude pohřben.

„Ne snad proto,“ řekla paní Aldinová, „že bych byla unavena pohledem na tvář svého drahého dítěte, ale proto, že by smrt v domě, kde je tolik hochů, a to ještě o vánocích, rušila jejich radost.“

P. Middleton, jenž byl učitelem Jakuba Aldina, promluvil několik posledních slov.

Vyprávěl studentům o dítěti-Kristu, o jeho skrytém mládí, o jeho lásce k dětem. Pak vyprávěl téměř zrovna tak krásným slohem jako bible příběh o Pánu Ježíši, když se ho tázali apoštolové, kdo je největší v králov-

ství nebeském, jak vzal dítě a postavil je doprostřed nich.

„A,“ pravil dále, „když uvážím to málo, co vím ze života našeho drahého zesnulého, když si vzpomenu, jak vážně, jak oddaně hledal lásku a následoval božské Srdce Páně, zdá se mi, že takové asi dítě si vybral náš božský Spasitel, aby je postavil do středu svých apoštolů.“

Zvolna a vážně kráčeli studenti ve vyrovnaných řadách, zbožně se modlíce růženec, z ústavu na hřbitov, který byl v prérii asi kilometr od sv. Maura. Když se blížili k vykopanému hrobu, začal se z oblak ve velkých vločkách sypati sníh. Nežli byly skončeny smuteční obřady, rozpoutala se sněhová bouře v celé své síle. P. Morton, prefekt velké divise, byl tím velmi znepokojen.

„Hoši,“ řekl hlasitě, když hrobaři dokončovali svůj úkol a studenti se chystali k návratu do ústavu, „varuji vás, abyste se cestou nerozcházel. Vydali byste se v nebezpečí života. Zdá se, že bude hrozná sněhová bouře, a kdybychom v ní ztratili cestu, mohla by z toho býti i smrt v prerii. Srazte se zase pevně v řady jako předtím, a v čelo dáme dva hochy, kteří velmi dobře znají cestu . . .“

Byl to velmi šťastný nápad, že se profesor rozhodl pro toto opatření. Nejdříve někteří z „moudrých“ brucheli, když se však po velké námaze dostali do ústavu, uznávali všeobecně, že by byli mohli snadno přijíti o život, kdyby nebyli poslechli.

XXVIII. KONEC SNĚHOVÉ BOUŘE.

Když se Hartnett probudil, zjistil, že je zasypán sněhem. Protřel si rychle oči a poznal, že je sám na nekonečné prérii, kde vůbec nebylo cest, a že se octl v nejprudší a oslepující sněhové bouři, jakou dosud zažil. Vyskočil a dal se ostře vpřed. Kam však kráčí? Nemohl říci; oči smrtelníka, kdyby byly sebe bystřejší, nemohly proniknouti sněhovým závojem, který sahal od oblohy k zemi. Musí však jíti dále. Zastaviti se za takové bouře znamenalo jistou záhubu. Když začal nucený pochod, bylo sněhu již skoro po kolena; za hodinu únavného pochodu přibýlo ho velmi značně. Byl to pochod jako zápas se smrtí. Ozvěna hrozných hlasů z minulé noci zvučela mu v paměti. Prodíral se vpřed, jako by mu byl v patách celý zástup zlých duchů. Minulo několik hodin a konečně přišel k osamělému stromu. Jediný pohled mu řekl, že je to onen strom, od něhož vyšel.

Hrozný a divoký výbuch nadávek zanikl bez účinku v hrozném tichu, ale jeho pobouřené fantasii se zdálo, že nadávky opakuje milion ošklivých jazyků; polekal se ještě více a pustil se znovu vpřed. Chůze byla čím dál obtížnější. Časem zapadl do závějí a jednou se téměř dusil, než se mu zase podařilo vstáti. V odpoledních hodinách zmocňoval se ho pocit únavy čím dál větší, smysly ho začaly opouštěti. To ho ještě více poděsilo, neboť věděl, že zahyne, kdyby polevil. Šel tedy dále se zoufalým úsilím, šel, až ho pohltila tma. Šel dále, až se zdvihl ostrý vítr, jenž skučel a volal za ním a vrhal se

proti němu; krácel dál a dále, až se hlasy noci proměnily ve stenání a žalostné písně; šel a šel, až unavený, polekaný, bez naděje, s vousem, pokrytým ledem, a s tváří, již mrazem už ani necítil, zakopl o kopeček půdy, jenž mu poněkud vyčníval nad ostatní okolí, a padl... padl tak, že mu vyvýšená země byla jako poduška pro hlavu. Pocit únavy ho přemáhal. Nevstane... nechť se nebe nebo peklo pokusí o to nejhorší, nedbá toho. A znovu se ozvaly hlasy zlých duchů, ale teď už jako vítězné hlasy. Zoufalství ho přinutilo, aby ještě jednou otevřel oči. Hledě přímo před sebe, spatřil... copak to asi je? ... dítě, bíle oděné, jak mu hledí do tváře. Hartnettovy oči se hrůzou rozšířily; výraz prokletí proměnil jeho rysy a s hlubokým zaúpěním klesl v bezvědomí na zem.

Na druhý den po bouři dostal Tomeš s několika přáteli dovolení podívat se na hrob Jakuba Aldina. Když přistoupili ke hrobu, řekl Harry:

„Podívejte se na náhrobek! Stojí tam celý bílý jako duch dítěte.“

„Kdybych tento pomník spatřil ve tmě,“ ozval se Josef, „polekal bych se až k smrti.“

„Můj Bože! Podívejte se!“ zvolal vtom Tomeš.

Tomeš právě odstranil vrstvu sněhu s hrobu Jakubova, odhaluje tak Hartnettovu hlavu, bledou ve smrti, ale hroznou, zoufalou a příšernou... spočívající na hrobě dítěte, jež zavraždil...

XXIX. ZÁVĚR.

Vyprávěl jsem začátek Tomšova života. Onen den, kdy byl po prvé u svatého přijímání, byl vlastně teprve začátek jeho života. Všechny události, jež se začínají okamžikem, kdy se s ním čtenář po prvé setkává, odklady, zklamání, starosti, neštěstí... to vše přispělo k tomu, aby v hochovi vypěstilo krásný, ušlechtilý charakter.

Tomeš prožil dvě tragické události jako nikdo z tolika hochů jeho věku, ale statečně se při nich zachoval.

K tomu ještě podstoupil hořkou zkoušku... zkoušku, kterou si částečně sám přivodil..., ale jeho poslušnost ho očistila a posílila.

Byl však stále ještě nedokonalý; zlé účinky nesprávné domácí výchovy nebyly ještě úplně napraveny. Stále ještě u něho převládala prostořekost a chlapecká neúcta ke starším. Vliv pana Meadowa pronikl mu až do srdce. Abychom užili školního výrazu, byl poněkud „drzý“. Spojoval ve svém charakteru velkou tělesnou i duševní odvahu, ale sládká skromnost a jemnost, jež dokonalé statečnosti dodává zvláštního půvabu, mu ještě scházela. Byl to mužný hoch, ale tato mužnost měla ještě drsné hrany.

V poslední den školního roku zaklepal Tomeš na dveře P. Middletona, aby se s ním několika slovy rozloučil.

„Ach, tos ty, Tome! Jsem rád, žes přišel. Jsi mi vždycky vítán, ale teď... Odcházíš tedy?“

„Ano, důstojný pane, a přišel jsem vás poprosit, abyste mi prominul všechny nepříjemnosti, jež jsem vám způsobil. Víte, sotva se mohu zdržet, abych se nevrtil. Je to tak těžké, musím-li čtyři hodiny denně tiše sedět, když se naskytne krásná příležitost provést někdy trochu švandy. A pak, musím někdy mluvit... nedovedu se přemoci.“

„Nuže, Tomíku, nestěžoval jsem si na to, či ano?“

„Ne, důstojný pane, ale právě proto cítím, že je to velmi nepěkné. A vy máte takovou trpělivost! Kdybych byl na vašem místě, hned bych ztropil velký rámus.“

„Byl-li jsem trpělivý, pak jsem byl za to odměněn; jsem totiž rád, Tome, že ses tak polepšil jak v chování, tak v učení, a žes v tom vytrval, takže jsem to pozoroval téměř každý týden.“

„Děkuji, důstojný pane!“ řekl Tomeš a začervenal se.

Jako většina velkomyslných, šlechtných hochů, měl rád hrdiny; a od památné rozmluvy s P. Middletonem, od onoho dne, kdy Tomeš a Pitch spolu kouřili, stal se tento profesor jeho hrdinou. Tom byl získán vlídným slovem... bylo to vítězství, které bylo ke cti vítězi i přemoženému.

Ký div tedy, že se jeho buclaté tváře při laskavých slovech pochvaly samou radostí krásně zbarvily!

„Vzpomínáš si, Tome,“ pravil zase P. Middleton, upíraje pevný pohled na hošíka, „vzpomínáš si na onen dopis, jež jsem poslal tvému otci téměř před dvěma lety?“

„Nikdy na něj, důstojný pane, nezapomenu!“

„Odvážil jsem se v něm smělého tvrzení a nezklamal jsem se.“

Tomeš by byl nejraději políbil ruku, kterou mu představený podal; jak je však v Americe zvykem, silně ji stiskl.

„Musím však dodatí,“ řekl P. Middleton, „žes pozbyl přítele, který ti bude velmi scházeti.“

„Míníte Jakuba Aldina?“

„Ano; měl jemnou, milou povahu a velmi dobře na tebe působil. Byl to opravdový přítel; a takového přítele jsi potřeboval; také Harry Quip ho potřeboval. Ty a Harry jste si také sice pomáhali, ale Jakub Aldine měl vliv, který působil i tam, kde vliv tvůj a Harryho přestával. Byl to jaksi viditelný anděl strážce vás obou.“

„Byl to takový princ z pohádky, o němž jsem nedávno četl, když jsem byl sám v nemocnici a nevěděl jsem, co si mám počítí,“ povzdechl si Tomeš. „Při četbě jsem musil mysliti na něho. Chybí mi velice, důstojný pane. Byl to nejmilejší hoch, jakého jsem poznal.“

„Ach, Tome, kdybys našel zase takového přítele!“

„Jsem ještě mlád, a na světě je mnoho hodných hochů, jen kdyby je člověk dovedl najíti. Možná, že zde příští rok bude mnoho nových hodných hochů.“

„Modleme se, Tome, modleme se, aby sem přišel druhý Jakub Aldine!“

„Ano, důstojný pane, rád to učiním.“

A s překypujícím srdcem dal učiteli „s Bohem!“

Právě toho dne se v Baltimore loučil jistý pán se svými dcerami a jediným synem, „princem z pohádky“, který odjížděl do Cincinnati, aby tam bydlel u tety, zatím co jeho otec měl ztráviti léto v Evropě s nemocnou manželkou. To byl začátek událostí, které úzce souvisí s touto vyličenou rozmluvou a které mocně působily na pozdější život Tomšův.

Nemaje o tom tušení, modlil se Tomeš celé prázdniny o nového přítele; a v září byly jeho modlitby vyslyšeny.

Ti z mých čtenářů, kteří se zajímají o Tomše, dovedí se v knize „Percy Wynn čili Jak se stal hochem“, kdy a jak se setkal se svým „princem z pohádky“.

Francis J. Finn

KRATŠÍ POVÍDKY

Přeložil Jaroslav Ovečka

ON TO VŠECKO VĚDĚL.

„Pravda, vy jste pan doktor; že ano?“ tázal se malý hošík, otvíraje dveře od ulice a upíraje oči na muže středního věku s krátce přistřiženou bradkou.

„Ano; ale —“

„Já jsem to věděl,“ zvolal hoch, tleskaje rukama a poskakuje radostí; „ale já vím ještě něco: já vím, kdo vás poslal.“

„Kozla víš!“ vyjelo z lékaře, a vážný výraz v jeho tváři se proměnil v živý a nedoktorský údiv.

„Ano, pane doktore, já to vím. Vás sem poslal svatý Josef, abyste mi uzdravil maminku.“

„Opravdu? To já jsem myslel —“

„Ano,“ vpadl mu hoch do řeči, pro samu dychtivost ani neposlouchaje dále, „a vítám vás; jen pojd'te hned dále“ — a vtom vzal lékaře za ruku — „a já vám něco ukáži, co stojí za to.“

Kdyby byl lékař v tom okamžiku objevil Ameriku, nebyl by mohl hleděti udiveněji, než když ho jeho malý vůdce zavedl do salonku a zvolal jásavě:

„Jen se na to podívejte; že?“

Ve světnici byl chatrný nábytek; ačkoliv byl Štědrý den, nebylo jeho celkové vzezření nikterak vánoční; ale bídneho zařízení místnosti si lékař nevšímal; on i jeho vůdce hleděli s napjatým zájmem na hromádku balíků, které ležely na holé podlaze.

„Krocan!“ zvolal hošík povzneseným hlasem a přitom něžně pohladil největší balík. — „Šunka!“ pokračoval,

dotýká se jiného. „Pomeranče!“ dodal, otvíraje bachratý papírový pytlík. „Vezměte si jeden, pane doktore!“

Lékař zatím hleděl, jako by se nebyl ještě vzpamatoval z objevení Ameriky. Ale při té nabídce přišel trochu k sobě a řekl:

„Jsou to tvé pomeranče, synku?“

„Oh, jsem já to nezdvořák; měl jsem vám říci, jak se jmenuji, pane doktore. Jmenuji se Jozka — Jozka Vilímek. Nu ovšem, ty pomeranče jsou mé, a ten krocan a ta šunka také; všecko je tu moje — tohle víno zabalené do slámy, se stříbrným obalem kolem zátek; všecky ty ořechy a hrozinky zde; a ty banány a ta jablka a ty fíky — všecko je mé! Dostal jsem je k Ježíšku. A víte, kdo to byl, co mi to dal?“

„No, kdo prosím?“ otázal se lékař s nádechem uštěpačnosti, který se však Jozky Vilímkovic ani netkl.

„Svatý Josef, pane doktore!“

„Na mou věru,“ zvolal lékař, odkládaje cylindr a zimní rukavice na stůl, „to přesahuje vůbec všecko v celé mé zkušenosti, lékařské i nelékařské.“

„Řekl vám sám svatý Josef, abyste přišel, pane doktore?“ pokračoval malý Vilímek s účastí, neboť pozoroval, že doktorovi cosi je. Konec konců, ono to není maličkost, potkati se se svatým.

„Vylož mi, hošíku, jak se to stalo, že ti svatý Josef poslal všecko to zboží zde.“

„Tak se to stalo, pane doktore — ale prosím, račte se posadit.“

Lékař si sedl na židli a Jozka na bobek u krocana.

„No, tak to bylo: koncem listopadu maminka onemocněla, právě když dostala jakési jemné šití, a pak je ovšem musela odkázat. Potom musila má nejstarší sestra — jmenuje se Mabel — zůstat doma a ošetřovati maminku. Tatínek je mrtev už přes rok. No, a já jsem ještě tuze malý na práci a mé druhé dvě sestry jsou také ještě příliš malé na výdělek, a tak musel můj starší bratr Tomáš, který má patnáct let, hledět, jak uživí celou rodinu sám. Tomáš to ovšem nedovedl a mamince také nebylo lépe, a Štědrý den se blížil a já jsem nevěděl, jak seženeme nějaký božíhodový oběd. A tak jsem si, pane doktore, pomyslnil, že vykonám nověnu k svatému Josefu.“

„Oh!“

„Ano, pane doktore. Sestra Gerarda, která nás učí ve škole, říkává často, že, když někdy něčeho velice potřebujeme, máme jíti ke svatému Josefu a ten že nás jistě vyslyší, jestliže to, zač budeme prositi, bude dobré. No, tak jsem začal nověnu a modlil jsem se, co jsem mohl, o dobrý božíhodový oběd, zvláště o krocana a o pomeranče — jen se podívejte na toho krocana a na ty pomeranče, a na ty láhve se zátkami obalenými stříbrem, jak vykukují ze slámy! Zkrátka modlil jsem se, až jsem si rozedřel obě kolena. Já vám je ukáži, pane doktore, jestliže —“

„Jen vykládej dále, mne to zajímá,“ řekl lékař, jemuž byl výraz v tváři podivně zjemněl.

Jozka tedy pustil z rukou hořejší část své punčochy, vzpřímil se a vypravoval dále:

„Dnes je Štědrý den a poslední den mé novény, a já jsem se dal dnes ráno do modlení, jako kdybych ji teprve začínal. Chvíli před polednem se mamince, která byla do té doby stejně nemocna, velice přitížilo a sestra chtěla zavolat doktora; ale maminka se, myslím, bála, co by to stálo, a řekla ne. I šel jsem znovu ke svatému Josefu; a víte, co jsem mu řekl? Řekl jsem mu, že radši nechci krocana ani pomeranče, ani cukroví, jen když pošle dobrého doktora, aby uzdravil maminku, a ještě jsem se modlil, když u dveří zazvonilo a byl tam hoch z nějakého obchodu s vozíkem. Já jsem ho čekal, a když přišel, řekl jsem mu, aby zanesl věci tiše do salonku, aby ostatní o tom nic nevěděli. Víte, já jsem je chtěl překvapiti. Ten hoch z obchodu byl velmi veselý chasník se stříbrným řetízkem u hodinek. A tu jsem už jistě věděl, že svatý Josef pošle také doktora, a proto jsem na vás od té doby čekal; je to už dvě hodiny. Nechcete-li si vzíti pomeranče, mohl byste jíti hned se mnou podívat se na maminku.“

Lékař opět hleděl, jako by byl právě objevil Ameriku, ale dal se vésti po schodech nahoru do malé světničky.

„Maminko, svatý Josef vám poslal pana doktora, aby vás uzdravil.“

Matka ležela. Její dcera Mabel, která se právě něžně nad ní skláněla, pozvedla při těch slovech zesmutnělé oči a hleděla také, jako by byla při objevení Ameriky.

„Ten hoch má pravdu,“ mručel lékař, skláněje se u lůžka a upřeně pohlížeje nemocné do tváře. Byl to jeden z těch nadaných lékařů, kteří, jak se zdá, chápají

podstatu nemoci při prvním pohledu. Jemným dotekem přezkoumal nemocné puls, položil jí ruku na čelo, pozdvihl jí víčka a podíval se jí do očí — a věděl, co a jak je.

„Hošíčku,“ řekl vážně, „svatý Josef mne poslal v pravý čas. Vaši matku, slečno,“ dodal, bera Mabel stranou od lože, „by za čtyřadvacet hodin asi již žádný lékař nezachránil. Ale nyní ještě dovedu sraziti její horečku do zítřka v poledne. Ted’ musím hned jíti pro lék. A musím také vzkázati své rodině, že budu po celou noc pryč, abych zachránil svou pacientku.“

Nedbaje koktavých díků dívčiných, pospíchal z pokoje a běžel dolů po schodech. Cosi lehce hopkovalo za ním.

„Pane doktore,“ volal Jozka v půli schodů, „smím jíti s vámi?“

„No, pojd’,“ řekl lékař ne nepřívětivě.

Před domem se právě zastavil vozík za doktorovou bryčkou — tentýž vozík, který přivezl božíhodový oběd — a v něm seděl tentýž hoch z obchodu, ale nehleděl nikterak vesele.

Jozka už chtěl k němu odběhnouti a pozdraviti ho jako starého známého, ale lékař ho zadržel.

„Počkej minoutku,“ řekl, „já si s ním musím promluvit mezi čtyřma očima.“

„Poslouchejte,“ řekl lékař ke sklíčenému hochovi z obchodu, „kam vám bylo řečeno, abyste dovezl ty věci, které jsem u vás koupil?“

„Do Karlovy ulice, pane doktore; do tohoto domu zde.

Ten hoch mi tam otvíral a pravil, že na mne čeká. Tu je ta adresa, jak jsem si ji zapsal do knížky. Dr. Vilém Vlk, čís. 2418 v Karlově — O-o-o-oh!“

„Ba právě,“ řekl lékař, „to je v Karlově *třídě*, ne v Karlově ulici. Jakmile mi váš účetní řekl, že zboží pro mne bylo odevzdáno, počal jsem přemýšlet. Na cestě od jednoho nemocného jsem jel náhodou Karlovou ulicí a napadlo mě, že spíše ano než ne najdu svou objednávku v čís. 2418. A našel jsem.“

„Ted’ je po mně! Pro pána krále, to jsme provedli hrozný nesmysl,“ zvolal hoch z obchodu, jménem své firmy.

„Nesmysl ne,“ opravil zákazník, „ale omyl.“

„Jakže?“ řekl hoch z obchodu s výrazem pochybnosti v tváři.

„A ani se nemusíte trápit tím, abyste odvezl ty věci odtud. Opakujte jen hezky první objednávku a zavezte ty věci tentokrát do Karlovy třídy. Objednávka, kterou jste dovezl omylem sem, se hodí pro moji pacientku od svatého Josefa v tomto domě.“

„Od svatého Josefa ve státu Missouri?“ tázal se hoch z obchodu nedůvtipně. Místo odpovědi vtiskl mu lékař do ruky dolar. „Šťastné a veselé vánoce,“ dodával na vysvětlenou.

Nelze popsat, jak se hochovi tvář vyjasnila.

„Přeji nápodobně, pane doktore,“ řekl. „Ne, nebyl to nesmysl, jak vidím. A doufám, pane doktore, že vaše pacientka od svatého Josefa bude mít také veselé vánoce. S Bohem, hošíku,“ zvolal na Jozku, který si zatím

pochutnával na ořechách a hrozinkách a radostně poskakoval po schůdkách.

„Šťastné a veselé vánoce všem,“ houkl Jozka, a vida, že rozmluva mezi čtyřma očima je u konce, shopkoval dolů a položil ručku důvěrně do ruky lékařovy.

„Hošíčku,“ řekl lékař, „jsi sice ještě velmi mladý, ale tentokrát tys to opravdu a skutečně všechno věděl.“

Bylo jaksi vlhko v očích a hlase dobrého lékaře, když to pravil, ale Jozka nepátral po příčině — pro zrak víry je na světě málo tajemství.

Ačkoliv lékař probděl noc beze spánku a v starosti u nemocné, mohl s radostí říci, že jeho úsilí mělo úspěch nade vše očekávání a výsledek byl, že Jozka a maminka a pan doktor a Mabel a Tomáš a obě malé sestřičky měli přeradostné vánoce.

NÁPIS NA MEDAILONKU.

Byl jsem v prvním spánku, když mne vzbudilo zvonění zvonku u domovních dveří. Vyskočil jsem z postele, rychle se oblekl a běžel otevřít.

Byla krutá lednová noc a venku šeril měsíc svým bledým světlem sinou zasněženou krajinu. Řezavý vítr, který při otevření dveří zafičel do předsíně, vzbudil ve mně útrpnost s útlým děvčátkem, které stálo na prahu.

Vlázky mu zářily v měsíčním světle zvláštním, neobyčejným jasem; byly to dlouhé, zlaté vlasy, jež mu padaly v půvabných kadeřích na ramena. Bylo lehce oblečeno a dívalo se mi přímo a upřímně do očí s výrazem tak krásným a přitom tak klidným a vážným, že na něj nikdy nezapomenu. Tvářičku mělo velmi bledou, pleť neobyčejně čistou. Zdálo se, že mu jas, vycházející z vlasů, září jakýmsi tajuplným, nepopsatelným způsobem i z celé tváře.

Ještě jsem si ani řádně neuvědomil těchto podrobností, když mne děvčátko oslovilo:

„Důstojný pane, mohl byste jíti hned se mnou? Maminka umírá a je ve velkých úzkostech.“

„Pojď dovnitř, holčičko, a ohřej se. Jsi asi polozmrzlá.“

„Ba ne, důstojný pane, mně není pranic zima.“

Zatím co odpovídala, oblekl jsem si kabát a vzal klobouk.

„Jak se jmenuje maminka, dítě?“

„Kateřina Morganová, důstojný pane; je vdova a žila

jako světice. Ale teď, když umírá, je ve velkých úzkostech. Onemocněla náhle před několika hodinami.“

„A kde bydlí?“

„Něco přes půl hodiny odtud na okraji Velkých močálů; je tu cizí a sama. Já znám cestu docela dobře, i nemusíte se obávat, že zabloudíte.“

Za několik minut nato jsme již šlapali sněhem, nebo vlastně já jsem šlapal; neboť dítě po mém boku kráčelo tak lehce a vzdušně, že kdybychom byli místo sněhových vloček měli pod nohama květiny, myslím, že by tam, kam tak měkce dopadaly její vílí krůčky, nebylo bývalo rozmáčknuť ani lístečku.

Ruku držela v mé a dětsky důvěřivě mi ji tiskla. V tváři měla přes všecku strast, která doléhala doma, vážně klidný výraz, jak jej bývá zřídka kdy viděti v letech živé, mladistvé nevinnosti.

Jak krásně vypadala! Spíše jako bytost, která právě vyšla z tvůrčích rukou samého Boha, než jako někdo, kdo ještě putuje tímto údolím hříchu, bolesti, starosti a smrti.

Na jejích prsou jsem zpozoroval zlatý medailonek srdcovitého tvaru.

Postřehla můj pohled a rychlým pohybem prstů sňala medailon a podala mi jej.

„Srdce,“ řekl jsem.

„Přečtěte si, důstojný pane, co je na něm.“

„Nemohu, dívenko; mám sice velmi dobré oči, ale na

to, abych četl nápisy na zlatých medailoncích při měsíčku, přece nestačí.“

„Já vám jej podržím, důstojný pane — teď se podívejte.“

Jak to udělala, nedovedu říci; ale to vím, že najednou, když podržela medailonek v jistém úhlu, bylo na něm jasně vidět vypoukle vyražený nápis:

„Stůj! Srdce Ježíšovo je se mnou.“

„Maminka mi jej, důstojný pane, dala na prsa před rokem, když jsem byla velice nemocna.“

A nato políbila medailonek, a zase jej dala na dřívější místo.

Nějakou dobu jsme šli mlčky. Nesl jsem nejsvětější Svátost, a zdálo se, že dívka, třebaš je tak mladá, to úplně chápe. Kdykoliv jsem na ni pohlédl, pozoroval jsem, že se její rty pohybují jako v modlitbě, a oči, jak se zdálo, měla v pravém smyslu upřeny tam, kde byl pod svátostnou rouškou skryt Pán života a smrti.

Náhle se mi dívka jemně dotkla rukávu.

„Tu je to, důstojný pane,“ řekla mírným hlasem, který mne tajemně rozechvěl, když zazněl tichem; a ukázala na malou chaloupku, stojící opodál v pochmurném stínu tří borovic.

Strčil jsem zlehka do dveří, které byly jen přivřeny, a čekal jsem, až vstoupí. Ale byla ta tam. Jsa všecek překvapen, hleděl jsem po ní do bledé noci, když zastenání mne zavolalo k loži umírající.

Pohled mne poučil, že není ani okamžiku nazbyt. Žena, která ležela ve světničce, byla teprv sotva v nejlepším věku, ale ruka smrti se dotkla jejího čela, na němž stály krůpěje smrtelného potu, a v tváři se jí zračila preveliká úzkost.

V okamžiku jsem byl u ní a, díky Bohu, brzy jsem ubohou trpitelku uklidnil a ukonejšil. Vyzpovídala se a přijala s vírou a láskou, jakou jsem zřídka kdy viděl, poslední svátostnou posilu církve svaté.

Stoje u ní, předříkával jsem jí po chvilkách modlitbičky a vzdechy, které tak těší a uklidňují v poslední hodině.

Čas míjel a já jsem zřetelně pozoroval, že se její pohled často obrací k malé skřínce na druhém konci světničky.

„Mám vám přinésti onu skříňku?“ otázal jsem se jí. Přikývla.

Když jsem ji položil vedle ní, otevřela ji třesoucímá rukama a vyňala z ní dívčí šatičky.

„Jsou to šaty vaší dcerušky?“ řekl jsem.

„Mé Editky,“ zašeptala s láskou v hlase.

„Znám ji dobře,“ dodal jsem. „Vždyť mne sem přivedla.“

Zarazil jsem se a dech se mi zastavil. Žena se na loži napolo posadila a hleděla na mne s nepopsatelným úžasem.

A já jsem hleděl s nemenským ustrnutím na zlatý srdcovitý medailonek, připevněný na prsa šatiček, které ta žena držela v rukou.

„Paní,“ zvolal jsem, „pro Boha, řekněte mi, kde je vaše dceruška? Čí je to medailonek?“

„To je Editčin. Přišpendlila jsem jí jej sem na prsa, když před rokem umírala. Poslední, co má dceruška udělala, bylo, že přitiskla medailonek ke rtům a řekla:

»Stůj! Srdce Ježíšovo je se mnou.«

Umřela, je tomu rok.“

A tu matčina tvář zněžněla a zazářila. Držíc medailonek v rukou, upřela pohled přímo před sebe.

„Editko, má milá Editko, konečně budeme spolu u nej-světějšího Srdce Páně. Vidím tě, drahoušku: Stůj! Srdce Ježíšovo je se mnou.“

Poslední slabiku zašeptala již tak tiše, že jsem ji skoro ani neslyšel.

Editka a ona byly opět pospolu.

PRINC ŠTIKOUN.

Ve starožitném člunu, ošumělém lety, seděl starý černochoch. Černochoch vypadal jako nějaký šedesátník; člun, jako by mu bylo aspoň sto let. Černochoch už neměl mnoho z vlasů, které mu kdysi pokrývaly prostomyslnou starou hlavu; člun byl již bez všeho nátěru. Černochoch byl obecně zván „strýc Ben“; člun „Stará Anči“.

Byl červencový den, asi čtyři hodiny odpoledne. Člun byl pevně zakotven asi čtyřicet metrů od vysokého útesu jižně od Kozlího ostrova, a strýc Ben si pochutnával dosti čile na řízku melounu a pozoroval s měnivým zájmem vyhozenou udici.

Strýc Ben měl to odpoledne nemalé štěstí: právě dvacet minut předtím, než se dal do melounu, vytáhl na udici z vody zmítajícího se štikouna, přes dvě kila těžkého.

A přece nebyl šťasten. Na jeho vráskami rozryté tváři, obyčejně ozářené úsměvy, byl výraz smutku, a hluboký povzdech se slovy: „Pane, smiluj se nad námi!“ dosvědčoval chvílemi, že starému Benovi cosi je.

Když byl strýc Ben hotov se svým nevelkým řízkem melounu, zavzdechl jako modlitbu po jídle ještě jednou: „Pane, smiluj se nad námi!“, pak popošel ke kormě, položil si štikouna pod tamější sedadlo, vrátil se na příď a ulehl si v člunu, přehodil si ohnivě červený šátek přes tvář, a za chvíli oznamovala basová hudba, že strýc Ben je v zemi snů.

Slunce zapadalo. Malé zakolébání člunu probudilo

spáče. Strýc Ben napřáhl ruce, zazívl, a opět vzdychaje: „Pane, smiluj se nad námi!“ shodil šátek s tváře. Znenadání ho však přešla ospalost jako kouzlem; polo-zavřené oči, jež tížil ještě spánek, se vyjeveně rozevřely a strýc Ben vyskočil, jako by byl ležel na žhavém uhlí. Pravím, že vyskočil; ale udržel se na nohou jen okamžik, pak se zapotácel a klesl na sedadlo na přídě a pak hleděl tak vytřeštěně, že mu oči vylézaly z důlků.

Nebylo to bez důvodu, že strýc Ben jevil tak veliký úžas. Než si zdřiml, položil si štikouna pod sedadlo na kormě a dobře jej přikryl. Ted' však byl příklop odhopen stranou a štikoun byl ten tam. Už jen to by bylo uvedlo strýce Bena v úžas; ale tehdy měl oči vypouleny na něco ještě divnějšího. Neboť na místě, kde by byl měl býti štikoun, seděl lidský tvor měděné barvy, vyšňořený podle naprosto neobyčejné módy.

Na nohou měl pár mokasin, hezky vyšíváných perličkami, na hlavě pestrobarevnou čapku s vlajícím perem, pokrytou ozdůbkami, které vypadaly jako zvonečky.

Nejpodivnější na něm byla tvář. Po měděných lících měl mázy jasně červené a modré a oči měl podmalovány černými pruhy. Jeho poloha se shodovala s jeho prazvláštním vzezřením. Byl tak vhečmán jako klín na místo pod sedadlem, kde předtím byl štikoun, že byl jako přeložen na dvojito, i nohy se mu téměř dotýkaly prsou a jiskrné oči mu vyhlížely právě nad mokasinami a pod vlajícím perem.

„Kdo jsi,“ zajektl starý černoch, drže se oběma rukama přídý člunu.

„Já jsem štikoun,“ zněla odpověď přidušeným a přísným altovým hlasem.

„Ty že jsi —!“ vyjelo ze strýce Bena.

„Ebenezere! Ebenezere!“ zaskučel zjev, vyprostil ruku z plachetky a ukázal měděným prstem přímo na užaslého starocha.

A tu strýc Ben klesl na přídě na kolena, pokřižoval se, sepial ruce a zajektl:

„Opovaž se teď; táhneš, ty d'áble!“

„Já nejsem d'ábel,“ odpověděl podivný zjev přívětivějším, ale jinak stejným hlasem. „Já jsem kdysi byl, panečku, indiánský princ.“

„Ty že jsi byl, panečku, indiánský princ?“

„Ebenezere, Ebenezere!“

„To je, panečku, moje jméno.“

„Ale »panečku« není moje jméno. Říkej mi »má Výsosti«.“

„Ano, má Výsosti.“

„Ne, »V a š e Výsosti«, jsem indiánský princ.“

„Ano, Vaše Výsosti; jste mrtev?“

„Mrtev! nyní začínám žít. Ebenezere, já chci mítí tvůj skalp.“

„To je mně líto, panečku — Vaše Výsosti — ale já nemám skalp.“

„No, neškodí, Ebenezere; tys mne zachránil z Večerního jezera.“

„Já — já jsem vás chytil, pravda, že?“

„Ano, Ebenezere. Zlomyslný kouzelník mne před sto lety zaklel ve štikouna, protože jsem selhal.“

„Je vám sto let, Vaše Výsosti?“

„Mám patnáct let, bylo mi patnáct, když jsem se stal štikounem a je mi ještě stále patnáct.“

„Opravdu?“

„Ano. Ten kouzelník mne zaklel, že mám zůstat štikounem, dokud mne nechytí nejprohnanější člověk na světě. Pak že se mi vrátí má stará podoba.“

„A to Vaše Výsost tím míní, že já jsem nejprohnanější člověk na povrchu zemském?“

„Zdá se, že tomu tak skutečně je, Ebenezere.“

„To jsem dosud nevěděl,“ řekl černocho prostomyslně.

V tom okamžiku bylo slyšeti blízko vysokého břehu velké šplouchnutí a černocho již již obracel hlavu tím směrem.

„Nedívej se tam, je-li ti život milý!“ vykřikl bývalý štikoun. „Hled’ na mne!“

„Dobrá, Vaše Výsosti. Vy jste u kormidla tohoto člunu. Jestliže se vám líbí, Vaše Výsosti, já jen z něho vyskočím a ponechám člun vám samému.“

„Ne, Ebenezere,“ odpověděl princ štikoun chlácholivě. „Člun je tvůj a já jsem tvůj přítel.“

„Děkuji, panečku,“ řekl strýc Ben, skláněje hlavu, až se jí dotkl sedadla uprostřed člunu.

Cosi trhlo udicí.

„Nedotýkej se jí!“ vykřikl princ varovným hlasem. „Můj nepřítel je nyní u tvé udice; chce, abys ho chytil.“

„Opravdu, panečku?“

„Ano; ten kouzelník. On je psounem.“

„Ano, panečku — Vaše Milosti.“

„Aby udělal ze mne štikouna, musil se sám státi psounem.“

„Dobře mu tak, Vaše Výsosti.“

„Pravda; vidíš, jak to tvou udicí škubá — nedívej se k břehu nebo jsi syn smrti! Kouzelník je chycen; já to znám, jak on trhá udicí. Hled', Ebenezere, on by chtěl, abys ho vtáhl do člunu. Jakmile by se dostal do téhož člunu jako já, udělal by ze mne znovu štikouna. Ale býti štikounem není právě příjemné. Štikouni jsou sprostí, kdežto já jsem z jemného těsta.“

„Ano, Vaše Výsosti; rozumím. Vy jste byl v jemném těstě,“ opakoval strýc Ben stále ještě na kolenou a stále ještě s týmž výrazem nezměrného úžasu v tváři.

„Ale my můžeme zmařit úmysl toho kouzelníka, Ebenezere, jestliže mi pomůžeš.“

„Jestliže vám pomohu? Toť se rozumí, že pomohu,“ a strýc Ben povstal. Třebas byl ještě trochu postrašen, začínal se zajímati o mladého a přívětivého prince štikouna.

„Dobrá, Ebenezere. Nejprve toto: ty nemůžeš vytáhnouti udici z vody a nevytáhnouti na ní toho kouzelníka. To by nebylo nic pro mne, kdybych zde byl, až ho chytneš.“

„Panečku,“ vyhrklo ze strýce Bena, „já nechci chytiti kouzelníka. Já přeříznu udici a ztratím se.“

„Jestliže se opovážíš přeříznouti tu udici, Ebenezere, bude tě psoun pronásledovati po celý ostatní život.“

„Opravdu, Vaše Výsosti?“

„O tom není ani nejmenší pochyby. Ale já ti povím, co uděláš. Já se vrátím do Večerního jezera pro svůj tomahavk, luk ze slonoviny a toulec se šípy. Potopím se zde mezi člunem a břehem. Jakmile se potopím, musíš se obrátiti tváří ke Kozlímu ostrovu a počítati do tří set.“

„To já neumím, Vaše Výsosti. Já umím počítati jen do sedmnácti.“

„Také dobře; počítej desetkrát do sedmnácti; pak se obrať a vytáhni udici z vody. Ale,“ a tu princ štikoun varovně pohrozil prstem starochovi, „je-li ti život milý, neopovažuj se ohlédnouti, dokud nenapočítáš desetkrát sedmnáct.“

„Ano, panečku; já napočítám desetkrát sedmnáct.“

„Pak vytáhni udici z vody, a kouzelník bude tak mrtvý, že mrtvějšího psouna jsi nikdy neviděl škubati udicí.“

„Já jsem nikdy neviděl mrtvého psouna škubat udicí, Vaše Výsosti.“

„Možná, že jsi neviděl; nestává se to často. No, a jakmile vytáhneš toho psouna, můžeš vytáhnout kotvu a jíti. Rozumíš?“

„Ano, panečku, docela dobře.“

„Dobrá, s Bohem.“

A princ štikoun se vyprostil ze své prazvláštní polohy, složil ruce před hlavou a pohroužil se do Večerního jezera, směrem k břehu. V tomtéž okamžiku odvrátil černochoch tvář ke Kozlímu ostrovu a začal počítati, a po-

čítal s takovou pomalostí a vážností, že to dokazovalo, jak velký dojem učinila na něho výstraha, kterou právě dostal.

Když napočítal sedmnáct po desáté, obrátil se s nemalou úzkostí a vzal za udici. Napial ji, a ačkoliv cítil, že na druhém konci cosi je, nebylo tam nic živého.

„Ten psoun kouzelník je mrtvý jako kláda, o tom není pochyby. Na moutě,“ bručel si dále, zatím co zvolna vytahoval udici, „ale je to hrozně lehké!“

Opět ho přepadal strach, a poněvadž byl zbožný a hodný stařec, pomodlil se modlitbičku.

Když vytáhl svou kořist až k boku člunu, hrklo to v něm znovu. Na udici neměl rybu, ba nebylo na ní ani stopy po háčku. Místo háčku tam byla krabička od doutníků velmi pečlivě převázaná křížem. Ruce se strýci Benovi chvěly, když krabičku rozvazoval a otvíral.

V krabičce ležely na vatě tři stříbrné dolary, bílé jako mléko.

Strýc Ben hleděl několik okamžiků na tři stříbrňáky; pak vstal, a maje ještě slzy na lících, vytáhl kotvu, sedl si k veslům a zamířil ke vzdálenějšímu břehu.

Vtom uslyšel směsici křiku a smíchu.

„Strýče Bene! strýče Bene!“ volal jakýsi hlas s břehu, od kterého vesloval.

V tom volání bylo cosi známého. Strýc Ben se obrátil a viděl na úskalí na břehu státí vzprímeny Frantíka Jilma, Roberta Kolína, Viléma Zimu a Jiříka Mrštíka. Tento poslední mladý pán se právě obouval.

„Pojďte sem, strýče Bene, potřebujeme vás!“ Staro-

chovi zazářily oči radostí, když spatřil své mladé přátele. Cítil se velice osamělý; jakákoliv lidská tvář by mu byla bývala milejší než samota, v níž strašila vzpomínka na prince štikouna. Hned obrátil člun a několikerým zaveslováním byl u břehu.

„Pro pána,“ volal, vyskakuje z člunu a — jak, ani netřeba připomínati — tiskna pevně krabičku od doutníků, „ale já jsem dnes viděl divy a zázraky. Já myslím, že brzy umru.“

„Nebojte se, strýče Bene,“ pravil Frantík přívětivě. My jsme si s vámi jen dovolili žert. My jsme vás nemínili poděsiti.“

„C-c-c-cože?“ vykřikl strýc Ben. „Snad nechcete říci, že jsem neviděl prince štikouna?“

„To jste viděl Dáňu Dockera.“

Tu si staroch v němém úžasu sedl na břeh, zatím co hoši kolem něho radostí tančili a výskali.

Ale když jeho pohled padl na krabičku od doutníků, nabyl opět řeči.

„A vy míníte, že tato krabička není kouzelník?“

„Ovšem že není; krabička je krabička.“

„A jsou ty tři dolary zde pravé?“

„Tak pravé, jako kterékoliv jiné tři dolary ve Spojených státech.“

„A smím si je nechat?“

„Ovšem, strýče Bene; Pán Bůh vám je požehnej.“

Tu staroch povstal a každý z těch veselých hochů kolem něho velmi zvažněl, když viděli, že strýci Benovi to pohnutím škubá tváří.

„Pán Bůh vám zaplať, každému z vás. Vy jste nejhodnější hoši, co sem kdy přišli. Pán Bůh sám vám to čtveráctví vnukl. Můj nejmenší vnouček doma včera v noci onemocněl a — a — v domě není co jísti a já jsem přišel chytat ryby, abych sehnal pro něho večeři.“

„Přece to jen nebyl špatný žert,“ pravil Frantík. „Je to ten nejlepší, který jsme dosud provedli. Strýče Bene, pojd'te jen hned s námi tam naproti k našemu tábořišti a my vám dáme něco pro vašeho nemocného vnoučka; máme pomeranče a rosoly a hojnost jiných věcí.“

„Máte meloun?“ otázal se strýc Ben.

Hoši, kteří už měli slzy na krajíčku, se začali usmívat.

„Seženeme vám také meloun, a cestou vám vyložíme o zakletém princí štikounu. A tu je Dockery sám!“

Dáňa právě přicházel, s tváře nemaje ještě úplně smyty ohyzné barevné mázy. Byl ve svých obyčejných šatech a v ruce nesl indiánský úbor, který právě vyždímal.

„Hej, princí štikoune!“ zvolal Jiřík.

„Pozdrav Pán Bůh, panečku,“ připojil strýc Ben a přistoupil a potřásl podávanou rukou.

„Doufám, že jsem vás nepoděsil,“ pravil Dáňa, přívětivě se šklebě zohyžděnou tváří.

„Ani ne za pětník; a já jsem nyní bohatý, panečku.“

„To bylo tak, strýče Bene,“ ujal se slova Jilm. „Dáňu Dockera napadlo, že se přestrojí za Indiána a provede k našemu obveselení válečný tanec. Jeho maminka mu poslala indiánský oblek. Uviděli jsme vás chytati ryby a věděli jsme, že si někdy v člunu zdřimnete. To nás přivedlo na naši myšlenku. Nastrojili jsme Dáňu za In-

diána, a jakmile jste usnul, zavezli jsme ho na lodičce tiše k vašemu člunu a sebrali vám štikouna. Pak jsme usadili Dáňu na štikounově místě a řekli jsme mu, aby vám vykládal pohádku, zatím co my budeme mít práci s vaší udicí. Pamatujete se, jak jste uslyšel šplouchnutí u břehu?“

„Ovšem že pamatuji, panečku.“

„To Jiřík udělal chybu. Kopl do vody, když se ponořil k vaší udici, aby na ni uvázal krabičku od doutníků. Ale Dáňa byl připraven na takovou chybu a nedopustil, abyste se tam podíval.“

Tu strýc Ben podával ruku všem dokola a byl nejšťastnější černoch v zemi. Dokončiv to, ukláněl se ještě celých pět minut, a když odcházel, zanechal v tábořišti nejšťastnější hlouček hochů, který se kdy pokusil provést čtveráctví.

Čtveráctví, není-li ukrutné nebo necitelné, je konec konců dobrá věc. Ale když se k němu pojí přívětivost a láska k bližnímu, je čtveráctví něco, z čeho mají radost i andělé Boží.

Vnouček strýce Bena se brzy uzdravil a strýci Benovi bylo třemi dolary, ke kterým o den později přibyly ještě dva, tak pomoheno v živnosti, že od té doby, co „princ štikoun“ byl u něho návštěvou, nepřišly na něho již zlé časy.

NEOBLÍBENÝ HOCH.

I. JAN KILIAN MÁ SRÁŽKU S PROFESOREM.

„Seberte domácí úkoly,“ zvolal profesor latiny, když se po modlitbě na začátku vyučování posadil. Měl před sebou nějakých čtyřicet hochů od jedenácti do patnácti let. Byl to hlouček čilých, veselých a téměř vesměs hezky oblečených chlapců, a úhrnem řečeno, hrál jim ve tvářích onen nepopsatelný výraz mladistvé dobromyslnosti a umírněné neposednosti, který je pro zkušené oko svědectvím nejlepší shody mezi učitelem a žáky.

„Sbírání úkolů“ se ovšem neobešlo bez nějakého nepořádku. Mnozí rozpínali řeménky, v kterých si nosili školní věci, a hledali mezi listy v knihách; jiní, jichž bylo méně, si prohledávali kapsy; ještě jiní, metodičtější, ihned měli v rukou to, oč šlo, jen ještě papír uhla-
zující a působíce ono zvláštní šustění, které vzniká, když rozvinujeme arch. Všecek ten zmatek se ještě stupňoval pobíháním čtyř čilých, mrštných hošíků — jednoho pro každou řadu lavic — kteří se míhali sem a tam, spěšně berouce papíry z rukou těm, kdo jim je podávali, a hlasitým šeptáním pobízejíce loudavce.

Konečně byly úlohy posbírány a položeny na katedru. Pro nezúčastněného diváka by to bylo bývalo zajímavé studium pozorovati profesorovu tvář, když bral úkol za úkolem do ruky a prohlížel je, asi tak, jak by milovník umění prohlížel obrazy. Tím nepravím, že to bylo studium příjemné hochům samým, o které právě šlo:

některým z nich ovšem bylo příjemné, a všem bylo alespoň zajímavé. A zřejmě zajímavé; neboť každé oko bylo upřeno na P. Franka s opravdovostí, která zřejmě projevovala, že ten, jemuž úkol náležel, se snaží vyčistit ne-li „pohromu“, tedy aspoň úsudek, jak se jevil ve střídavém výrazu na profesorově tváři.

Není to zajisté nadsázka, když řekneme, že při prohlídce prvních čtrnácti nebo patnácti úkolů zářil z tváře P. Franka blažený úsměv a se rtů mu plynula slova medová. Ten, koho se týkala ta dobrá slova, se snažil, aby ani brvou nepohnul, ale to již byl hoch dobře se ovládající, kdo dovedl vyslechnouti odměřenou sice, ale upřímnou pochvalu P. Franka a ani trošku se přitom samou radostí nezardít.

Ale jiné úkoly ještě čekaly na prohlédnutí. Někteří hoši vzhlíželi k profesorovi s nadějí v očích, kdežto jiným oči jaksi mžikaly jako svíce, o kterou se nikdo nestará a která již dohořívá. Jeden z hochů, jenž seděl o něco dále dozadu než v polovici místnosti, měl tvář napolo odvrácenu a opřenu v dlaň a hleděl si znaveně na obuv.

Když P. Frank vzal do ruky šestnáctý úkol, tvář mu zvažněla.

„Podívejte se na tohle, hoši!“

Přitom pozvedl do výše popsany půlarch, pomazaný a pokaňkaný.

Celá třída ztichla — teď to jistě na někoho přijde.

Nastala pomlčka — hrozná pomlčka.

„To je opravdu hanba,“ propukl konečně s nevolí.
„Kiliane!“

Hoch, který si byl prohlížel své sešlapané střevíce, pozvedl hlavu.

„Pojďte sem!“

Kilian vstal a krácel nemotorně a jaksi kolísavě ke katedře. Byl oblečen chudě a jeho oděv nevynikal příliš čistotou. Jeho dlouhé nohy, již samy sebou nevzhledné, byly ještě nevzhlednější pro příliš krátké, na něho nestřižené kalhoty („brouzdačky“, jak jim hoši říkali), jež byly dole povážlivě roztřepeny. Smutně vybledlá modrá vázanka, tečkovaná kaňkami, jen napolo skrývala obnošenou kostkovanou košili. Kabát, neurčité barvy, byl tu a tam spravován, a až příliš vynikaly záplaty na obou loktech. A tvář nikterak nezahlazovala nepříznivého dojmu, jímž působil jeho oděv a jeho vytáhlá, hranatá postava. Líce poněkud pihovité byly poněkud vpadlé, jistě to aspoň nebyly tváře buclaté. Ústa měl široká, bradu sraženou dozadu, a oči, mdlé a neklidné, se jaksi kradmo dívaly stranou, což ovšem důvěru k němu nezvětšovalo. Zřídka se komu podíval přímo do očí, a když to učinil, mělo to ráz drzosti. Výraz v jeho tváři bylo by bývalo těžko analysovat. Nebyl smutný, a nebyl veselý; a nemohlo se říci, že je mírný. Někteří říkali, že je to polonasládlý výraz samolibé spokojenosti se sebou; jiní jej prohlašovali za zarputilý. P. Frank si jej odhadl jakožto povahu ze tří čtvrtin tvrdohlavou a z jedné čtvrtiny zatrpklou.

„Hled'te, Kiliane, zde je zase takový nedopsaný úkol;

a co jste napsal, je tak načmáráno, že to nestojí ani za bídný papír, na kterém je to napsáno. Já to nepřečtu; přečtete to vy?“

Kilian se kradmo podíval na profesora, pak sklopil oči a usmál se.

Tím chováním si ovšem nezískal ani třídu, ani profesora. Jen stěží ovládl P. Frank hněv, který se v něm probouzel.

„Cožpak jsem vám, Kiliane, a každému z hochů od začátku školního roku tisíckrát neříkal, že se, když nedopíšete domácí úkol, máte napřed u mne soukromě omluviti, než jej odevzdáte?“

Jan Kilian se chabě usmál.

„Odpovíte aspoň?“

„Ano, důstojný pane.“

„Nuže tedy. Máte nějakou omluvu?“

„Ne, důstojný pane.“

To P. Franka zamrzelo. Uplynul teprve měsíc od začátku školního roku. V té krátké době se s veškerou opravdovostí nadšeného mladého profesora přičiňoval, aby třídu zapracoval; a opravdu se mu to podařilo. Nejen že nadchl své žáky k horlivosti ve studiu a zbožnosti, nýbrž přivedl je také k tomu, že si zvykli na čistotnost a pořádek. Byl to mladý profesor — učil teprve třetí rok — s hochy to však uměl výborně. Ale na cestě jinak dobře upravené stále ještě klopýtal o kámen. Den ze dne nebylo viděti změny u Kiliana. Soukromě i veřejně si s ním P. Frank opět a opět promluvil.

Používal laskavosti, přesvědčování, přísnosti, ale nic to nepomáhalo. Zdálo se, že chlapec je zarputile neoblomný. A tak P. Frank znenáhla došel k závěru, že s tím nuzně oděným, klátivým hochem je opravdu těžko něco poríditi.

„Jděte s tím úkolem k důstojnému P. řediteli,“ řekl P. Frank důrazně; „já jsem se s vámi o té věci namluvil již dost.“

Se svým chabým úsměvem na rtech vyšel Kilian z třídy. Za chvíli se vrátil, podal profesorovi lístek a sedl si na své místo s nezměněným výrazem v tváři.

Na lístku bylo:

„Promluvil jsem s Janem K. Doufám, že to bude lepší, musím se přiznati, že jsem z něho nic určitého nedostal. Nepolepší-li se, pošlete ho ke mně znovu.“

II. JAN KILIAN MÁ SRAŽKU SE SPOLUŽÁKY.

Jan Kilian si zřídka s někým zahrál. V přestávkách by jej byl člověk zpravidla našel, jak sedí v odlehlém koutě hřiště a baví se řezáním nějakého proutku anebo prohodí několik slov s náhodným příchozím.

V přestávce, na kterou zazvonilo na konci hodiny, v níž se právě představil laskavému čtenáři, byl jak obyčejně sám na svém obvyklém místě. Ale nebylo mu dáno, aby se dlouho těšil ze své samoty. Zpozoroval, že několik jeho spolužáků se shluklo a má jakousi poradu; a ačkoliv byli mimo došlech, dohadoval se z jejich po-

sunků a bezděčných pohledů, že předmětem jejich rozmluvy je on sám.

„Nadaný je dost,“ pravil Eda Rovný. „Někdy jsem si všiml, jak se honem ještě naučil lekci, zatím co profesor zkoušel hochy v lavici před ním.“

„Ovšemže je nadaný jako kterýkoliv z nás,“ přisvědčoval Pepíček Hora, malý šprček s bystrýma očima. „Vždyť jednou ráno, když došel včas na půlhodinové studium přede mší svatou, napsal latinský úkol velmi pěkně, a P. Frank ho za něj pochválil. Měl v něm jen jednu chybu. Já jsem neměl žádnou, on byl druhý.“

„Já — já myslím, že je lenoch,“ přispěl k debatě Jeník Malina s pohrdavým výrazem v drobné, ale živé tváři.

„Vypadá jako zatvrzelec,“ mínil kriticky Frantík Struna, a také si počíná jako zatvrzelec. K P. Frankovi je opravdu drzý. Být já P. Frank, dal bych mu kopanec.“

„On je jediný ve třídě, který se k profesorům nechová pěkně,“ řekl Jiřík Láska, jemuž se právě bylo podařilo přišpendliti Karlíkovi Malému na kabát papírový ocásek, stavěl se však jako nevinátko, které o ničem neví. „Já myslím, hoši, že bychom mu měli dáti něco na pamětnou.“

„Aspoň by zasloužil nějaké upozornění,“ navrhl Eda Rovný. „Má-li hoch hodného profesora, měl by si ho vážit.“

„Hled', mohl bys s ním promluvit, Edo,“ řekl Frantík Struna. „Ty máš nejlepší vyřídilku.“

„A také jsi z nás největší,“ dodal Pepíček.

Zdálo se, že návrh dochází obecného souhlasu. Po nějakém zdráhání přijal konečně Eda úkol na něho vložený a zašel ke Kilianovi.

„Hled', Jendo,“ řekl mu přívětivě, „proč se nesnažíš vyhovovat P. Frankovi?“

„On mne nemá rád,“ odpověděl Jan zdlouhavě a po náležité úvaze.

„O tom nic nevím. Ale proč by tě měl mít rád?“

Kilian zdvihl proutek a počal jej řezati.

„Já nevím. Já jsem mu nic neudělal. A hoši mne také nemají rádi.“

„Tím jsi vinen ty sám. To je tím — no tím, že se jim tak vyhýbáš; to je proti tobě dráždí. Ty si nikdy s námi nezahraješ a zdá se, že druhým nedůvěřuješ. A k P. Frankovi jsi sprlostý.“

Kilian pootevřel rty, jako by chtěl něco říci, ale zdálo se, že v témž okamžiku změnil úmysl. Sevřel rty, hleděl si svého proutku, a jako by upadl v zadumání. Eda hleděl na něho s přátelskou vážností.

„Co jsi chtěl říci, Jendo?“

Jeník opět váhal; konečně řekl tlumeně, skoro šeptem:

„Nemají mne rádi, protože jsem chudý.“

„No, to je již mnoho,“ rozpálil se Eda. „Cožpak jsi opravdu tak hloupý? Já jsem chudý jako kostelní myš a jen tak tak, že se mi podaří mít slušné šaty, a hoši vědí, že sotva kdy mám nějaký halěr v kapse, a přece jsou ke mně hodní — tak hodní, jako kdybych byl syn milionářův.“

Eda byl opravdu dopálen. Neměl ponětí, co to je mít

podezření. Sám jsa ušlechtilé povahy, posuzoval obyčejné chování svých druhů se svého ušlechtilého stanoviska. Ale arci, byl jen nezkušený hoch a těžko chápal ty, kdo pohlíželi na věci s hlediska méně vysokého. Podle jeho mínění byla Kilianova řeč svrchovaně sprostá a nicotná.

„My bychom ti radili, abys dělal, co a jak profesor říká,“ dokončil prudce rozmluvu a odešel.

Kilian se usmál, ale neřekl ani slova.

III. JANU KILIANOVI SE DOSTANE TROCHU SOUCITU OD MALÉHO PŘÍTELE.

Uplynulo čtrnáct dní, a několik posledních z nich Jan Kilian ve škole scházel. Ale právě když si to hoši začali uvědomovati, vstoupil jednoho jitra pohřešovaný zase do třídy, aniž na něm bylo, od vybledlé modré vázanky, spravovaného kabátu a sešlapaných střevíců do pihovité tváře a jaksi drzého výrazu a chabého úsměvu, pozorovati jakékoliv změny.

Během dne proskočilo, že mu umřel otec. Třebas nechut k němu mezi nimi vzrůstala, projevovali mu hoši různými pěknými, nevtíravými způsoby svou soustrast. Ale on byl nepřístupný jakémukoliv nadcházení.

Pepíček, „děťátko v třídě“ — byl *enfant terrible*, jenž dával profesorům spleť otázky — se tím však nedal odstrašiti.

V přestávce přišel ke Kilianovi na jeho obvyklé místo v koutě na hřišti a podával mu svou drobnou ruku.

„Čeho si přeješ?“ otázal se ho Kilian, přijímaje neobratně špičky Pepíčkových prstů.

„Je mi tě líto, Jeňíčku,“ řekl Pepíček upřímně.

„Neměj o mne starosti; mně nic není.“ A Jan pustil soucitně požávanou ruku.

„Není ti velice smutno?“ tázal se Pepíček, dívaje se Kilianovi nesměle do tváře.

„Já nevím.“

„Já také již nemám tatínka a ani maminku,“ řekl Pepíček něžně. „Umřeli mi, když jsem byl ještě maličký.“

Kilian vzhlédl a pohleděl vážně Pepíčkovi do soucitné tváře. A při tom pohledu mu vyhrkly slzy. Kvapně vstal, uchopil Pepíčka za ruku, stiskl mu ji, a odkvapil.

„On není tak zlý,“ pomyslí si Pepíček.

Ale týdny mýjely a Kilian se bral stále touž cestou. Mnohonásobné mezery ve vědomostech ho přibližovaly více a více dnu propasti; a když Pepíček někdy prohodil mezi spolužáky: „Já to vím, on není zcela zlý,“ býval se svým míněním sám.

IV. P. FRANK NAVŠTÍVÍ JANA KILIANA A DOVÍ SE NĚKOLIK VĚCÍ, KTERÉ NEPATŘÍ DO OBVYKLÉ UČEBNÉ OSNOVY.

Na počátku zimy Kilian zase scházel. Když to trvalo již týden, zavolał si P. Frank Rovného.

„Edo, vyznáte se dosti dobře v městě?“

„Myslím, že ano,“ odpověděl Eda skromně.

„Pak bych byl rád, kdybyste mi prokázal službu. Vy-
pátrejte, kde bydlí Kilian, a podejte mi zprávu. Je to
někde směrem k řece ve farnosti sv. Prospera, ale přesná
adresa nám nějakým nedopatřením v katalogu schází.“

„Já to najdu, důstojný pane. A,“ dodal Eda se šel-
movským úsměvem, „zabere-li mi to mnoho času, prav-
da, to mi odpustíte domácí úkol na zítřek, že ano?“

„S Bohem, Edo,“ zasmál se profesor.

Následujícího jitra přinesl Eda Kilianovu adresu a
hlásil, že mu maminka umírá.

P. Frankem to trhlo.

„Nebohý hoch!“ zvolal; „jaký to měl letos život! Pán
Bůh mu vzal otce a nyní mu bere matku — a za celou
tu dobu jsem s ním sotva kdy promluvil laskavé slovo!“

Sotva bylo po odpoledním vyučování, vydal se P. Frank
na cestu, a po půlhodině konečně přišel do slepé uličky
k domu, jehož adresu mu byl Eda přinesl. Stál před vel-
kým, sešlým činžákem. Ve stružce po jeho boku si hrálo
několik ušpiněných dětí. Jedno z nich, děvčátko v polo-
roztrhaných šatičkách, se k němu přiblížilo a zvědavě
na něho hledělo.

„Hled', dívenko, nemohla bys mi říci, kde v tomto do-
mě bydlí paní Kilianová?“

„Ona je velice nemocná, důstojný pane. Myslím, že
umře.“

„To je smutné. Mohla bys mi ukázat její byt?“

„Ano, důstojný pane.“

Děvčátko šlo napřed, cupajíc nejprve po schodech do
několikátého poschodí a pak po pavlači, jež sloužila

všem nájemníkům, kteří tam bydlili (bylo jich asi dvacet), ježto se dveře jejich bytů otvíraly na ni. Prošlo téměř celou pavlačí, než se zastavilo a se slovy: „Tu je to“ ukázalo na jedny dveře.

P. Frank zaklepal.

Nikdo zevnitř neodpovídal.

Zaklepal znovu a napíнал sluch, aby zaslechl odpověď sebe tišší.

Vyzvání, aby vstoupil, se neozývalo; ale P. Frank zaslechl cosi, co mu připadalo, jako by někdo v hlubokém zármutku štkal a vzlykal.

Zaklepal ještě jednou, a když se mu ani pak nedostalo odpovědi, odhodlal se a otevřel.

Světelníka bez nábytku vyjma stůl, dvě židle, obrázek sedmibolestné Panny Marie, lůžko, sporák, u něhož viselo nejnutnější nádobí, byla přemutným dějištěm.

U lůžka klečel Jan Kilian a usedavě plakal, něžně tiskna líce k vyhublé, souchotinářsky zardělé tváři své umírající matky.

„Jeníčku,“ řekl P. Frank něžně.

Jan vyskočil, kvapně si setřel slzy a hleděl — bylo to v úžasu, úleku, radosti, či ve spojení toho všeho? — na neočekávaného návštěvníka.

„Je to tvůj důstojný pán, Jeníčku?“ zazněl slabý hlas z lůžka.

„Ano, maminko.“

V té chvíli Jan již, tak se aspoň zdálo, úplně ovládl svůj zármutek. Mohlo se říci, že má v tváři téměř svůj obvyklý výraz.

„Bud' Pán Bůh pochválen!“ zvolala nemocná. „Důstojný pane, po knězi, který mě dnes zaopatřil, jsem toužila spatřiti vás. Chtěla jsem po Jeníčkovi, aby vás požádal, abyste mě navštívil; ale on se vás bál poprositi a já jsem nenaléhala. On je tak ostýchavý.“

P. Frank užasl. Jan, ostýchavý? To byl nový prvek, jež bylo nutno uvážiti při odhalování Janovy povahy.

„Ubohá paní,“ pravil, přistupuje k lůžku a přijímaje ruku, již mu matka podávala, „Pán Bůh ví, že bych byl přišel dříve, kdybych byl věděl, že jste tak nemocná. Jak dlouho již ležíte?“

„Téměř nepřetržitě posledního půl třetího měsíce; od druhého týdne, co Jeníček začal chodit k vám do ústavu.“

„A kdo vás ošetřuje?“

„Můj drahý Jeníček. Důstojný pane, Pán Bůh mi dal poklad v mém dídětí. Jeníček je tak hodný! Noc co noc je u mého lůžka. Řekl vám někdy, když přicházel pozdě do školy, že bděl u mne až pozdě do noci?“

„On mi nikdy ani to neřekl, že jste nemocná.“

„Nebohý chlapec! Odpusťte mu, prosím, důstojný pane, jeho nemotornou uzavřenost. Až do letošního léta byl téměř úplně v rukou otcových. Byl mezi zlými lidmi, a ti všichni s ním zle zacházeli, i jeho otec, Pán Bůh mu odpusť! Jeho otec a já jsme nežili spolu, bez mé viny, po pět let — od Jeníčkova osmého roku. Není divu, že po tolika letech takového utrpení Jeníček je nedůvěřivý a uzavřený. Ale kdybyste ho znal, důstojný pane, jak já ho znám, měl byste ho rád.“

Co tu P. Frank slyšel, bylo pro něho jako zjevení.

Vyhrkly mu slzy a prosil Pána Boha, aby mu odpustil křivdu, které se byl dopouštěl — nevědomky, doufal — vůči ušlechtilému hochovi.

„Jeníčku,“ pravil zamlženým hlasem, „pojd'te sem!“
Hoch uposlechl.

„Jeníčku, před svou matkou, kterou máte tak rád, jejím jménem a pro ni, odpustíte mi? Vždyť já jsem vám tak velice ubližoval!“

Jan uchopil podávanou ruku, a drže ji propukl v usedavý pláč.

„To bylo mou vinou,“ štkal, „ano, ano. Ale já jsem nemohl jinak. Já jsem o tom nemohl mluvit ani s vámi, ani s nikým jiným. Já jsem se bál.“

Profesor držel hocha za ruku a vřele ji tiskl.

Jak se jeho mínění o něm v několika minutách změnilo! Jan, zatvrzelec! On byl jedna z ušlechtilých duší Božích. Jsa vychováván od otce pijana mezi lidskou spodinou byl až do hloubi své jemné, citlivé duše zmrazen, a zdupán pohrdáním, zanedbáváním, týráním všeho druhu, až se bál známých i neznámých, až v něm důvěrná prostota dítěte zhrubla a ztvrdla v nepříjemnou a podezřívavou uzavřenost. Jan, nedbalý ve studiu! Ale vždyť zdolával nejvzácnější studijní předmět — potřeby matčiny. Jan, nedbající o čistotu! Ale lůžko čisté, světnička upravená a ladná ve své chudobě, a ušlechtilá tvář umírající matky úplně vyvracely tu výtku.

Dlouhou chvíli hovořil P. Frank s matkou. Léta pracovala a šetřila, aby něco nastrádala pro dítě. Vlastně na to — nebohá, milující matka — obětovala život, že

uspořila několik set dolarů, a částí těch peněz přiměla otce opilce k tomu, že se vzdal svých nároků na hocha.

„Ale,“ dodávala s lítostivým povzdechem, „větší díl jsem jich musila vydati sama na sebe. Zde,“ dodala, vytahujíc zpod podušky peněženku, zbývá třiadevadesát dolarů. Smím vám je, důstojný pane, svěřiti pro svého syna?“

„Jeníčku,“ pravil P. Frank, „máte ke mně důvěru po všem tom, co se stalo?“

„Mám, důstojný pane, ano, mám,“ vzlykal hoch.

„Vezmu tedy peníze s sebou. A ještě něco. Velmi jsem vám ublížil, Jeníčku. S pomocí Boží to ublížení napravím. Paní Kiliánová, slibuji vám, že, pokud jen na mně záleží, budu hleděti, aby váš hoch mohl dostudovati. Já sám ovšem nemám peněz, ale mám přítele, jehož prostředky jsou mi již dlouho k dispozici pro kterýkoliv dobrý účel. Ani jsem netušil, k jak ušlechtilému cíli nyní jeho pomoc poslouží. Chvála Bohu, mohu se podejmouti úkolu, který Pán Bůh ve své prozřetelnosti nyní snímá s vašich beder.“

Matce tvář zkrásněla tichým štěstím.

Ještě než se začalo stmívat, přišla k paní Kilianové milosrdná sestra ošetřovatelka, a o něco později přijel vozík s rozmanitými dobrými věcmi na zpříjemnění posledních hodin nemocné. P. Frank totiž ihned zašel k svému příteli, a přítel neváhal splniti svou nabídku.

Po prvé za několik měsíců spal Jan Kilian nepřetržitě celou noc.

V. JAN KILIAN SE ZA RADOSTNĚJŠÍCH VYHLÍDEK LOUČÍ SE ČTENÁŘEM.

Následujícího dne měl P. Frank velmi působivou promluvu k třídě. Mluvil o ukvapeném posuzování. Odsoudil ty, kdo se provinují touto chybou, a dovršil stupňování tím, že jako provinilce uvedl sám sebe. Pak prostě vypravoval žákům život Jana Kiliana, jejich nepřítomného spolužáka, od té doby, co začal školní rok, a osvětlil jej výjevem u lože umírající matky, jehož byl den předtím sám účastníkem.

„Hoši,“ zakončil, „snažil jsem se býti spravedlivý, ale počínal jsem si, tuším, ukvapeně. Dostalo se mi poučení, na které nezapomenu; a od nynějška budu lepším učitelem. Vždyť nejlepší učitel je ten, kdo si správně vykládá chování svých žáků a každého posuzuje podle jeho povahy.“

Jak hoši tleskali tomu útlému, čistě oblečnému, tichému hochovi, Janu Kilianovi, když za několik neděl byl ve třídě veřejně pochválen za nejlepší latinský úkol!

Minul rok. Jan Kilian je sice ještě nemluvný a uzavřený, ale den ze dne méně. Všichni hoši jsou k němu neobyčejně laskaví; a kdykoliv se zdá, že je drsný a nespolečenský, vzpomenou si na dlouhou trnitou cestu, kterou Jeník kdysi v utrpení krácel s mlčenlivou statečností, a splácejí mu jeho zdánlivou chladnost přívětivou a nelíčenou láskou.

KARLÍKOVO VÍTĚZSTVÍ.

Bylo to jednoho přívětivého nedělního rána, počátkem zimy, že se hezký hlouček chovanců shromáždil v ústavní kapli ke své měsíční pobožnosti k Božskému Srdci Páně. Mezi nimi byl toho dne jeden, jenž byl teprve nedávno přijat mezi čekatele. Karlíku Adamovi bylo právě patnáct let.

Kdo má co činiti se studenty, ví, že se zpravidla mezi čtrnáctým a osmnáctým rokem u hocha vytváří charakter nebo dochází k jeho rozvratu. Mnohý hošík, jehož náládovost jeho profesora stála nesmírně mnoho trpělivosti, se v tomto období náhle obrátí a dá se cestou, která vede k ušlechtilé mužnosti; a, bohužel, mnohé dítě, kterému se v tváři zračila andělská nevinnost, se ve věku patnácti let dá znenáhla na „širokou cestu, která vede k záhubě“.

Kterou cestu si zvolil Karlík? Ještě žádnou. Stál téměř nerozhodnut na rozcestí, na němž ho s jedné strany zvala milost Boží a s druhé strany vábily vyvíjející se vášně. Karlík byl prudký, a mnohý jasný den byl u něho přece pod mrakem, protože v něm vzkypěla vášnivost, roznícená skutečnou nebo domnělou urážkou. Je-li pravda, co říkají duchovní spisovatelé, že veliká citlivost je často stupeň k veliké svatosti, měl Karlík Adam předpoklad k tomu, aby z něho byl veliký sluha Boží.

Toho dne seděl v kapli a pociťoval, sotva si to zřetelně uvědomuje, že veliké světlo k novému životu mu padá do duše.

Bylo to světlo tichosti, světlo lásky; ono pravé světlo, které osvěcuje každého člověka, přicházejícího na tento svět — planoucí Srdce Ježíšovo. Byl zcela zaujat slovy výmluvného kněze, jenž mluvil o neochvějné tichosti Božského Srdce. Ale zvláštní dojem na něho učinilo, když promlouval o poličku, kterého se Pánu Ježíši dostalo od veleknězova služebníka. Tak procítěně mluvil, že se Karlíkovi zdálo, že vidí, jak se Pán Ježíš mírně a smutně obrací a žádá služebníka, aby vydal svědectví o zlém, jestliže zle mluvil.

Pobožnost skončila svátostným požehnáním. Karlík vyšel po něm z kaple s novým a ušlechtilým předsevzetím. Často si stýskával na svou citlivost, ale teď na ni pohlížel jako na vzácný dar, na příležitost k přemítání. Byl odhodlán následovati Pána Ježíše v jeho tichosti. Ani nevěděl, že již téhož dne bude jeho předsevzetí podrobeno zkoušce.

O šesté hodině večer byli všichni hoši ve studovnách. Karlík svědomitě pracoval hodinu, a když zazněl zvonek na přestávku, běžel na hřiště a přímo k tělocvičnému náradí. Šero se kvapem měnilo v temno a nebylo snadné i na malou vzdálenost rozpoznati tváře. Začal se houpati na bradlech, když přiběhl jiný student, jménem Mazura, a jal se cvičiti na druhém konci. Ten hoch byl teprve nedávno přijat do ústavu a měl drsnou, nepříjemnou povahu. Mezi ním a Karlíkem došlo nejednou k leckterému ostrému slovu a Mazura, jenž nerad odpouštěl, čekal na příležitost, „aby si to vyřídil“. Netuše, že někdo je za ním, rozhoupal se Karlík na rukou a nato uči-

nil mocný odskok dozadu. Přitom však kopl Mazuru do holeně.

„Tys to udělal naschvál,“ zaječel Mazura. „Ale já tě naučím,“ a při těch slovech postoupil ke Karlíkovi a dal mu pořádný políček. Jen okamžik, a Karlík, zardělý hněvem, se vrhl na protivníka, chytil ho za hrdlo a již již vykonával sumární potrestání, když se mu vynořila vzpomínka na Krista Pána, udeřeného služebníkem. Téměř bezděčně popustil, a jeho uvolněný protivník ihned začal improvizovaný válečný tanec kolem něho, vyzývaje ho, aby „si přišel“. Zatím se kolem nich shlukl zástup hochů, a byli nemálo překvapeni, že Karlík, nejodvážnější hoch v ústavě, se dá vyzývati takovým „přítoulancem“.

„Mazuro,“ řekl Karlík, maje co dělati, aby se ovládl, „já jsem tě kopl náhodou; nechtěl jsem. Postačí ti to?“

„Ty se tedy nechceš bít?“

„Ne; ani ted', ani jindy.“

„Pak ti jen řeknu toto: jsi zbabělec.“

„Dej se do něho, Karlíku,“ šeptal kterýsi bojovný hoch; „ty ho zmůžeš jako nic.“

Karlíkovi se chvěly rty. Byl nazván zbabělcem, a to veřejně! Ale milost byla silná; ač se mu hlas chvěl rozčilením, odpověděl:

„Přijde doba, Mazuro, kdy, jak doufám, poznáš, že nejsem zbabělec.“

S těmi slovy odešel. Pospíšil do kaple. Tam, v šeru od věčného světla se modlil dlouho a vroucně. Po lících mu kanuly hořké slzy; boj, který bojoval, nebyl oby-

čejný. Ale Srdce, které s takovou láskou bije ve svato-
stánku, zavítalo k němu svým pokojem. Svatý mír mu
ovál duši a v srdci pociťoval onu radost, kterou nemůže
dát ani vzíti veškeré bohatství světa.

Zatím bylo na hřišti veliké vzrušení. Skupiny hochů
byly tu a tam a rozebíraly situaci. Někteří z menších
studentů nazývali Adama zbabělcem. Jiní si nedovedli
vysvětliti jeho chování. Ale ti, kdo ho viděli toho dne
ráno při promluvě, ho úplně chápali a oceňovali.

A když Norton, nejstarší z nich, uviděl Karlíka, jak
vychází z kaple, přistoupil k němu a vřele mu stiskl
ruku.

„Dobře ses držel, Karlíku! Jestliže někteří hoši o tobě
řeknou, že jsi zbabělec, nic si z toho nedělej. Dnes jsi
projevil tím, žeš ruku ovládl, větší hrdinství, než když
jsi jí dosud k čemukoliv použil.“

Následujícího dne bylo Karlíkovi spolknouti hezkou
hrstku nepříjemných narážek. Ale spolkl je statečně.
Mazura zatím obcházel mezi svými „věrnými“ a vychlou-
bal se, jak Adamovi „dal“.

Toho večera byl tuhý mráz. Následujícího rána byl
silný led a důstojný P. ředitel dal hochům ředitelský
den na bruslení.

Asi tři míle od ústavu je několik velkých rybníků
mezi sebou spojených, obecně nazývaných „Jezírka“.
Tam se hoši odebrali hned časně ráno; v brašně si každý
nesl i oběd.

Obecný sraz byl na rybníku, který byl nejbližší, ale

mnozí si zabruslili až na nejvzdálenější, k němuž bylo asi míli daleko.

Po obědě se Karlík, jenž byl výborný bruslič, rozhodl, že podnikne výzvědnou výpravu. Vzduch byl čerstvý, i vyrazil plnou rychlostí. Brzy dojel na nejvzdálenější rybník, a vida, že led je tam hladší než kdekoliv jinde, ztrávil několik hodin na jeho třpytném zrcadle. Zdálo se mu, že čas letí s ním o závod; neboť, když vyndal hodinky, shledal, že hodina určená k návratu do ústavu právě minula. Měl se k tomu, aby dohonil ostatní, když se mu zdálo, že slyší polohlasité volání jakoby o pomoc. Rychle se obrátil a zavolal, co měl síly. Napíal slůch, a zdálo se mu, že vánek k němu donáší výkřik ještě slabší. Dal se tím směrem, k husté skupině stromů na nejvzdálenějším břehu. Když tam dojel, zpozoroval malý potůček, úplně zamrzlý.

Opět zavolal, a pochybnosti jeho zmizely, ježto teď zřetelně slyšel slabé volání o pomoc, přicházející, jak se mu zdálo, od někoho dále proti potůčku.

„Že se některému z hochů něco stalo,“ napadlo ho, a hned bruslil, jak to šlo, po nerovném povrchu. Přijel za zátočinu, a uviděl hocha ležícího naznak na břehu, jak se zdálo, bezvládného.

„Haló! Copak se stalo?“ zvolal.

Ležící se pozvedl — a Karlík poznal tvář Jiřího Mazury. Hluboké zardění hanbou zbarvilo Mazurovi líce, když uviděl u sebe spolužáka, kterému byl tak velice ublížil.

Jen dechem šeptaje modlitbičku díků Božskému Srd-

ci, že má nyní příležitost splatiti zlé dobrým, se Karlík přívětivě usmál a řekl:

„Copak se ti stalo, Jiříku?“

Slovo „Jiříku“ povědělo více než dlouhá řeč. Dosud ho Karlík znal jen jakožto Mazuru, a on ve své nemo-
houcnosti dvojnásobně pociťoval blaživé oslovení křest-
ním jménem.

„Karlíku,“ zvolal, „to jsem rád, žes přišel! Vyvrtl jsem si nohu v kotníku a měl jsem právě jen ještě dosti síly, abych se dostal s ledu a ulehl na zemi. Ležím tu již dvě hodiny a jsem téměř zmrzlý.“

„Chudáčku,“ řekl Karlík, a v hlase se mu chvěl takový soucit, že to Jiří nikdy nezapomněl; „hned udělám oheň, a až se dosti ohřeješ, vydáme se na cestu domů. Zatím se musíš hledět jinak trochu zahřáti. Mně je teplo a nepotřebuji zimník. Tu jej máš a zabal se i do něho.“ A s těmi slovy jej svlekl.

„Ne, ne, Karlíku,“ pravil Jiří; „ty jsi ke mně příliš hodný. Tak laskavý k e m n ě!“

„Ty si jej musíš vzít; tak to musí být! Já jsem nyní tvůj lékař a ty musíš poslouchat!“ A jako něžná matička jemně zabaloval ubohého promrzlého hochu do zimníku. „A teď oheň!“ Od slov přešel ihned k činu a rychle nasbíral trochu napadaného listí a suchého klestí. Jiří na něho hleděl u velikém zahanbení a úžasu i vděčnosti, a když Karlík pod listím škrtl zápalkou, dal se do pláče.

„Pro Pána, copak je, Jiříku? Bolí tě to?“

„Ach, Karlíku, já jsem byl k tobě tak nedobrý! Od-
pustíš mi?“

„Z celého srdce, Jiříčku. Již dávno jsem ti odpustil. Neublížils mi, nýbrž jsi mi prokázal něco velmi dobrého.“

„Jak to?“ tázal se Jiří, zatím co ho náš mladistvý žák Božského Srdce opatrně přitahoval k ohni.

Několika prostými slovy mu Karel vyložil, proč se nechtěl bít.

Jiří poslouchal se vzrůstajícím úžasem a podivem.

„Ano!“ zvolal, když Karel dokončil, „tys byl hrdina; já jsem vyrostl mezi hrubými hochy, a“ — tu se mu hlas zachvěl — „nikdy jsem nepoznal maminku.“

Ted' bylo na Karlíkovi, aby žasl. Nikdy nepoznal maminku! Jaká to byla v hlase Jiřího hluboká bolest!

„Co by asi bylo ze mne?“ mihlo se mu myslí, a srdce se mu rozechrálo láskou k sirotkovi.

Uplynula hodina. Jiří se již zahřál a pokusil se jíti.

Byla to ovšem těžká chůze. Jeho někdejší nepřítel, nyní jeho drahý přítel, ho musil podpírat. Tak se pomalu brali za smrákání a soumraku k ústavu.

A jaká to byla s Jiřím změna! Z toho hrubého, drsného hochy se stal prostinký, srdečný kající. A změna byla trvalá.

Za několik dní nato byli Jiří a Karel známi jakožto Damon a Fintias.

HRSTKA DOPISŮ.

Když Jiříček R. vrazil do redakční svatyně *D e l t y*, ústavního časopisu, nedávno založeného v koleji sv. Maur, bylo na něm viděti rozčilené vzrušení, které přimělo celou redakční radu, že se ho jako jeden muž jala dotazovati, co že mu je. Ale on jednotlivcům neodpovídal.

„To je hanba,“ vyjelo z něho; „to já nestrpím.“

„Posad' se,“ navrhl hlavní redaktor.

„Zde u vás ne,“ rámusil Jiříček. „Vy jste banda zlodějská.“

Redaktor pro místní zprávy se zarděl a bezděčně si sáhl na vnější kapsu u kabátu, jež byla čehosi plná.

„Ano, vy jste to,“ vedl svou Jiříček, ukazuje prstem na redaktora pro místní zprávy. „Já jsem to vytáhl z toho hochy v malé divisi, který vám píše do vašeho »Redakčního koše«.“

„Zrada!“ zabručel mrzutě administrátor.

„Já dám celou redakci *D e l t y* zatknouti, že jste si někde vzali má psaní.“

„Převzali, mladý pane, převzali,“ opravoval hlavní redaktor. „Ono je to totiž tak, že ta psaní nám sama od sebe dala tvoje maminka.“

„A vy je zamýšlíte uveřejniti ve své mizerné *D e l t ě* ?“

„Arciže.“

„Pak mě škrtněte ze seznamu předplatitelů,“ prohlásil Jiříček, skládaje si ruce křížem na prsou.

Ale redakční rada nebyla tak ohromena, jak si myslel. Nikdo sebou ani nehnul vyjma administrátora, jenž

s police nad svým stolem sundal knihu předplatitelů. Jiříček uvolnil ruce a pokračoval:

„Raději bych byl mrtev, než abych viděl tahle svá psaní vytištěna.“

Někteří členové redakční rady projevíli v tom okamžiku jakési pohnutí. Nejmladší z nich si zabořil tvář do kapesníku.

„Jiříčku,“ pravil administrátor, „nemohli bychom si trochu pohovořiti venku?“

Vyšli ven, měli několikaminutovou poradu a vrátili se zářice.

„On začal opakovati, že chce raději býti mrtev, než by svolil k tomu, aby ta psaní byla uveřejněna,“ pravil administrátor, „ale nakonec přijal poukázku na dva dolary ve sladkém krámku.“

„Ať si nepokazíš žaludek, hošíčku,“ pravil hlavní redaktor otcovsky, když podpisoval a redakčním razítkem opatřoval administrátorem vyhotovenou poukázku: „Za tuto poukázku, platnou jen v ústavním sladkém krámě, budou vyplaceny dva dolary.“

„I kdepak!“ odsekl Jiříček. „Cukrovím se žaludek nepokazí; ale dovolíte-li si ještě nějaký takový rozpustilý žert, jaký jste si se mnou ztropili teď, to se mi jistě pokazí.“

S tímto šlehem na rozloučenou Jiříček důstojně odešel z redakce. A teď ta psaní.¹

¹ Anglický pravopis je velmi složitý a nesnadný a Jiříčkova psaní jsou v originále psána z velké části prostě přibližně podle výslovnosti, jež ve mnoha případech je pro dvě nebo i tři zcela různá slova více méně tatáž, takže již pohled na Jiříčkovy pisatelské

List I.

V koleji sv. Maura, 5. září 1895.

Drazí rodiče!

Já jsem dojel sem dnes o dvou, a chci zase domů. To je vězení, a já jsem vězeň. Byl bych raději mrtev. Já tu nevydržím. Pošlete mi zpáteční jízdenku. Jestliže mi ji pošlete, budu vzorný hoch. Budu chodit spat, když mi řeknete, a budu vstávat hned, jak maminka zavolá. Já myslím, že umru, budu-li tu déle. Kluci jsou tu ohavní. Jestliže umru, prosím Vás, pochovejte mě doma. Říká se, že příští týden bude v našem městě cirkus. Nemohl bych se dát na cestu již před sobotou? To bych byl doma na neděli. Já si zoufám. Je mi, jako bych musil někoho zabít. Vsadil bych se, že mi Karlík kanárka dobře nekrmí. Prosím vás, drazí rodiče, pošlete mi tu jízdenku hned.

Váš milovaný syn

Jiříček.

List II.

V koleji sv. Maura, Kansas, 6. září 1895.

Drazí rodiče!

Včera večer jsem vám poslal psaní. Proč mi neodpovídáte? Pospěšte si a vezměte mě odsud. Tuto noc jsem spal někde, říkají tomu spárna. To je veliká světnice, kde

výkony působí komicky, protože napsané slovo má třebas docela jiný význam než co pisatel míní. Na př. Jiříček se ve všech svých psaních vyjma poslední podpisuje „beloved sun — milované slunce“ místo „beloved son — milovaný syn“. Výslovnost slov *sun* a *son* je v angličtině táž. A to není nejdivočejší ukázka Jiříčkova umění. Zde v překladě nenapodobíme českou obdobou kostrbatého a nejednotného pravopisu Jiříčkova, nýbrž překládáme věrně, jako by byl psal pravopisně bezvadně, spokojující se zábavností obsahu jeho dopisů.

jsou jen samá lůžka. Jakpak může někdo spát, když je kolem něho sto kluků? To je něco hrozného. Já jsem tam vůbec nemohl spát. Jen chvilku, co jsem byl v posteli, přišel pan prefekt a vzbudil mě ze zdravého spánku a řekl mi, abych nespál na zádech, nýbrž na pravém boku, tak prý nebudu chrápat a rušit ostatní hochy. Já jsem to udělal, ale takové jednání přece každého urazí. Nemám chut na jídlo. Je mi, jako když jsem měl loni spalničky a málem jsem umřel. Ani peněz už nemám. Ale neutrácel jsem. Já jsem si jen kupoval cukrátky, zde mají dobrá a zdravotní. Prosím Vás, pošlete mi nějaké peníze.

Dnes ráno u snídání se jeden hoch ke mně velice nepěkně zachoval. Když jsem dojedl, udělal jsem to jako doma. Natáhl jsem ruce a obrátil hlavu dozadu a pořádně jsem si zívln. Ale když jsem zíval, chytil mě jakýsi kluk vedle mne za ústa a chtěl mi je držeti otevřené. Mně se je podařilo zavřít, a když jsem se ho tázal, co si to dovoluje, řekl, že chtěl vidět, jak vypadám uvnitř.

Není to sprosták? Já bych mu byl natloukl, ale viděl jsem, že je silnější než já. A všichni kluci zde jsou jako on. Váš synáček bude velice sprostý, až se vrátí domů. Prosím vás, pošlete mi hned jízdenku a peníze.

Váš milovaný syn

Jiříček.

A ještě něco. Pan prefekt mě právě teď také huboval, že prý mluvím ve studovně. Pošlete mi jízdenku a peníze po telegrafu, anebo si něco udělám.

L i s t III.

V koleji sv. Maura, Kansas, 7. září 1895.

Drazí rodiče!

Srdce mi to urve. Učil jsem se hodinu latině, a bylo to něco děsného. A dnes ve škole pan profesor přečetl můj první úkol a nazval mě ošklivým jménem. Řekl, že jsem fonetik¹, a pak si mě dobíral pro můj pravopis. Já jsem se potom otázel hocha z vyššího gymnasia, co je to fonetik, a on mi řekl, že je to učený způsob, jak říci, že jsem truhlík. Kdy mi pošlete tu jízdenku? Proč neodpovídáte na žádné moje psaní? Dnes jsem se trochu rozveselil. Hrál jsem si míčem o zed' z cihel. Kluci tomu říkají dohazovaná, protože se to dělá obyčejně rukou; ale viděl jsem jednoho kluka, jak to dělal nohou.

Ale teď večer se ve studovně cítím velice osamělý. Řekněte Mařence, že, až přijdu domů, že budu dobrý bratr. Jen mě vezměte z tohoto vězení a budu velice hodný hoch. Je mi tak smutno, protože Vás mám všechny velice rád. Už nebudu odmlouvat. Udělám všecičko, co mi řeknete. Nepřijde-li jízdenka zítra, z a s t a v í m s v é h o d i n k y a prodám sváteční šaty a přijedu domů nákladním vlakem.

Váš milovaný syn

Jiříček.

¹ Fonetik je, kdo píše podle zvuku výslovnosti slov, ne podle jejich hláskového původu. Foneticky psaná angličtina se velice liší od úředního pravopisu anglického, takže na př. humoresku anglickou, foneticky psanou, si musí i anglický čtenář čísti nahlas, aby slyšel zvuk a uchem slova vnímal a tak jim rozuměl, protože ze zrakového obrazu, jenž je, foneticky jsa psán, mnohdy zcela jiný, by ani nepochopil. Tak je tomu místo i ve psaních Jiříčkových.

List IV.

V koleji sv Maura, Kansas, 8. září, v pátek ráno.

Drazí rodiče!

Dnes jsme měli k snídání vejce.¹ Já jsem se na ně nemohl ani podívat. Včera večer mi bylo v posteli velice teskno. Než jsem usnul, měl jsem na tváři velikou slzu. To proto, že jsem myslel na Vás, drazí rodiče, a na Mařenku a na Karlíka a na malinkou Aničku a na svoji veverku. To je něco hrozného, když člověk v noci leží a nespí a všechno je ticho. Já zde ještě jednu takovou noc nevydržím. Jestliže jízdenka nepřijde dnes, umru. Dnes ráno mě hrozně bolelo břicho. Doktor povídal, že prý jsem se přecpal cukrovím. Ten doktor je idiot. To bylo tím, že moje zdraví to tu nevydrží.

Kdy mi odpovíte na má psaní, a kdy mi přece pošlete tu jízdenku?

Váš milovaný syn

Jiříček.

List V.

V pátek večer.

Drazí rodiče!

Tu jízdenku mi nemusíte posílat dříve než příští středu. Jsem v naší pasákové² devítce a udělali mě středákem. Dnes jsme měli zápas s devítkou z primy B. a dali jsme jim za vyučenou. A mně náš kapitán zvláště pochválil a řekl, že jsem kos.

¹ Anglické a americké snídání je mnohem hojnější a složitější než snídání na evropské pevnině. Před čajem nebo kávou se při něm, mimo jiné, jí i maso, u katolíků v pátek vejce, obvykle na způsob smažených volských ok.

² Americký pasák na cíle (base ball) je ve Spojených státech velmi oblíbená národní hra mládeže nedospělé i dospělé.

Kluci mi zde říkají Webster,¹ pro můj pravopis. Víte o nějakém člověku, který se jmenuje Webster? Příští úterý budeme mít zase zápas. Proto není stran toho lístku naspěch.

Ale pak už musím domů. Já myslím, že bych to v tomto vězení celý rok nevydržel.

Váš milovaný syn

Jiříček.

List VI.

V koleji sv. Maura, v neděli ráno.

Drazí rodiče!

Včera večer jsem byl u zpovědi a dnes ráno jsem byl u sv. přijímání. Cosi mě mrzí. Něco z toho, co jsem řekl ve svých psaních, byly nadsázky. Tento ústav není vězení, ale je přísný. Hoši nejsou všichni sprostí, ale někteří jsou. Také páni profesori nejsou všichni sprostí. Když jsem napsal, že myslím, že umru, byla to lež. Odpusťte mi, drazí rodiče, tyto chyby; já jsem se z nich vyzpovídal.

Ale přece bych rád domů. Pozdravuji malou Aninku a Mařenku a Karlíka. Dostal jsem vaše psaní a měl jsem velikou radost z dolaru, který jsem v něm našel.

Už mám dobrého kamaráda; jmenuje se Stáňa Novák. Mám také mnoho jiných přátel.

Váš milovaný syn

Jiříček.

Na tu jízdenku mohu počkat ještě čtrnáct dní. Máme na programu ještě čtyři zápasy.

¹ Noe Webster (1758—1843), slavný americký slovníkář jazyka anglického. Založil americký pravopis angličtiny.

List VII.

Ve sv. Mauru 25. září 1895.

Drazí rodiče!

Důstojný Páter rektor mi právě před chvílkou velice vyčinil, že Vám nepíši. Řekl mi, že jste mu napsali dotaz, zda nejsem nemocen.

Nemocen! To bych neřekl. Ale nemám času na psaní. Když nestudujeme, jsme na hřišti, a tam to jde zvesela. Je tu pěkně, v tomto ústavě. Co to píšete P. rektorovi o jízdence domů? Já nechci jít domů. To jsem já jenom tak říkal. Já jsem od počátku věděl, že se mi tu bude líbit. To se jenom Vám, drazí rodiče, tak cosi zdálo.

Možná, že jsem v prvním psaní trochu zabručel, ale ani zde zdaleka nebylo toho bručení tolik, kolik Vy jste ho v mém psaní viděli. Řekněte Karlíkovi, že mu veverku dávám a že holubi jsou všeci jeho. Nemám času, aby mi bylo po Vás velice teskno, sice by mi bylo. Jestliže některý kluk řekne, že náš ústav je vězení, je drzák. Od nynějška Vám budu psávat každý měsíc. Ještě jsme ani v jednom zápase neprohráli. Učím se pilně, a teď, když píši, se dívám do slovníku, a také si řeknu některému hochu z vyšší třídy, aby mi pomohl opravit pravopis. Proto nenajdete v tomto psaní pravopisných chyb.

Já myslím, že tu zůstanu až do maturity. Zítra budeme zase míti zápas. S Bohem.

Váš milovaný syn

Jiříček.

TERČ VTIPŮ V TŘÍDĚ.

I.

V koleji sv. Františka Xaverského právě skončilo odpolední vyučování a studenti se ubírali domů.

Když jeden z nich, útlý, drobný hošík s hezkou tvářičkou, došel na roh náměstí, na jehož jedné straně byla kolej, vyskočili tři hoši, kteří zřejmě čekali na jeho příchod, jako ze zálohy a jali se kráčet za ním. Podařená trojice začala zachovávat stejný krok se svým nedobrovolným vůdcem, a to hlučně, šouravě, každým pohybem nohou zviřujíc prach a smetí.

Alois Herold, náš útlý malý přítel, se zarděl jako pivoňka, ale nezdálo se, že je překvapen. Skutečně mu nebyl tento zvláštní doprovod nic nového. Téměř každé odpoledne mu byli takto v patách. Až do tohoto dne nepodnikl proti tomuto malicherně zlomyslnému pronásledování ještě nic. Jen se rděl a chodil dále v hlubokém zahanbení a zmatku.

Toho dne však změnil taktiku. Šel kousek cesty Hruškovou ulicí, slyše za sebou hlučné šouravé dupání svých pronásledovatelů, ale pak se obrátil. Jemnou tvář měl bledou a rozechvělou, ve velkých modrých očích se mu cosi podezřele třpytilo.

„Bud'te tak laskavi, hoši, a jděte pryč,“ pravil, a hlas se mu při těch slovech chvěl. „Já myslím, že tohle je od vás velice nepěkné.“

Trojice hochů se na něho napřed s jakýmsi pře-

kvapením podívala, ale po okamžiku mlčení se vzpamatovala.

„To my tě jen chráníme před větrem, koťátko, aby tě někam neodfoukl,“ hlásil se Beda Heřmanův, „nejvtipnější“ z nich, načež jeho druhové propukli v smích.

„A kromě toho,“ dodal Vilda Rolný, „tě chráníme před psy; mohli by tě považovati za kůstku, víš.“

Tento ctihodný vtip byl přijat s veškerou úctou, příslušící vysokému věku, a pronasledovatelé se dali znovu do smíchu.

Aloisu Heroldovi se prsa křečovitě dmula; sevřel však rty a zadržel zavzlyknutí. Neříkal nic, jen na ně hleděl.

„No, co nejdeš dále?“ dotazoval se Karlík Orel, třetí člen vtipné rotty.

Alois neodpovídal. Jeho síla byla vyčerpána tím, že nedával znáti, jak ho to ponižuje a bolí.

Na chvílku zavládlo mlčení, ale pak si jej ti tři počali dobírat s veškerou lacinou výmluvností, v níž se zračí pohrdání. Nechtěli mu ubližovati. Jen o vtip jim šlo. Ale vtip na cizí útraty je krutost; a tak si tito tři kluci, jinak celkem dosti dobromyslní, dělali z nebohého Lojzika terč pro šípy své jízlivosti, nelítostně meta-jíce jeden za druhým, až jeho citlivá dětská duše byla samá rána.

Konečně to Lojzík již déle nevydržel; obrátil se a utíkal, co měl dechu.

Jakmile se trojice myšlenkově přeorientovala k této změně v situaci, dala se za ním. Ale tu Lojzíkovi dobře posloužila jeho lehká, útlá tělesná konstituce. Jeho pro-

nasledovatelé se za ním hnali několik minut, ale sotva se k němu přiblížili o metr; a nadto již ztěžka oddechovali.

„Zastavme se, kluci,“ vyrazil ze sebe Beda Heřmanův, sotva již dechu popadaje; „nechme ho již jíti, sice se nám tu dá do breku, a to nám pokazí celou zábavu. Nesmíme v tom zajíti příliš daleko.“

Jeho kumpáni souhlasili, a nepochybuji, že si zakládali na své umírněnosti. Smějíce se tedy svému šprýmu, rozběhli se domů, každý v jinou stranu.

Šprým? Ano, pro ně; ale byl to šprým pro Aloise Herolda? Šprým, který je příjemný jen jedné straně, je něco velmi ubohého.

II.

Myslím, že Lojzíkovi bylo toho večera velmi nesnadné soustřediti se na studium. Jeho jemné srdíčko bylo krutě rozdrásáno. Rozmarem štěstí se leckdo stal v mínění světa velikým; ale rovněž jeho rozmarem se mnohý stal malým. Toho osudu se dostalo Lojzíkovi. Uplynulo teprve čtrnáct dní od začátku školního roku, ale jeho osud byl zpečetěn již druhého dne.

Byla ranní přestávka. Jako malý studentík pádil Lojzík po hřišti, ale najednou mu noha sklouzla a padl do kaluže vody, jež tam zůstala po nočním dešti.

Na neštěstí tehdy téměř všichni hoši, jsouce si z velké části ještě navzájem neznámí, seděli kolem dokola hřiště na lavicích a vyhlíželi po něčem novém. Pád a stříknutí

z kaluže jim poskytly žádoucí novinku a všecko hledělo na Lojzíka. Když vstal, vzbudil pohled na jeho zablácené šaty všeobecný smích. Nebohý hoch, jenž zahanbením sotva před sebe viděl, ihned odkvapil do odlehlého kouta, sedl si na lavici a zakryl si rukama tvář. Ale to byl začátek jeho strastí. Mladý jeden nedobrota se za něho přiblížil, zatím co Lojzík byl ještě zaujat svým zahanbením, a přišpendlil mu na kabát kus papíru s těmito slovy:

**PŘIJME SE
PRVOTŘÍDNÍ PRADLENA.
JEN OSVĚDČENÉ SÍLY AŽ SE HLÁSÍ.**

Snáze si lze představit, než vypsati, co se dalo, když Lojzík po chvíli vstal a šel napříč po hřišti. Šprýmu učinil konec hodný větší hoch, jenž vzal Lojzíka stranou, sňal mu přišpendlený papír a pomohl mu jakž takž odstraniti skvrny po blátě a špinavé vodě.

Ale zlo bylo již horší, než aby se mu tím byla učinila přítrž. Od toho dne se Lojzík, jemuž přezdívali „Kotě“, stal terčem vtipů v třídě; neboli, jinak řečeno, předmětem pošklebků a jízlivých poznámek všech krutých a všech nerozvážných spolužáků.

Ani u lepších nebyl v bezpečí. I nejhorší mívají velký vliv; a hodní, ani si toho nejsouce vědomi, se jimi nejednou dávají vésti. Tak tomu bylo i v tomto případě. Je ovšem pravda, že žádný ze skutečně hodných a rozvážných hochů nebyl na Lojzíka opravdu zlý. Ale navykli si pohlížeti na něho jako na „malého hlupáčka“, na „nulu“. A zdálo se, že jejich mínění je odůvodněné. Aspoň ve třídě se zdálo, že Lojzík je sotva více než

hezký hlupáček. Pravda, jeho písemné úkoly byly dobré; a P. Frank, jeho profesor, ho nejednou před celou třídou nemálo za ně pochválil. Ale přes to přese všechno, kdykoliv bylo Lojzíkovi odříkávati sebe snadnější lekci, se zdálo, že ho rozumek opouští. Jeho odpovědi byly tak popletené, že se mnohdy i profesor sotva ubránil úsměvu.

Jednou se ho na příklad P. Frank otázal:

„Ve která dvě velká přikázání lze shrnouti desatero Božích přikázání?“

„V tato dvě,“ začal Lojzík, a zarazil se. Pak se všecek zarděl a prsty se mu nervosně chvěly.

„Zcela správně, Herolde,“ pravil P. Frank. „Jen dále; já vím, že to víte až do konce.“

„Milovati — milovati — milovati,“ opakoval Lojzík.

„Milovati budeš,“ napověděl P. Frank.

Najednou, aniž se zastavil, aby si oddechl, vyrazil Herold ze sebe takto:

„Milovati budeš otce svého i matku svou z celého srdce svého a ze vší duše své a ze vší mysli své a ze vší síly své, a bližního svého jako sebe samého; to čini a živ budeš.“

Lze si pomysli, že toto nové přikázání vzbudilo sensaci. A tak došlo k tomu, že přes své čistě a správně psané úkoly Lojzík Heroldův byl terčem vtipů v třídě, ba v celém ústavě.

Večer po trapném výjevu při návratu ze školy, v němž jsme ho čtenářům představili, mu nebylo snadno soustřediti se na studium. Bouře pronásledování mu v po-

sledních čtrnácti dnech tak prudce zalévala malé srdíčko, že toho večera nakonec odstrčil knihy a pohřížil se ve smutné dumání. Ale náhle se mu tvářičkou kmitl paprsek útěchy; pohled mu utkvěl na obrázku nad stolem. Všichni známe ten obrázek. Pod ním byla napsána slova: „Pojďte ke mně všichni, kdo se lopotíte a jste obtíženi, a já vás občerstvím.“

Pro Lojzika měla tato věta najednou nový smysl. Zdálo se mu, že se obrací k němu. A přijal pozvání. Vrhł se na kolena před obrazem Božského Srdce Páně.

V modlitbě přišel mír — ne sice najednou, ale pomalu a jistě, jak se šedý zásvit na východě rozroste v čistý jas dne bez mráčku. A Lojzíkovi se zdálo, že v hloubi srdce slyší od toho nejněžnějšího z utěšitelů slova něhy a lásky.

Nebohý Lojzík! Opravdu potřeboval těch něžných slov; neboť následující den mu měl přinést ponížení ještě větší.

III.

Byla ranní přestávka následujícího dne, a Lojzík, jenž se hříšti vyhýbal, jak jen mohl, spěchal na druhou stranu do čítárny, aby se tam zabořil do knih. Scházelo mu jen několik kroků ke dveřím čítárny, když se věnec hochů, kteří se drželi za ruce a přetahovali se, přetrhl a poslední z nich celou vahou do něho vrazil, takže náš malý přítel doslova „odletěl“. Ale nesvalil se, nýbrž nešťestí tomu chtělo, že i on se srazil s Tomšem Nortonem,

který právě chytal v pasáku míč. Při srážce Lojzík dosti prudce stoupl Tomšovi na pravou nohu a tím přivedl mladého toho umělce v národní americké hře z rovnováhy, takže místo do rukou, na nichž měl pevné rukavice, dostal právě do žaludku. Míč v americkém pasáku je tvrdý jako kámen a má za jádro kousek olova.

Tomšovi to v tváři zajiskřilo prudkou bolestí, ale hned v následujícím okamžiku mu to v ní zajiskřilo prudkou zlostí. S tou se obrátil k tomu, kdo do něho vrazil, a když poznal, že nedobrovolný útočník je Lojzík Herold, zdálo se, že jeho vztek je bez mezí.

„Ty protivo jedna protivná!“ zvolal. A jak měl ruku napřaženou, dal mu jí pádný políček do tváře.

Lojzíček se zapotácel a upadl, ale hned vstal a odkvapil do čítárny. Políček, který právě dostal, měl na líčku jako červenou pečeť.

Nebohý hoch! Dostalo se mu nadávky, že je protiva! Byl udeřen v tvář! On, jenž v blahé minulosti nepocítil doteku, který by nebyl býval laskání, jenž od sestřičky, tatínka, maminky neuslyšel slova, v němž by nebylo bývalo plno lásky a něžnosti. Kdyby si byl Lojzíček mohl voliti hodinku smrti, byl by si zvolil tu chvíli.

Když po chvilce na konci přestávky šel zase po hřišti ke své třídě, bylo mu, jako by oči všech byly bez soucitu upřeny na jeho políčkem planoucí tvář. Byla to chvíle přehořké hořkosti.

Ale také Tomši Nortonovi nebylo dobře. Lojzík mu prudce stoupl na prsty, jež měl právě od střevíce trochu odřené. Také míč ho zasáhl, kde si to nikdo nepřeje.

Nebylo tedy divu, že se rozčilil. Ale přece si uvědomoval, že zašel příliš daleko. On, veliký, silný třináctiletý hoch, udeřil hošíka útlého, drobounkého, kterému snad sotva je deset! Nebyla to ničemnost? Ta myšlenka mu nedávala pokoje.

Ještě tak uvažoval, když na něho nějaký hoch přes dvůr zavolal:

„Nortone! Haló, Nortone! Máš přijít k P. Frankovi.“

Tomeš běžel do třídy P. Franka.

„No, Tomši,“ začal P. Frank, „mně se zdá, že se přece jen sám za sebe stydíš.“

Tomeš pohlédl zvědavě na P. Franka a hned pochopil, že jeho profesor ví všechno.

„On mi stoupl na nohu, důstojný pane, a já ji mám bolavou.“

„On že ti stoupl na nohu? No, to je od něho nepěkné! A přece věděl, že je bolavá.“

„Ne, důstojný pane; to nevěděl.“

Tomeš v duchu uvažoval, zda si ho jeho profesor do-
bírá či nedobírá.

„Hm; on to tedy nevěděl. Ale přesto to bylo od něho velice nepěkné, že ti šlápl na nohu, i když to nevěděl. Pak se ani nedivím, že tě to dopálilo.“

„On nechtěl, důstojný pane; on za to nemohl,“ přiznával Tomeš, jenž již dobře viděl, že ho P. Frank vede od pokusu hájiti své chování k tomu, aby upřímně uznal své provinění.

„Ale aspoň se,“ mínil P. Frank, „nedivím, že ses dopálil.“

„Já jsem za to nemohl.“

„Ovšemže; nebyls na to připraven. Kdyby ti byl někdo řekl napřed, co se stane, byl by ses asi připravil.“

„Ano, důstojný pane.“

„Ale teď dejme tomu, že by ti byla se zídky u hřiště spadla na nohu cihla; byla by tě také tak velice udeřila?“

„Myslím, že ještě více.“

„To by ses tedy byl ještě více dopálil, a byl bys té cihle dal ještě horší políček než jsi dal tomu hochovi.“

P. Frank se usmál.

Tomeš se usmál také a jeden se druhému podívali do očí. Najednou Tomeš zvažněl.

„Důstojný pane,“ vyrazilo to z něho, „škoda řeči. Já jsem veliký ničema a rváč, a opravdu se za sebe stydím.“

V poctivé hochově tváři a v planoucích očích se mu zračila upřímnost.

„Pomalů, Tomši,“ řekl P. Frank, bera ho za rameno. „Máš se proč za sebe stydět, to ano. Ale já nemyslím, že bys byl ničema nebo rváč.“

„Ale já jsem, důstojný pane. Co tu s vámi mluvím, je mi to vše čím dál jasnější. Řeknu vám, důstojný pane, že bych na celém hřišti byl sotva kterého jiného hocha udeřil než Kotě. To je tak, důstojný pane: nikdo z hochů si ho neváží; každou chvíli je v nějaké bžundě a všichni se mu smějí, a tak já jsem zvykl hledět na něho jako na nulu. Kdyby mi byl někdo jiný stoupl na nohu, nebyl bych ho asi udeřil, protože bych byl cítil, že by to bylo nerozumné; ale s Kotětem to bylo něco jiného.“

P. Frank vyslechl pozorně toto poctivé přiznání; dva-

krát mu bylo při tom vypravování pozorovati ve tváři překvapení.

„Je pravda, Tomši, cos udělal, byla ničemnost; ale jedna ničemnost ještě neudělá z někoho ničemu, jako jedna vlaštovka nedělá léto. A co se týká rváčství, právě to, že prohlašuješ, že jsi rváč, dokazuje, že rváč nejsi. Nemyslím, že byl kdy na světě rváč, který by byl měl tu poctivou odvalu, že by se k tomu byl přiznal. Ale něco z toho, co jsi právě řekl, mě velice zajímá. Právíš, že Alois Herold — mně se zdá, žes mu říkal Kotě — není u hochů oblíben. Co a jak to je?“

Co potom Tomeš vypravoval, laskavý čtenář již ví.

„Děkuji ti, opravdu ti děkuji,“ řekl P. Frank, když Tomeš domluvil. „Cos mi řekl, objasnilo mi něco, co mi bylo těchto čtrnáct dní hádankou. Ale teď, ve světle toho, cos mi pověděl, mohu zase já říci něco tobě. Víš-li pak, co je s Lojzíkem?“

„Nevím, důstojný pane.“

„Prostě toto. On je velice citlivý hošík, jenž se již hroutí, když se s ním zle zachází. Tvůj políček bude mít u něho hrozný účinek, nebude-li odčiněn.“

Tomeš znervosněl; byl hrdý hoch.

„Víš-li pak,“ pokračoval P. Frank, „že jsem se stále divil, proč má Lojzík tak pěkné domácí úkoly a tak slabě umí ve škole. Ovšemže jsem viděl, že je nesmělý; ale teď vidím více. On věděl, že jeho spolužáci jsou bez soucitu, že jen čekají, až udělá nějakou chybu. No, dobře, děkuji ti. Ty lituješ svého činu, a já jsem přesvědčen, že uděláš, co ti svědomí vnukne, abys jej odčinil. S Bohem.“

Tomšovi arci svědomí vnukalo, že první věc, kterou je mu učiniti, je požádati za odpuštění. Ale něco takového stojí hocha velké přemáhání. Nicméně se Tomeš vzchopil a vzmužil a nesměle hledal Lojzíčka. Zpozoroval, jak sedí sám nedaleko gymnasijské budovy.

Jakmile však Lojzíček zpozoroval, že se Tomeš blíží, vstal a odkvapil.

Tomeš pozbyl zmužilosti.

„Ovšem, on se hněvá; a promluvím-li na něho, bude to jen ještě horší.“

Vzdal se tedy svého předsevzetí, ale s pocitem v nitru, že není všecko v pořádku. Ten pocit vzrůstal tím více, čím více se blížil konec vyučování; a když bylo po něm, bylo Tomšovi právě tak žalostno u srdce jako Lojzíkovi.

Tomeš měl dobré vlastnosti; hledal mír, kde jej bylo lze nalézt. Místo aby šel na hřiště, jak měl ve zvyku, a dal se s kamarády do partie kopané, vklouzl tiše do ústavní kaple, aby vylil svůj žal Panně Marii a Božskému Srdci Páně. Jako celník v evangeliu zůstal poblíž dveří, a kleče prosil se sklopenou hlavou a sepiatýma rukama, aby mu Panna Maria vyprosila od Božského Srdce Páně milost a osvícení. Ale přes všecko modlení v něm ještě bouřil boj mezi hrdostí a povinností. Povinnost mu velela, aby odprosil; stud se snažil vše odkládati. Modlil se tedy dále.

Najednou se mu zdálo, že slyší zavzlyknutí. Překvapeně vzhlédl; bylť v domněnání, že je v kapli sám. Ne; nebyl tam sám. Vpředu před ním, před sochou Božského

Srdce na postranním oltáři, klečel Alois Herold. Očima, zarosenýma slzami, vzhlížel vzhůru k tomu, jenž je Útočiště pronásledovaných. Tomeš to několik okamžiků vnímal — a milost mu prozářila duši.

Ano, odprosí! Odprosí, ať to stojí, co stojí. S tím předsevzetím se mu v duši rozhostily mír a zbožnost, jakých do té doby nezakusil. A v nich se pohřížil ve vroucnou modlitbu za odpuštění.

Když opět vzhlédl, Lojzíček již v kapli nebyl.

Když vyšel z kaple, zašel si Tomeš do ředitelny k P. řediteli. Tam si vyžádal adresu Aloise Herolda, a byl nemálo překvapen, když uviděl, že Lojzíček bydlí zcela blízko, kde bydlí on sám.

„Chvála Bohu,“ zašeptal si; „to mu to budu moci tím lépe vynahraditi.“

IV.

Pro Aloise Herolda byl to večer plný hořkosti. Přes návštěvu u oltáře Božského Srdce, přes modlitby byla jeho duše zmítána bouří. Již bylo řečeno, že je mu, jak se zdálo, sotva deset let; ve skutečnosti mu bylo něco přes jedenáct, a poněvadž měl dušičku velice jemnou, byly některé jeho city vyvinuty nad jeho věk. Jako předešlého večera mu bylo nemožné soustřediti se na studium; i modlitba byla plná roztržitosti. Zdálo se mu, že se mu v duši usadil zlý duch, který mu našeptává slova nenávisti a vzteku. Marně — tak se mu aspoň zdálo — si vzpomínal na Pána Ježíše, tupeného, políčkováného;

posmívaného; hlas zlého ducha se mu vtíral jen tím mocněji.

Maminka, jedna z nejlaskavějších maminek, byla ve vedlejším pokoji. Má, či nemá, uvažoval, jíti k ní se svým utrpením? Ne, ne, nepůjde; nebude ji zarmuco-
vati svým zármutkem. Bude bojovati dále; odpustí. Hlas zlého ducha se však opět ozýval. Jak je to škaredé sraziti malého hocha ranou k zemi za pouhou nehodu! Alois se počal chvěti. Byl v nebezpečí, že klesne. Tak mocné byly v něm city mstivosti a nenávisti, že si byl vědom, že, povolí-li jim, poskvrní si duši hříchem. Byl to nebezpečný okamžik. Milost jej v něm posílila. Avšak pokušení, třeba bylo jednou přemoženo, se za chvíli vrátilo. Konečně, když již bylo tak zesílilo, že se hoch téměř již zoufale zmítal v jeho síti, zaklepal kdosi na dveře.

„Dále,“ zvolal Alois, vstáváje s kolenou a rychle si rukou uhlazuje rozcuchané vlasy.

Vstoupila jeho sestra Helenka, hezké devítileté děvčátko s milou tváří.

„Ale, Lojzíčku!“ zvolala, zastavujíc se téměř na prahu a v úžasu rozevírajíc oči, „copak je ti? Vypadáš opravdu hrozně.“

„Co tě nemá, mně nic není!“ odpověděl Alois, snaže se, ovšem marně, pozdraviti sestru obvyklým milým úsměvem.

„Počkej,“ zvolala Helenka, vystupujíc na špičky a dávajíc mu pusku. „Ted' je ti snad lépe. Mně se zdá, že se ti v té vaší ošklivé škole něco stalo. Kluci jsou takoví nedobří — jsou mi všichni protivní, vyjma tebe, toť se

rozumí. Většina je jich pihovitá, a ostatní si ani neumějí učesat vlasy. Jediní pořádní hoši, které znám, jsou ti, co mají hodnou sestru, která se o ně stará.“

„No, no,“ řekl Alois, zapomínaje při poslouchání této mistrné řeči na chvilku na svůj vnitřní boj, „přišlas mě sem rušit ve studiu, abys mi pověděla své mínění o hoších a jejich sestrách?“

„Mám já to hlavu! Opravdu bych byla málem zapoměla. V salonku je jakýsi hoch, a praví, že chce s tebou mluvit.“

„Nějaký hoch, který chce se mnou mluvit?“ žasl Alois.

„Ano, h-o-ch — hoch; a chce s tebou mluvit, Lojzíčku. Ale než tam půjdeš, musím tě dát trochu do pořádku. Sundej si kabát.“

A při těch slovech měla již Helenka v rukou ručník, namočila jej a s nejmaterštější výrazem v tváři, který si lze představit, jala se svému staršímu bratrovi umývat obličej. Nato mu učesala vlasy a zhostila se svého úkolu s dovedností, které se její bratr, když byl odkázán jen sám na svou obratnost, podívoval, jíž však nedovedl napodobiti. Celý ten sesterský projev byl nadto ještě doplňován potýkáním. Lojzík, nedobrota, nechtěl držeti a uhýbal, takže se mu dostalo od moudré devítileté matrony několika buchet do zad a přísného pokárání.

Ale veselá vojna skončila, a když Lojzík šel po schodech do přízemí, bylo všecko jeho vnitřní utrpení to tam.

Kromě andělů má Bůh ještě jiné milé těšitele.

Když však Alois vstoupil do salonku, mihly se mu zase události toho dne jako blesk; před ním stál Tomeš Nor-

ton. S těžkým oddechnutím sebou trhl dozadu, svaly v tváři se mu prudce chvěly a líce mu zbledla do popelava.

Tomeš poněkud postoupil, vztahoval ruku a pokoušel se o úsměv.

„Neutíkej, Lojzíčku; ani nevíš, jak mi je. Mne to mrzí — velice mrzí — opravdu. Pojd', Lojzíčku, podej mi ruku.“

Lojzíčkovi se rty zachvěly jakoby v úsměv; tvrdost v tváři mu pominula a oči mu zněžněly. Změna se udála téměř v okamžiku a byla jak krásná, tak dojemná. Vztáhl ruku a Tomeš ho za ni srdečně uchopil.

„Ty jsi opravdu hodný hoch, Lojzíčku,“ vyrazil Tomeš, teď se již bez rozpaků usmívaje a pozbýváje, ani o tom nevěda, nemotornosti, kterou bylo provázeno jeho odprošení; „a jestliže ty a já nebudeme nejlepší přátelé a spolužáci, nebude to mou vinou. Já jsem trochu drsný hoch; ale chceš-li míti přítele, můžeš na mne vždycky spolehnouti. Co říkáš, Lojzíčku? Budeme ty a já přátelé?“

Úsměv a krásný výraz, které byly zazářily Lojzíčkovi v tváři v prvních okamžicích, kdy si tak srdečně podali ruku, ustoupily při těchto přívětivých slovech chvění a škubání v každém rysu.

„Tomši —“ ale již neovládal svých citů, a s pláčem a vzlykáním sklesl na židli.

V úžasu zavřel Tomeš dveře salonku, sedl si k Lojzíčkovi a objal plačícího hochu kolem šíje. Neříkal nic, čekal s tichou účastí.

„Promiň,“ omlouval se Alois, když první záchvat pominul, „ale já jsem za to nemohl, opravdu nemohl. Já jsem se nenadál od žádného hochy na světě tolika laskavosti.“

„I kdepak! Já jsem nebyl nijak velice laskav. Ale od nynějška uvidíš, že se budu chovat, jak se patří.“

„Ty jsi první hoch, který na mne vůbec pěkně promluvil, co jsem začal chodit na gymnasium. Ani nevíš, co jsem vytrpěl. Já jsem až dosud nikdy mnoho neplákal; ale když ty jsi teď tak mluvil, bylo mi, jako by mi začínal nový život.“

Tomeš Norton měl na Lojzíka asi nějakou zvláštní magnetickou přitažlivost, neboť za hovoru, který se mezi nimi rozpředl, po prvé vypověděl všechno své utrpení. A to, že se vypovídal, našemu malému příteli prospělo. Jako by se tím výkladem všechny jeho dětské bolesti rozplynuly, i byl to čiperný, šťastný hoch s veselýma očima.

Tomeš zůstal toho večera u svého nového přítele. Spolu vypracovali písemné úkoly, spolu se naučili, co bylo uloženo na příští den, a po chvilce hovoru si dali dobrou noc jakožto dva z nejveselejších a nejšťastnějších hochů v Cincinnati.

Mnoho let ještě přijde a uplyne jim nad hlavami, mnoho dní pro ně pamětihodných vrhne silná ruka času v hlubinu zapomenutí; ale tento den, v který oba nad sebou zvítězili v boji o lásku a spravedlnost, bude mezník v jejich životních vzpomínkách a nad ním bude zářiti jasná hvězda míru a krásy.

V.

Lojzíčkovi nastaly lepší dny; ale obzor nebyl ještě zcela vyjasněn. Konec konců byl Tomeš Norton jen jeden hoch na velkém ústavě, a jeho vliv, třebaš značný, byl omezený. Ale používal svého vlivu, co ho jen měl.

Se svolením P. Franka si ve třídě sedl vedle Lojzíka; a hned prvního dne po této změně tak radostně přikyvával, když byl Lojzík zkoušen, že se náš malý přítel vzmužil a odříkal, co bylo uloženo, tak dobře, že třída žasla a P. Frank zářil radostí.

Tím se však Tomeš nespokojil. Neuplynul ani den, a spřátelil Lojzíka s Edou Rovným, Frantíkem Strunou, Karlíkem Procházkou a jinými z nejlepších a nejprívětivějších žáků P. Franka z předešlého školního roku.

Přes to přese všechno však ještě zůstával jakýsi kvas dřívější nelaskavosti. Po vyučování se Tomeš a Lojzík vracívali domů obyčejně spolu. Ale jednoho odpoledne se Lojzík, nemoha najít Tomše, vydal na cestu sám. Sotva však zašel za roh, když mu byla stará trojice starým způsobem v patách.

Za okamžik nato vyběhl Tomeš z brány ústavu. Jakmile však zahnul za roh a pochopil situaci, vyrazil jako blesk. Tři pronasledovatelé se drželi pod paží a kráčeli v blahé nevědomosti, že jejich průvod teď uzavírá nový účastník. Živě si to však uvědomili, když Tomeš pádnou rukou uchopil obě krajní hlavy a energicky je srazil s hlavou prostřední.

Paže se hned rozpojily, ozvalo se trojí bolestné zaje-

čení, a tři kluci si jako omámení drželi rukama s malebně stejným posunkem hlavu.

„Co ses to opovážil?“ prskal Beda Heřmanův, jenž si, jsa prostřední z nich, držel ruce na obojí straně hlavy, jak by již byla zima a on byl zapomněl chránítka na uši.

Tomeš odpověděl otázkou:

„Proč jste, vy kluci, pronásledovali Lojzíka Herolda?“

„Jenom z žertu!“

„Ale, podívejme se! No tak tedy, také já jsem vám srazil hlavy jen z žertu.“

„Ale já ti mohu říci, že to nebylo pranic žertovné,“ pravil Vilda Rolný.

„Nuže, já ti povídám,“ odsekl Tomeš s planoucímá očima, „že příště to bude o hodně žertovnější. Já vám přidržím hlavy k sobě a ušiska vám sedru na lidskou míru, vy drzouni! Ted' se ztraťte a neopovažujte se již nikdy sužovat Lojzíka Herolda.“

Od toho dne byl pronásledování konec. Alois byl čím dál veselejší a šťastnější, až jeho přílišná bázlivosť znenáhla úplně pominula a on postoupil mezi nejlepší žáky v třídě.

Ale nikdy nezapomněl na utrpení v prvních týdnech, a nezapomněl na ně ani Tomeš Norton. Již to, že zpozorovali, že některý studentík je bez přítele, že si ho nikdo nevšímá, že je nesmělý, stačilo těmto dvěma přátelům, aby se ho ujali. A tak zavládl v třídě poznenáhlu trvalý mír a láska.

O B S A H:

TOMEŠ POCTIVA

1. Hrdina se představuje v pochybném světle	5
2. Tomeš si celou řadou darebností zaslouží výprasku, co spisovatel šetrně zahalí závojem	11
3. Tom odjíždí do Sv. Maura a cestou poznává, že čtveráctví někdy něco stojí	22
4. Příjezd do ústavu Sv. Maura. — Tom se seznamuje s Janem Greenem	37
5. Tom si dá říci a jde spat	54
6. Green a Tomeš běží o závod, který pro oba špatně dopadne	62
7. Tomeš provádí rozkazy, po nichž mu nic není, s překvapujícími výsledky	70
8. Tomeš má mnoho nepříjemností. — Překvapující rozmluva s P. Middletonem	78
9. Tomeš zjistí, že mouchy nejdou na ocet	92
10. Tom dává Greenovi dobrou radu, kterou Green za bouře přijme	97
11. Noc po prvním listopadovém pátku	109
12. Tomšovo půlnoční dobrodružství	117
13. Tomeš se vydá na cestu vlakem	124
14. Tomeš jde do divadla	129
15. Tomeš se ztratí	133
16. Tomeš marnotratníkem	147
17. Marnotratný syn se vrátí	154
18. Tomeš udivuje a poleká tetu	164
19. Tomeš a Keenan konají válečnou poradu	178
20. Útok na pevnost. — P. Beakey má nedorozumění se staršími studenty	184
21. Trpká zkouška	195
22. Tomšův nový přítel a jeho podivná příhoda	202
24. Veselý odchod — smutný návrat	214
25. Nemoc	223
26. Smrt	227
27. Útěk z vězení a začátek sněhové bouře	234
28. Konec sněhové bouře	241
29. Závěr	243

KRATŠÍ POVÍDKY	247
On to všechno věděl	249
Nápis na medailonku	256
Prince Štikoun	261
Neoblíbený hoch	271
1. Jan Kilian má srážku s profesorem	271
2. Jan Kilian má srážku se spolužáky	275
3. Janu Kilianovi se dostane trochu soucitu od malého přítele	278
4. P. Frank navštíví Jana Kiliana a doví se několik věcí, které nepatří do obvyklé učebné osnovy	279
5. Jan Kilian se za radostnějších vyhlídek loučí se čtenářem	285
Karlíkovo vítězství	286
Hrstka dopisů	293
Terč vtipů v třídě	301